

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Essi Rantala

Tilinpäätöksen tulkinta ja tilinpäätösanalyysi

Tunnuslukuanalyysiohje tilitoimistoille

Opinnäytetyö

Syksy 2020

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK, Liiketalous)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Taloushallinto

Tekijä: Essi Rantala

Työn nimi: Tilinpäätöksen tulkinta ja tilinpäätösanalyysi: Tunnuslukuanalyysiohje tilitoimistoille

Ohjaaja: Erkki Kytönen

Vuosi: 2020

Sivumäärä: 116

Liitteiden lukumäärä: 1

Opinnäytetyön tavoitteena oli toimeksiantajayrityksen palvelujen kehittäminen konsultoivampaan suuntaan vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita ja tulevaisuuden haasteita muuttuvassa toimintaympäristössä. Opinnäytetyössä laadittiin toimeksiantajayritykselle tunnuslukuanalyysin tekoon ja tulkintaan ohjeistus, jonka avulla yrityksen työntekijät voivat tehdä asiakasyrityksilleen yksinkertaisia tunnuslukuanalyyskejä ja ymmärtämään analyysin tuloksia paremmin. Avoimen keskustelun perusteella tällaiselle analysointipalvelulle olisi kysyntää asiakkaiden puolella sekä työntekijöiden ja esimiesten puolelta kiinnostusta. Tunnuslukuanalyysi nähtäisiin tulevaisuudessa osana toimeksiantajayrityksen palveluja, joita halutaan kehittää niin, että ne palvelisivat asiakkaitten tarpeita paremmin.

Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu luvuista 2, 3 ja 4. Toisessa luvussa käydään läpi tilitoimistoalaa ja sen muutosta Suomessa sekä tilinpäätösanalyysiä osana tilitoimistojen palvelutarjontaa. Kolmannessa luvussa käydään läpi yleisesti teoriaa liittyen tilinpäätöksen tekemiseen, sitä säänteleviin lakeihin ja tilinpäätöksen sisältöön. Luvussa neljä käydään läpi tilinpäätösanalyysia ja tunnuslukuanalyysiä yhtenä tilinpäätösanalyysin muotona. Lukuun tavoitteena oli antaa lukijalle kokonaisvaltaisempi kuva tilinpäätösanalyysiprosessista. Empiirinen osio koostuu luvusta viisi, jossa on käyty läpi tunnuslukuanalyysiohjeen tekoprosessia ja sen pohjalta on tehty mallianalyysi yhdelle yritykselle ohjeistuksen demonstroimiseksi.

Toimeksiantajayrityksen yhdelle asiakasyritykselle laadittiin ohjeistuksen pohjalta yksinkertainen tunnuslukuanalyysi, jonka tuloksia ohjeen perusteella analysoitiin. Näin ohjeistuksen ja sen pohjalta tehdyn Excel-pohjan toimivuutta testattiin. Ohjeistus on nähty hyväksi ja hyödylliseksi tunnuslukuanalyysin tekoon ja tulkintaan.

¹ Asiasanat: tilitoimistopalvelut, tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi, tilinpäätös, kehittäminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: SeAMK Business and Culture

Degree programme: Business Management

Specialisation: Accounting

Author/s: Essi Rantala

Title of thesis: Interpretation of financial statements and analysis of financial statements: a guide to key figure analysis for accounting firms

Supervisor(s):

Year: 2020

Number of pages: 116

Number of appendices: 1

The aim of the thesis was to make the commissioner's services more consultative to better meet the need of its customers and future challenges in the changing operational environment. As a result of the thesis, a guidebook to key figure analysis was made for the commissioner. With the help of this guidebook, the commissioner's employees can do simple key figure analyses for their customer companies and can better understand the results of the analysis. Based on an open discussion with the employees and some of the customer companies, there is demand for key figure analyses among the customers, and the employees and supervisors are also interested in it. The commissioner saw the key figure analysis as possibly being part of their future services, so that they can better meet the needs of their customer companies.

The theoretical part of the thesis consists of Chapters 2, 3 and 4. The second chapter reviews the accountancy field and its changes in Finland, as well as financial statement analysis as part of the accounting firms' services. The third chapter consists of the general theory related to the preparation of financial statements, the laws governing it, and the content of financial statements. The fourth chapter consists of financial statement analysis and key figure analysis as one form of financial statement analysis. The aim of these chapters was to give the reader a more comprehensive picture of the financial statement analysis process. The empirical section consists of chapter five, in which the process of making the guidebook to key figure analysis is reviewed.

A simple key figure analysis using the guidebook was done for one of the commissioner's customer companies. The results of the analysis were also analyzed with the help of the guidebook. The model key figure analysis was done to test the functionality of the guidebook and the Excel template. The guidebook has been found to be good and useful for doing and interpreting key figure analyses.

¹ Keywords: accounting firms' services, key figure analysis, financial statement analysis, financial statements, development

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	6
1 JOHDANTO	9
1.1 Opinnäytetyön aihe, toteutustapa ja tavoite	9
1.2 Aikaisempia tutkimuksia ja kirjallisuutta	11
2 TILINPÄÄTÖSANALYYSI OSANA TILITOIMISTOJEN PALVELUJA	13
3 TILINPÄÄTÖS	15
3.1 Kirjanpitovelvollisuus ja tilinpäätös	15
3.2 Tilinpäätöstä säätelevät lait	17
3.3 IFRS-tilinpäätös	18
3.4 Tilinpäätöksen sisältö	20
3.4.1 Tuloslaskelma	20
3.4.2 Tase	22
3.4.3 Liitetiedot	23
3.4.4 Toimintakertomus	24
3.4.5 Rahoituslaskelma	26
3.5 Tase-erittelyt	27
3.6 Tilinpäätöksen hyödyntäminen	28
4 TILINPÄÄTÖKSEN TULKINTA JA TILINPÄÄTÖSANALYYSI	29
4.1 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukeminen	29
4.2 Tilinpäätösanalyysi ja mittarit	31
4.2.1 Tilinpäätösanalyysin vaiheet	35
4.3 Tuloslaskelman oikaisut	37
4.4 Taseen oikaisut	42
4.5 Tunnusluvut	45

4.5.1	Toiminnan laajuus/volyymi ja yrityksen koko.....	46
4.6	Kannattavuus	49
4.7	Vakavaraisuus.....	54
4.7.1	Suhteellinen velkaantuneisuus.....	56
4.8	Maksuvalmius.....	58
4.9	Dynaamiset rahoituksen riittävyyden mittarit.....	61
4.10	Maksuvalmiuden hoitokeinot	64
4.11	Käyttöpääoma ja sen kiertoajat	65
4.12	Kassavirtalaskelma	69
4.12.1	Kassavirtalaskelman rakenne	70
4.12.2	Kassavirtalaskelman jäämät ja tulkintaa	74
5	MALLIANALYYSI JA TULKINTAOHJEET	76
5.1	Toimeksiantajan ja toimeksiannon kuvaus.....	76
5.2	Tutkimusmenetelmä ja -aineisto.....	76
5.3	Tunnuslukuanalyysin teko- ja tulkintaohjeen toteutus.....	77
5.4	Malliyrityksen tunnuslukuanalyysi	78
5.4.1	Kannattavuus.....	79
5.4.2	VAKAVARAISUUS.....	87
5.4.3	Käyttöpääoma ja sen kiertoajat.....	90
5.4.4	Maksuvalmius	96
5.4.5	Muita tunnuslukuja	98
5.4.6	Kassavirtalaskelmat	105
5.5	Johtopäätökset.....	108
6	YHTEENVETO	110
	LÄHTEET	113
	LIITTEET.....	117

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuva 1. Oikaistun kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava.	37
Kuva 2. Oikaistun toimintokohtaisen tuloslaskelman kaava.....	38
Kuva 3. Oikaistun taseen kaava.	43
Kuva 4. Kassavirtalaskelma.....	70
Kuva 5. Esimerkki toiminnallisen käyttöpääoman laskemisesta.	71
Kuva 6. Investointien aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin (netto) laskeminen.	72
Kuva 7. Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutoksen laskeminen.....	72
Kuva 8. Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman muutos.....	73
Kuva 9. Yrityksen kasvu 2017–2020.....	104
Kuva 10. Kassavirtalaskelma 2018.....	106
Kuva 11. Kassavirtalaskelma 2019.....	107
Kuva 12. Kassavirtalaskelma 2020.....	107
Kuvio 1. Myyntikatteen määrä 2018–2020.....	80
Kuvio 2. Myyntikate-% 2018–2019	80
Kuvio 3. Käyttökate 2018–2020.....	81
Kuvio 4. Käyttökate-% 2018–2020.....	81
Kuvio 5. Liiketulos-% 2018–2019.....	82
Kuvio 6. Rahoitustulos 2018–2020.....	83

Kuvio 7. Rahoitustulos-% 2018–2020.....	83
Kuvio 8. Nettotulos-% 2018–2020.	84
Kuvio 9. Kokonaistulos-% 2018–2020.	85
Kuvio 10. Pääomien tuotto-% 2018–2020.....	86
Kuvio 11. Omavaraisuusaste 2018–2020.	88
Kuvio 12. Suhteellinen velkaantuneisuus-% 2018–2020.	88
Kuvio 13. Nettovelka-% 2018–2020.....	89
Kuvio 14. Net Gearing-% 2018–2020.	90
Kuvio 15. Käyttöpääoma (€) 2018–2020.....	92
Kuvio 16. Käyttöpääoma-% 2018–2020.	92
Kuvio 17. Nettokäyttöpääoma (€) 2018–2020.....	93
Kuvio 18. Nettokäyttöpääoma-% 2018–2020.....	93
Kuvio 19. Tavaravaraston kiertoaika 2018–2020.....	94
Kuvio 20. Vaihto-omaisuus-% 2018–2020.....	95
Kuvio 21. Kiertoajat 2018–2020.....	96
Kuvio 22. Quick & Current ratio 2018–2020.....	97
Kuvio 23. Lainojen hoitokate 2018–2020.....	98
Kuvio 24. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika 2018–2020.....	99
Kuvio 25. Korolliset velat/käyttökate 2018–2020.	99
Kuvio 26. Rahoituskulujen hoitokate 2018–2020.....	100
Kuvio 27. Korkokate 2018–2020.....	101

Kuvio 28. Nettorahoituskulut-% 2018–2020.....	102
Kuvio 29. Liikevaihdon muutos-% 2018–2020.....	103
Kuvio 30. Laitisen Z -luku 2018–2020.....	105
Taulukko 1. Tuloslaskelman eri esitysmuodot.....	22
Taulukko 2. Palkkorjaus porrastus liikevaihdon mukaan.....	40

1 JOHDANTO

1.1 Opinnäytetyön aihe, toteutustapa ja tavoite

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena on tilinpäätöksen tulkinta ja tilinpäätösanalyysi. Työssä perehdytään tilinpäätösanalyysiin ja luodaan yksinkertainen ohjeistus tilinpäätösanalyysin tekemiseen ja Excel-laskentapohja käytettäväksi erilaisten tunnuslukujen laskemiseen joko tilitoimistoissa tai yrityksissä. Työ toteutetaan kehittämishankkeena ja sen tarkoituksena on esim. kehittää tilitoimistojen palveluja osaltaan konsultoivampaan suuntaan.

Monesti tilinpäätöksen kohdalla yrityksen ja tilitoimistojen yhteys jää tilinpäätöksen kokoamiseen ja tilinpäätöksen lähettämiseen asiakkaalle allekirjoitettavaksi. Tilinpäätöksestä selviää tuloslaskelman tilikauden tuloksen ja taseen varojen ja velkojen ohella paljon muutakin, mutta kuinka hyvin tätä tärkeää informaatiota osataan hyödyntää. Tilinpäätöstä pitäisi osata verrata myös muiden tilikausien tilinpäätöksiin, koska yksinomaan yhden tilikauden tilinpäätös ei kerro paljoakaan ja sen anti jää yleisesti vajavaiseksi. Varsinkin pienempien yritysten voi olla vaikeaa saada kaikkea hyötyä irti tilinpäätöksestä, koska heillä ei välttämättä itsellä ole saatavilla sellaisia asiantuntijoita, jotka tilinpäätöksen lukuja osaisivat tulkita ja käyttää näitä hyödyksi yrityksen toiminnan ja tulevaisuuden suunnittelussa.

Päätöksentekoa varten hyvin monet tahot, joita myös yrityksen sidosryhmiksi kutsutaan, tarvitsevat tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Yrityksen sidosryhmään kuuluu esim. viranomaiset, osakkeenomistajat, lainanantajat ja sijoittajat. Myös yritys itse tarvitsee tarkempaa tietoa yrityksensä taloudellisesta tilanteesta tulevaisuuden päätöksentekoa varten. Tilinpäätös toimii yrityksen informaatiolähteenä sen taloudellisesta tilanteesta ja tilinpäätösanalyysin avulla tästä saadaan syvällisempää tietoa kuin pelkkiä tilinpäätöksen lukuja tuijottamalla. Yksinkertaisimmillaan tilinpäätösanalyysi on tunnuslukujen laskemista ja arviointia. Tällaista analyysia kutsutaan tunnuslukuanalyysiksi. Pelkkä yhden vuoden analysointi ei anna paljoakaan syvällistä tietoa yrityksen kehittymisestä, jonka vuoksi tilinpäätösanalyysissä tilinpäätösinformaatiota verrataan eri vuosien välillä ja arvioidaan myös lukuihin vaikuttavia tekijöitä, varsinkin jos ne ovat heitelleet. Yleensä analyysissa

verrataan myös yrityksen lukuja samalla toimialalla toimivien muiden yrityksiin. Tilinpäätösanalyysissä tutkitaan, kuinka yritys on kasvanut, onko toiminta kannattavaa, millainen rahoitusasema yrityksellä on ja millaiset taloudelliset toimintaedellytykset sillä on.

Opinnäytetyön aihealue on merkittävä, koska yritykset tarvitsevat tietoa taloudellisesta tilanteestaan oikeiden päätösten tekoon toiminnan ja yrityksen tulevaisuuden kannalta. Varsinkin nyt poikkeusoloissa yrityksille voi olla tärkeää nähdä konkreettisemmin tunnusluvuilla, miten korona on heidän yritykseensä vaikuttanut. Kaikki yritykset eivät kuitenkaan välttämättä itse osaa tulkita tilinpäätöksen sisältämää informaatiota tarpeeksi hyvin ja yleensä näkevät vain tuloslaskelman tuloksen. Tilinpäätöksen tekijät eivät välttämättä itsekään osaa syvällisemmin tulkita tilinpäätöstä eikä heidän välttämättä tarvitsekaan, tähän kuitenkin on omat asiantuntijansa, mutta ainakin perusteita tilinpäätöksen tulkinnasta ja analysoinnista olisi hyvä osata.

Opinnäytetyön yleisenä tavoitteena on tilitoimistojen palvelujen kehittäminen enemmän konsultoivaan suuntaan. Digitaalisuuden ja teknologian kehittyessä ”normaali” tilitoimistotyö on muuttumassa, kun paperinen kirjanpito ja perus tallennustyö vähentyy uusien digitaalisten järjestelmien myötä. Esimerkkinä tällaisesta järjestelmästä on Procountor. Muuttuvan toimintaympäristön myötä tilitoimistojen tuleekin kehittää palvelujaan ja mm. kirjanpitäjien työ muuttuu yhä enemmän asiantuntija- ja konsultointityöksi. Tilitoimistot voisivatkin tarjota yrityksille enemmän apua myös tilinpäätösten tulkintaan, näin myös ne yritykset, joilla ei itsellä ole palkkalistoilla asiantuntijoita tähän (esim. controllereita), saisivat enemmän hyötyä tilinpäätöksensä tuottamasta informaatiosta suunnitellessaan yrityksen toimintaa ja tulevaisuutta.

Opinnäytetyön tavoitteena onkin luoda yksinkertainen ohjeistus ja Excel-pohja yrityksen tilinpäätöksen analysointiin, jonka avulla yritykset voivat itse paremmin tulkita tilinpäätöstään tai jonka avulla tilitoimistot voisivat paremmin kertoa tilinpäätöksen sisällöstä tai tehdä yksinkertaisia tilinpäätösanalyyskejä asiakkailleensa. Kehittämishankkeessa myös tehdään esimerkkianalyysi yhden yrityksen tilinpäätöksestä muutamalta vuodelta ja testataan näin ohjeistuksen ja pohjan toimivuus. Esimerkkianalyysin avulla myös ohjeistetaan mitä analyysistä olisi hyvä nostaa esille ja miten näitä voi esitellä asiakkaalle ymmärrettävästi.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi ensin hieman pohjaa sille mikä on tilinpäätös, mitä se sisältää ja mitkä lait sitä säätelevät. Tämän jälkeen käydään läpi tilinpäätöksen tulkintaa ja tilinpäätösanalyysin tunnuslukuja ja osa-alueita, kuten vakavaraisuutta, maksuvalmiutta ja kannattavuutta. Varsinaiseen kirjanpidon tai tilinpäätöksen tekemiseen ja taustaan, ei tässä työssä ja teoriassa niinkään paneuduta, koska tämä työ ei ole ohje kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekemiseen vaan siihen, miten tilinpäätöstä tulkitaan ja miten sitä voi analysoidaan. Lisäksi koska tässä työssä tilinpäätösanalyysiä tehdään enemmän yrityksen näkökulmasta ja hyödyksi, ei tässä paneuduta niin ulkopuolisia varten tehtäviin analyyseihin ja tulkintoihin. Teoriaosuus koostuu luvuista 2, 3 ja 4. Luvussa 2 käydään läpi hieman tilitoimistoalaa ja tilinpäätösanalyysia osana tilitoimistojen palveluja, luvussa 3 tilinpäätökseen liittyviä asioita ja luvussa 4 yleisesti asiaa liittyen tilinpäätöksen tulkintaan ja tilinpäätösanalyysiin. Empiirinen osuus puolestaan koostuu ohjeesta tilinpäätösanalyysin tekemiseen ja tulkintaan, Excel-pohjan laatimisesta ja Case yrityksen tilinpäätösanalyysistä ja sen tulkinnasta ohjeen demonstroimista varten.

1.2 Aikaisempia tutkimuksia ja kirjallisuutta

Aiheeseen liittyen on tehty jonkin verran tutkimuksia ja kirjallisuutta. Useammassa aiheeseen liittyvässä opinnäytetöissä on tehty tilinpäätösanalyysijä erilaisille yrityksille ja erilaisista näkökulmista, esim. Tuomas Maja (2016) on tutkinut ”Tilinpäätösanalyysi yrityksen johdon näkökulmasta: Case Henkilöstöpalveluyritys X” asiaa johdon näkökulmasta. Päivi Kumpulan (2015) on tutkinut puolestaan tilinpäätösanalyysin käyttöä investointisuunnitelmien tukena kohdeyrityksessä. ”Tilinpäätösanalyysi johdon päätösten apuvälineenä: Mallianalyysi ja sen käyttöohje kohdeyrityksen johdolle” -opinnäytetyössään Hilla Manninen (2015) puolestaan pyrkii kehittämään johdon päätöksentekoa tilinpäätösanalyysin avulla ja hän loi työssään kohdeyritykselle mallianalyysin ja käyttöohjeen tälle. Opinnäytetyössään ”Tilinpäätös ja osakkeen arvonmääritys” Vaittinen Timo puolestaan tutkii mm. miten sijoittaja voi hyödyntää tilinpäätöstä sijoituksiin liittyviä päätöksiä tehdessään.

Kirjallisuuttakin aiheeseen liittyen löytyy. Yritystutkimus ry:n Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi -kirjassa käydään läpi liiketaloudellisten tunnuslukujen perusteita ja laskentatapoja sekä esitellään esimerkki tilinpäätösanalyysistä. Tilinpäätösanalyysi

(Kallunki 2014) käydään läpi tilinpäätösanalyysia yrityksen omistajien näkökulmasta osana yrityksen taloudellista päätöksentekoa. Kaisanlahti, Leppiniemi ja Leppiniemi (2017) käyvät läpi mm. mitä tilinpäätös ja toimintakertomus sisältää, miten niitä luetaan, mitä ne kertovat yrityksestä sekä tutustutaan erilaisiin tunnuslukuihin. Leppiniemi ja Kykkänen (2019) käsittelevät puolestaan kirjanpidon yleisiä periaatteita, siihen liittyvää terminologiaa ja lainsäädäntöä konkreettisten esimerkkien avulla. Kirjassa myös käydään läpi tilinpäätöksen laatimista ja perehdytään siihen, kuinka tilinpäätöstä tutkitaan ja analysoidaan sekä mitä tilinpäätöksessä olevat luvut kertovat yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja luottokelpoisuudesta. Mm. näitä tässä mainittuja kirjoja tullaan käyttämään opinnäytetyössä.

Tässä opinnäytetyössä on hieman sama idea kuin Mannisen (2015) työssä, mutta tässä työssä asiaa katsotaan enemmän tilitoimiston näkökulmasta ja kuinka tilinpäätösanalyysillä voitaisiin kehittää tilitoimistojen palveluja konsultoivampaan suuntaan. Tässä työssä tehdään myös ohjeistus yksinkertaisten tilinpäätösanalyysien tekemiseen ja analyysin tulkitsemiseen. Mallianalyysin avulla näitä ohjeistuksia pyritään esimerkin omaisesti konkretisoimaan ja käydään läpi, miten tilinpäätösanalyysijä voidaan käyttää asiakaspalvelutilanteissa, mihin asioihin kannattaa kiinnittää huomiota ja miten näitä esiteltäisiin ymmärrettävästi asiakkaalle.

2 TILINPÄÄTÖSANALYYSI OSANA TILITOIMISTOJEN PALVELUJA

Luvussa 2 käsitellään taloushallintoalaa erityisesti tilitoimistojen osalta Suomessa. Luvussa käydään läpi tilitoimistoalan muutosta perinteisestä kirjanpidosta sähköiseen kirjanpitoon, joka tuo tilitoimistoille paineita muuttaa palvelutarjontaansa ja luoda uusiakin palveluja. Luvussa käsitellään myös, miten tilinpäätösanalyysit soveltuisivat osaksi tilitoimistojen palvelutarjontaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimialaraportista (TEM 2019) käy ilmi, että taloushallintoala Suomessa koostuu neljästä alatoimialasta, joita ovat kirjanpito, laskentatoimi, tilintarkastus ja veroneuvonta. Taloushallinnon palveluiden liikevaihto vuonna 2017 oli yli puolitoista miljardia euroa. Taloushallinnon yritystoimintaa harjoitettiin 5 122 toimipaikassa ja alalla työskenteleviä oli yli 16 300. Suurin osa toimipaikoista, henkilöstöstä ja liikevaihdosta keskittyy kirjanpito- ja tilinpäätöspalveluihin. Tilintarkastus puolestaan kattaa noin kymmenesosan toimipaikoista ja henkilöstöstä reilun neljänneksen. Liikevaihdon osuus tilintarkastustoiminnassa on puolestaan noin kolmannes.

Taloushallintoala Suomessa on polarisoitumassa. Suuret valtakunnalliset toimijat laajentavat aktiivisesti toiminta-alueitaan ostamalla pienempiä tilitoimistoja. Lisäksi ne hankkivat taloushallintoalaa tukevia asiantuntijayrityksiä omistukseensa. Sähköiset palvelut ja palvelujen keskittäminen on osa suurten toimijoiden toiminnan tehostamista. Pienyritykset voivat vastata isojen toimijoiden aiheuttamaan kilpailuun tarjoamalla kokonaisvaltaisempaa ja henkilökohtaisempaa palvelua. (TEM 2019.)

Digitalisaation ja teknologian kehittymisen myötä tilitoimistojen työtehtävät muuttuvat. Erityisesti kirjanpitäjien työt tulevat muuttumaan tulevaisuudessa, kun paperisesta kirjanpidosta ja manuaalisesta tallennustyöstä siirrytään digitaalisiin ratkaisuihin ja paperittomaan kirjanpitoon. Perinteisten palveluiden lisäksi tilitoimistojen tulisi pystyä tarjoamaan yhä monipuolisempia palveluja (mm. konsultointia) asiakkailleen tulevaisuudessa, koska perustyöt muuttuvat melko automaattisesti tehtäviksi. Osa tilitoimistoista onkin jo muuttanut liiketoimintaansa taloudelliseksi neuvonantajaksi peruskirjanpidon sijasta. Tulevaisuuden taloushallinnon ammattilaiset tulevatkin olemaan enemmän palveluammattilaiset. Työtehtävien muuttuminen tarjoaa sekä haasteita että

mahdollisuuksia. Tulevaisuudessa taloushallinnon työntekijöiltä tullaan vaatimaan yhä enemmän monipuolista osaamista ja tähän tulisi myös taloushallinnon yrityksiä reagoida ja tarjota työntekijöilleen mahdollisuuksia kehittää osaamistaan tulevaisuutta palveleviksi ammattilaisiksi. Osaavan työvoiman löytäminen onkin ollut taloushallinnon alan yritysten mukaan haastavaa, mutta toimialan muutos tuo mukanaan haasteiden lisäksi myös uusia mahdollisuuksia kasvuun. (Valtioneuvosto 2019.)

Toisin kuin monet pelkäävät ja väittävät, digitalisaatio, automaatio, teknologia ja työn teon muodon muuttuminen ei tarkoita, että taloushallinnon ammattilaiset katoavat. Työtehtävät ja toimiala vain uudistuu, kun rutiini työt siirtyvät yhä enemmän ihmisiltä koneille. Kuten jo aiemmin sanottiin taloushallinnon ammattilaiset muuttuvat ennen kaikkea palveluammattilaisiksi ja yritysconsulteiksi (TEM 2019). Kirjanpitäjät ovat yleensä hyvin perillä yrityksen toiminnoista ja taloudellisesta tilanteesta. Tämän vuoksi, kun digitalisaatio lisääntyy ja rutiinihommien teko kirjanpitäjiltä vähenee, aikaa jää enemmän muuhun. Rutiinitöiden sijasta kirjanpitäjät pystyvät jalostamaan numeroita liiketoiminnan kannalta keskeiseksi informaatioksi, joka ei ainoastaan katso menneisyyteen, mutta myös eteenpäin laatimalla asiakkaille esimerkiksi kassavirtaennusteita ja tilinpäätösanalyyskejä, joita myös tässä työssä tarkastellaan. Tämä vaatii alan ammattilaisilta yhä parempaa asiakasyritysten toimialatuntemusta. Konsultoivan ja eteenpäin katsovan toiminnan myötä työt siirtyvät siis yhä enemmän tukitoiminnoista lähemmäksi liiketoiminnan strategista kehittämistä. TEMin (2019) raportin mukaan substanssiosaaminen onkin edelleen perusta kaikelle, mutta tämän lisäksi tulisi hallita yhä laajemmin liiketoiminnan perusteita ja oman roolin tarjoamat erilaiset mahdollisuudet on ymmärrettävä.

Tilinpäätösanalyysit, joissa perehdytään yrityksiä kannattavuuteen, maksuvalmiuteen ja vakavaraisuuteen, voivatkin olla osa tätä tilitoimistojen tulevaisuuden palvelutarjontaa. Jotkin tilitoimistot tarjoavatkin jo tähän liittyviä palveluja, mutta se voitaisiin ottaa yhä laajemmin palveluvalikoimaan. Tilinpäätösanalyyskejä tehdään sekä ulkopuolisesta näkökulmasta että yrityksen omasta näkökulmasta. Yrityksen johdolle itselleen tilinpäätösanalyysillä on merkitystä, kun halutaan tarkempaa tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja missä osa-alueissa olisi parannettavaa. Tilinpäätösanalyysien avulla yritykset voivatkin saada tärkeitä informaatiota tulevaisuuden suunnitelmia varten, joita ei välttämättä pelkkää tilinpäätöstä tuijottamalla saada.

3 TILINPÄÄTÖS

Luvussa 3 käsitellään yleisesti asiaa liittyen tilinpäätökseen, sitä sääteleviin lakeihin ja tilinpäätöksen sisältöön. Tämän luvun tarkoitus on antaa lukijalle käsitys siitä mihin tietoihin tilinpäätösanalyysit perustavat ja mistä nämä tiedot muodostuvat. Opinnäytetyö on kuitenkin suunnattu suuremmalta osin sellaisille henkilöille, joilla jo on käsitystä tilinpäätöksestä ja sen tekemisestä, joten tyhjentävästi tässä ei sitä käydä läpi.

3.1 Kirjanpitovelvollisuus ja tilinpäätös

Kirjanpitovelvollisia ovat kaikki, jotka harjoittavat liike- tai ammattitoimintaa (L 30.12.1997/1336). Kirjanpitovelvollisia ovat lain mukaan mm. henkilöyhtiöt (avoimet yhtiöt ja kommandiittiyhtiöt), osuuskunnat, osakeyhtiöt, yhdistykset, säätiöt ja muut yksityisoikeudelliset henkilöt, uskonnonvapauslain (L 6.6.2003/453) 2 luvussa tarkoitettu rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta ja sen rekisteröity paikallisyhtiö sekä luonnolliset henkilöt (ns. toiminimet) harjoittamastaan liike- ja ammattitoiminnasta. Kaikki kirjanpitovelvolliset eivät kuitenkaan ole velvollisia laatimaan tilinpäätöstä. Tällaisia ovat sellaiset henkilöt, jotka harjoittavat ammattiaan tai liikettään niin pienimuotoisesti, että KPL 1:4b:ssä säädetyistä rajoista (mikroyritysrajat) enintään yksi ylittyy päättyneellä sekä sillä edeltäneellä tilikaudella (L 30.12.1997/1336). Tämä poikkeussääntö koskee kuitenkin vain luonnollisia henkilöitä eli ihmisiä, jotka itse harjoittavat ammattiaan tai liiketoimintaansa ilman yhtiö- tai muuta oikeushenkilömuotoa (ns. toiminimi).

Kirjanpito on eräänlainen systemaattinen muistiinmerkitsemisjärjestelmä yrityksille tilikauden/tilikausien taloudellisille tapahtumille (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 18). Lainsäädäntö määrää, mitä nämä taloudelliset tapahtumat eli liiketapahtumat tarkoittavat, miten kirjaukset kirjanpitoon tehdään ja millaisia laskelmia, selvityksiä ja yhteenvetoja kirjanpidon tietojen pohjalta tulisi pystyä tekemään. Kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336) määrää hyvästä kirjanpitoavasta eli käytännössä vakiintuneista hyvistä menettelytavoista, jota kirjanpitoa tehdessä tuli noudattaa. Kirjanpidosta johdettavat raportit, kuten tilinpäätös ja toimintakertomus, ovat julkisia asiakirjoja, joidenka julkistaminen ja saatavuus on järjestetty lähtökohtaisesti Patentti- ja rekisterihallituksen tehtäväksi. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 18.)

Tilinpäätös on yhteenveto yhteisön tilikauden tapahtumista, jota kutsutaan myös tilikauden huipentumaksi. Tilinpäätös kertoo tilikauden taloudellisen toiminnan lopputuloksen, varallisuustilanteen ja sen minkä verran yhtiöllä on omaa ja vierasta pääomaa (Minilex [viitattu 3.10.2020]). Yleisesti tilikausi on 12 kuukauden mittainen ja useammalla yrityksellä mukailee kalenterivuotta. Tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa yrityksen tilikauden päättymisestä ja se on allekirjoitettava ja päivättävä (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 47). Tilinpäätös sisältää vähintään kolme osaa: taloudellista asemaa kuvaavan taseen, tilikauden tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman ja taseen ja tuloslaskelman tietoja täydentävät liitetiedot (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 41). Lisäksi yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt ja suuryritykset ovat kirjanpitolain nojalla velvoitettuja liittämään varojen hankintaa ja niiden käyttöä selvittävän rahoituslaskelman tilinpäätökseen. Julkiset osakeyhtiöt ja muut kuin mikro- ja pienyrityskokoiset yksityiset osakeyhtiöt ja osuuskunnat sekä yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt ovat velvollisia liittämään myös toimintakertomuksen tilinpäätökseen (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 41). Vaikka toimintakertomus ei ole osa tilinpäätöstä, sitä koskevat samankaltaiset vaatimukset kuin tilinpäätöstäkin.

Yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä ovat:

- suomalaiset yhteisöt, joiden liikkeelle laskelma osake, velkakirja tai muu arvopaperi on kaupankäynnin kohteena arvopaperimarkkinalain (L 14.12.2012/746) 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla säännellyllä markkinalla,
- luottolaitokset ja
- vakuutusyhtiöt (L 30.12.1997/1336).

Mikroyrityksiä ovat kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) mukaan kirjanpitovelvolliset, joidenka kohdalla sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy enintään yksi seuraavista kolmesta raja-arvosta tilinpäätöspäivänä:

- taseen loppusumma 350 000 euroa,
- liikevaihto 700 000 euroa tai
- tilikauden aikana palveluksessa on keskimäärin 10 henkilöä.

Pienyrityksiä ovat puolestaan sellaiset kirjanpitovelvolliset, joidenka kohdalla sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy enintään yksi seuraavista kolmesta raja-arvosta tilinpäätöspäivänä:

- taseen loppusumma 6 000 000 euroa,
- liikevaihto 12 000 000 euroa tai
- tilikauden aikana palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä. (L 30.12.1997/1336.)

Suuryrityksiä ovat kirjanpitovelvolliset, joilla sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella vähintään kaksi seuraavista kolmesta raja-arvosta ylittyy tilinpäätöspäivänä:

- taseen loppusumma 20 000 000 euroa,
- liikevaihto 40 000 000 euroa tai
- tilikauden aikana palveluksessa on keskimäärin 250 henkilöä. (L 30.12.1997/1336.)

3.2 Tilinpäätöstä säätelevät lait

Koska tilinpäätös ja toimintakertomus ovat tärkeimpiä ulkomaailmalle annettavia viestejä yrityksen taloudesta, niiden sisältö on määritelty lainsäädännössä ja liikkumavaraa tilinpäätäjille on kavennettu kirjanpitolain uudistuksien myötä yhä enemmän (Kaisanlahti, Leppiniemi & Leppiniemi 2017, 11). Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen viestien vaikuttaessa ulkopuolisten sidosryhmien arvioon yrityksestä, katsotaan tilinpäätöksen tekijällä olevan paljon vaikutushaluja luoda yrityksestä haluttua yrityskuvaa pikemmin kuin antamaan todellisuutta vastaavia tietoja yrityksen tilasta (Kaisanlahti, Leppiniemi & Leppiniemi 2017, 11).

Tilinpäätöstä säätelevät monet lait, kuten kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336), kirjanpitoasetus (A 30.12.1997/1339) ja pien- ja mikroyritysasetus (A 30.12.2015/1753) sekä eri yhtiömuotoisia kirjanpitovelvollisia sääntelevät erityislait, kuten esim. osakeyhtiölaki (L 21.7.2006/624), säätiölaki (L 24.4.2018/487), asunto-osakeyhtiölaki (L 22.12.2009/1599) ja yhdistyslaki (L 26.5.1989/503). Myös mm. EU:n 26.6.2013 antama tilinpäätösdirektiivi sääntelee tilinpäätöksiä ja listayhtiöiden konsernitilinpäätöksiä IFRS-standardit. Kirjanpitolaki ja -asetus sekä pien- ja mikroyritysasetus sisältävät määräyksiä tilinpäätöksen

sisällöstä, menettelytavoista, liitetiedoista, toimintakertomuksesta ja muista tietovaatimuksista (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 40–41). Erityislait voivatkin vaatia kirjanpitolakia ja asetuksia (KPA ja PMA) kattavampaa tilinpäätösinformaatiota.

Tase- ja tuloslaskelmakaavat on pien- ja mikroyrityksille säädetty pien- ja mikroyrityasetuksessa ja näitä suuremmille kirjanpitoasetuksessa (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 41). Rahoituslaskelman kaavasta ei ole määräyksiä, mutta siitä on kirjanpitolautakunta antanut yleisohjeen (Rahoituslaskelman laatiminen 30.1.2007).

Kirjanpitolaki määrää tilinpäätöksessä noudatettavista yleisperiaatteista ja hyvän kirjanpitotavan noudattamisesta (L 30.12.1997/1336). Sen mukaan tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kuva. Tämän lisäksi tilinpäätöksessä tulee noudattaa olennaisuuden periaatetta. Kirjanpitolain säännöksistä, kuten jaksottamis- ja arvostussäännöksistä, ja tilinpäätöksen tiedoista ja konsernitilinpäätöksen laatimisesta voidaan poiketa epäolennaisten seikkojen osalta. Olennaisuutta tarkastellaan kokonaisuutena, vaikka yksittäisinä seikkoina jotkut voivatkin olla epäolennaisia. Olennaiseksi asian tekee se, jos tiedon pois jättäminen tai väärin ilmoittaminen vaikuttaa olennaisesti päätöksiin, joita tilinpäätöksen käyttäjät tekevät tilinpäätöksen pohjalta. Muita tilinpäätöksessä noudatettavia periaatteita on toiminnan jatkuvuus, johdonmukaisuus, sisältöpainotteisuus, varovaisuus, tasejatkuvuus, suoriteperuste, erillisarvostus ja netottamiskielto. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 43.)

3.3 IFRS-tilinpäätös

Kuten jo aiemmin sanottiin, tilinpäätöksellä ja toimintakertomuksella on suuri merkitys yrityksestä muodostuvan ulkoisen kuvan kannalta. Erilaiset tahot, kuten kilpailijat, luotonantajat ja sijoittajat arvioivat mm. yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen pohjalta sekä myös sen kilpailukykyä (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 18). Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen suuren merkityksen takia sijoitustoiminnassa ja luotonannossa, niiden sisältöä säännellään myös kansainvälisissä määräyksissä ja standardeissa, jotta niistä saataisiin enemmän kansainvälisesti vertailukelpoisia. Mm. IFRS- tai US GAAP -tilinpäätöksien laatimista edellytetään monilta pörssien noteeraamilta yrityksiltä. Koska tilinpäätös ja toimintakertomus ovat tiedonlähteinä

tärkeitä luottotietotoiminnalle, on niiden vertailukelpoisuudella ja yhtenäisellä tulkintamahdollisuudella suuri merkitys luottokaupassa. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 18.)

Suomessa IFRS-tilinpäätös on laajasti sallittu ja mm. listayritysten konsernitilinpäätöksen osalta se on pakollinen (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 19). Tämä perustuu EU:n säännöstöön siitä, että EU-alueella kaikkien listayrityksien tulisi laatia konsernitilinpäätöksensä IFRS-tilinpäätöksenä vertailukelpoisuuden ja yhtenäisten tulkintamahdollisuuksien mahdollistamiseksi. Kuitenkin lähtökohtaisesti listayhtiöiltäkin IFRS-tilinpäätöksenä vaaditaan tehtäväksi vain konsernitilinpäätös (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 51–52). Erillistilinpäätös listayhtiöiden täytyy laatia IFRS-tilinpäätöksenä vain siinä tapauksessa, jos sen ei tule laatia konsernitilinpäätöstä. Tällainen tilanne voi olla esim. silloin, kun listayhtiöllä ei ole tytäryrityksiä. Listayhtiöt ovat kirjanpitovelvollisia, joidenka liikkeelle laskemat arvopaperit ovat kaupankäynnin kohteena EU:n tai muun Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion säännellyllä markkinalla (L 30.12.1997/1336). Kaupankäynti IFRS-vaatimuksissa voi perustua yhtiöiden liikkeelle laskemiin osakkeisiin ja joukkolainoihin. Julkisen kaupankäynnin kohteena arvopaperit ovat mm. silloin, kun ne noteerataan Helsingin Pörssissä (Nasdaq OMX Helsinki) (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 51–52). Kuitenkin pohjoismaisten pörssien vaihtoehtoiseen osakepörssiin eli Nasdaq OMX First Northiin kuulumisen ei aiheuta IFRS-tilinpäätöksen laatimisvelvoitetta.

Suomessa IFRS-tilinpäätöksen saavat laatia kuitenkin niin halutessaan myös lähes kaikki kirjanpitovelvolliset erillistilinpäätöksensä ja/tai konsernitilinpäätöksensä (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 52). Kuitenkin tämä velvoittaa siihen, että kirjanpito, tilinpäätös, toimintakertomus ja hallinto tulee tarkastaa tilintarkastuslain (L 18.9.2015/1141) mukaisesti. Vaikka tilinpäätös laadittaisiinkin joko pakollisesti tai vapaaehtoisesti IFRS-standardien mukaisesti, on sen muilta osin silti noudatettava kirjanpitolakia ja kirjanpitoasetusta. Tässä kyse on velvoitteista, jotka eivät riipu siitä kumpana tilinpäätös laaditaan (IFRS-perusteisesti vai kansallisia säännöksiä noudattaen). Toimintakertomuksen laatimisvelvollisuus on näistä velvoitteista keskeisin, koska IFRS ei sisällä normeja tämän laatimisesta tai julkistamisesta. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 52.)

3.4 Tilinpäätöksen sisältö

Kuten jo aiemmin kerrottiin, tilinpäätös sisältää vähintään kolme osaa: tuloslaskelman ja taseen sekä näiden liitetiedot. Lisäksi jokaisesta tuloslaskelman ja taseen erästä on esitettävä vertailutieto edelliseltä tilikaudelta. Lisäksi tilinpäätös sisältää rahoituslaskelman ja toimintakertomuksen niillä yrityksillä, joilta laki sitä vaatii. Jäljempänä näitä jokaista tarkastellaan hieman lähemmin.

3.4.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma kuvaa yrityksen tuloksen muodostumista tilikaudelta (Kaisanlahti ym. 2017, 42). Tuloslaskelmasta saadaan selvitettyä yrityksen tilikauden tuotot ja kulut. Liikevaihdosta kun vähennetään siitä aiheutuneet kulut, saadaan selvitettyä yrityksen tilikauden voitto tai tappio. Kuten jo aiemmin sanottiin, kirjanpitoasetus ja pien- ja mikroyritysoasetus määrää tuloslaskelman peruskaavoista. Näiden kaavojen eriä voidaan yhdistellä sen johtaessa selkeämpään esittämistapaan ja jos se ei vaaranna tuloslaskelmasta saatavaa oikeaa ja riittävää kuvaa (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 42). Liikevaihto ja tilikauden voitto tai tappio tulee kuitenkin aina esittää tuloslaskelmassa. Lisäksi myös kaikki asetusten isoin kirjaimin kirjoitetut välisummat tulee esittää tuloslaskelmassa. Lisäksi kirjanpitoasetus säättää omista erityiskaavoista mm. aatteellista toimintaa sekä kiinteistönhallintaan harjoittaville yhtiöille.

Tuloslaskelmassa voi käyttää joko kululaji- tai toimintokohtaista kaavaa (Kaisanlahti ym. 2017, 42). Yhteisöt voivat itse päättää käytettävästä kaavasta, mutta menettelytapojen jatkuvuuden periaatteen mukaan kaavaa tulee noudattaa tilikaudesta toiseen. Kululajikohtainen tuloslaskelmakaava on näistä kahdesta mainitusta kaavasta käytetyin (Kaisanlahti ym. 2017, 103). Käytettävän tuloslaskelman kaavan lisäksi pien- ja mikroyritykset voivat halutessaan myös lyhentää tuloslaskelmansa alkamaan *Bruttotuloksesta* liikesalaisuuksiensa suojaamiseksi (Kaisanlahti ym. 2017, 103–104). Kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa *Bruttotulos* tarkoittaa liikevaihdon, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutoksen, valmistuksen omaan käyttöön, liiketoiminnan muiden tuottojen sekä materiaalien ja palvelujen erien yhdistämistä. Toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa puolestaan yhdistetään liikevaihtoon hankinnan ja

valmistuksen kulut. Koska tällaisissa tuloslaskelmissa ei eritellä liikevaihtoa, ei siihen suhteutettuja tunnuslukuprosentteja voida laskea (Kaisanlahti ym. 2017, 103–104).

Tuloslaskelman erät esitetään niiden taloudellisen etuoikeusjärjestyksen mukaan (Kaisanlahti ym. 2017, 104). Sitä ylempänä joku erä on, mitä välittömämpi yhteys sillä on hyödykkeiden valmistamiseen. Myytävien tuotteiden hankintamenot ja niihin liittyvät tuotannontekijäkulut, kuten raaka-ainekulut ja työpalkat esitetään tuloslaskelmassa ylempänä, koska ne osallistuvat lähtökohtaisesti ainoastaan yhteen tulohankintaprosessiin. Tämän jälkeen poistoina vähennetään tuotannontekijöiden hankintamenot, jotka osallistuvat useisiin tulohankintaprosesseihin (Kaisanlahti ym. 2017, 104). *Liikevoitto* yrityksessä kuvaa sen varsinaisen liiketoiminnan menestymistä (Kaisanlahti ym. 2017, 104). Liikevoiton alapuolelle tulevat omistajaan nähden etuoikeutetusti tuloksesta osansa saavien osuudet, rahoituskulut ja verot. Viimeisenä esitetään omistajalle jäävä osuus, on se sitten voittoa tai tappiota. Tuloslaskelmaa tarkastellessa tulorahoituksen riittävydestä voidaan tehdä päätelmiä esimerkiksi jo sen perusteella, mitä aikaisemmassa vaiheessa tuloslaskelman jäämä muodostuu negatiiviseksi (Kaisanlahti ym. 2017, 43). Tällöin yrityksen tulorahoituksen riittävyttä on epäiltävä. Alla olevassa taulukossa on esitetty kululajikohtainen ja toimintokohtainen tuloslaskelma niiden erojen selventämiseksi.

Taulukko 1. Tuloslaskelman eri esitysmuodot (A 30.12.1997/1339. 1:2.1).

Kululajikohtainen tuloslaskelma	Toimintokohtainen tuloslaskelma
Liikevaihto	Liikevaihto
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	Hankinnan ja valmistuksen kulut
Valmistus omaan käyttöön	Bruttokate
Liiketoiminnan muut tuotot	Myynnin ja markkinoinnin kulut
Materiaalit ja palvelut	Hallinnon kulut
Henkilöstökulut	Liiketoiminnan muu tuotot
Poistot ja arvonalentumiset	Liiketoiminnan muut kulut
Liiketoiminnan muut kulut	Liikevoitto (-tappio)
Liikevoitto (-tappio)	Rahoitustuotot- ja kulut
Rahoitustuotot ja -kulut	Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	Tilinpäätössiirrot
Tilinpäätössiirrot	Tuloverot
Tuloverot	Muut välittömät verot
Muut välittömät verot	Tilikauden voitto (tappio)
Tilikauden voitto (tappio)	

3.4.2 Tase

Tase kuvaa tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa yrityksessä (Kaisanlahti ym. 2017, 38). Taseelle, kuten tuloslaskelmallekin, on säädetty kaava, jota tulee sen laatimisessa noudattaa. Tämä kaava on pienyrityksille ja tätä suuremmille yrityksille samansisältöinen. IFRS-tilinpäätökselle ei ole säädetty omaa erityistä kaavaa, mutta IFRS-standardeissa on lueteltuna eriä, joiden tulisi ilmetä taseesta. IFRS-taseen laatimisessa noudatetaankin soveltuvin osin kirjanpitoasetusta (Kaisanlahti ym. 2017, 38)

Taloudellisella asemalla taseessa tarkoitetaan oman ja vieraan pääoman suhdetta eli yrityksen rahoitusrakennetta (Kaisanlahti ym. 2017, 38–39). Esim. omavaraisuusaste ja velkaantumisaste kuvaa tunnusluvuihin tätä suhdetta. Oman ja vieraan pääoman rakenne liittyy myös yrityksen taloudelliseen asemaan (Kaisanlahti ym. 2017, 38–39). Omassa pääomassa huomiota kannattaa kiinnittää yrityksen jakokelpoisten varojen määrään, kun taas vieraassa pääomassa korollisten ja korottomien velkojen että lyhytaikaisen ja pitkäaikaisen vieraan pääoman suhteeseen. Jotta näitä voitaisiin analysoida tulisi myös liitetiedoissa annettuja erittelyjä tutkia.

Tase sisältää vastaavaa- ja vastattavaa-puolen. Vastaavaa-puolesta selviää yrityksen käytössä oleva omaisuus ja sen muoto (Kaisanlahti ym. 2017, 39.). Vastaavaa-puoli jaetaan pysyviin ja vaihtuviin vastaaviin hyödykkeiden käyttötarkoituksen mukaan. Pysyvissä vastaavissa on sellaista omaisuutta, jota yritys käyttää liiketoimintansa tulojen kerryttämiseen pitkällä aikavälillä. Vastattavaa-puolelta selviää puolestaan yrityksen oma pääoma ja pitkä- ja lyhytaikainen vieras pääoma. Vastaavaa-puolesta saadaankin selville, mistä varallisuus yrityksessä on peräisin. (Kaisanlahti ym. 2017, 39.)

Pysyvien ja vaihtuvien vastaavien välinen suhde on merkityksellinen tutkittaessa vastaavaa-puolta, koska tämä kertoo esim. yrityksen muunneltavuudesta ja sopeutumiskyvystä, koska esim. mitä enemmän varat ovat sidotummassa muodossa, sitä pienempi on yrityksen joustavuuskyky (Kaisanlahti ym. 2017, 39.). Vastattavaa-puolella oman pääoman rakenteen kannalta tärkeä näkökulma on sen käytettävyys yrityksen omistajien intressien mukaisesti mm. osingonjakoon. Se, mistä oma pääoma on muodostunut, on myös tärkeää (Kaisanlahti ym. 2017, 39.). Oma pääomaa yritykseen voi kertyä osakepääomana, tulorahoituksena ja arvonnousuina eli hallussapitovoitoina. Vierasta pääomaa tarkasteltaessa keskeistä on yrityksen lainoista yritykselle aiheutuva korko- ja takaisinmaksurasitus (Kaisanlahti ym. 2017, 39.). Velat tuleekin esittää jaettuna lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin. Liitetiedoissa voidaan erikseen ilmoittaa korollisten ja korottomien velkojen määrä, mutta jos näitä ei ole ilmoitettu, lähtökohtaisesti korottomiksi veloiksi katsotaan ostovelat ja siirtovelat. (Kaisanlahti ym. 2017, 39.)

3.4.3 Liitetiedot

Kuten jo aiemmin sanottiin, liitetiedot ovat yksi osa tilinpäätöstä ja yksi pakollisista osista kaikille tilinpäätöksille riippumatta yrityksen koosta tai toimintamuodosta. Tosin esim. mikro- ja pienyrityksille on mahdollisuus suppeampiin liitetietoihin kuin esim. pienyritystä suuremmalla yrityksellä (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 43). Liitetiedoissa yritys antaa täsmentäviä ja täydentäviä tietoja tuloslaskelman ja taseen sekä rahoituslaskelman tiedoista (Kaisanlahti ym. 2017, 44). Liitetiedot myös erittelevät näitä tietoja. Toisin kuin taseella, tuloslaskelmalla ja rahoituslaskelmalla, liitetiedoilla ei ole samanlaista vertailutietovaatimusta (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 48). Kuitenkin on suotavaa, että taloudellisen kehityksen kuvaamiseksi liitetiedoissakin annettaisiin edellistä tilikautta

koskevat vertailutiedot. Jokaisen kirjanpitovelvollisen tulee itse arvioida, minkälaisia tietoja sen tulisi esittää liitetiedoissa toimintansa laajuuden ja laadun perusteella, jotta kirjanpitolain vaatima oikean ja riittävän kuvan vaatimus täyttyisi, koska esim. kirjanpitoasetus ei määrittele tyhjentävästi kaikkia liitetietovaatimuksia. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 49.)

Kaisanlahden ym. (2017, 44–45) mukaan, koska liitetiedoissa esitetään rahamääräisten tietojen lisäksi muitakin tietoja, ne kannattaa lukea tarkoin. Tuloslaskelmassa, taseessa ja rahoituslaskelmassa kun voidaan päätyä ainoastaan yhteen raha-arvoon, liitetiedoissa voidaan selventää harkintaa, jolla tietyn raha-arvon esittämiseen on laskelmassa päädytty. Liitetiedoissa voidaan selventää lisäksi raha-arvoihin liittyviä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä periaatteita, joita arvioinneissa noudatetaan. Liitetiedot auttavatkin standardisoimaan tuloslaskelmasta, taseesta ja rahoituslaskelmasta saatavia tietoja, ennen tunnuslukujen laskemista ja johtopäätösten tekemistä. (Kaisanlahti ym. 2017, 44–45.)

3.4.4 Toimintakertomus

Toimintakertomus ei varsinaisesti ole osa tilinpäätöstä, ja käytännössä tällä on merkitystä siinä, että pien- ja mikrokokoisten osakeyhtiöiden ei tarvitse toimintakertomusta laatia kirjanpitolain eikä osakeyhtiölain nojalla (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 40). EU:n tilinpäätösdirektiiviin liittyvän ehdottoman helpotuksen mukaan toimintakertomuksen laatimista tällaisilta osakeyhtiöiltä ei voida velvoittaa millään muullakaan lailla tai viranomaismääräyksellä (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 40). Tämä helpotus koskee myös sellaisia pien- tai mikroyrityskokoisia henkilöyhtiöitä, joissa kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. Lisäksi Suomessa kansallisessa lainsäädännössä ammattia tai liikettä harjoittavat luonnolliset henkilöt on vapautettu toimintakertomuksen laatimisesta (L 30.12.1997/1336). Myös muut kuin osakeyhtiömuotoiset pien- tai mikroyritykset ovat vapautettuja toimintakertomuksen laatimisesta.

EU:n tilinpäätösdirektiivin poikkeus koskee kuitenkin vain kirjanpitolain vaatimuksia ja se määräytyy tiukasti kirjanpitovelvollisen oikeushenkilömuodon mukaan (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 40). Helpotus koskee vain osakeyhtiömäisiä pien- ja mikroyrityksiä ja henkilöyhtiömuotoisia kirjanpitovelvollisia, jonka vastuunalaiset yhtiömiehet ovat kaikki osakeyhtiöitä. Kansallisessa lainsäädännössä tilinpäätösdirektiivin ulkopuolisilta pien- ja

mikroyrityksiltä, kuten osuuskunnilta, voidaankin vaatia kattavampaa tilinpäätösinformaatiota (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 40). Tässä kysymykseen tulee juuri aiemman mainitut erityislait, jotka voivat vaatia niissä vaadittujen tietojen esittämistä joko toimintakertomuksessa tai vähintään liitetiedoissa.

Keneltä toimintakertomusta sitten varsinaisesti vaaditaan? Listayhtiöt ja muut yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt (esim. pankit, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt) ovat velvollisia laatimaan toimintakertomuksen (Kaisanlahti ym. 2017, 15–16). Myös osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) 1:1.1 tarkoittamat julkiset osakeyhtiöt ja yksityisistä osakeyhtiöistä KPL 1:4a raja-arvot ylittävät yhtiöt ovat velvoitettuja liittämään toimintakertomuksen tilinpäätökseensä. Samat edellä mainitut raja-arvot koskevat myös osuuskuntia. Koosta riippumatta myös asunto-osakeyhtiöiden ja säätiöiden tulee laatia toimintakertomus (L 30.12.1997/1336, 3:1.3; L 22.12.2009/1599 10:5.1; L 24.4.2015/487 5:2.1).

Myös koska toimintakertomus ei ole osa tilinpäätöstä vaan erillinen dokumentti, joka liitetään tilinpäätökseen, se ei ole alisteinen tilinpäätökselle (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 50). Tilinpäätös ei rajoita, mitä seikkoja voidaan toimintakertomuksessa käsitellä. Kuitenkaan se ei saa olla ristiriidassa tilinpäätöksen kanssa. Esimerkiksi tunnuslukujen ja muiden lukujen tulee olla tilinpäätöksen kanssa yhdenmukaisia. Keskeistä toimintakertomukselle on, että yrityksessä sen ylin johto, joka myös allekirjoittaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen, analysoi ja esittelee taloudellisena kokonaisuutena yrityksensä liiketoimintaa ja muuta toimintaa (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 50–51). Toimintakertomuksen tulisi myös aina suuntautua tulevaisuuteen. Toimintakertomuksessa kuvataan mm. kirjanpitovelvollisen toiminnan kehittymistä ja tuloksellisuutta, taloudellista asemaa päättyneellä tilikaudella ja merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 41–42;). Näiden lisäksi toimintakertomuksessa on esitettävä tiedot olennaisista tapahtumista tilinkauden päättymisen jälkeen, arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä, tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta, sivuliikkeistä, käypään arvoon esitetyistä rahoitusvälineistä, omien osakkeiden ja osuuksien hankinnoista sekä luovutuksista osuuskunta- ja osakeyhtiölaissa säädetyllä tavalla sekä muualla lainsäädännössä esitetyt tiedot. Näiden lisäksi yleisen edun kannalta merkittävät suuryritykset, jonka henkilöstö on tilikaudella ollut keskimäärin 500 henkilöä, on esitettävä toimintakertomuksessa tietoja siitä, miten yhteisö huolehtii ympäristöasioista, sosiaalisista asioista ja henkilöstöasioista, ihmisoikeuksien

kunnioittamisesta ja korruption ja lahjonnan torjunnasta (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 41–42).

Toimintakertomuksessa tarkastellaan yksittäisiä tapahtumia, jotka yrityksen johto, on arvioinut tärkeiksi yrityksen tuloksen, riskien ja taloudellisen aseman ymmärtämiseksi (Kaisanlahti ym. 2017, 45–46). Näin toimintakertomuksessa annetut tiedot auttavat, kun tilinpäätöstä tulkitaan. Annettujen tietojen perusteella voidaan esimerkiksi arvioida, kuinka tavanomainen ja edustava tilikausi yritykselle oli (Kaisanlahti ym. 2017, 45–46.). Tekijöistä, jotka ovat vaikuttaneet kielteiseen tai myönteiseen suuntaan, voidaan tehdä päätelmiä toimintakertomuksen pohjalta. Toimintakertomuksen avulla voidaan tarkentaa ennusteita yrityksen tulevasta kehityksestä tai selvittää yrityksen tulevaan toimintaan liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä (Kaisanlahti ym. 2017, 45–46.)

3.4.5 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa selvennetään yrityksen varojen hankintaa ja käyttöä (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 274). Rahoituslaskelman laatimisessa voidaan käyttää suoraa tai epäsuoraa tapaa. Nämä eroavat toisistaan liiketoiminnan rahavirtojen esittämisessä. Kirjanpitolautakunta, joka on antanut myös yleisohjeen rahoituslaskelman laatimisesta (Rahoituslaskelman laatiminen 30.1.2007), suosittelee suoraa tapaa, koska se on bruttomuotoisena epäsuoraa rahoituslaskelmaa informatiivisempi. Rahoituslaskelmassa kuvataan kolmea rahavirtaa: liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoja sekä sitä, miten raha on liikkunut yritykseen sisälle ja miten ulos tilikauden aikana (Festum 2019). Vaikka kirjanpitolaki edellyttää rahoituslaskelmaa vain suuryrityksiltä sekä yleisen edun kannalta merkittäviltä yhteisöiltä (L 30.12.1997/1336), Festumin (2019) mukaan se olisi hyödyllinen myös monelle muulle pienemmälle yritykselle, koska se kertoo hyvin yrityksen rahan liikkeistä ja likviditeetistä.

Liiketoiminnan rahavirta kuvastaa rahoituslaskelmassa, miten yritys on varsinaisella ydinliiketoiminnallaan pystynyt kerryttämään tuloja tilikauden aikana toimintaedellytystensä säilyttämiseksi, oman pääoman sijoittajille tuoton maksamiseksi, uusiin investointeihin ja lainojen takaisinmaksuun ilman, että sen on tarvinnut turvautua ulkopuolisiin rahoituslähteisiin (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 274). Rahoituslaskelman teko lähteekin

liikkeelle tämän rahavirran kuvaamisesta. Tämän jälkeen tulee investointien rahavirta, joka kertoo siitä, miten paljon rahaa investointeihin ja niistä luopumiseen on käytetty tilikauden aikana (Festum 2019). Investointien rahavirrassa kuvataan taseen vastaavaa-puolen muutoksia aineellisissa ja aineettomissa hyödykkeissä. Kun tarkkaillaan investointien rahavirtaa, voidaan analysoida, millä investointeja on yrityksessä rahoitettu (Festum 2019). Ulkopuoliset rahoituslaskelman käyttäjät saavat investointien rahavirrasta tietoa myös siitä, millaisia rahavirtoja voidaan tulevaisuudessa odottaa yrityksen investointien perusteella, koska investointeja tehdään rahavirtojen kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä (Festum 2019). Rahoituslaskelmassa viimeisenä kuvataan yrityksen rahoituksen rahavirta, joka kertoo oman ja vieraan pääoman muutoksista yrityksessä. Yhdessä nämä kolme rahavirtaa antavat kokonaisvaltaisesti tietoa yrityksen rahan liikkeistä (Festum 2019). Rahavarojen muutos yrityksen tilikauden ajalta lasketaan näiden rahavirtojen summana. (Festum 2019).

Rahoituslaskelmalla pystytään siis näkemään mihin kaikkeen tulorahoitus eli myynneistä saatu raha on yrityksessä riittänyt ja koska se on joutunut turvautumaan omistajien sijoittamaan pääomaan tai lainarahoitukseen eli vieraaseen pääomaan (Festum 2019). Rahoituslaskelman avulla saadaankin tukea mm. investointien suunnitteluun. Taseen ja tuloslaskelman ohella rahoituslaskelma antaa tärkeää informaatiota yrityksestä sen kuvastaessa kattavasti rahoituksen rakennetta yrityksessä (Festum 2019). Koska rahoituslaskelma perustuu saatuun ja maksettuun rahaan, sille ei arvostamis- ja jaksottamisratkaisuilla ole samanlaista merkitystä kuin taseelle ja tuloslaskelmalle, joten se tekee yleensä yritykset paremmin vertailukelpoiksi (Kaisanlahti ym. 2017, 44.)

3.5 Tase-erittelyt

Jokaiselta tilikaudelta laaditaan tase-erittelyt varmistamaan tilinpäätöstä ja luetteloimaan yksityiskohtaisemmin tase-erien sisältöä (Kaisanlahti ym. 2017, 47.). Nämä varmistavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tarkasteltavuuden oikeellisuuden. Tase-erittelyillä on myös merkitystä, kun valvotaan sitä, onko yrityksen varat oikeasti olemassa ja yrityksen hallussa. Tase-erittelyjä ei julkisteta vaan ne ovat yrityksen sisäisiä asiakirjoja, eikä niitä yleensä rekisteröidä Patentti- ja rekisterihallitukselle. Poikkeuksena kuitenkin säätiölaki edellyttää säätiöiltä, että tase-erittelyt ilmoitetaan, mutta ne eivät silti ole julkisia asiakirjoja. (Kaisanlahti ym. 2017, 47.)

3.6 Tilinpäätöksen hyödyntäminen

Kirjanpitolaissa tuloslaskelmalla, taseella ja rahoituslaskelmalla on määritelty tietyt perustehtävät (Kaisanlahti ym. 2017, 21). Ne kertovat yrityksen taloudellisesta asemasta, tuloksen muodostumisesta sekä yrityksen varojen hankinnasta ja käytöstä. Kirjanpitolaissa tai muussakaan laissa tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitettävillä tiedoilla ei ole määriteltyjä hyväksikäyttötehtäviä, joita varten tietoja tulisi antaa (Kaisanlahti ym. 2017, 20). Kuitenkin lakisääteisiä ja vapaamuotoisia hyväksikäyttötehtäviä on rakennettu tilinpäätöksen varaan. Lakisääteisistä merkittävimpiä ovat voiton ja oman pääoman jaettavuuteen osakeyhtiöiden ja osuuskuntien kohdalla (Kaisanlahti ym. 2017, 20). Erilaiset tilinpäätösratkaisut ja -vaihtoehdot vaikuttavat erityisesti tuloveron määrään ja tilinpäätös onkin verosuunnittelun väline. Verotuksella myös itsellään on käytännössä merkittävä vaikutus tilinpäätösratkaisuihin (Kaisanlahti ym. 2017, 20). Oikea ja riittävä kuva onkin saattanut jäädä toiseksi veroväritteiltä ratkaisuilta. Tilinpäätöstä voidaan käyttää myös luottopäätöksiä ja sijoitusanalyysyjä tehdessä. Yrityksen johtamiselle on myös tunnusluvuilla merkitystä sekä verrattaessa yritystä muihin saman alan ja muiden alojen yrityksiin. Tilinpäätöksiä voidaan käyttää myös yrityksen arvoa määrittäessä ja tulevaa kehitystä arvioidessa. (Kaisanlahti ym. 2017, 20–24.)

Tilinpäätös ja toimintakertomus kuvaavat lähtökohtaisesti menneisyyttä (Kaisanlahti ym. 2017, 20–21). Analysoinnin tavoitteena on kuitenkin aikaansaada näkemys yrityksen nykytilanteesta, tulevasta kehityksestä ja kehitysmahdollisuuksista. Johtopäätöksiä tehdessä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tietoja ja näiden perusteella laskettuja tunnuslukuja täydennetäänkin muilla tiedoilla, jotka saattavat koskea esim. yrityksen toimintaympäristöä ja sen muutostrendejä sekä muutoksia ja kehityssuuntia mm. asiakaskunnassa ja kilpailijoissa (Kaisanlahti ym. 2017, 21). Henkilöstön sekä johdon osaaminen on myös tärkeitä kartoituksen kohteita organisaation tehokkuuden ohella. Mitä paremmin tilinpäätöksen analysoinnin tulokset pystytään liittämään muuhun tietämykseen yrityksestä, sen toimintaympäristöstä ja olosuhteista, sitä enemmän analysoinnista on hyötyä (Kaisanlahti ym. 2017, 21.). Jotta tilinpäätöksen analysoiminen ja tulkitseminen olisi tehokasta, tunnuslukujen laskemisen ja esittämisen lisäksi tarvitaan annettujen tietojen kriittistä tarkastelijaa, joka myös ymmärtää yrityksen toimintaa, taloutta sekä niiden kehityspiirteitä.

4 TILINPÄÄTÖKSEN TULKINTA JA TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Luvussa 4 käydään läpi varsinaista teoriapohjaa opinnäytetyön empiiriselle osiolle. Tässä luvussa käsitellään tilinpäätöksen tulkintaa, tilinpäätösanalyysin vaiheita aina tuloslaskelman ja taseen oikaisuista tunnuslukujen laskemiseen ja tulkintaan. Tämä luku luo pohjaa myös opinnäytetyössä tehdylle ohjeistukselle tunnuslukuanalyysin tekoon ja tulkintaan.

4.1 Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukeminen

Yhteisöjen ulkopuoliset sidosryhmät, joita ovat esimerkiksi asiakkaat, rahoittajat, tavarantoimittajat, luotonantajat, kilpailijat ja lehdistö, etsivät vastauksia tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta (Kaisanlahti ym. 2017, 11). Tiedon hankintaan on kaksi tapaa, tilinpäätöksen lukeminen ja esim. tunnuslukujen avulla omien tulkintojen rakentaminen. Pelkkää tilinpäätöstä lukemalla ja tutkimalla saadaan jo melko paljonkin selville kirjanpitovelvollisesta, mm. tilinpäätöksen laatijan tavoitteet, menettelytavat ja halut korottaa tai alentaa tilikauden tulosta (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 159). Tilinpäätöksen lukemisella voidaan selvittää mm. miten tilinpäätäjä on suhtautunut tehtäväänsä (Kaisanlahti & ym. 2017, 11). Suhtautuminen on voinut olla neutraalia, jolloin tapahtumat on vain raportoitu ja katsottu millaiseksi yrityksen tulos muodostuu. Toisaalta taas tilinpäätäjä on voinut pyrkiä parantamaan tulosta työpöytänsä äärellä vielä siitä, mitä on saatu aikaan tehtaissa tai kaupoissa. Tilinpäätäjä voi myös pyrkiä antamaan taloudellisesta menestymisestään todellisuutta vaatimattomamman kuvan esim. alihankkijoita ja hinnoittelutilanteita varten (Kaisanlahti ym. 2017, 11).

Kansainvälistyminen on tuonut myös uusia näkökulmia tilinpäätöksen lukemiselle ja tulkinnalle. EU:n tilinpäätösdirektiivit ja IFRS-tilinpäätös tuovat yritysten tilinpäätöksille ja toimintakertomuksille yhä suuremman ja kansainvälisemmän lukijakunnan, kuten sijoitus- ja ostokohteiden etsijöitä ja luottokelpoisuuden arvioijia (Kaisanlahti ym. 2017, 12). Aikaisempaa laajemmin on saatavilla tilinpäätöksistä ja toimintakertomuksista vertailutietoja ja vertailuyrityksiä.

Monissa päätöksentekotilanteissa yrityksen taloudellisen tilanteen arviointi on tarpeellista (Kallunki 2014, 11–12). Ilman tilinpäätöksen tarkastelua ei voida tehdä järkeviä ja huolellisia sijoituksia. Yrityksen tilinpäätöstä täytyy aina analysoida sitä perusteellisemmin, mitä ammattimaisempaa sijoittamista harjoitetaan, ja tehdä arvioita niin tilinpäätöksen kuin muunkin saatavan tiedon avulla yrityksen tulevasta menestyksestä (Kallunki 2014, 11–12.). Sijoittajat ja velkojat arvioivat yrityksen luottoriskejä lähtökohtaisesti ainoastaan tilinpäätösanalyysistä saatavien tietojen perusteella. Yrityskauppatilanteissa keskeisin osa Due Diligence -prosessia on ostokohteena olevan yrityksen tilinpäätöksen analysointi, jossa ostettavaa yritystä arvioidaan niin taloudellisesta kuin juridisesta näkökulmasta perusteellisesti (Kallunki 2014, 11–12.). Tyypillisiä kohteita tilinpäätösanalyysille on johdon palkitseminen, verojen määrääminen yritykselle ja yritysten valvonta säädelyillä toimialoilla.

Koska tilinpäätös johdetaan kirjanpidosta, johon merkitään yrityksen liiketapahtumat (menot, tulot ja kassatapahtuma), tämä rajaa johtopäätöksiä, joita voidaan tilinpäätöksestä tehdä (Kaisanlahti ym. 2017, 37). Vain sellaiset johtopäätökset, joiden informaatioperustaksi tiedot näistä liiketapahtumista riittävät, voivat olla relevantteja. Jos puhutaan esim. toimintaedellytyksistä taloudelliset toimintaedellytykset, joita ovat kannattavuus ja rahoitus, otetaan tilinpäätösanalyysien kohteeksi (Kaisanlahti ym. 2017, 37). Näistä voidaan saada kuva edellä mainittujen liiketapahtumien nojalla. Taloudelliset toimintaedellytykset tarkoittavat kuitenkin paljon muutakin kuin pelkkää kannattavuutta ja rahoitusta. Taloudellisiin toimintaedellytyksiin kuuluu myös esim. henkilöstöresurssit ja markkinaosuus. Luonnollisesti näiden vaikutus näkyy myös tuloslaskelmassa ja taseessa. Tilinpäätös toimintakertomuksineen antavat myös näistä seikoista lisävalaistusta. Mm. toimintakertomuksessa annetaan henkilöstöä koskevia selvityksiä ja liitetiedoissa esitetään täydentävää informaatiota tuloslaskelman henkilöstökuluihin. Liitetiedoissa ja toimintakertomuksessa annetaan yleisesti myös tietoa markkinaosuuksista ja kilpailuasemasta. Kokonaisuutena tilinpäätös ja toimintakertomus ovatkin hyviä tietolähteitä laajemmillekin tiedontarpeille kuin ainoastaan niille, joidenka perustaksi riittävät aiemmin mainitut liiketapahtumat (menot, tulot ja kassatapahtumat) (Kaisanlahti ym. 2017, 37).

Tilinpäätöksen lukeminen on itsessään osa yrityksen analysointia varsinaisten tilinpäätösanalyysien lisäksi (Kaisanlahti ym. 2017, 57). Analysoinnissa tarkoituksena voi olla selvittää yksittäisiä seikkoja, jotka koskevat yritystä, kuten tiettyjen toimintojen laajuus,

kannattavuus tai rahoituksellinen tasapaino. Yleensä tarkoituksena on arvioida yritystä yhtenä kokonaisuutena ja johtopäätöksien tekeminen esim. yrityksen kilpailukyvyistä, konkurssin uhasta tai velankantokyvyistä. Havainnot, joita yrityksestä tehdään, tulisi suhteuttaa sen ympäristöön, kuten taloudelliseen yleistilanteeseen yhteiskunnassa, kilpailuolosuhteisiin yrityksen toimialalla ja markkina-alueella sekä toisiin yrityksiin, jotta yritys pystyttäisiin asemoimaan yrityskenttään ja jotta voitaisiin tehdä johtopäätöksiä yrityksen tulevista mahdollisuuksista (Kaisanlahti ym. 2017, 57).

Analysoinnissa keskeisiä osa-alueita ovat yritysjohto ja sen strategiat, toiminnan kannattavuus ja onnistuneisuus, yrityksen rahoituksellinen asema ja yrityksen mahdollisuudet ja näkymät (Kaisanlahti ym. 2017, 58). Analysoitaessa näitä osa-alueita, voidaan esittää kysymyksiä, joihin pyritään etsimään vastaus. Esimerkiksi johtoa ja strategiaa arvioidessa mahdolliset kysymykset voivat liittyä yrityksen asemaan markkinoilla, markkinaosuuden kasvuun tai alenemiseen, yrityksen strategiaan ja johdon kyvykkyyteen. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukemisen perusteella voidaan löytää sopiva kriittisyyden aste analysointiin. Lisäksi voidaan päätellä, kuinka laajaan aineistoon, yritystutkimukseen ja tunnuslukujen laskentaan olisi hyvä ryhtyä.

4.2 Tilinpäätösanalyysi ja mittarit

Tilinpäätösanalyysi on yksi väline päätöksenteolle, jossa tilinpäätöksen pohjalta arvioidaan yrityksen taloudellista tilaa (Kallunki 2014, 12). Tilinpäätöksen pohjalta voidaan tehdä erilaisia analyyskejä. Tilinpäätösanalyysi onkin yleisesti puheessa käytetty termi kuvaamaan monitasoisia analyyskejä, jotka perustuvat tilinpäätökseen (Niskanen & Niskanen 2003, 8–11). Yrityksiä verrataan toisiinsa ja päämarkkinoiden tavoitteisiin päätöksentekotilanteissa sekä samaa yritystä voidaan verrata eri tilikausien välillä (Kallunki 2014, 12). Tilinpäätösanalyysi mahdollistaakin yritysten vertailtavuuden. Keskeinen tehtävä tilinpäätösanalyysillä arvioidessa yritysten taloudellista tilannetta ja tehdessä päätöksiä, on se, että se paljastaa yrityksen taloudellisesta tilasta eri ulottuvuuksia (Kallunki 2014, 12). Tilinpäätösanalyysin avulla voidaan arvioida niin kannattavuutta, kasvua ja liiketoiminnallisia riskejä. Nämä kaikki ovat päätöksenteon kannalta tärkeitä tietoja.

Tilinpäätösanalyysi voidaan jakaa kolmeen analyysimuotoon, joita ovat tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus (Niskanen & Niskanen 2003, 8–11). Tunnuslukuanalyysi on näistä kaikkein suppein ja yksinkertaisin. Tilinpäätösanalyysi on kehittyneempi analyysimuoto. Tilinpäätösanalyysissa mitataan ja arvioidaan kriittisesti tilinpäätösinformaatioon perustuen yritysten kannattavuuden, rahoituksen ja talouden toimintaedellytyksiä. Tilinpäätösanalyysissä arvioidaan tunnuslukujen arvoihin vaikuttaneita sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä. Yritystutkimus on kaikkein syvällisin analyysimuoto, jossa selvitetään yrityksen taloudelliseen menestykseen vaikuttaneet asiat usealla eri tasolla. (Niskanen & Niskanen 2003, 8–11.)

Vaikka tilinpäätöksen lukeminen itsessään on hyödyllinen, tunnusluvut ovat myös tarpeellisia, koska niillä pystytään erityisesti vertailemaan yrityksiä toisiinsa (Kaisanlahti ym. 2017, 11–12, 28). Ne hälyttävät muutoksista ja siitä, että lisäpaneutumiselle on tarvetta. Koska tilinpäätös on pitkälti lainsäädännössä standardisoitu, on tunnuslukujen laskeminen ja tulkinta perusteltua (Kaisanlahti ym. 2017, 11–12, 28). Näistä tehtävät johtopäätökset ovat myös lähtökohtaisesti realistisia. Tunnusluvut ovat yleensä tarpeellisia, kun halutaan syventää tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta itsestään suoraan saatavissa olevia tietoja (Kaisanlahti ym. 2017, 11–12, 28). Kuten jo aiemmin sanottiin, analyysien avulla pystytään selvittämään, mm. kuinka yritys on kehittynyt ja vertailemaan sitä kilpailijoihin.

Tilinpäätösanalyysissa tilinpäätöksestä lasketaan erilaisia tunnuslukuja (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 159). Vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi tunnuslukujen laskeminen on yleisesti standardisoitu. Tunnusluvuilla voidaan eliminoida esim. kokoerojen vaikutuksia vertaillessa yrityksiä toisiinsa. Tunnuslukuja hyödynnetään myös merkittävimpien riskien ja epävarmuustekijöiden, toiminnan kehittymisen, taloudellisen tilanteen ja tuloksellisuuden kuvaamiseksi (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 159). Yleisesti tunnusluvuilla kuvataan taloudellisia toimintaedellytyksiä (kannattavuus ja rahoitus) yrityksessä (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 159). Kun puhutaan taloudellisista toimintaedellytyksistä, yrityksen rahoitusta tarkastellaan yleensä vakavaraisuuden (soliditeetti) ja maksuvalmiuden näkökulmasta (liikviditeetti) näkökulmista. Tilinpäätösanalyysit, jotka tuottavat näitä tunnuslukuja, jaetaan yleensä kahteen ryhmään: perinteiseen tunnuslukuanalyysiin ja rahavirta-analyysiin (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 159). Rahavirta-analyysejä ovat kassavirta-analyysi, käyttöperusteinen liikepääomavirta-analyysi ja suoriteperusteinen

menotulovirta-analyysi. Tavallisin näistä on kassavirta-analyysi ja mm. tilinpäätökseen osalla yrityksistä kuuluva rahavirtalaskelma laaditaan yleensä tämän kassavirtalaskelman periaatteita noudattaen.

Erityisesti kannattavuutta analysoitaessa tunnusluvut lasketaan 12 kuukauden ajanjaksolta, joka vastaa yritysten tilikauden pituutta (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 159—160). Jos tilikausi on poikkeuksellisesti lyhyempi tai pidempi kuin tämä, tulosta kuvaava jäämä muunnetaan 12 kuukautta vastaavaksi laskennallisesti. Esim. jos tilikausi on ollut yhdeksän kuukauden pituinen, tämän aikana saavutettu tulos kerrotaan 12/9 vuositasoisen tulosarvion ja tähän perustuvien tunnuslukujen aikaansaamiseksi.

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja laskelmien muutoksiin kannattaa kiinnittää yleisesti enemmän huomioita kuin suoraan yksittäisen tilinpäätöserän euromäärään tai tunnusluvun absoluuttiseen arvoon (Kaisanlahti ym. 2017, 33–36). Näin saadaan yleisesti selville merkittävämpää informaatiota, koska muutokset kertovat tapahtuneen kehityksen lisäksi tilinpäätäjän tavoitteista, yrityksen ongelmista ja mahdollisuuksista ja muista tällaisista seikoista. Päähuomion kiinnittyessä tunnuslukujen ja tilinpäätöserien muutokseen eikä absoluuttisiin arvoihin, yritykseen kohdistuvat uudelleenarvioinnit tapahtuvat yleensä silloin, kun esim. tunnusluku eroaa riittävästi aikaisemmasta. Pienet muutokset eivät yleisesti vaikuta johtopäätöksiin paljонkaan, koska nämä ovat yleisesti selitettävissä tavanomaisista suhdannevaihteluista tai muista taloudellisista vaihteluista, satunnaisista tekijöistä tai laskennallisista syistä. Tunnuslukuja ei aina tarvitse laskea vaan muutoksien havaitseminen voi perustua myös vain tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukemiseen (Kaisanlahti ym. 2017, 33–36). Perustana johtopäätöksiin voidaan pitää esim. sitä, että havaitaan tilinpäätäjän käyttävät toimivaltaansa erisuuntaisesti kuin ennen. Esimerkiksi kannattavuuden heikkenemisestä tavoitetta alemmalle tasolle voi kieliä tilinpäätösvalinnat, joilla yritetään estää tilinpäätöksen pohjalta kannattavuudesta saadun kuvan heikkeneminen. (Kaisanlahti ym. 2017, 33–36.)

Tilinpäätösanalyysille on monia käyttäjiä, joihin kuuluvat yrityksen johto ja sidosryhmät, kuten velkojat, asiakkaat ja sijoittajat (Niskanen & Niskanen 2003, 13). Tässä tilinpäätösanalyysiä tarkastellaan enemmän yrityksen johdon näkökulmasta ja tarpeista. Yrityksen johdolle tilinpäätöksestä saatava tieto toimii välineenä päätöksenteolle (Niskanen

& Niskanen 2003, 13). Sen perusteella tehdään sekä operatiivisia että strategisia päätöksiä. Yrityksen kannattavuus, kasvu, maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat tärkeitä mittareita yrityksen johdolle (Niskanen & Niskanen 2003, 13).

Yrityksen taloudellinen tilanne muodostuu kolmesta perustekijästä, jotka ovat kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius (Salmi 2020, 132). Kasvukyky on seurausta näistä kolmesta ja se nähdään yhtenä perustekijänä myös. Yrityksen taloudellisessa hallinnassa tulisi pystyä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin (Salmi 2020, 132–133): Onko yrityksen tulos riittävä? Riittävätkö rahat aina? Onko pääomarakenne terve? Näistä kolmesta muodostuu yrityksen kyky kasvaa. Kannattavuus kertoo siitä, miten paljon yritys pystyy tuottamaan tuloja yritystoimintaan uhrautuilla lyhyt- ja pitkävaikutteisilla kuluilla (Salmi 2020, 132). Yrityksen tulos selviää tuloslaskelmasta, tasetta puolestaan kannattavuuden arvioinnissa tarvitaan, jotta voidaan nähdä yrityksen kyky vastata pääoman aiheuttamiin vaatimuksiin. Vakavaraisuus ja maksuvalmius kumpikin liittyvät yrityksen rahoitusasemaan (Salmi 2020, 133). Tämä selvitetään taseesta. Lyhyellä aikavälillä on tarkasteltava riittääkö yrityksen rahat joka hetki kaikkien sen sitoumuksien hoitoon. Tämä tarkoittaa yrityksen maksuvalmiuden tarkastelua. Vakavaraisuus on taas pidemmän aikavälin rahoitusaseman tarkastelua (Salmi 2020, 133). Se liittyy oman ja vieraan pääoman suhteen tarkasteluun ja siihen onko vieras pääoma oikeassa suhteessa verrattuna yrityksen omaan pääomaan. Kysymys on yrityksen tappioiden sietokyvystä. Pitkällä aikavälillä yritystoiminta voi olla kannattavaa ja se pystyy jatkamaan toimintaansa, jos sekä sen kannattavuus ja rahoitusasema ovat kunnossa (Salmi 2020, 133).

Liiketoiminnan volyymin kasvu on yksi perustekijä, joka muodostuu kolmesta aiemmin mainitusta perustekijästä (Salmi 2020, 133). Liikevaihdon kasvu on yleensä merkki yrityksen menestyksestä, tämän takia se nähdään myös yhtenä perustekijänä. Yritys ei pysty kasvamaan ilman hyvää kannattavuutta tai rahoitusasemaa, koska jatkuva kasvu johtaa yleensä lisäkapasiteetin ja lisäkäyttöpääoman tarpeeseen (Salmi 2020, 134). Yrityksen tulee siis tehdä investointeja ja nämä investoinnit tulee rahoittaa. Jos talouden perusta yrityksellä on heikko, sillä itsellä ei ole rahoituskykyä tai yleisesti rahoituskelpoisuuttakaan lainarahoituksen saamiseksi.

Tuloslaskelmaan ja sen tulokseen liittyy yleisesti paljon tavoitteellisuutta, jonka vuoksi tuloslaskelma tulisi oikaista ennen kuin sen nojalla tehdään johtopäätöksiä (Kaisanlahti ym. 2017, 35–36). Tilinpäätöksen tulisi olla myös vertailukelpoinen muun vertailuaineiston kanssa. Tuloslaskelman laadintaan ja laadinnan joustokohtiin tulisi paneutua ennen kuin voidaan tehdä oikaisuja tai ymmärtää, miten tuloksen muodostumiseen voidaan vaikuttaa (Kaisanlahti ym. 2017, 35–36))

4.2.1 Tilinpäätösanalyysin vaiheet

Tilinpäätösanalyysi lähtee liikkeelle tilinpäätöstietojen (tuloslaskelma, tase ja liitetiedot) oikaisemisesta (Niskanen & Niskanen 2003, 19). Oikaisemisen tarkoituksena on standardisoida aineisto ja saattaa aineisto sellaiseen muotoon, että eri vuosien ja eri yritysten aineistoja voidaan verrata toisiinsa. Toisin sanoen tilinpäätösaineiston oikaisulla saadaan siitä vertailukelpoisempi. Yrityksissä tulossuunnittelun taustalla ovat yleensä tavoitetulokset, joille eri näkökulmista (esim. verotuksen, voitonjaon ja imagon) asetetaan tavoitteita (Salmi 2020, 144). Virallisen tilinpäätöksen mukainen tulos ja rahoitusasema eivät välttämättä näistä syistä annakaan ihan oikeaa kuvaa yrityksen kannattavuudesta ja taloudellisesta tilanteesta. Tilinpäätöksen tietojen oikaisulla on tavoitteena selvittää yrityksen operatiivinen eli todellinen tulos, joka kuvastaa jatkuvan, säännöllisen ja ennustettavan liiketoiminnan kannattavuutta ja volyyymia (Salmi 2020, 144). Myös taseen rahoitusasemasta halutaan saada oikeampi kuva. Nykyään tilinpäätöksen oikaisu tarkoittaa lähinnä tilinpäätöksen erien uudelleen järjestämistä, koska uuden kirjanpitolain myötä on rajoitettu yksilöllisten kirjausratkaisujen tekemistä (Niskanen & Niskanen 2003).

Oikaisujen tekemisen jälkeen tulee määrittää tilinpäätösanalyysille tavoitteet, mittauskohteet sekä analyysimenetelmät analyysin käyttötarkoituksen mukaisesti (Niskanen & Niskanen 2003, 19–20). Mittauskohteiksi voidaan valita esim. kannattavuus, maksuvalmius tai vakavaraisuus. Kolmannessa vaiheessa mietitään analyysitekniikat, joilla pystytään mittaamaan parhaiten yrityksen menestystä taloudellisesti. Mittauskohteiden lisäksi on mietittävä, millaisilla mittareilla valituista mittauskohteista saadaan paras mahdollinen tulos (Niskanen & Niskanen 2003, 19–20). Analyysitekniikkana voidaan käyttää esim. kassavirta-analyysiä, tunnuslukuanalyysiä, prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä tai trendianalyysiä.

Prosenttilukumuotoisessa tilinpäätöksessä tilinpäätöksen erät esitetään prosentteina verrattuna esim. liikevaihtoon tai taseen loppusummaan (Niskanen & Niskanen 2003, 19–20). Trendianalyysi perustuu puolestaan prosenttilukumuotoiseen tilinpäätökseen, mutta siinä verrataan useamman vuoden tilinpäätöksiä. Tunnuslukuanalyysissä nimensä mukaisesti lasketaan erilaisia tunnuslukuja tilinpäätöksestä ja tehdään arvioita tämän pohjalta. Kassavirta-analyysissä tilinpäätös muokataan kassaperusteiseksi eli maksuperusteiseksi (Niskanen & Niskanen 2003, 19–20). Kuten jo aiemmin sanottiin, tämä eliminoi tilinpäätöksien arvostus- ja jaksotuseriaatteet.

Viimeisessä vaiheessa, kun analyysitekniikka on valittu ja analyysi tämän perusteella on tehty, saatuja tuloksia tulkitaan ja arvioidaan ja yritetään selvittää näiden taustalla olevat syy-seuraussuhteet (Niskanen & Niskanen 2003, 20). Koska yksistään esim. yhden tilikauden tunnuslukujen perusteella ei voi tehdä kovinkaan luotettavia johtopäätöksiä, tunnuslukuja tulisi laskea useammalta tilikaudelta ja verrata näitä sitten toisiinsa. Jos saatuihin tuloksiin ei olla tyytyväisiä, tulee palata takaisin mittauskohteiden valintaan ja tehdä uudestaan analyysiä (Niskanen & Niskanen 2003, 20).

Ennen tilinpäätöksen tarkempaa analysointia, muutoksien, suhteiden ja muiden tunnuslukujen laskua, kannattaa tilinpäätöstä myös ihan silmäillä, koska sen avulla saadaan myös käsitys monista tärkeistä liiketoiminnan perusasioista (Salmi 2020, 125). Tilinpäätöksen tuloslaskelmasta nähdään mm. onko yritys tehnyt voittoa vai tappiota sekä onko erät tuloslaskelmassa kasvaneet tai pienentyneet ja miten paljon. Taseesta puolestaan nähdään, onko yrityksen varat lisääntyneet vai vähentyneet, miten toimintaa on rahoitettu (rahoituslähteet) sekä millainen on pääoman rakenne (oman ja vieraan pääoman suhde). Liitetietoja kannattaa lukea yhdessä tuloslaskelman ja taseen kanssa, koska sen on juuri tarkoitus antaa lisätietoa näiden eristä (Salmi 2020, 126). Tilinpäätöksen alustava silmäily auttaa näkemään kokonaisuuden ja mihin yksityiskohtiin kannattaa kiinnittää enemmän huomiota ja alkaa selvittämään lähemmin. Silmäily auttaa lukijaa hahmottamaan yrityksen taloudellisen tilanteen ja sen muutoksista kokonaiskuvan (Salmi 2020, 125–126).

Tässä vaiheessa tilinpäätöksen vaiheisiin tai oikaisuun ym. ei paneuduta niinkään paljon. Näitä tarkastellaan tarkemmin mallianalyysiä ja ohjeistusta tehdessä.

4.3 Tuloslaskelman oikaisut

Tilinpäätösanalyysia varten tilinpäätöksen virallista tuloslaskelmaa tulee oikaista, jotta eri vuosista ja yrityksistä saataisiin keskenään vertailukelpoisia (Yritystutkimus ry 2017, 18). Oikaisujen tavoitteena on myös antaa yrityksen kannattavuudesta ja liiketoiminnan volyyymista mahdollisimman vertailukelpoinen ja oikea kuva. Yritystutkimus ry (2017, 12–26) on antanut oikaistuista tuloslaskelmista kaavat, joita tarkastellaan tässä hieman sekä eri eriin tehtäviä oikaisuja, muuten näitä tarkastellaan paremmin esimerkin omaisesti mallianalyyssissä. Kululaji- ja toimintokohtaisen tuloslaskelman oikaistut versiot eroavat hieman toisistaan. Alla kuvassa 1 ja 2 on esitettyä kumpikin kaava Yritystutkimus ry:n mukaan.

Kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava			
LIKEVAIHTO			
Liiketoiminnan muut tuotot			+
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ			
Aine- ja tarvikekäyttö			
Ulkopuoliset palvelut	-/+		
Henkilöstökulut	+		
Laskennallinen palkkakirjaus	+		
Liiketoiminnan muut kulut	+		
Valmisteveraston lisäys/vähennys	+		-
KÄYTTÖKATE			
Suunitelman mukaiset poistot			-
Arvon alentumiset pysyvien hyödykkeistä			-
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset			-
LIKETULOS			
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista			+
Muut korko- ja rahoitustuotot			+
Korkokulut ja muut rahoituskulut			-
Kurssierot			+/-
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset			-
Välittömät verot			-
NETTOTULOS			
Satunnaiset tuotot			+
Satunnaiset kulut			-
Konserniavustus			+/-
KOKONAISTULOS			
Poistoeron lisäys/vähennys			-/+
Verotusperusteisten varauste lisäys/vähennys			-/+
Laskennallinen palkkakirjaus			+
Käyvän arvon muutokset			+/-
Muut tuloksen oikaisut			+/-
TILIKAUDEN TULOS			

Kuva 1. Oikaistun kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava (Yritystutkimus ry 2017, 15).

Toimintokohtaisen tuloslaskelman kaava			
LIKEVAIHTO			
Liiketoiminnan muut tuotot			+
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ			
Hankinnan ja valmistukset kulut		-	
Myyntin ja markkinoinnin kulut		-	
Hallinnon kulut		-	
Laskennallinen palkkakorjaus		-	
Liiketoiminnan muut kulut		-	
KÄYTTÖKATE			
Suunitelman mukaiset poistot		-	
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä		-	
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset		-	
LIKETULOS			
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista		+	
Muut korko- ja rahoitustuotot		+	
Korkokulut ja muut rahoituskulut		-	
Kurssierot		+/-	
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset		-	
Välittömät verot		-	
NETTOTULOS			
Satunnaiset tuotot		+	
Satunnaiset kulut		-	
Konserniavustus		+/-	
KOKONAISTULOS			
Poistoeron lisäys/vähennys		-/+	
Verotusperusteisten varauste lisäys/vähennys		-/+	
Laskennallinen palkkakorjaus		+	
Käyvän arvon muutokset		+/-	
Muut tuloksen oikaisut		+/-	
TILIKAUDEN TULOS			

Kuva 2. Oikaistun toimintokohtaisen tuloslaskelman kaava (Yritystutkimus ry 2017, 17).

Liikevaihto yrityksessä koostuu sen varsinaisesta liiketoiminnasta eli tuotteiden ja palvelujen myyntituotoista, joista vähennetään annetut alennukset, arvonlisävero ja muut mahdolliset myyntin määrään välittömästi perustuvat menot (Yritystutkimus ry 2017, 18). Osatulouttaminen yleisesti saattaa vaikeuttaa vertailua niin edellisiin tilikausiin kuin eri yritysten välillä, koska yritykset arvioivat itse keskeneräisten töiden valmistusasteen ja kaikki yritykset eivät sovelle osatuloutusta. Jos osatuloutusta käytetään, myös tuloutusta vastaavat kulut tulisi kirjata tuloslaskelmaan (Yritystutkimus ry 2017, 18).

Liiketoiminnan muut tuotot sisältävät kaikki muut tuotot, jotka eivät kuulu yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan eli liikevaihtoon (Yritystutkimus ry 2017, 19). Koska satunnaiset tuotot erää ei enää sisälly tilinpäätöskaavaan, kaikki muut kuin liikevaihdon tuotot

ilmoitetaan liiketoiminnan muissa tuotoissa. Tällaisia tuottoja ovat esim. vuokratuotot, saadut korvaukset ja avustukset sekä provisiot. Oikaistussa tuloslaskelmassa liiketoiminnan muista tuotoista vertailukelpoisuutta heikentävät olennaiset ja kertaluontoiset tuotot siirretään satunnaisiin tuottoihin ja vastaavasti niiden hankkimisesta aiheutuneet kulut satunnaisiin kuluihin (Yritystutkimus ry 2017, 19).

Henkilöstökulut tuloslaskelmassa sisältävät yrityksen ennakonpidätyksen alaiset palkat ja näihin verrattavat kulut (Yritystutkimus ry 2017, 20–21). Välittömästi palkan mukaan määräytyvät menot, kuten sosiaaliturvamaksut, henkilövakuutusmaksut (pakolliset ja vapaaehtoiset) ja eläkekulut. Liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvät puolestaan muut vapaaehtoiset henkilöstökulut (Yritystutkimus ry 2017, 20–21). Henkilöstökuluihin liittyen voi olla tarpeellista tehdä laskennallinen palkkakorjaus, joka esitetään omana eränään oikaistussa tuloslaskelmassa (Yritystutkimus ry 2017, 20–21). Palkkakorjaukset ovat tarpeellisia erityisesti yksityisten elinkeinonharjoittajien ja henkilöyhtiöiden kohdalla. Ensimmäisenä mainitun palkka ei koskaan sisälly viralliseen tuloslaskelmaan, vaan yrittäjän nostama palkka kirjataan yksityisnostoina. Henkilöyhtiöissä puolestaan omistajan palkka voi ainoastaan poikkeustapauksissa olla tilikauden kuluna. Nämä käytännöt vaikeuttavat erityisesti näiden pienten yritysten vertailua keskenään, koska kannattavuuden kuva vääristyy, jos palkka- tai muut vastaavat kulut, joita on tarvittu tuottojen aikaansaamiseksi, ei sisälly tuloslaskelmaan (Yritystutkimus ry 2017, 20–21). Erityisesti pienemmissä yrityksissä omistajan työpanos voi olla hyvinkin merkittävä.

Yritystutkimus ry (2017, 21) suosittelee palkkakorjauksen tekemistä, jos omistajien työpanos on ilmeinen eikä tätä vastaavaa palkkaa ole kirjattuna kuluna tuloslaskelmaan. Lähtökohtaisesti kiinteistöyhtiöissä, yhdistyksissä ja säätiöissä palkkaoikaisuja ei kuitenkaan tehdä, vaan oikaisu koskee lähinnä aiemmin mainittuja henkilöyhtiöitä ja yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Osakeyhtiöissä voi olla myös tarpeellista tehdä palkkakorjaus, jos omistajien palkkakuluja ei ole kirjattu tuloslaskelmaan (Yritystutkimus ry 2017, 21). Osingonjako ja yksityisotot eivät vaikuta korjaukseen.

Yritystutkimus ry (2017, 21) suosittelee, että palkkakorjaus porrastettaisiin yrityksen liikevaihdon mukaisesti seuraavasti:

Taulukko 2. Palkkakorjaus porrastus liikevaihdon mukaan (Yritystutkimus ry 2017, 21).

Liikevaihto (12 kk), €	Palkkakorjaus/henkilö, €
70 000–500 000	30 000
>500 000	50 000

Jos yrityksessä työskentelee samasta taloudesta useampi henkilö, voidaan harkita pienempääkin palkkakorjausta, esim. 50 % edellä mainituista summista (Yritystutkimus ry 2017, 21). Tilikauden pituus tulisi ottaa huomioon myös palkkakorjausta määrittäessä. Palkkakorjaus on vain kannattavuutta rasittava laskennallinen erä eikä sillä ole vaikutusta vakavaraisuuteen tai kassavirtaan (Yritystutkimus ry 2017, 21).

Suunnitelman mukaiset poistot tuloslaskelmassa ovat yrityksen poistosuunnitelman mukaisia tilikauden poistoja (Yritystutkimus ry 2017, 22–23). Nämä perustuvat pysyvien vastaavien hankintamenoon ja taloudelliseen käyttöikänsä. Tilikauden pituuden poikkeamat eivät aiheuta tarvetta oikaisuille, koska suunnitelman mukaiset poistot lasketaan omaisuuden käyttöajalta kuukausitarkkuudella (Yritystutkimus ry 2017, 22–23). Investointiavustukset pienentävät hankintamenoa, kun taas esim. investointivarausta ei vähennetä hankintamenosta. Käytettyjä varauksia käsitelläänkin poistoeron lisäyksenä. Toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa yrityksen poistot erotetaan muista kululajeista omaksi eräkseen, jolloin voidaan laskea käyttökate (Yritystutkimus ry 2017, 22–23). Poistoja voi olla tarpeellista oikaista, jos poistoajat ylittävät KILAn suositukset selvästi tai ne eivät ole suhteessa pysyvien vastaavien laatuun tai määrään verrattuna (Yritystutkimus ry 2017, 22–23). Tällöin oikaisuissa käytetään EVL:n maksimipoistoja. Oikaistussa tuloslaskelmassa EVL:n poistojen ja yrityksen omien poistojen ero esiintyy muissa tuloksen oikaisuissa.

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista -erä sisältää virallisessa tuloslaskelmassa tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä, tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä ja tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista (Yritystutkimus ry 2017, 24). Osuuksien tuotot tarkoittavat osinkoja ja muita sijoittajien tuotto-osuuksia, jotka etuoikeusjärjestyksessä ovat viimeisenä. Viimeinen erä näistä eli tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista tarkoittaa tuottoja oman ja vieraan pääoman ehtoista sijoituksista. Myös kurssivoitot pysyvistä

vieraan pääoman ehtoisista sijoituksista sisältyy tähän (Yritystutkimus ry 2017, 24). Tuloslaskelman oikaisussa kurssivoitot siirretään kurssieroihin.

Muut korko- ja rahoitustuotot -erä sisältää tuotot rahoitusarvopapereista ja vaihtuvien vastaavien saamisista sekä kurssierot, jotka johtuvat näistä (Yritystutkimus ry 2017, 25). Oikaistussa tuloslaskelmassa kurssivoitot siirretään kurssieroihin. Rahoitustuottojen käyvän arvon muutokset puolestaan siirretään kokonaistuloksen alle käyvän arvon muutoksiin (Yritystutkimus ry 2017, 25). Jos yrityksen liiketoiminta perustuu kyseisten omaisuuserien arvon muutoksiin, näihin ei oikaisuja kohdisteta.

Korkokulut ja muut rahoituskulut -erä sisältää vieraan pääoman kulut, joita on maksettu luotto-, raha- ja vakuutuslaitoksille tai muille luotonantajille (Yritystutkimus ry 2017, 25). Kurssitappioita voi sisältyä myös korkokuluihin ja muihin rahoituskuluihin sekä käyvän arvon alentumisia rahoitusvälineissä ja sijoituskiinteistöissä (Yritystutkimus ry 2017, 25). Tuloslaskelmaa oikaistaessa kurssitappiot siirretään kurssieroihin ja käyvän arvon muutokset kokonaistuloksen alle käyvän arvon muutoksiin. Jos yrityksen liiketoiminta perustuu kyseisten omaisuuserien arvon muutoksiin, näihin ei oikaisuja kohdisteta.

Kurssieroja ei virallisessa tuloslaskelmassa esitetä erillisinä erinä, jos ne eivät ole suuruudeltaan merkittäviä, jolloin ne voidaan esittää kuitenkin erikseen (Yritystutkimus ry 2017, 26). Kurssivoittoja sisältyy mm. aiempaan mainittuihin tuottoihin pysyvien vastaavien sijoituksista ja muihin korko- ja rahoitustuottoihin. Kurssitappioita esiintyy puolestaan korkokuluissa ja muissa rahoituskuluissa (Yritystutkimus ry 2017, 26). Oikaistaessa tuloslaskelmaa nämä erät siirretään kurssieroihin, kuten jo aiemminkin mainittiin.

Välittömät verot sisältävät virallisessa tuloslaskelmassa tuloverot ja muut välittömät verot (Yritystutkimus ry 2017, 26). Kiinteistövero ja yleisradiovero eivät sisälly näihin eriin, vaan ne kuuluvat liiketoiminnan muihin kuluihin. Nettotuloksessa otetaan huomioon vain ne verot, jotka ovat aiheutuneet tarkasteltavan tilikauden tuloksesta (Yritystutkimus ry 2017, 26). Oikaistaessa tuloslaskelmaa, aikaisempien tilikausien veronpalautukset ja maksetut lisäverot kuuluvat satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Liiketoiminnan muista tuotoista ja kuluista, jotka on oikaistu satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin, aiheutuneet välittömät verot tulee siirtää myös satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin (Yritystutkimus ry 2017, 26). Oikaisu on

kuitenkin enintään kyseisen tilikauden verojen suuruinen. Laskennallisten verosaamisten sekä -velkojen muutos puolestaan siirretään veroista muihin tulon oikaisuihin (Yritystutkimus ry 2017, 26).

4.4 Taseen oikaisut

Tässä opinnäytetyössä ja mallianalyysissä käytetään Yritystutkimus ry:n oikaistua taseen kaavaa. Tase kuvaa tilinpäätöshetkellä yrityksen taloudellista asemaa (Yritystutkimus ry 2017, 27). Vastaava kuvaa liiketoimintaa sitoutunutta pääomaa ja vastattavaa puolestaan, miten nämä sitoutuneet pääomat on rahoitettu. Vastaavaa-puolella noudatetaan likvidiysjärjestystä, jossa heikoimmin rahaksi muutettavat erät esitetään ensin ja kaikista likvidimmät erät viimeisenä, esim. käteisvarat. Vastattavaa-puolella esitetään ensin oma pääoma ja sitten vieras pääoma. Tasekaavan laajuus määräytyy lähtökohtaisesti yrityksen koon mukaan. Taseen oikaisujen tekemisen tavoitteena on saada yrityksen tilinpäätöshetken taloudellisesta asemasta oikea ja vertailukelpoinen kuva. Oikaisuissa eliminoidaan taseesta sellaiset vastaavien erät, joilla todellisuudessa ei ole tuloksentuottamiskykyä eli omaisuusarvoa sekä esille merkitään sellainen olennainen varallisuus, jota taseeseen ei ole merkitty (Salmi 2020, 154). Myös ns. näkymättömät velat kirjataan oikaistuun taseeseen takaisinmaksuajankohdan mukaisesti (lyhytaikainen ja pitkäaikainen vpo). Korjaukset tehdään lähtökohtaisesti pääsäännön mukaan taseeseen eikä tuloslaskelmaan. Omaa pääomaa taseessa korjataan varojen ja velkojen nettokorjauksilla, jolloin oma pääoma kasvaa ”todellisen” varallisuuden lisääntyessä ja päinvastoin (Salmi 2020, 155–156). Alla kuvassa 3 on esitetty Yritystutkimus ry:n (2017, 30) oikaistun taseen kaava. Seuraavaksi tarkastellaan hieman lähemmin eriä, joihin kohdistuu oikaisuja. Tarkempaa käytännön esimerkkiä näihin saa mallianalyysistä kuten myös tuloslaskelman oikaisuihin.

Oikaistun taseen kaava	
PYSYVÄT VASTAAVAT	OMA PÄÄOMA
Kehittämismenot	Osake- tai muu peruspääoma
Liikearvo	Ylikurssi-, vara- ja arvonkorotusrahasto
Muut aineettomat hyödykkeet	Käyvän arvon rahasto
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	Muut rahastot
Maa- ja vesialueet	Kertyneet voittovarot
Rakennukset ja rakennelmat	Tilikauden tulos
Koneet ja kalusto	Pääomalainat
Muut aineelliset hyödykkeet	Taseen oma pääoma yhteensä
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	Poistoero
Sisäiset osakkeet ja osuudet	Verotusperusteiset varaukset
Muut osakkeet ja osuudet	Poistoero ja varaukset yhteensä
Sisäiset saamiset	Oman pääoman oikaisut
Muut saamiset ja sijoitukset	Oikaistu oma pääoma yhteensä
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	VIERAS PÄÄOMA
Leasingomaisuus	Pääomalainat
VAIHTUVAT VASTAAVAT	Lainat rahoituslaitoksilta
Aineet ja tarvikkeet	Takaisinlainat tev-laitoksilta
Keskeneräiset tuotteet	Saadut ennakot
Valmiit tuotteet	Sisäiset velat
Muu vaihto-omaisuus	Muut pitkäaikaiset velat
Vaihto-omaisuus yhteensä	Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä
Myyntisaamiset	Laskennallinen verovelka
Sisäiset myyntisaamiset	Pakolliset varaukset
Muut sisäisestä saamisesta	Leasingvastuut
Muut saamiset	Korolliset lyhytaikaiset velat
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	Saadut ennakot
Rahat ja rahoitusarvopaperit	Ostovelat
	Sisäiset ostovelat
	Muut sisäiset korolliset velat
	Muut sisäiset korottomat velat
	Muut korottomat lyhytaikaiset velat
	Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä
	Oikaistu vieras pääoma yhteensä
Vastaavaa yhteensä	Vastattavaa yhteensä

Kuva 3. Oikaistun taseen kaava (Yritystutkimus ry 2017, 30).

Taseen aineettomiin hyödykkeisiin aktivoidaan menoja, jotka todennäköisesti tuottavat niitä vastaavan tulon tulevina vuosina (Yritystutkimus ry 2017, 31). Jos aineettomien hyödykkeiden aktivoinnit katsotaan aiheettomiksi, ne tulee poistaa taseen varoista ja tätä vastaavalla määrällä vähentää omaa pääomaa. Esimerkiksi perustamismenoilla ei ole itsenäistä tulostuottamiskykyä, joten se tulee poistaa vastaavista ja omasta pääomasta. Perustamismenoja ei tosin ole saanut kirjata taseeseen enää vuodesta 2005 alkaen, sama koskee myös tutkimusmenoja (Salmi 2010, 138–139). Kehittämismenoilla puolestaan tulee olla selvä vaikutus tuloksen kerryttämiseen, muuten tuottamattomat kehittämismenot poistetaan taseen vastaavista ja omasta pääomasta (Salmi 2020, 154). Liikearvoa yritykselle syntyy fuusioiden ja yrityskauppojen myötä. Yrityskaupassa liikearvoa syntyy kauppahinnan ylittäessä substanssiarvon (velaton omaisuus) (Yritystutkimus ry 2017, 32).

Fuusiosta syntynyt liikearvo on osa hankintamenoa, jota ei voida kohdistaa aineellisiin hyödykkeisiin. Jos liikearvon vaikutusaikaa ei voida luotettavalla tavalla arvioida, se tulee kirjata kuluksi poistoina enintään kymmenessä vuodessa (Yritystutkimus ry 2017, 32). Liikearvo voi osoittautua arvottomaksi, jos se on syntynyt sulautuneen yhtiön aiempien vuosien tappioista. Arvottomaksi osoittautuneet liikearvot tulee poistaa analyysissä kerralla vastaavista sekä omasta pääomasta (Yritystutkimus ry 2017, 32). Kaikki muutkin aineettomat hyödykkeet, joihin ei liity tulo-odotuksia, tulee eliminoida taseen oikaisussa ja vähentää omasta pääomasta.

Aineellisiin hyödykkeisiin, joita ovat maa-alueet, rakennukset ja koneet ja laitteet) ei yleisesti tehdä oikaisuja, mutta jos esim. liitetiedoista käy selväksi, että omaisuus on yliarvostettu eli ei vastaa käypää arvoa, tasearvoa tulee oikaista ja vastaavasti omaa pääomaa vähennetään (Salmi 2020, 155). Konserni- ja omistusyhteisyrityksiin kohdistuvat sijoitukset tulee eliminoida tasetta oikaistaessa, jos näiden yritysten oma pääoma on menetetty (Yritystutkimus ry 2017, 35–36). Erityisesti pienemmissä yrityksissä saattaa olla saamia omistajilta, jotka ovat yleensä luonteeltaan yksityiskäyttöä ja niitä ei mahdollisesti ole tarkoitus maksaa takaisin. Myös saamia konserni- ja omistusyhteisyrityksiltä tulee arvioida kriittisesti, koska niihin yleensä liittyy paljon riskejä (Salmi 2020, 155).

Vaihto-omaisuutta arvostaessa tulee noudattaa varovaisuuden periaatetta (Salmi 2020, 155). Vaihto-omaisuuden korjaamiseen ei yleensä ole perusteita ilman yrityksestä saatavaa tietoa. Vaihto-omaisuuden hankintamenoksi katsotaan hyödykkeen hankinnan ja valmistuksen välittömät menot (Yritystutkimus ry 2017, 38). Jos välilliset menot, jotka liittyvät hyödykkeen hankintaan ja valmistukseen, ovat olennaisia hankintamenoon verrattuna, saa näistä myös kirjata kohtuullisen osuuden hankintamenoon. Jos laskentaperusteita muutetaan, vaikuttavat ne vaihto-omaisuuden arvoon ilman, että varaston volyyymi muuttuu tai tuloslaskelman kulut ja kannattavuus (Salmi 2020, 155). Laskentaperusteiden muutos tulee kuitenkin aina olla perusteltu. Myyntisaamisten sekä muiden saamisten osalta täytyy varmistua, että kyseessä on oikeat saamiset. Todennäköiset luottotappiot tulisi vähentää saamisista ja omasta pääomasta (Salmi 2020, 155). Kurssitappiot, jotka ovat kirjattuna siirtosaamiisiin, vähennetään myös saamisista ja omasta pääomasta.

Oman pääoman oikaisut liittyvät suurimmalta osin niihin eriin, joilla virallisen taseen omaisuuseriä tai velkoja on oikaistu analyysissä (Yritystutkimus ry 2017, 46–47.). Oikaisut on kohdistettu tuloslaskelman ohi suoraan taseen eriin. Tilinpäätösanalyysia varten tehtävät tuloksen oikaisut tulisi huomioida myös taseen omassa pääomassa oikaisuina (Yritystutkimus ry 2017, 46–47.). Tilinpäätössiirtojen kertymästä siirretään poistoeroista ja verotusperusteisista varauksista yhteisöverokannan mukainen osuus laskennalliseen verovelkaan (Yritystutkimus ry 2017, 46–47.). Pääomalainat, jotka luetaan lähtökohtaisesti vieraaksi pääomaksi, oikaistaan omaan pääomaan, jos ne katsotaan oman pääoman luonteiseksi (Yritystutkimus ry 2017, 46–47.). Myös, jos oma pääoma on negatiivinen taseessa, pääomalainaa oikaistaan omaan pääomaan niin, että omaksi pääomaksi taseeseen saadaan vähintään sidotun oman pääoman määrä. Lisäksi vaikka oma pääoma ei olisi negatiivinen, mutta se on sidottua omaa pääomaa pienempi, oikaistaan pääomalainasta sen verran omaan pääomaan, että omaksi pääomaksi tulee enintään sidotun pääoman määrä (Yritystutkimus ry 2017, 46–47.).

Leasingvastuut käyvät ilmi tilinpäätöksen liitetiedoista ja joissain tapauksissa nämä voivat todellisuudessa olla velkaa (Yritystutkimus ry 2017, 49–51). Tämän vuoksi mahdolliset jäljellä olevat leasingmaksut tulisi lisätä taseen vastaavaa puolelle leasingomaisuuteen ja vastattavaa puolelle leasingvastuuna. Korollisista lyhytaikaisista veloista taseen ulkopuoliset factoringluotot tulisi lisätä korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin (Yritystutkimus ry 2017, 49–51). Ostovelosta mahdolliset osamaksuvelat siirretään myös lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan (Yritystutkimus ry 2017, 49–51).

Taseen oikaisuihin liittyy paljon muitakin oikaisuja ja siirtoja taseen ryhmistä toiseen oikaisutta taseessa. Tässä oli tarkasteltuna joitain oikaisuja, tarkemmin näitä tarkastellaan ohjeessa.

4.5 Tunnusluvut

Yrityksien taloudellisia toimintaedellytyksiä ja taloutta kuvataan sekä analysoidaan tunnuslukujen avulla, joita lasketaan yrityksen tilinpäätösinformaation avulla (Kaisanlahti & ym. 2017, 155.). Yrityksien välisessä vertailussa tunnusluvut ovat hyödyllisiä. Näiden avulla voidaan löytää ja esittää myös kehityslinjoja sekä kuvata yrityksen historiaa. Tunnusluvut

ovat hyviä yritysten välisessä vertailussa mm. sen takia, että niiden avulla pystytään eliminoimaan yritysten kokoeroja ja muutoksia rahan arvossa, jotka muuten vaikeuttavat vertailuja (Kaisanlahti & ym. 2017, 155).

Kun tutkitaan yrityksen taloudellista toimintakykyä, se jaetaan yleensä kahdeksi osatekijäksi, joita ovat kannattavuus ja rahoitus (Kaisanlahti & ym. 2017, 155.). Rahoitus jakaantuu puolestaan kahdeksi dimensioksi, maksuvalmiudeksi, joka kuvaa yrityksen likviditeettiä, ja vakavaraisuudeksi, joka kuvaa soliditeettia. Tunnuslukuja tilinpäätösanalyysissä käytetään kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden kuvaamiseksi ja analysoimiseksi (Kaisanlahti & ym. 2017, 155). Tunnusluvuilla voidaan kuvata esim. yrityksen riskejä, tehokkuutta ja konkurssialttiutta.

Tunnusluvut lasketaan yleisesti, kuten aiemmin jo mainittiin, tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tietojen perusteella (Kaisanlahti ym. 2017, 156). Perinteisten tunnuslukujen rinnalla voidaan esittää osittain tai kokonaan markkinaperusteisiakin tunnuslukuja (Kaisanlahti ym. 2017, 156). Näissä poiketaan ainakin osittain tilinpäätösarvostuksista ja näitä on korvattu markkinahinnoilla tai muualta markkinoilta saatavilla olevilla tiedoilla. Kaikkia tietoja, joita on tunnuslukujen osana, ei yritysten laskentajärjestelmät tuota (Kaisanlahti ym. 2017, 156). Esimerkkejä tällaisista tunnusluvuista on markkinaosuus ja P/E-luku, joka on tavanomainen pörssiyhtiöiden yhteydessä.

4.5.1 Toiminnan laajuus/volyymi ja yrityksen koko

Kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa neljä ensimmäistä kohtaa kuvaavat yrityksen toiminnan laajuutta (Kaisanlahti ym. 2017, 156). Nämä ovat liikevaihto, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos (lisäys/vähennys), valmistus omaan käyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Tilinpäätöksen lukujen perusteella voidaan laskea myös mittareita, jotka kuvaavat yrityksen toiminnan laajuutta (Kaisanlahti ym. 2017, 156). Laskutuksen ja jalostusarvon tunnusluvut ovat laskettavissa tuloslaskelman ja taseen lukujen perusteella (Kaisanlahti ym. 2017, 156).

Yleisimmin käytetty toiminnan volyymin mittari yrityksillä on liikevaihto (Kaisanlahti & ym. 2017, 158). Liikevaihdon muutosprosentilla kuvataan usein yrityksen toiminnan laajentumista tai supistumista. Tämä lasketaan seuraavasti:

$$\text{Liikevaihdon muutosprosentti} = 100 \times (\text{Tilikauden liikevaihto} - \text{Edellisen tilikauden liikevaihto}) / \text{Edellisen tilikauden liikevaihto}$$

Kuitenkin joillekin toimialoille liikevaihto ei ole soveltuva mittari toiminnan laajuuden vertailuksi (Kaisanlahti ym. 2017, 15). Esimerkiksi toimialoilla, jossa liikevaihtoon sisältyy läpikulkulaskutusta, kuten esim. mainostoimistoalalla, liikevaihto ei ole hyvä mittari toiminnan laajuusvertailussa. Tällaisilla aloilla myyntikate on parempi mittari, koska se parhaiten ja vertailukelpoisimmin kuvaa mm. mainostoimistojen omasta toiminnasta muodostunutta volyyymiä. Tämä lasketaan kuten liikevaihdon muutosprosentti, mutta liikevaihdon tilalla käytetään myyntikatetta.

Liikevaihdon ja myyntikatteen ohella myös laskutusta voidaan käyttää kuvaajana ja mittarina toiminnan volyyymistä (Kaisanlahti ym. 2017, 158.). Tämä soveltuu mittariksi erityisesti aloilla, joissa yritysten tuotanto koostuu suurista yksittäisistä projekteista, jotka vaativat pitkän valmistusajan. Esim. tämä on soveltuva mittari rakennusliikkeille ja suunnittelualan yrityksille, jotka toteuttavat isoja projekteja. Laskutus on hyvä mittarin toiminnan laajuudelle myös, jos yrityksen liikevaihto koostuu ainoastaan päämiesten maksamista jakelupalkkioista (Kaisanlahti ym. 2017, 158). Yleensä yritykset, jotka toteuttavat suuria projekteja, jotka vaativat pitkän valmistusajan, ilmoittavat liitetiedoissa laskutuksensa. Jos tietoa ei kuitenkaan löydy liitetiedoista, se voidaan selvittää liikevaihdon ja taseen saatujen ennakkojen perusteella. Laskutus tällöin saadaan laskettua lisäämällä yrityksen liikevaihtoon kasvu saaduissa ennakkomaksuissa edelliseltä tilikaudelta tai puolestaan vähentämällä liikevaihdosta saatujen ennakoiden vähentyminen edellisestä tilikaudesta.

Yrityksen kokoa voidaan mitata liikevaihdon ohella myös henkilökunnan määrällä tai taseen loppusummalla (Kaisanlahti ym. 2017, 162). Kun liikevaihto kuvaa toiminnan laajuutta vain yhdellä tilikaudella, tase on tulosta koko yrityksen historiasta. Tämän vuoksi se on vakaampi koon mittari kuin liikevaihto. Taseen loppusumma kuvaa myös tuotantovoimien eli käytössä olevien varojen yhteismäärää (Kaisanlahti ym. 2017, 162). Taseen loppusumma kuvaakin yrityksen merkittävyyttä ja mm. kilpailuvoimaa.

Aiemmin tämän kappaleen alussa mainitsimme jalostusarvon yhtenä yrityksen toiminnan laajuuden mittarina (Kaisanlahti ym. 2017, 163). Tätä tunnuslukua käytetään, kun yrityksiä vertaillaan toisiinsa koon ja toiminnan merkityksellisyyden pohjalta. Tämä tunnusluku kuvaa myös yrityksen toiminnan luonnetta, koska sen avulla kuvataan tuotteille ja palveluille aikaansaatuja arvonlisäystä. Jalostusarvo voidaan laskea seuraavasti:

$$\text{Jalostusarvo} = \text{Käyttökate} + \text{Henkilöstökulut} - \text{Liiketoiminnan tuottoihin sisältyvät käyttöomaisuuden luovutusvoitot}$$

Henkilöstön lukumäärä -tunnusluku tarkoittaa yleisesti tilikaudella palveluksessa olleen henkilöstön keskimääräistä määrää (Kaisanlahti ym. 2017, 163). Tunnusluvun ohella toimintakertomuksessa esitetään yleensä tieto yrityksen henkilöstön määrästä tilikauden päättyessä. Liikevaihdon ja taseen loppusumman lisäksi henkilöstön määrä on yksi käytetyimmistä mittareista (Kaisanlahti ym. 2017, 163). Yritysten välisessä vertailussa se ei välttämättä ole hyvä, koska yritykset voivat käyttää osittain myös osa-aikaista henkilökuntaa tai voidaan käyttää vuokratyövoimaa tai hankkia työvoimaa alihankintana (Kaisanlahti ym. 2017, 163). Kun lasketaan henkilöstön määrän keskiarvoa, osa-aikaisuus tulee ottaa huomioon ja esim. osa-aikaisesti työskentelevät henkilöt yhdistetään vastaamaan täysipäiväisesti työskenteleviä työntekijöitä (Kaisanlahti ym. 2017, 163).

Markkinaosuudella voidaan myös kuvata yrityksen kokoa ja toiminnan laajuutta (Kaisanlahti ym. 2017, 164). Se tarkoittaa yrityksen myynnin suhdetta kokonaismyyntiin markkinoilla. Tunnusluku voidaan laskea seuraavasti:

$$\text{Yrityksen markkinaosuus (\%)} = 100 \times \text{Yrityksen myynti} / \text{Koko alan myynti}$$

Markkinaosuus voidaan laskea myös yksittäisille tuotteille tai tuoteryhmille. Tuotteen markkinaosuus voidaan laskea seuraavasti:

$$\text{Tuotteen markkinaosuus (\%)} = 100 \times \text{Tuotteen myynti} / \text{Koko alan (kilpailevien tuotteiden) myynti}$$

Sinänsä yrityskoko tai se, miten suuri markkinaosuus yrityksellä on, ei välttämättä kuvaa luotettavasti yrityksen kannattavuutta (Kaisanlahti ym. 2017, 164–165). Tärkeätä on, että yrityksen oma markkinaosuus on pääkilpailijoiden yhteiseen markkinaosuuteen verrattuna

suuri. Markkinaosuuden kasvaessa tulisi selvittää, mistä kasvu on peräisin, liittyykö se esim. yrityskauppoihin vai sisäiseen kasvuun (Kaisanlahti ym. 2017, 164–165). Näihin liittyy erilaiset riskit ja vieraan pääoman määrän kasvaessa yleensä yritysostojen myötä, myös riski kasvaa. Sisäisestä kasvusta on hyvä analysoida yrityksen tarvitsemien investointien määrää ja miten näitä voidaan rahoittaa sekä miten valmis yritys organisatorisesti on kasvuun (Kaisanlahti ym. 2017, 164–165).

4.6 Kannattavuus

Yrityksen ensisijainen tehtävä on voiton tuottaminen omistajilleen (Uusyrityskeskus 2016). Yrityksen kannattavuudessa tarkastellaan yritykseen sijoitetulle pääomalle saatavaa tuottoa. Yrityksen kannattavuutta tilinpäätöksen lukujen perusteella voidaan tarkastella kahdella erilaisella suhteellisella mittareiden ryhmällä joko voittoprosenteilla tai pääoman tuottoprosenteilla (Kaisanlahti ym. 2017, 168). Voittoprosentteihin verrattuna yritysten vertailu on heikompaa mutta laskentatarkkuudelta parempi lähestymistapa, kun taas pääoman tuottoprosentteihin suhteuttaminen on epätarkempi lähestymistapa, joka on kuitenkin vaateliaampi ja useampia käyttötarkoituksia palvelevampi. Kannattavuutta voidaan tarkastella siis joko laskemalla pääomille tuottoprosentteja, näitä ovat mm. sijoitetun pääoman tuottoprosentti, oman pääoman tuottoprosentti ja koko pääoman tuottoprosentti, tai laskemalla voittoprosentteja, kuten käyttökateprosentti, liiketulosprosentti ja tilikauden voittoprosentti (Kaisanlahti ym. 2017, 168). Voittoprosentti-tunnusluvut sopivat hyvin yksittäisten yritysten kehityksen seuraamiseen, koska ne kertovat muutoksista yrityksen kannattavuudessa tai toimintatapojen ja yrityksen toiminnan painopisteiden muutoksista.

Kannattavan yrityksen taloudellinen pohja on vakaa, ja se tuottaa lisäarvoa yhteisölle sekä työllistää ihmisiä (Uusyrityskeskus 2016). Kannattavuus on yrityksen toimintaedellytysten kannalta tärkein asia. Yrityksen kannattavuus mitataan voiton määrällä. Kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä tuottaa tuloja liiketoiminnallaan enemmän kuin niiden hankkimiseksi on tarvinnut uhrata menoja (Yritystoiminta [viitattu 29.10.2020]). Yritystoiminta on siis kannattavaa silloin, kun se tuottaa voittoa. Kannattavuutta voidaan mitata absoluuttisina lukuina tai suhteutettuna tuloslaskelman eriin, kuten liikevaihtoon (Selander Oy [viitattu 29.10.2020]). Taloudellisen toimintakyvyn säilymiseksi koko pääoman

hyvä kannattavuus on tärkeä asia (Yritystoiminta [viitattu 29.10.2020]). Mitä enemmän ja nopeammin uhratut menot tuottavat tuloja, sitä kannattavampi kyseinen yritys on.

Käyttökate. Käyttökate kertoo, kuinka paljon yrityksen liiketoiminnan tuotoista jää katetta, kun siitä vähennetään yrityksen toimintakulut (Käyttökate-% [viitattu 29.10.2020]). Käyttökate on siis yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tulos ennen poistoja, rahoituseriä ja veroja. Käyttökate nähdään yleensä yrityksen absoluuttisena kannattavuuden mittarina (Kaisanlahti ym. 2017, 162). Ennen se esitettiin tuloslaskelmassa välisummana, mutta EU:n tilinpäätösdirektiivin myötä se ei enää kuulu osaksi tuloslaskelmakaavaa. Käyttökate voidaan ilmoittaa liitetiedoissa, mutta jos sitä ei ole ilmoitettu, se voidaan laskea lisäämällä tuloslaskelman liikevoittoon poistot ja arvonalentumiset (Kaisanlahti ym. 2017, 162). Jos käyttökate on negatiivinen, se on yleensä huolestuttava asia, koska lähtökohtaisesti tämän avulla katetaan mm. investoinnit ja rahoitukseen liittyvät kulut (Kaisanlahti ym. 2017, 162). Käyttökate on luotettavampi mittari yleensä kuin liikevoitto, koska tähän ei vaikuta poistot, johon tilinpäätäjillä on harkintavaltaa sekä liikkumavaraa (Kaisanlahti ym. 2017, 162). Liikevoittoa edeltävien erien osalta liikkumavara on taas vähäisempi. Vertaamalla käyttökateä erilaisiin rahankäyttöihin, kuten korkoihin, voidaan arvioida sen riittävyttä (Kaisanlahti ym. 2017, 162). Esimerkki tällaisesta tunnusluvusta on korkokate, joka lasketaan jakamalla käyttökate korkokuluilla.

$$\text{Käyttökate-\%} = 100 \times \text{Käyttökate} / \text{Liikevaihto}$$

Käyttökateprosentissa yrityksen käyttökate verrataan liikevaihtoon (Yritystutkimus ry 2017, 63–64). Sitä käytetään yleensä vain verrattaessa samalla toimialalla toimivia yrityksiä toisiinsa. Sille ei ole asetettu yleispätevää tavoitearvoa ja sen riittävyttä arvioitaessa tulee ottaa huomioon yrityksen toimialan lisäksi poistovaatimukset aineellisilla ja aineettomilla hyödykkeillä sekä vieraan pääoman kulujen määrä (Yritystutkimus ry 2017, 63–64).

Yritystutkimus ry (2017, 64) on antanut seuraavat ohjeavot toimialoittain:

- kauppa 2–10 %
- teollisuus 5–20 %
- palvelu 5–15 %.

Liiketulosprosentti. Liiketulos on virallisessa tuloslaskelmassa ensimmäinen välitulos, joka voi olla liikevoitto tai liiketappio (Yritystutkimus ry 2017, 64). Oikaistun tuloslaskelma liiketulos poikkeaa virallisesta tuloslaskelmasta tehtyjen oikaisujen takia (Yritystutkimus ry 2017, 64). Nämä oikaisut liittyvät lähinnä laskennallisiin palkkakorjauksiin satunnaisiin eriin tehdyistä siirroista liiketoiminnan tuotoista ja kuluista. Liiketulos kertoo yrityksen tuloksen ennen rahoituseriä ja veroja (Yritystutkimus ry 2017, 64). Liiketulosprosentti soveltuu hyvin yksittäisten yritysten kehityksen seuraamiseen ja operatiivisen kannattavuuden vertailuun toimialan sisällä (Yritystutkimus ry 2017, 64). Yleensä mitä pääomavaltaisemmasta yrityksestä on kyse, sitä korkeampi liiketulosprosentti on.

$$\text{Liiketulos-\%} = \text{Liiketulos} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} \times 100$$

Toisin kuin käyttökateprosentille, liiketulosprosentille Yritystutkimus ry (2017, 65) on antanut ohjearvot:

- yli 10 % hyvä
- 5–10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

Nettotulos. Nettotulos kertoo yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksen (Nettotulos ja Nettotulos-% [viitattu 2.11.2020]). Se on käytännössä yrityksen omistajille jäävä osuus tilikauden tuloksesta, joka toimii perustana mm. voitonjakopäätöksille. Nettotulos saadaan lisäämällä liiketulokseen rahoitustuotot ja vähentämällä rahoituskulut ja verot (Yritystutkimus ry 2017, 65). Nettotuloksen tulisi olla positiivinen, jotta yrityksen toimintaa voitaisiin pitää kannattavana (Yritystutkimus ry 2017, 65). Nettotulokselle ja nettotulosprosentille ei ole annettu varsinaisia ohjearvoja, vaan sen riittävyys ja yrityksittäin vaadittava vähimmäistaso riippuu yrityksen pääomarakenteen vahvistamispyrkimyksistä ja voitonjakotavoitteista (Yritystutkimus ry 2017, 65). Tarkasteltaessa nettotuloksen tasoa on hyvä tarkastella myös esim. oman pääoma tuotto prosenttiakin. Tämän ylittäessä 10 %:a, voidaan nettotuloksen olettaa olevan vähintään tyydyttävällä tasolla katsottuna omistajien näkökulmasta (Nettotulos ja Nettotulos-% [viitattu 2.11.2020]).

$$\text{Nettotulos-\%} = \text{Nettotulos} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} \times 100$$

Rahoitustulos. Rahoitustulos saadaan lisäämällä nettotulokseen poistot ja arvonalentumiset (Yritystutkimus ry 2017, 65). Tämä tunnusluku kertoo, miten paljon yrityksen varsinainen toiminta on tuottanut tulo-rahoitusta. Rahoitustuloksen tulisi riittää yrityksen lainojen lyhennyksiin, omarahoituksella tehtäviin investointeihin, käyttöpääoman lisäämiseen ja voitonjakoon (Yritystutkimus ry 2017, 65). Tämän takia sen tulisi ylittää nollassa myös lyhyellä aikavälillä.

$$\text{Rahoitustulos-\%} = \text{Rahoitustulos} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} \times 100$$

Kokonaispääoman tuotto. Kokonaispääoman tuotossa tilikauden tulosta ennen rahoituskuluja ja veroja verrataan koko pääomaan, joka on sidottu yritystoimintaan (Yritystutkimus ry 2017, 66–67). Yrityksen veronmaksupolitiikka ja yhtiömuodosta johtuvilla verotustekniikoilla ei ole vaikutusta kokonaispääoman tuotto-prosenttiin (Yritystutkimus ry 2017, 66–67). Koko pääoman kannattavuus on pitkän tähtäyksen tulontuottamiskykyä, ja se mittaa yrityksen liiketoiminnan tuottamaa tuottoa yrityksen kokonaispääomalle (Yritystutkimus ry 2017, 66–67). Tämä tunnusluku on yleisesti käyttökelpoisempi kuin sijoitetun pääoman tuotto-prosentti niissä tilanteissa, jossa korollisen ja korottoman pääoman jakoa ei kyetä selvittämään. Arvonkorotukset vaikeuttavat tunnusluvun vertailukelpoisuutta (Yritystutkimus ry 2017, 66–67). Tuotto-prosentti jää yleensä alhaisemmaksi niillä, jotka ovat arvonkorotuksia tehneet kuin ne, jotka ovat käyttäneet hankinta-arvoja tasearvoina. Yhden yrityksenkin kohdalla arvonkorotuksista syntyy epäjatkuvuuskohtia.

$$\text{Kokonaispääoman tuotto-\%} = (\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12 kk)}) / \text{Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella} \times 100$$

Yritystutkimus ry (2017, 67) on antanut seuraavat ohje- arvot kokonaispääoman tuotolle:

- Yli 10 % hyvä
- 5–10 % tyydyttävä
- alle 5 % heikko

Sijoitetun pääoman tuotto. Sijoitetun pääoman tuotto-prosentti eli ROI (Return on Investment) on suhteellinen kannattavuuden mittari, joka mittaa yrityksen liiketoiminnan tuottamaa tuottoa yritykseen sijoitetulle pääomalle, joka on korkoa tai muuta tuottoa vaativaa pääomaa (Yritystutkimus ry 2017, 67–68). Sijoitettua pääomaa on sekä oikaistu oma

pääoma että sijoitettu korollinen vieras pääoma. Myös nollakorkoiset lainat ovat osa sijoitettua pääomaa. Sijoitettu pääoma on aina vähintään sijoitetun vieraan pääoman suuruinen, vaikka oikaistu oma pääoma olisikin negatiivinen (Yritystutkimus ry 2017, 67–68). Tunnusluvun arvoa voidaan pitää vähintäänkin välttävänä, jos se on vähintään keskimääräistä rahoituskuluprosenttia, joka maksetaan korollisesta vieraasta pääomasta, suuruinen (Yritystutkimus ry 2017, 67–68). Tunnusluvun kehityksen arvioinnissa ongelmia aiheuttaa mm. suuret investoinnit, jotka eivät ole ehtineen tuottamaan vielä tuloa, vaikka ovatkin sitoneet pääomaa (Yritystutkimus ry 2017, 67–68). Myös arvonkorotukset vaikeuttavat tunnusluvun kehityksen arviointia. Vertailtavuutta vaikeuttaa lisäksi se, että saatavilla ei ole informaatiota siitä, miten vieras pääoma jakaantuu korolliseen ja korottomaan (Yritystutkimus ry 2017, 67–68).

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = (\text{Nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot (12 kk)}) / \text{Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella} \times 100$$

Yritystutkimus ry ei ole antanut sijoitetun pääoman tuottoprosentille ohjearvoja, mutta Alma Talent (Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROCE) [viitattu 2.11.2020]) on antanut seuraavat ohjearvot:

- Yli 15 % erinomainen
- 10–15 % hyvä
- 6–10 % tyydyttävä
- 3–6 % välttävä
- alle 3 % heikko

Oman pääoman tuotto. Oman pääoman tuotto eli ROE on omistajien ja sijoittajien käyttämistä kannattavuuden mittareista yksi tärkeimmistä (Oman pääoman tuotto-% [viitattu 2.11.2020]). Oman pääoman tuotto mittaa yrityksen kykyä tuottaa omistajien sijoittamalle pääomalle lisäarvoa (Yritystutkimus ry 2017, 68). Tunnusluku kertoo omalle pääomalle kertyneen tuoton tilikauden aikana (Oman pääoman tuotto-% [viitattu 2.11.2020]). Oma pääoma yrityksessä koostuu alkuperäisistä omistajien pääomasijoituksista sekä tilikausien voitoista tai tappioista (Oman pääoman tuotto-% [viitattu 2.11.2020]). Tunnusluvun tavoitetaso määräytyykin omistajien asettamien tuottovaatimuksien mukaan. Lähtökohtaisesti yrityksen on kyettävä tuottamaan tuottoa myös omalle pääomalle vieraan

pääoman lisäksi (Oman pääoman tuotto-% [viitattu 2.11.2020]). Koska omaan pääomaan liittyy enemmän riskejä, oman pääoman tuoton tulisi olla suurempi kuin markkinoilta saatavan riskittömän sijoitun tuoton. Mitä riskisempi yritys, sitä korkeampi oman pääoman tuottotason tulisi olla (Oman pääoman tuotto-% [viitattu 2.11.2020]). Arvonkorotukset vaikuttavat pääoman tuottoprosenteista eniten oman pääoman tuottoon (Yritystutkimus ry 2017, 68). Myös suuret investoinnit vaikeuttavat luvun kehityksen arviointia kuten sijoitetussa pääomassa (Oman pääoman tuotto-% [viitattu 2.11.2020]). Vieraalla pääomalla tehdyt investoinnit nostattavat yleensä yrityksen nettotulosta, jolloin runsas vieras pääoma nostattaa voimakkaastikin oman pääoman tuotto erityisesti hyvinä aikoina. Huonoina aikoina yritys voi taas joutua pulaan vieraan pääoman suurien rahoituskulujen vuoksi. Tätä kutsutaan vieraan pääoman vipuvaikutukseksi.

$$\text{Oman pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos (12 kk)}}{\text{Oikaistu oma pääoma keskimäärin tilikaudella}} \times 100$$

Yritystutkimus ry ei ole antanut oman pääoman tuotolle myöskään ohjearvoja, mutta Alma Talent (Oman pääoman tuotto-% (ROE) [viitattu 2.11.2020]) on antanut seuraavat ohjearvot:

- Yli 20 % erinomainen
- 15–20 % hyvä
- 10–15 % tydyttävä
- 5–10 % välttävä
- alle 5 % heikko

4.7 Vakavaraisuus

Vakavaraisuus tarkoittaa yrityksen kykyä suoriutua velvoitteistaan pitkällä aikavälillä (Kaisanlahti ym. 2017, 193–194.). Hyvä kannattavuus ei yleensä yksin riitä yrityksen pinnalla pysymiseen, jos rahoituspuoli ei yrityksessä ole kunnossa (Alma Talent [viitattu 10.11.2020]). Yrityksen toiminta ei välttämättä ole tappiollista, mutta silti kannattavuus voi olla sen verran heikko tai velkaantuneisuus niin suuri, että sillä ei pystytä kattamaan yrityksen rahoituksellisia velvoitteita (esim. lainojen lyhennykset ja korot). Vakavaraisuutta voidaan tarkastella staattisilla rahoitusrakenteen mittareilla (omavaraisuus- ja nettovelkaantumisaste) ja dynaamisilla rahoituksen riittävyden mittareilla (esim.

suhteellinen velkaantuneisuus, nettorahoituskulu-%, rahoitusrasite-%, lainojen hoitokate ja nettorahoituskulut/käyttökate-%) (Alma Talent [viitattu 10.11.2020]). Osaltaan dynaamiset rahoituksen riittävyden mittarit ovat sekä vakavaraisuuden että maksuvalmiuden tunnuslukuja. Näitä tarkastellaankin maksuvalmiuden alla. Hyvän vakavaraisuuden omaavilla yrityksillä on suuremmat mahdollisuudet, rahoitustilanteen ja toiminnallisten suunnitelmien vaatiessa, saada uutta vierasta pääomaa (Kaisanlahti ym. 2017, 193–194). Vakavaraisuudessa on pohjimmiltaan kyse rahoitusaseman terveydestä sekä rahoituksellisesta joustavuudesta. Vakavaraisuus toimii myös rahoitusriskin mittarina, sillä mitä pienempi vakavaraisuus on, sitä korkeampi on yrityksen rahoitusriski (Kaisanlahti ym. 2017, 193–194). Konkurssiin ajautuneille pienille yrityksille onkin ollut ominaista vieraan pääoman suuri osuus taseessa sekä erityisesti lyhytaikaisen vieraan pääoman hallitsevuus. Näiden lisäksi vakuuksia ja sijoitettua omaa pääomaa on ollut niukasti ja tulorahoitusta on kertynyt vähäisesti.

Omavaraisuusaste. Omavaraisuusasteella mitataan yrityksen kykyä selviytyä pitkällä aikavälillä sitoumuksistaan, tappionsietokykyä ja vakavaraisuutta (Yritystutkimus ry 2017, 69). Tunnusluku kertoo, miten suuri osuus yhtiön varallisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla (Omavaraisuusaste-% [viitattu 10.11.2020]). Omat varat taseessa muodostavat eräänlaisen puskurin mahdollisia tappioita vastaan, jota yrityksiä olisi syytä kerätä mahdollisten huonoja vuosia varten (Omavaraisuusaste-% [viitattu 10.11.2020]). Mitä korkeampi omavaraisuusaste on, sitä vakaampi on pohja, jolle yrityksen liiketoiminta rakentuu)

$$\text{Omavaraisuusaste-\%} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{(\text{Oikaistun taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot})} \times 100$$

Sekä omavaraisuusasteen, suhteellisen velkaantuneisuuden ja Gearingin laskennassa oikaistun taseen loppusummasta vähennettävät ennakot tarkoittavat lyhyt- ja pitkäaikaisia saatuja ennakoita, jota liittyvä yrityksen keskeneräisiin töihin ja projekteihin (Yritystutkimus ry 2017, 69). Koska tällaisilla ennakoilla ei ole normaaleissa tilanteissa takaisinmaksuvelvoitetta, vaan ne poistuvat taseesta, kun työ valmistuu, tulee ne vähentää taseen loppusummasta. Ohjearvot hieman vaihtelevat (esim. Yritystutkimus ry ja Alma Talent), mutta suurin piirtein ne ovat samanlaisia.

Yritystutkimus ry (2017, 70) on antanut omavaraisuusasteelle seuraavat ohjearvot:

- Yli 40 % hyvä
- 20–40 % tydyttävä
- alle 20 % heikko

Alma Talent (Omavaraisuusaste-% [viitattu 10.11.2020]) on puolestaan antanut seuraavat ohjearvot omavaraisuusasteelle:

- Yli 50 % erinomainen
- 35–50 % hyvä
- 25–35 % tydyttävä
- 15–25 % välttävä
- alle 15 % heikko

4.7.1 Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo yrityksen velkojen suhteesta sen toiminnan laajuuteen (Suhteellinen velkaantuneisuus-% [viitattu 10.11.2020]). Tunnusluvussa kokonaisvelat suhteutetaan siis liikevaihtoon. Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää hyvää liiketulosta vieraan pääoman velvoitteista selviämiseen (Yritystutkimus ry 2017, 70). Luotettavasti tunnuslukua voidaan verrata ainoastaan samalla toimialalla toimivien yritysten kesken. Suhteellisen velkaantuneisuuden avulla pystytään asettamaan yritykselle myös viitteellisiä käyttökatevaateita vieraan pääoman hoitovelvoitteiden kautta (Suhteellinen velkaantuneisuus-% [viitattu 10.11.2020]).

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus-\%} = (\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot}) / \text{Liikevaihto (12 kk)} \times 100$$

Alma Talent ei ole antanut suhteelliselle velkaantuneisuusasteelle ohjearvoja, mutta Yritystutkimus ry (2017, 70) on antanut tunnusluvulle seuraavat ohjearvot:

- Alle 40 % hyvä
- 40–80 % tydyttävä
- yli 80 % heikko

Velkaantumista voidaan tarkastella myös nettovelkaprosentin kautta. (Yritystutkimus ry 2017, 40). Tässä oikaistun taseen veloista vähennetään saatujen ennakoiden lisäksi rahat ja rahoitusarvopaperit ennen jakamista liikevaihdolla.

$$\text{Nettovelka-\%} = (\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}) / \text{Liikevaihto (12 kk)} \times 100$$

Nettovelkaprosentti antaa yrityksen velkarasituksesta yleensä oikeamman kuvan kuin suhteellinen velkaantuneisuus, koska siinä huomioidaan yrityksen likvidi rahoitusomaisuus, jolla velkoja voidaan maksaa pois (Yritystutkimus ry 2017, 70–71). Etenkin nettovelkaprosentti antaa juuri suhteellista velkaantuneisuutta paremman kuvan tilanteissa, jossa yrityksellä on runsaasti likvidiä rahoitusomaisuutta. Likvidiin rahoitusomaisuuteen kuuluu esim. kassavarat ja pankkisaamiset sekä rahoitusarvopaperit ja muut varat, jotka ovat helposti muutettavissa rahaksi. Jos yrityksellä on mahdollisesti muutakin likvidiä rahoitusomaisuutta kuin edellä mainitut rahat ja rahoitusarvopaperit, ne tulisi ottaa huomioon laskettaessa nettovelkaprosenttia (Yritystutkimus ry 2017, 70–71).

Net Gearing eli nettovelkaantumisaste. Nettovelkaantumisaste kuvaa nimensä mukaisesti yrityksen velkaantuneisuutta (Nettovelkaantumis-% [viitattu 11.11.2020]). Tunnusluvussa tarkastellaan yrityksen korollisen nettovelan ja oman pääoman suhdetta. Korollinen vieras pääoma tarkoittaa sellaista pääomaa, jolle tulee maksaa korkoa (Yritystutkimus ry 2017, 71). Vaikka pääomalainat olisivatkin tilapäisesti korottomia, otetaan ne yleensä silti mukaan laskelmaan.

$$\text{Net Gearing} = (\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}) / \text{Oikaistu oma pääoma}$$

Korollinen vieras pääoma voidaan laskea seuraavasti:

- + Pitkäaikainen vieras pääoma ilman saatuja ennakoita
- + Korolliset lyhytaikaiset velat
- + Muut sisäiset korolliset velat
- = **Korollinen vieras pääoma**

Jos tunnusluvun arvo jää alle 1, voidaan sitä yleisesti pitää hyvänä (Yritystutkimus ry 2017, 71). Kuitenkin jos negatiivinen oma pääoma tekee luvusta miinusmerkkisen, tunnusluvun arvoa pidetään heikkona.

Nettovelkaantumisasaste voidaan laskea myös prosenttiarvoilla (Nettovelkaantumisasaste-% [viitattu 11.11.2020]). Mitä korkeampi arvo tunnusluvulle tässä saadaan, sitä velkaantuneemmasta yrityksestä on kyse. Korkea velkaantuneisuus on riskitekijä ja se rajoittaa yrityksen kasvumahdollisuuksia sekä kaventaa taloudellista liikkumavaraa (Nettovelkaantumisasaste-% [viitattu 11.11.2020]). Tämä tunnusluku soveltuu eri toimialojen yritysten väliseen vertailuunkin (Nettovelkaantumisasaste-% [viitattu 11.11.2020]).

$$\text{Nettovelkaantumisasaste-\%} = (\text{Korolliset velat} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}) / \text{Oikaistu oma pääoma} \times 100$$

Alma Talent (Nettovelkaantumisasaste-% [viitattu 11.11.2020]) on antanut tunnusluvulle seuraavat ohjearvot:

- Alle 10 % erinomainen
- 10–60 % hyvä
- 60–120 % tyydyttävä
- 120–200 % välttävä
- yli 200 % heikko

4.8 Maksuvalmius

Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa yrityksen kykyä selviytyä juoksevista maksuvelvoitteistaan ajallaan ja mahdollisimman edullisella tavalla (Kaisanlahti ym. 2017, 182.). Kyse on siis jokahetkisestä rahojen riittävydestä. Merkki hyvästä maksuvalmiudesta on yleensä kassa-alennuksien käyttäminen ja käyttämätön sekkilimiitti (Yritystutkimus ry 2017, 74). Heikosta maksukyvyistä on puolestaan yleensä merkinä erääntyneet maksut, viivästyskorot ja kalliin lisärahoituksen käyttö. Maksuvalmius voi olla luonteeltaan myös dynaamista sekä staattista (Yritystutkimus ry 2017, 74). Dynaaminen maksuvalmius kuvastaa tulo-rahoituksen riittävyttä yrityksen maksuvelvoitteiden hoitamiseen tilikauden aikana. Dynaamista maksuvalmiutta voidaan tarkastella esim. kassavirtalaskelman avulla.

Staattinen maksuvalmius puolestaan tarkastelee tietyllä hetkellä (esim. tilinpäätöshetkellä) ja siinä verrataan nopeasti rahaksi muutettavia varoja lyhytaikaisiin velkoihin. Yleisempiä staattisen maksuvalmiuden tunnuslukuja on Quick ratio ja Current ratio, joita myös tässä tarkastellaan.

Quick ratio. Quick ratio, jota myös happotestiksi kutsutaan, kuvastaa yrityksen kykyä selviytyä sen lyhytaikaisista velvoitteista nopeasti rahaksi muutettavilla omaisuuserillä (Quick ratio [viitattu 11.11.2020]). Tunnusluku mittaa siis yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien tilaa. Rahoituspuskurit eivät saisi yrityksessä olla liian pieniä, koska silloin mahdollisiin yllättäviin menoihin ei ole välttämättä käytettävissä varoja. ((Quick ratio [viitattu 11.11.2020]).

$$\text{Quick Ratio} = (\text{Rahoitusomaisuus} - \text{osatuloutuksen saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut})$$

Saadut ennakot laskelmakaavassa tarkoittaa keskeneräisiin töihin tai projekteihin liittyviä lyhytaikaisia ennakoita (Yritystutkimus ry 2017, 74–75). Jos rahoitusomaisuuteen sisältyy vahvistetuista tappioista johtuvia laskennallisia verosaamisia, tulisi ne vähentää tunnuslukua laskettaessa rahoitusomaisuudesta (Yritystutkimus ry 2017, 74–75).

Alma Talent (Quick ratio [viitattu 11.11.2020]) on antanut seuraavat ohjeavot tunnusluvulle:

- Yli 1,5 erinomainen
- 1–1,5 hyvä
- 0,5–1 tyyydyttävä
- 0,3–0,5 välttävä
- alle 0,3 heikko

Suositusarvo tunnusluvulle on 1, tällöin rahoitusomaisuus kattaa kokonaan yrityksen lyhytaikaisen velkojen määrään (Quick ratio [viitattu 11.11.2020]). Luvun tulkinnan yhteydessä on hyvä tarkastella myös yrityksen pääomarakennetta (omavaraisuusaste ja/tai nettovelkaantumisaste) ja tehdä tämän pohjalta arviota esim. yrityksen mahdollisuudesta saada lisärahoitusta (Quick ratio [viitattu 11.11.2020]). Jos omavaraisuusaste on tarpeeksi korkea, lyhytaikaista rahoitusvajetta voidaan paikata myös velalla. Quick ratiota käytettäessä kannattaa tarkastella myös erityisesti luvun kehitystä sekä sen rinnalla on hyvä

tarkastella myös keskimääräisiä maksuaikoja ja sen suhdetta ostovelkojen kiertoaikaan yrityksessä (Quick ratio [viitattu 11.11.2020]).

Current ratio. Current ratio mittaa hyvin pitkälti samoja asioita kuin Quick ratio, mutta tarkasteluperspektiivi on vähän pidempi (Yritystutkimus ry 2017, 75). Current ratiossa vaihto-omaisuus nähdään realisoitavana lyhytaikaisten velvoitteiden hoitamiseksi. Tulkittaessa tunnuslukua, on syytä muistaa, että vaihto-omaisuuden arvostamiseen liittyy epävarmuuksia (Yritystutkimus ry 2017, 75).

$$\text{Current ratio} = (\text{Vaihto-omaisuus} + \text{rahoitusomaisuus}) / \text{Lyhytaikainen vieras pääoma}$$

Samoin kuin Quick ration kohdalla, laskennallisia verosaamisia tulisi käsitellä samalla tavalla (Yritystutkimus ry 2017, 75). Quick ratio ja Current ratio ovat kumpikin staattisen maksuvalmiuden tunnuslukuja eli ne mittaavat tilinpäätöshetken tilannetta (Yritystutkimus ry 2017, 74–75). Tilikauden aikana maksuvalmius voi kuitenkin vaihdella paljonkin. Tunnuslukujen käytettävyyttä vaikeuttavat rahoitusomaisuuteen liittyvät arvottomat erät, kuten luottotappioiksi tulkittavat myyntisaamiset. Tunnusluvun tulkinnassa on hyvä tarkistella luvun kehitystä ja muutoksia selittävinä tekijöinä voidaan tarkastella käyttöpääoman kiertoaikoja (vaihto-omaisuus, ostovelat ja myyntisaamiset) (Current ratio [viitattu 11.11.2020]). Current ratio soveltuu yksittäisten yrityksen maksuvalmiuden tilan ja kehityksen arvioinnin lisäksi myös saman toimialan yritysten vertailuun (Current ratio [viitattu 11.11.2020]). Tunnusluku toimii Quick ratiota hieman paremmin myös toimialojen välisessä vertailussa. Kuten myös Quick ration kohdalla, yrityksen pääomarakennetta olisi hyvä tarkastella tehdessä tulkintoja Current ratiosta (Current ratio [viitattu 11.11.2020]).

Alma Talent (Current ratio [viitattu 11.11.2020]) on ohjeavot tunnusluvulle ovat:

- Yli 2,5 erinomainen
- 2–2,5 hyvä
- 1,5–2 tyydyttävä
- 1–1,5 välttävä
- alle 1 heikko

4.9 Dynaamiset rahoituksen riittävyyden mittarit

Edellä olevat vakavaraisuuden mittarit käsittelevät rakenteellista vakavaraisuutta ja staattista maksuvalmiutta, mutta myös toiminnallisen vakavaraisuuden eli tulorahoituksen riittävyyden tarkastelu on tärkeää, koska kuva yrityksen rahoitusriskistä jää puutteelliseksi, jos ei huomioida myös yrityksen tulontuottamiskykyä (Kaisanlahti ym. 2017, 199–200). Mitä parempi tulontuottamiskyky yrityksellä on, sitä enemmän se voi ottaa velkaa kannettavakseen (Kaisanlahti ym. 2017, 199–200). Toiminnallista vakavaraisuutta voidaan arvioida myös tarkastelemalla mihin kaikkeen yrityksen tulorahoitus on riittänyt. Rahoituksellisen terveyden kannalta tärkeätä on, että tulorahoitus riittää vieraan pääoman hoitamiseen (Kaisanlahti ym. 2017, 199–200). Seuraavana tarkastellaan joitain tähän ”ryhmään” kuuluvia tunnuslukuja.

Lainojen hoitokate. Lainojen hoitokate mittaa miten yrityksen tulorahoitus on riittänyt sen lainanhoitomaksuihin, korkoihin ja lyhennyksiin vuoden aikana tai kuinka suuri tulorahoitus on verrattuna vieraasta pääomasta aiheutuviin velvoitteisiin (Kaisanlahti ym. 2017, 201). Lainojen hoitokate mittaa siis tulorahoituksen riittävyyttä yrityksessä vieraan pääoman hoitovelvoitteisiin (Lainojen hoitokate [viitattu 11.11.2020]). Rahoitustuloksen sijaan tunnusluvun osoittajana voidaan käyttää myös puhtaasi kassavirtapohjaista rahoitusjäämää (Lainojen hoitokate [viitattu 11.11.2020]).

$$\text{Lainojen hoitokate} = (\text{Rahoitustulos} + \text{rahoituskulut}) / (\text{Rahoituskulut} + \text{pitkäaikaisten lainojen lyhennykset})$$

Yritystutkimus ry (2017, 76) on antanut lainojen hoitokatteelle seuraavat ohjeavot:

- Yli 2 hyvä
- 1–2 tyydyttävä
- alle 1 heikko

Vieraan pääoman takaisinmaksuaika. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika tarkastelee yrityksen velanhoitokykyä (Yritystutkimus ry 2017, 75). Tätä mitataan suhteuttamalla yrityksen varsinaisen toiminnan tulorahoitus korollisten velkojen määrään. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika tarkoittaa laskennallista aikaa, joka kuluu vieraan pääoman

palauttamiseen, jos yrityksen tulo-rahoitus pysyisi samana tai jos se käytettäisiin kokonaisuudessaan lainojen maksamiseen (Kaisanlahti ym. 2017, 201).

$$\text{Vieraan pääoman takaisinmaksuaika (vuosina)} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma tilikauden lopussa}}{\text{Rahoitustulos (12 kk)}}$$

Yleisenä hyvänä vertailupohjana tunnusluvulle voidaan pitää markkinoilta saatavien lainojen keskimääräisiä laina-aikoja (Yritystutkimus ry 2017, 75). Jos arvo venyy pitkäksi, yrityksen velanhoitokykyä voidaan pitää melko heikkona (Vieraan pääoman takaisinmaksuaika [viitattu 11.11.2020]). Jos tulo-rahoitus on negatiivinen, tunnusluvun arvo on aina heikko (Vieraan pääoman takaisinmaksuaika [viitattu 11.11.2020]).

Yritystutkimus ry ei ole antanut tunnusluvulle ohje-arvoja, mutta Alma Talent (Vieraan pääoman takaisinmaksuaika [viitattu 11.11.2020]) on antanut seuraavat ohje-arvot:

- Alle 1 vuosi erinomainen
- 1–3 vuotta hyvä
- 3–5 vuotta tyydyttävä
- 5–10 vuotta välttävä
- yli 10 vuotta heikko

Korolliset velat/käyttökate. Korolliset velat/käyttökate -tunnusluku kertoo, kuinka monessa vuodessa yrityksen velat saataisiin maksettua, jos sen koko käyttökate voitaisiin käyttää lainojen lyhentämiseen (Yritystutkimus ry 2017, 76). Korollisiin velkoihin laskelmassa otetaan mukaan myös pääomalainat, vaikka niistä ei tilapäisesti maksettaisi korkoja. Tunnusluku kuvastaa myös pääomarakennetta yrityksessä, koska esim. pääomavaltaisilla toimialoilla tunnusluku saa yleensä korkeampia arvoja (Yritystutkimus ry 2017, 76). Yksi esimerkki pääomavaltaisesta toimialasta on kiinteistöyhtiöt.

$$\text{Korolliset velat/käyttökate} = \frac{\text{Oikaistun taseen korolliset velat} + \text{pääomalainat}}{\text{Käyttökate (12 kk)}}$$

Tunnusluvulle ei ole annettu mitään varsinaisia ohje-arvoja (Yritystutkimus ry 2017, 76). Yleensä kuitenkin arvoa voidaan pitää sitä parempana, mitä pienempi se on ja päinvastoin.

Rahoituskulujen hoitokate. Rahoituskulujen hoitokate suhteuttaa tulorahoituksen, joka on käytettävissä vieraan pääoman hoitamiseen, vieraan pääoman maksettavien korkojen määrään tilikaudella (Rahoituskulujen hoitokate [viitattu 11.11.2020]). Tunnusluku mittaa yrityksen kykyä selviytyä vieraan pääoman kulujen, kuten korkojen, maksuista (Yritystutkimus ry 2017, 76).

$$\text{Rahoituskulujen hoitokate} = (\text{Rahoitustulos} + \text{rahoituskulut}) / \text{Rahoituskulut}$$

Yritystutkimus ry:n (2017, 76–77) mukaan jos tunnusluvun arvo jaa alle 1, yritys ei ole pystynyt suoriutumaan kassaperusteisella tulorahoituksellaan rahoituskuluistaan. Tällöin yritys joutuu yleensä turvautumaan vieraaseen tai omaan pääomaan tai se joutuu purkamaan likviditeettireservejään.

Korkokate. Korkokate mittaa yrityksen käyttökateen ja rahoitustuottojen yhteistä riittävyyttä rahoituskulujen kattamiseen (Yritystutkimus ry 2017, 77). Yrityskohtaisesti tulisi huomioida myös saatujen osinkojen ja muiden rahoitustuottojen jatkuvuus ja suhteellinen osuus (Yritystutkimus ry 2017, 77).

$$\text{Korkokate} = (\text{Käyttökate} + \text{osinkotuotot} + \text{korkotuotot} + \text{muut rahoitustuotot}) / \text{Rahoituskulut}$$

Investointien tulorahoitus. Tunnusluku mittaa varsinaisen toiminnan sekä satunnaisten tuottojen kautta tulleen tulorahoituksen riittävyyttä yrityksen investointeihin (Yritystutkimus ry 2017, 77). Jotta yritys voisi säilyttää rahoitusrakenteensa, tulisi sen pystyä kattamaan ainakin osan investoinneistaan tulorahoituksellaan (Yritystutkimus ry 2017, 77). Jos tähän ei pystytä, yrityksen velkaantuneisuus kasvaa ja pääomia joudutaan käyttämään investointeihin. Jos tunnusluvun osoittajana käytetään rahoitustulosta, pitää nimittäjään lisätä myös käyttöpääoman muutos (Yritystutkimus ry 2017, 77).

$$\text{Investointien tulorahoitus-\%} = \text{Rahoitusjäämä} / (\text{Investointimenot} + \text{investoinnit muihin sijoituksiin ja saamisiin}) \times 100$$

Nettorahoituskulut. Tunnusluku kertoo yrityksen juoksevien rahoituskulujen osuuden liikevaihdosta (Nettorahoituskulu-\% [viitattu 11.11.2020]). Mitä suurempi osuus on, sitä korkeampi tulisi yrityksen käyttökatevaatimuskin olla. Jotta yrityksen toiminta olisi vakaalla

pohjalla, velkataakan tulisi olla tasapainossa yrityksen liiketoiminnan volyymin kanssa (Nettorahoituskulu-% [viitattu 11.11.2020]). Jos rahoitusrasite nousee liian korkeaksi, se vaikeuttaa yleensä oleellisesti yrityksen toimintaa. Toimintaympäristön muutokset vaikuttavat yleensä helpommin korkean velkataakan omaaviin yrityksiin (Nettorahoituskulu-% [viitattu 11.11.2020]).

$$\text{Nettorahoituskulu-\%} = \text{Nettorahoituskulut} / \text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä} \times 100$$

Nettorahoituskulut laskelmassa lasketaan vähentämällä rahoituskuluista rahoitustuotot. Rahoituskulut tarkoittavat korkokuluja ja muita rahoituskuluja, joihin on lisätty mahdolliset kurssitappiot. Rahoitustuotot puolestaan tarkoittavat tuottoja osuuksista ja muista sijoituksista, johon on lisätty muut korko- ja rahoitustuotot ja kurssivoitot. (Nettorahoituskulu-% [viitattu 11.11.2020].)

4.10 Maksuvalmiuden hoitokeinot

Investoinnit ovat yrityksen kannalta yleensä kannattavia, jos niistä odotettavissa olevien rahavirtojen nykyarvo on positiivinen (Kaisanlahti ym. 2017, 186). Kuitenkaan investoinnit eivät takaa yrityksen maksuvalmiutta ja rahojen riittämistä joka hetkellä. Sen sijaan kannattava investointikin voi johtaa yrityksen maksuvalmiusongelmiin, jos sillä ei ole rahoituksellista joustavuutta tai keinoja maksuvalmiuden hoitoon (Kaisanlahti ym. 2017, 186).

Maksuvalmiuden hoitoon/parantamiseen keinoja ja ratkaisuvaihtoehtoja maksuvalmiusongelmiin on useampia (Kaisanlahti ym. 2017, 186):

- Ensinnäkin maksuvalmiutta voidaan pyrkiä parantamaan olemassa olevalla rahoitusreservillä. Maksuvalmiusreservien olemassaoloa mittaa juuri Quick ratio ja Current ratio.
- Toiseksi voidaan pyrkiä uusien rahanlähteiden aikaansaamiseen (esim. lyhytaikaista rahoitusvelkaa nostamalla). Mahdollisuudet uusien rahanlähteiden saamiseen liittyy yrityksen velanhoitokyky. Lyhyellä aikavälillä yrityksen velanhoitokykyä kuvaavat myös Quick ratio ja Current ratio. Uusia rahanlähteitä voidaan saada aikaiseksi myös pääomaa vapauttamalla yritykseen sitoutuneista

varoista. Tämä liittyy taseen ja liikepääoman hallintaan. Lyhyellä aikavälillä keinoksi voi tulla varastoon sitoutuneen pääoman pienentäminen varaston määrää alentamalla.

- Kolmas ja neljäs keino on odotettavissa olevien kassatulojen jouduttaminen ja rahan käytön myöhentäminen. Näihin kuvan saa tunnusluvusta *Myyntisaamisten ja Ostovelkojen kiertoaika*. Näiden tunnuslukujen avulla voidaan tehdä päätelmiä siitä, miten perintä ja maksaminen tällä hetkellä on hoidettu ja millaisia muuttamismahdollisuuksia niihin liittyy. Kassatuloja voidaan pyrkiä jouduttamaan esim. lupaamalla asiakkaille nopeasta maksamisesta ylimääräisiä alennuksia (kassa-alennuksia/käteisalennukset) tai myymällä saatavia rahoitusyhtiöille. Rahan käytön myöhentämiseen liittyy ensinnäkin maksujen viivästyttäminen, käteisalennuksista luopuminen ja viivästyskorkojen maksaminen.
- Viides keino on suunnitellusta rahan käytöstä luopuminen. Lyhyen aikavälin suunnittelussa tämä tulee yleensä harvoin kysymykseen, koska suurin osa rahan käytöstä perustuu jo tehtyihin sitoumuksiin tai ne ovat välttämättömiä häiriöttömän yrityksen toiminnan kannalta. Pitkällä aikavälillä puolestaan voidaan luopua esim. suunnitellusta tai jo toteutetuista investoinneista ja vapautua niistä aiheutuvista juoksevista rahavirroista. (Kaisanlahti & Leppiniemet 2017, 186.)

4.11 Käyttöpääoma ja sen kiertoajat

Kuten jo aiemmassa kappaleessa käytiin läpi, yrityksen sisältä voidaan pyrkiä luomaan uusia rahanlähteitä esimerkiksi alentamalla siihen sitoutuneen pääoman määrää tai nopeuttamalla pääoman kiertoa yrityksessä. Käyttöpääoma kuvastaa yrityksen juoksevaan toimintaan sitoutuvaa rahoituksen määrää sekä myös pääoman käytön tehokkuutta yrityksessä (Yritystutkimus ry 2017, 71–72). Käyttöpääoma voidaan kattaa niin lyhytaikaisella, pitkäaikaisella omalla tai vieraalla pääomalla. Käyttöpääomaa ja siihen sisältyviä eritä tarkasteltaessa on muistettava, että nämä kuvaavat vain tilinpäätöshetken tilannetta ja tämä voi poiketa suurestikin keskimääräisistä luvuista tilikauden aikana (Yritystutkimus ry 2017, 71–72). Käyttöpääomaa voidaan tarkemmin analysoida laskemalla käyttöpääoman eri osatekijöiden kiertoaikoja. Näihin kuitenkin vaikuttavat toimialan kausiluonteisuus sekä tilinpäätösjärjestelyt (Yritystutkimus ry 2017, 71–72).

Käyttöpääoma voidaan laskea seuraavasti (Yritystutkimus ry 2017, 72):

- + Vaihto-omaisuus
- + Myyntisaamiset
- + Sisäiset myyntisaamiset
- + Osatuloutuksen saamiset
- - Ostovelat
- - Sisäiset ostovelat
- - Saadut ennakot
- = **Käyttöpääoma**

Saadut ennakot tarkoittavat sekä lyhyt- että pitkäaikaisia keskeneräisiin töihin tai projekteihin liittyviä ennakoita (Yritystutkimus ry 2017, 72). Käyttöpääomaa ja sen osatekijöitä tunnuslukuja laskettaessa verrataan liikevaihtoon käyttöpääomaerien ollessa riippuvaisia tästä (Yritystutkimus ry 2017, 72). Siirtosaamisiin kuuluvat osatuloutuksen saamiset ovat keskeneräisiä töitä käyttöpääomatarkastelussa (Yritystutkimus ry 2017, 72). Saadut ennakot sisältyvät joko vieraaseen pääomaan tai sitten ne on netotettu osatuloutuksen saamisten kanssa. Jälkimmäisessä tilanteessa osatuloutuksen saamiset, jotka ovat kirjattuna taseeseen, eivät anna oikeata kuvaa yrityksen osatuloutuksen laajuudesta, vaikka menettely ei sinänsä vääristikään käyttöpääomatarkastelua. (Yritystutkimus ry 2017, 72).

Käyttöpääoma-%. Yrityksen liiketoiminnan vaatiman käyttöpääoman suhde liikevaihtoon määräytyy suurimmalta osin yrityksen toimialan mukaan (Yritystutkimus ry 2017, 72). Käyttöpääomaprosentti antaa melko hyvän kuvan rahoitustarpeista, joita yrityksen toiminnan laajentaminen aiheuttaa (Yritystutkimus ry 2017, 72). Lähtökohtaisesti yleensä on parempi, mitä vähemmällä käyttöpääomalla yritys pärjää (Yritystutkimus ry 2017, 72).

$$\text{Käyttöpääoma-\%} = \text{Käyttöpääoma} / \text{Liikevaihto (12 kk)} \times 100$$

Nettokäyttöpääoma ja nettokäyttöpääoma-%. Nettokäyttöpääoma osoittaa pitkäaikaisella vieraalla ja omalla pääomalla rahoitettavan rahoitus- ja vaihto-omaisuuden määrän (Nettokäyttöpääoma-% [viitattu 12.11.2020]). Tunnuslukua voidaan luotettavasti vertailla vain saman toimialan yritysten kesken (Nettokäyttöpääoma-% [viitattu 12.11.2020]).

Kuten myös käyttöpääoman kohdalla, nettokäyttöpääoma suhteutetaan liikevaihtoon, koska sen erät ovat liikevaihdon määrästä riippuvaisia (Nettokäyttöpääoma-% [viitattu 12.11.2020]).

Nettokäyttöpääoma voidaan laskea seuraavasti (Yritystutkimus ry 2017, 74):

- + Vaihto-omaisuus
- + Rahoitusomaisuus (= Lyhytaikaiset saamiset + rahat ja rahoitusarvopaperit)
- - Lyhytaikainen vieras pääoma

Käyttöpääomaprocentit kertovat siitä, miten paljon ja millaista pääomaa yrityksen liiketoimintaan on sitoutunut (Nettokäyttöpääoma-% [viitattu 12.11.2020]). Liiketoiminnan kasvaessa myös nettokäyttöpääoman tarve lisääntyy. Yhdessä liikevaihtoennusteen kanssa nettokäyttöpääomaprocentti antaakin kuvan siitä, miten paljon pitkäaikaista rahoitusta, joko vierasta tai omaa, yritys tarvitsee kasvaessaan liiketoiminnalleen (Nettokäyttöpääoma-% [viitattu 12.11.2020]).

$$\text{Nettokäyttöpääoma-\%} = \text{Nettokäyttöpääoma} / \text{Liikevaihto (12 kk)} \times 100$$

Myyntisaamisten kiertoaika. Myyntisaamisten kiertoaika nimensä mukaisesti kertoo, kuinka kauan (päivissä) myyntitulot ovat yrityksen saamisissa ennen kuin ne ovat rahana yrityksen kassassa (Myyntisaamisten kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Mitä pitempiä maksuaikoja tarjotaan asiakkaille tai mitä hitaammin asiakkaat maksavat laskujaan, sitä enemmän yrityksen prosesseihin sitoutuu pääomia. Mitä nopeammin myyntisaamiset kiertävät yrityksessä, sen paremmin voidaan yrityksen perinnän nähdä toimivan. Kun yrityksen myyntisaamisten kiertoa tehostetaan, tulorahoituksen riittävyys nousee ja likviditeetti paranee (Myyntisaamisten kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Likviditeettitilanteen kannalta yrityksessä tasapainoisin tilanne on, kun myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaika on suurin piirtein yhtä suuret (Myyntisaamisten kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Kiertoaikojen ei saisi olla liian suuria, koska nämä rasittavat yrityksen likviditeettiä sitomalla prosesseihin liian pitkäksi aikaa pääomia (Myyntisaamisten kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Jos yrityksen kannattavuus ja yleistoloudellinen tilanne on heikko, pitkät myyntisaamisten kiertoaikat näihin yhdistettynä kertoo usein epäkuranteista eristä myyntisaamisissa (Myyntisaamisten kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Myyntisaamisten kiertoaikalle ei ole

asetettu mitään ohjearvoja, vaan tavoitetaso määräytyy yleensä toimialalla vallitsevien maksuaikojen mukaan (Myyntisaamisten kiertoaika [viitattu 12.11.2020]).

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika, pv} = (356 \times (\text{Myyntisaamiset} + \text{sisäiset myyntisaamiset})) / \text{Liikevaihto (12 kk)}$$

Ostovelkojen kiertoaika. Ostovelkojen kiertoaika kertoo, miten paljon yritys keskimäärin on käyttänyt maksuaikaa ostovelkojensa maksuun (Yritystutkimus ry 2017, 73). Toisin sanoen tunnusluku kertoo, monessa päivässä ostot maksetaan keskimäärin. Kuten myyntisaamisten kiertoaikalle, ostovelkojen kiertoaikalle ei ole annettu yleispäteviä ohjearvoja, vaan tarkastelussa huomioidaan toimiala sen yleiset maksuajat (Ostovelkojen kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Jos kiertoaika eroaa voimakkaasti toimialan yleisistä maksuajoista yrityksen taloudellista tilaa kannattaa tarkastella tarkemmin. Jos kiertoaikat pidentyvät, ne voivat olla merkki yrityksen heikentyneestä maksuvalmiudesta (Ostovelkojen kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Mitä nopeammin ostovelat yrityksessä kiertävä, sitä nopeammin ostovelat on pystytty hoitamaan ja on voitu hyödyntää mm. käteisalennuksia (Ostovelkojen kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Lähtökohtaisesti ostovelkojen maksun suhteen tärkeänä pidetään, että niiden maksuaika ei saisi ylittää myyntisaamisten maksuaikaa (Ostovelkojen kiertoaika [viitattu 12.11.2020]).

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika, pv} = (365 \times (\text{Ostovelat} + \text{sisäiset ostovelat})) / (\text{Ostot} + \text{ulkopuoliset palvelut (12 kk)})$$

ulkopuoliset palvelut (12 kk))

Vaihto-omaisuuden kiertoaika ja vaihto-omaisuus-%. Vaihto-omaisuuden kiertoaika mittaa varastoinnin tehokkuutta yrityksessä (Vaihto-omaisuuden kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Tunnusluku kertoo, miten monta päivää tavarat viipyvät yrityksen varastossa. Tunnusluvulla on merkitystä etenkin kauppaliikkeissä sekä yrityksen tulorahoituksen riittävyydelle että kannattavuudelle (Vaihto-omaisuuden kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Mitä nopeammin vaihto-omaisuus yrityksessä kiertää, sitä tehokkaammaksi toimii yrityksen markkinointi ja materiaalihallinto (Vaihto-omaisuuden kiertoaika [viitattu 12.11.2020]). Vaihto-omaisuuden kiertoaika, jota myös tavaravaraston kiertoaikaksi kutsutaan, on pätevä vain kaupan alan yrityksille, joilla ei ole valmistuksen muuttuvia kuluja (Yritystutkimus ry

2017, 73). Muille yrityksille käytetään yleensä vaihto-omaisuus-%, koska yrityksen kulurakenteesta ei ole tarkempia tietoja (Yritystutkimus ry 2017, 73).

Tavaravaraston kiertoaika, pv = $(365 \times \text{Aine. ja tarvikevarasto}) / \text{Aine- ja tarvikekäyttö (12 kk)}$

Vaihto-omaisuus-% = $(\text{Vaihto-omaisuus ilman ennakkomaksuja} + \text{osatuloutuksen saamiset}) / \text{Liikevaihto (12 kk)}$

4.12 Kassavirtalaskelma

Kassavirtalaskelmassa rahoituksen riittävyttä yrityksessä tarkastellaan menojen etuoikeusjärjestyksessä (Yritystutkimus ry 2017, 55, 62). Kassavirtalaskelmasta nähdään, miten paljon rahaa on tullut yritykseen ja miten paljon sitä on käytetty tilikauden aikana (Yritystutkimus ry 2017, 55, 62). Kassavirtalaskelmassa myyntituloilla katetaan ensin yrityksen juoksevan toiminnan menot, sitten rahoituskulut ja verot ja viimeisenä investoinnit, lainojen lyhennykset sekä voitonjaon. Kassavirtalaskelma esitetään vähennyslukumuodossa, joka näyttää, miten hyvin myynnistä saadut tuotot ovat riittäneet yrityksen menojen kattamiseen ja missä kohtaa ja missä määrin rahoitusta on jouduttu hoitamaan omalla tai vieraalla pääomalla (Yritystutkimus ry 2017, 55, 62). Jos tuotot ovat suuremmat kuin kulut, kassavirtalaskelmasta nähdään myös mihin mahdollinen ylijäämä on käytetty. Yhtenä erona rahoituslaskelman ja kassavirtalaskelman välillä on, että rahoituslaskelmassa rahavirrat esitetään omina erinään, kun taas kassavirtalaskelmassa ne esitetään vähennyslukumuodossa (Yritystutkimus ry 2017, 55, 62). Kassavirtalaskelmassa myös käytetään oikaistun tuloslaskelman eriä. (Yritystutkimus ry 2017, 55, 62.)

Kassavirtalaskelma tulee laatia oikaistun tuloslaskelman, virallisen taseen ja liitetietojen yhdistelmänä (Yritystutkimus ry 2017, 55). Tuloslaskelmasta käytetään oikaistua versiota, jotta varsinaisen liiketoiminnan tuottamasta kassavirrasta yrityksessä saadaan mahdollisimman oikea ja vertailukelpoinen kuva (Yritystutkimus ry 2017, 55). Sen sijaan oikaistua tasetta kassavirtalaskelmassa ei voida käyttää, koska oikaisut, joita tilinpäätösanalyysiä varten on tehty, eivät ole kassavirtavaikutteisia. Kassavirtalaskelma lähtee liikkeelle oikaistun tuloslaskelman erästä liiketulos, johon ei olla huomioitu mahdollisia palkkorjauksia (Yritystutkimus ry 2017, 55). Myös kassavirtalaskelmassa

oikaistun tuloslaskelman mukaiset satunnaiset erät käsitellään satunnaisina erinä. Tuloslaskelman ollessa suoriteperusteinen, kassavirtalaskelmassa tuotot ja kulut muutetaan puolestaan kassaperusteisiksi (Yritystutkimus ry 2017, 55). Tässä tarkastellaan Yritystutkimus ry:n mukaista kassavirtalaskelmaa (Yritystutkimus ry 2017, 55).

4.12.1 Kassavirtalaskelman rakenne

Kassavirtalaskelma					
Liiketulos					
+ Poistot ja arvonalentumiset					
= Käyttökate					
-/+ Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys					
+/- Pakollisten varausten lisäys/vähennys					
= Toimintajäämä					
+ Rahoitustuotot					
- Rahoituskulut					
-Verot					
+/- Satunnaiset tuotot/kulut					
= Rahoitusjäämä					
-/+ Investoinnit (netto)					
-/+ Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisen lisäys/vähennys					
= Investointijäämä					
+/- Pitkäaikaisten vieraan pääoman lisäys/vähennys					
+/- Lyhytaikaisen korolliesn vieraan pääoman lisäys/vähennys					
+/- Pääomalainojen lisäys/vähennys					
- Osingonjako/yksityiskäyttö					
-/+ Lainasaamisten lisäys/vähennys					
= Rahavarojen muutos					
+ Rahavarat tilikauden alussa					
- Rahavarat tiliakuden lopussa					
= 0					

Kuva 4. Kassavirtalaskelma (Yritystutkimus ry 2017, 56).

Kassavirtalaskelmassa liiketuloksena käytetään tilinpäätösanalyysia varten oikaistun tuloslaskelman liiketulosta ilman mahdollisia palkkakorjauksia (Yritystutkimus ry 2017, 56). Kun liiketulokseen lisätään poistot ja arvonalentumiset, saadaan selville käyttökate. Kuten aiemmin jo kerrottiin, käyttökate kuvastaa liiketoiminnan kannattavuutta ja tulosta ennen tehtyjä poistoja ja rahoituseriä. Tilinpäätöstä varten tuloslaskelma laaditaan suoriteperusteisesti, joten käyttökate tulee oikaista toiminnallisen käyttöpääoman ja pakollisten varausten muutoksella, jotta selville voidaan saada yrityksen varsinaisen

toiminnan tuottama kassavirta eli toimintajäämä (Yritystutkimus ry 2017, 56). Toiminnallisen käyttöpääoman laskemisesta on kuvassa 5 esimerkki. (Yritystutkimus ry 2017, 56.)

Toiminnallinen käyttöpääoma
+ Vaihto-omaisuus alussa
- Vaihto-omaisuus lopussa
+ Lyhytaikaiset saamiset yhteensä alussa
- Lyhytaikaiset saamiset yhteensä lopussa
+ Pitkäaikaiset myyntisaamiset alussa
- Pitkäaikaiset myyntisaamiset lopussa
- Lyhytaikaiset korottomat velat alussa
+ Lyhytaikaiset korottomat velat lopussa
- Pitkäaikaiset ostovelat alussa
+ Pitkäaikaiset ostovelat lopussa
- Pitkäaikaiset saadut ennakot alussa
+ Pitkäaikaiset saadut ennakot lopussa
= Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys

Kuva 5. Esimerkki toiminnallisen käyttöpääoman laskemisesta (Yritystutkimus ry 2017, 57).

Toiminnallista käyttöpääomaa laskettaessa lyhytaikaisista saamisista tulee vähentää lainasaamiset ja osakeantisaamiset, koska nämä otetaan huomioon omassa erässään Lainasaamisten lisäys/vähennys (Yritystutkimus ry 2017, 57). Rahoitustuotot kassavirtalaskelmassa ovat yrityksen korko-, osinko- ja muut rahoitustuotot sekä myös kurssivoitot. Rahoituskuluihin puolestaan sisältyy korko- ja muut rahoituskulut ja kurssitappiot. Rahoituskuluihin voi sisältyä myös esim. todettuja, mutta vielä maksamattomia kurssitappioita, jolloin laskelma poikkeaa näiltä osin kassaperusteesta. Pitkäaikaiseen vieraan pääoman muutokseen vastaavasti syntyy erä, joka ei ole kassaperusteen mukaan velkojen lisäystä tai vähennystä. Kassavirtalaskelmaa varten rahoitustuottoja ja -kuluja ei yleensä pystytä muuttamaan kassaperusteisiksi puutteellisten siirtovelkojen ja -saamisten tietojen vuoksi. (Yritystutkimus ry 2017, 57.)

Verot kassavirtalaskelmassa ovat oikaistuun tuloslaskelmaan sisältyviä välittömiä veroja (Yritystutkimus ry 2017, 57–58). Mahdollisiin satunnaisiin tuottoihin ja -kuluihin liittyvät verot esitetään oikaistussa tuloslaskelmassa satunnaisissa tuotoissa ja kuluissa. Satunnaiset tuotot ja kulut kassavirtalaskelmassa sisältävätkin oikaistun tuloslaskelman mukaiset satunnaiset tuotot ja kulut sekä niihin liittyvät verot. Konserniavustukset sisältyvät myös satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Kassavirtalaskelmassa tämä erä esitetään ennen

rahoitusjäämää. Nämä ovatkin mukana tarkasteltaessa, miten yrityksen tulorahoitus on riittänyt investointien rahoittamiseen. (Yritystutkimus ry 2017, 57–58.)

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin kassavirtalaskelmassa sisältää virallisen taseen mukaiset aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäykset sekä vähennykset (Yritystutkimus ry 2017, 58). Tilikauden aikaiset tehdyt ja puretut arvonorotukset eivät ole rahan käyttöä eivätkä myöskään lähteitä. Alla esimerkki (Kuva 6) investointien laskemisesta kassavirtalaskelmaa varten. (Yritystutkimus ry 2017, 58.)

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin (netto)	
+ Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet tilikauden lopussa	
- Edelliseen sisältyvät arvonorotukset tilikauden lopussa	
+ Tehdyt poistot ja arvonalentumiset	
- Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet tilikauden alussa	
+ Edelliseen sisältyvät arvonorotukset tilikauden alussa	
= Investoinnit (netto)	

Kuva 6. Investointien aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin (netto) laskeminen (Yritystutkimus ry 2017, 58).

Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutos esitetään kassavirtalaskelmassa omana eräänään ilman pitkäaikaisten myyntisaamisten ja lainasaamisten muutosta (Yritystutkimus ry 2017, 58). Mahdollisten arvonorotuksien vaikutukset tulee kassavirtalaskelmaa varten eliminoida. Alla Kuvassa 7 esimerkki sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutoksen laskemisesta. (Yritystutkimus ry 2017, 58.)

Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutos	
+ Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset tilikauden lopussa	
- Osakkeisiin sisältyvät arvonorotukset tilikauden lopussa	
+ Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	
- Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset tilikauden alussa	
+ Osakkeisiin sisältyvät arvonorotukset tilikauden alussa	
= Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten lisäys/vähennys	

Kuva 7. Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutoksen laskeminen (Yritystutkimus ry 2017, 58).

Pitkäaikaisen vieraan pääoman muutokset kassavirtalaskelmassa esitetään nettona, lainojen lisäysten sekä maksettujen lyhennysten erotuksena (Yritystutkimus ry 2017, 59.).

Todetut vielä realisoitumattomat kurssierot, jotka eivät ole niin rahan tuloa kuin menoa, voivat vääristää velkojen muutosta. Samanlainen virhe voi sisältyä myös rahoituskuluihin ja -tuottoihin tuloslaskelmassa. Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman laskemisesta on esimerkki kuvassa 8. (Yritystutkimus ry 2017, 59.)

Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman muutos	
- Joukkovelkakirjalainat alussa	
+ Joukkovelkakirjalainat lopussa	
- Vaihtovelkakirjalainat alussa	
+ Vaihtovelkakirjalainat lopussa	
- Lainat rahoituslaitoksilta alussa	
+ Lainat rahoituslaitoksilta lopussa	
- Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta alussa	
+ Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta lopussa	
- Pääomalainat alussa	
+ Pääomalainat lopussa	
- Rahoitusvekselit alussa	
+ Rahoitusvekselit lopussa	
- Korolliset velat saman konsernin yrityksille alussa	
+ Korolliset velat saman konsernin yrityksille lopussa	
- Korolliset velat omistusyhteisyriksille alussa	
+ Korolliset velat omistusyhteisyriksille lopussa	
- Muut korolliset velat alussa	
+ Muut korolliset velat lopussa	
= Lyhytaikaisen korollisen vpon lisäys/vähennys	

Kuva 8. Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman muutos (Yritystutkimus ry 2017, 59).

Pääomalainan muutos kassavirtalaskelmassa sisältää virallisen taseen erillisenä eränä esitettävät pääomalainojen lisäykset ja vähennykset (Yritystutkimus ry 2017, 59–60). Jos taseessa mahdolliset seuraavan kauden erääntyvät pääomalainojen erät on siirretty lyhytaikaisiin velkoihin, näkyy taseesta laskettu muutos niin pääomalainojen pienemisenä, että lisäyksenä lyhytaikaisissa veloissa. Oman pääoman maksullinen muutos kassavirtalaskelmassa tarkoittaa osake- tai muun peruspääoman lisäsijoituksia pois lukien osingonjaot ja yksityiskäyttö, jotka esitetään kassavirtalaskelmassa omana eränään (Yritystutkimus ry 2017, 59–60). Mahdolliset tehdyt ja puretut arvonkorotukset eivät ole kassavirtaan vaikuttavia oman pääoman muutoksia. Mahdollisuuksien mukaan käyvän arvon rahaston muutokset tulisi eliminoida kassavirtalaskelmassa. Lainasaamisten muutos sisältää kassavirtalaskelmassa lainasaamisten ja osakeantisaamisten muutokset (Yritystutkimus ry 2017, 59–60). Tämän takia kyseiset saamiset sijoittuvat vastaavantyyppisten velkaerien kanssa investointijäämän alapuolelle. Rahavarojen muutos

sisältää muutokset yrityksen rahoissa ja pankkisaamisissa sekä rahoitusarvopapereissa (Yritystutkimus ry 2017, 59–60). Rahavarojen muutos kertoo, onko yrityksen tilikauden kassavirta ollut joko yli- tai alijäämäinen. (Yritystutkimus ry 2017, 59–60.)

4.12.2 Kassavirtalaskelman jäämät ja tulkintaa

Kassavirtalaskelmassa yrityksen tulorahoituksen riittävyttä eri käyttökohteisiin mitataan erilaisilla jäämillä, joita ovat toiminta-, rahoitus- ja investointijäämä (Yritysrahoitus ry 2017, 60). Kyseisistä jäämistä saa selville, missä kohtaa yrityksen tulorahoitus on mahdollisesti loppunut ja milloin menojen kattamiseen on jouduttu käyttämään omaa tai vierasta pääomaa. Yrityksen toiminnan edellytyksenä pitkällä aikavälillä on tulorahoituksen riittävyys (Yritysrahoitus ry 2017, 60). Yksittäisillä tilikausilla kassavirtalaskelman jäämät voivat kuitenkin vaihdella voimakkaastikin. Alhaiset ja negatiiviset jäämät voivat selittyä myös sillä, että yritys on käyttänyt kyseisellä tilikaudella menojensa kattamiseen aikaisemmilla tilikausilla syntyntä kassavarantoaan. (Yritysrahoitus ry 2017, 60.)

Kassavirtalaskelman toimintajäämä kuvastaa sitä, mitä jää jäljelle myyntituloista liiketoiminnan lyhytvaikutteisten menojen kattamisen jälkeen (Yritystutkimus ry 2017, 60). Toimintajäämän tulisi jatkuvasti olla positiivinen, jotta yritys voitaisiin nähdä kannattavana ja sen maksuvalmius olisi kunnossa. Joskus kuitenkin muuten kannattavalla yritykselläkin toimintajäämä saattaa olla negatiivinenkin johtuen yrityksen voimakkaasta kasvusta ja sen myötä kassavaroja sitoutuu enemmän käyttöpääoman kasvuun. Samanlainen tilanne voi tulla kyseeseen myös, kun projektiluonteisen toimituksen luovutus ja laskutus kumpikin tapahtuvat lähellä yrityksen tilinpäätösajankohtaa. (Yritystutkimus ry 2017, 60.)

Rahoitusjäämä puolestaan kassavirtalaskelmassa kertoo, miten hyvin yritys on selviytynyt juoksevista maksuistaan tilikauden aikana (Yritystutkimus ry 2017, 61). Jos jäämä on positiivinen, yritys on pystynyt ainakin osittain kattamaan investointinsa tulorahoituksella ja mahdollisesti vielä pystynyt lyhentämään velkojaankin. Jos jäämä on puolestaan jatkuvasti negatiivinen, on tämä merkki yrityksen kasvavasta velkaantumisesta. (Yritystutkimus ry 2017, 61.)

Investointijäämä kertoo, miten hyvin yrityksen tulorahoitus on riittänyt aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin ja sijoitusomaisuuteen tehtyihin investointeihin (Yritystutkimus ry 2017, 61). Positiivinen investointijäämä kertoo juuri sen, että liiketoiminnasta saadut tulot ovat riittäneen kyseisiin investointeihin. Investointijäämän jälkeen kassavirtalaskelmassa esitetty vieraan ja oman pääoman sekä rahavarojen muutos kuvastaa, miten mahdollinen investointijäämän vaje on katettu tai miten positiivinen jäämä on yrityksessä käytetty (Yritystutkimus ry 2017, 61). (Yritystutkimus ry 2017, 61.)

Kun tulkitaan kassavirtalaskelmaa, pelkkien jäämien tarkastelu ei ole riittävä (Yritystutkimus ry 2017, 61). Yrityksen pyrkimykset jollain tavalla hetkellisesti parantaa kassavirtaa, tulisi myös selvittää. Keinoja hetkellisen kassavirran parantamisen on esimerkiksi, lyhytaikaisten velkojen kasvattaminen (esim. osto- ja siirtovelkojen). Myyntisaamisten perinnän tehostaminen myös joissain tilanteissa voi lisätä kassaanmaksuja. Kun arvioidaan yrityksen toimintaedellytyksiä kassavirtalaskelman perusteella, tulisi käyttää 3–5 vuoden kassavirtalaskelmia (Yritystutkimus ry 2017, 61). Kun tarkastellaan useamman peräkkäisen vuoden kassavirtalaskelmia, saadaan luotettavampaa tietoa yrityksen kokonaiskuvasta ja satunnaiset heilahtelut tasoittuvat. Kun halutaan tasata vuosittaisia vaihteluita, voidaan myös esim. laskea kolmen vuoden liukuvia keskiarvoja. Kassavirtalaskelmassa esitetyille jäämille on hyvin vaikeaa antaa tavoitearvoja, mutta yrityksen kehityksen suuntia niistä voidaan päätellä (Yritystutkimus ry 2017, 61). Yrityksen investointitarve ja lainojen lyhennystilanne vaikuttavat myös yrityksen tulorahoituksen tarpeeseen (Yritystutkimus ry 2017, 61). Kassavirta yleensä reagoi nopeammin yrityksen toiminnassa tapahtuviin muutoksiin perinteiseen tuloslaskelmaan verrattuna (Yritystutkimus ry 2017, 61). Kun yrityksen kannattavuuskehitys kääntyy alaspäin tai yrityksen toiminta supistuu, suoriteperusteinen tuloslaskelma voi vielä antaa melko hyvänkin kuvan yrityksen tilasta, vaikka esim. liian suuri varaston kasvu sitoo yrityksen rahoitusta. Kassavirtalaskelmasta voidaan kuitenkin nähdä, että yrityksen rahavirrat ovat supistuneet ja osto- ja muiden lyhytaikaisten velkojen maksua pitkittämällä on mahdollisesti jouduttu hankkimaan rahoitusta. (Yritystutkimus ry 2017, 61.)

5 MALLIANALYYSI JA TULKINTAOHJEET

Tässä luvussa käydään läpi opinnäytetyön empiirinen osio. Luvussa käydään läpi ensin toimeksiantajan ja toimeksiannon kuvausta, sitten tutkimusmenetelmää ja aineistoa ja tunnuslukuanalyysiohjeen toteutusta. Viimeiseksi käydään läpi mallianalyysiä.

5.1 Toimeksiantajan ja toimeksiannon kuvaus

Toimeksiantajana tässä opinnäytetyössä toimii osaltaan pirkanmaalainen tilitoimisto ja osaltaan opinnäytetyö on tehty tekijän omasta mielenkiinnosta ja tarpeesta tarjota asiakkaille lisäpalveluita, jotka hyödyttävät yritystä itseään ja jotka ovat hyvin tilitoimiston tehtävissä. Taloushallintoala on muuttumassa melko vauhdilla ja pärjätäkseen tilitoimistojenkin tulee kehittää palvelujaan, kun digitalisaatio ja teknologia on viemässä normaalit rutiinityöt pois. Tilitoimistojen palvelujen nähdäänkin kehittyvät konsultoivampaan suuntaan. Tässä suuntaumassa analyysipalvelujen tarjoaminen on yksi mahdollisuus. Osaltaan toimeksiantajana toimiva tilitoimisto haluaa myös kokoajan muutenkin kehittää palvelujaan ja miettiä, mitä lisäpalvelua ja lisäarvoa he voivat tarjota asiakasyrityksilleen. Näiden tarpeiden ja opinnäytetyön tekijän mielenkiinnon pohjalta päädyttiin siihen, että tilitoimisto voisi mahdollisesti tarjota tilinpäätösanalyysiin liittyviä palveluja asiakkailleen ja tätä varten tässä opinnäytetyössä laaditaan yksinkertainen ohjeistus yksinkertaisen tilinpäätösanalyysin tekemiseen ja tulkintaan. Tarkasteltavaksi analyysimenetelmäksi ohjeessa ja työssä valittiin tunnuslukuanalyysi, koska sen on melko helposti tehtävissä ja suhteellisen yksinkertainen. Tämä antaa melko kattavaakin tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tätä analyysia voidaan myös tarpeen tullen kehittää muihinkin tilinpäätösanalyysimenetelmiin tulevaisuudessa. Ohjeita demonstroidaan tekemällä yhden toimeksiantajan yrityksille mallianalyysi.

5.2 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tämä opinnäytetyö tehdään kehittämistyönä, johon liittyy osaltaan tapaustutkimus liittyen mallianalyysiin. Tapaustutkimuksessa Case-yrityksenä toimi yksi toimeksiantajayrityksen asiakasyritys, jolle laadittiin ohjeen perusteella tunnuslukuanalyysi ja saatuna lukuja tulkittiin. Mallianalyysin avulla testattiin opinnäytetyössä laadittua ohjeistusta ja Excel-

pohjan toimivuutta ja käytettävyyttä. Tutkimusmenetelmänä on käytetty kvalitatiivista tutkimusta, koska sen päätavoitteena on tutkittavan ilmiön ymmärtäminen, mikä tässä tapauksessa on tilinpäätöksen tulkitseminen tunnuslukuanalyysin pohjalta. Tutkimusaineisto koostuu mallianalyysiin käytettävän yrityksen tilinpäätösaineistosta viimeiseltä kolmelta vuodelta. Teoriaosuus tutkimuksessa hankittiin alan kirjallisuutta ja internetlähteitä käyttäen.

5.3 Tunnuslukuanalyysin teko- ja tulkintaohjeen toteutus

Osaltaan toimeksiantajayrityksen toiveiden ja tarpeiden pohjalta tunnuslukuanalyysin teko- ja tulkintaohjeen laatiminen tilitoimiston palvelujen kehittämiseksi muodostui opinnäytetyön aiheeksi. Oppaan ja Excel-pohjan tarkoituksena on avustaa tilitoimiston työntekijöitä tekemään asiakasyrityksille yksinkertaisia tunnuslukuanalyyskejä ja avustaa työntekijöitä auttamaan yrityksen tulosten tulkinnassa. Ohjeen avulla pystytään paremmin demonstroimaan mitä tietoa tunnuslukujen avulla voidaan saada ja mitä asioita yrityksen taloudellisesta tilanteesta olisi hyvä nostaa esille. Opinnäytetyön tavoitteena on, että opas olisi mahdollisimman helppo lukea, ymmärtää ja yksinkertainen. Excel-pohjaan on tarkoitus laatia valmiita laskukaavoja, joiden avulla tunnuslukuja voidaan laskea helposti vain tiettyjä tietoja syöttämällä. Ohjeen ja Excel-pohjan laatiminen aloitettiin teoriaosuuden tekemisen jälkeen ja malliyrityksen valinnan jälkeen.

Opinnäytetyön tekemisen yhteydessä tilinpäätösanalyysiohjeen aihealueeksi täsmentyi tunnuslukuanalyysi, koska se on parhaiten ja helpoiten toteutettavissa oleva tilinpäätösanalyysin muoto ja soveltuu hyvin tilitoimistojen palvelutarjonnan kehittämiseen. Tunnuslukuanalyysi voidaan nähdä myös helposti ymmärrettävänä, yleisenä tilinpäätösanalyysimenetelmänä ja monipuolisena. Yleisesti myös asiakkaat ovat olleet enemmän kiinnostuneita tunnuslukuanalyysistä tilinpäätösanalyysimenetelmänä kuin muista vaihtoehdoista. Tunnuslukuanalyysin täsmentyessä valittiin ohjeessa käsiteltävät tunnusluvut, joita haluttiin ottaa mukaan mahdollisimman paljon ja monipuolisesti. Jotta ohje kuitenkin pysyisi mahdollisimman lyhyenä ja yksinkertaisena, tunnuslukuja rajattiin niiden tärkeyden ja yleisyyden mukaan. Tarvittaessa ohjeistusta voi tulevaisuudessa päivittää ja lisätä siihen lisää tunnuslukuja.

Laaditun tunnuslukuanalyysin teko- ja tulkintaohjeeseen tietoa on kerätty useammasta eri lähteestä, mutta päälähteinä on toiminut mm. Alma Talentin tietopalvelu ja Yritystutkimus ry:n Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi -kirja. Tunnusluvussa ensin käydään läpi yksinkertaisesti oikaistun tuloslaskelman ja taseen tekoa, jonka jälkeen on käyty läpi valittujen tunnuslukujen laskemista ja miten saatuja lukuja tulkitaan. Ohjeessa esitetään myös, miten Toimiala Online -sivustolta voidaan hakea eri toimialojen tilinpäätöstilastoja, jos tunnuslukuja halutaan verrata toimialan keskiarvoihin ja näin verrata yrityksen taloudellista tilannetta muihin toimialan yrityksiin verrattuna. Mallianalyysissä kuitenkin tähän ei paneuduta, koska mallianalyysissä käytettävä yritys haluaa pysyä täysin nimettömänä. Ohje sivuaa myös hyvin opinnäytetyön neljättä lukua, jossa tunnuslukujen laskemista ja tulkintaa käytiinkin vähän läpi jo.

Teko- ja tulkintaohjeen jälkeen testattiin niiden käytettävyyttä ja toimivuutta malliyrityksellä, josta tehtiin mallianalyysi. Ohjeistuksesta käytiin myös keskustelua toimeksiantajan yrityksen työntekijöiden keskuudessa esimerkiksi siitä, onko ohje selkeä ja ymmärrettävä.

5.4 Malliyrityksen tunnuslukuanalyysi

Tunnuslukuanalyysin teko- ja tulkintaohjeen tekemisen jälkeen kuten edellä jo mainittiin, laadittiin toimeksiantajayrityksen asiakasyritykselle mallianalyysi kolmelta viimeiseltä tilikaudelta. Tämän avulla ohjeen ja sen avuksi tehtävän Excel-pohjan ymmärrettävyyttä, toimivuutta ja käyttökelpoisuutta testattiin. Analyysinteko alkoi tuloslaskelman ja taseen oikaisemisella, jonka jälkeen laskettiin ja tulkittiin valikoituja kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja sekä käyttöpääoman kiertoaikoja. Lisäksi tehtiin ohjeen mukainen kassavirtalaskelma. Tunnuslukuanalyysin tulokset muutettiin helposti esitettävään muotoon, jona käytettiin erilaisia Excelin pylväsdiagrammeja ym. kuvioita. Tunnuslukuanalyysissä saatuja tuloksia tulkitaan ohjeen pohjalta. Koska mallianalyysiin käytettävä yritys haluaa pysyä täysin nimettömänä, tässä ei niinkään toimialaan verrattavaa tulkintaa esitetä. Tätä kuitenkin käsitellään ohjeessa ja mahdollisesti jonkun muun esimerkin avulla tässä osiossa.

Varsinaiset ulkopuoliset tunnuslukuanalyysin tekijät eivät ehkä näin tarkasti pysty laskemaan tunnuslukuja, jos tilinpäätöksen pohjalta ei saada kaikkea tarvittavaa tietoa.

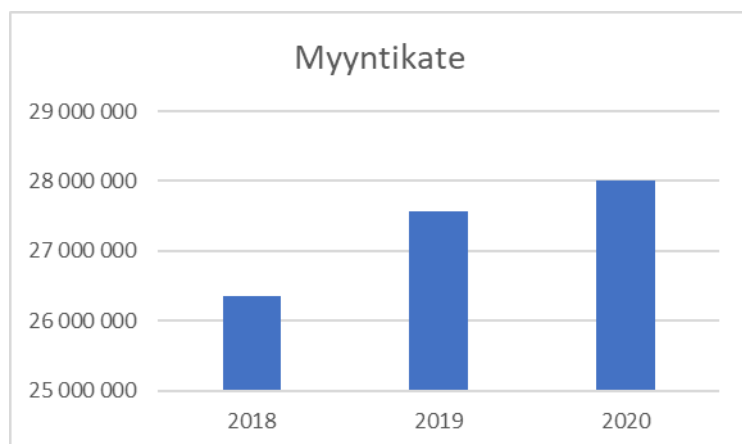
Tämän vuoksi esim. tilitoimistot ovat hyviä tekemään tilinpäätösanalyysyjä yrityksille itselleen, koska heillä on aina kattavampaa tietoa yrityksen taloudesta. Malliyrityksen tilikausi loppuu maaliskuun lopussa, joten voidaan olettaa, että 2020 korona-aika ei välttämättä ihan kauheasti ole vielä vaikuttanut yrityksen lukuihin. Mielenkiintoista olisikin verrata, miten tämä poikkeusvuosi on vaikuttanut yrityksen liiketoimintaan jatkamalla analyysiä myöhemmin tilikaudella 2021.

5.4.1 Kannattavuus

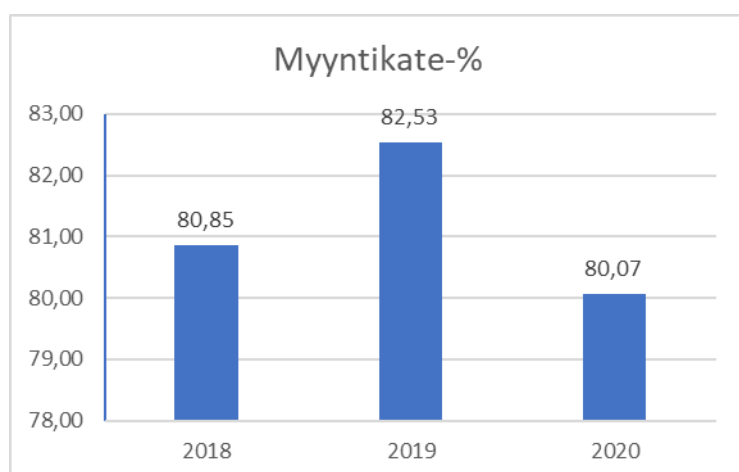
Mallianalysissa olevan yrityksen kannattavuutta on mitattu seuraavilla tunnusluvuilla: myyntikate-, käyttökate-, liiketulos-, rahoitustulos-, nettotulos- ja kokonaistulosprosentilla sekä kokonaispääoman tuotto prosentilla, sijoitetun pääoman tuotto prosentilla ja oman pääoman tuotto prosentilla. Nämä kannattavuuden mittarit yleisesti kiinnostavat yrityksiä enemmän, koska ne antavat kattavaa kuvaa yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tilikauden tuloksesta sekä sen riittävydestä. Muistettava kuitenkin on, että tulosprosentit kertovat varsinaisesti melko vähän yrityksen kannattavuuspohjasta, koska nämä kuvaavat vain melko lyhyen aikavälin kannattavuutta eli yhden tilikauden. Kuitenkin näillä suhteellisen kannattavuuden mittareilla voidaan kuitenkin melko hyvin mitata sitä, miten tehokkaasti olemassa olevaa pääomaa yrityksessä on käytetty. Pääoman tuotto prosenttien tarkasteleminen tulosprosenttien ohella on tärkeää, koska niistä voidaan paremmin arvioida yrityksen pidemmän aikavälin kannattavuutta.

Kuvioissa 1 ja 2 on kuvattu malliyrityksen myyntikatetta ja myyntikateprosenttia. Näille ei ole annettu mitään ohjeellisia arvoja, vaan niiden riittävä taso riippuu yrityksen omista rahoitustarpeista (mm. kiinteiden kulujen, investointien ja rahoituskulujen). Myyntikatteen määrä on kasvanut hieman enemmän vuodesta 2018 vuoteen 2019, mutta muuten melko tasaisesti. 2018 matalampi myyntikate johtuu isommista ostojen kuluista ja pienemmästä liikevaihdosta. Alkuvarasto oli myös 2018 suurempi verrattuna muihin vuosiin. Myyntikateprosenttien vaihtelut kertovat myyntikatteeseen verrattavan liikevaihdon määrästä ja siitä, että se ei ole ehkä kasvanut niin nopeasti kuin myyntikate. 2019 myyntikateprosentti on isompi kuin 2020, koska liikevaihto suhteessa myyntikatteeseen on suurempi, mutta 2020 liikevaihto ei ole kasvanut samaa tahtia kuin myyntikate.

Liikevaihdosta ostojen ja varaston muutosten kattamisen jälkeen muihin liiketoiminnan kuluihin on jäänyt joka vuosi yli 80 %, mitä voidaan pitää melko hyvänä.

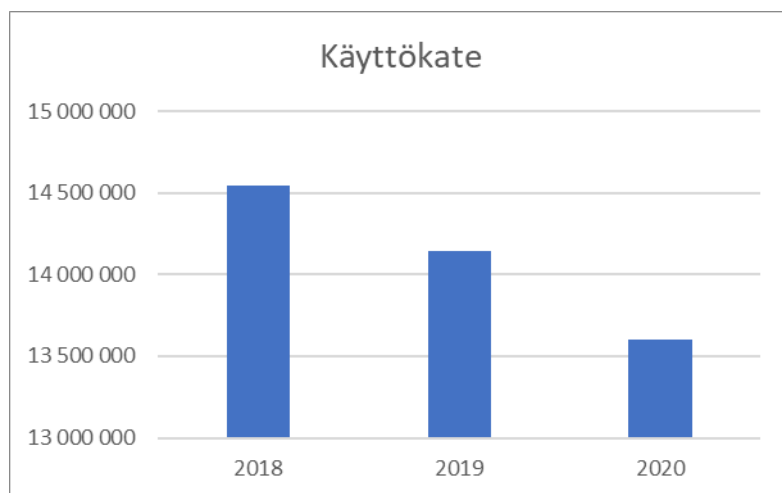
Kuvio 1. Myyntikatteen määrä 2018–2020.

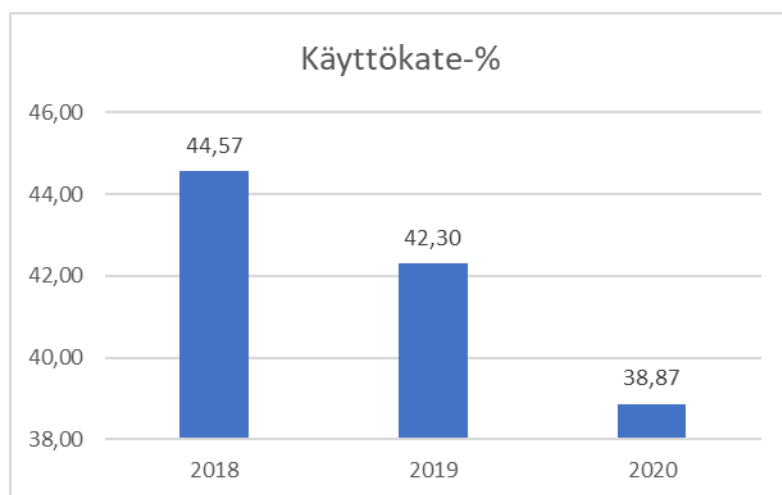
Kuvio 2. Myyntikate-% 2018–2019

Kuviossa 3 on kuvattu yrityksen euromääräistä käyttökateetta ja kuviossa 4 käyttökateprosenttia. Käyttökateprosentti kertoo, miten paljon yrityksen liikevaihdosta on jäänyt jäljelle, kun yrityksen toiminnan kulut on vähennetty siitä. Käyttökate kuvastaa siis yrityksen tulosta ennen poistoja ja rahoituseriä. Käyttökateen lasku kertoo toiminnan kasvavista kuluista ja siitä, että liikevaihto ei ole kasvanut ehkä yhtä voimakkaasti kuin kulut. Käyttökateprosentissa käyttökate on suhteutettu liiketoiminnan tuottoihin yhteensä. Tästä on nähtävillä sama asia kuin euromääräisestä käyttökateesta, mutta paremmin havainnollistettuna. Käyttökateelle ja käyttökateprosentille ei ole myöskään yleispäteviä, koska tämän riittävä arvo on hyvin toimiala- ja yrityskohtainen. Pikaisesti verrattuna esim.

ToimialaOnlinen toimialan vastaaviin lukuihin, malliyrityksen käyttökate voidaan pitää vähintäänkin riittävänä.

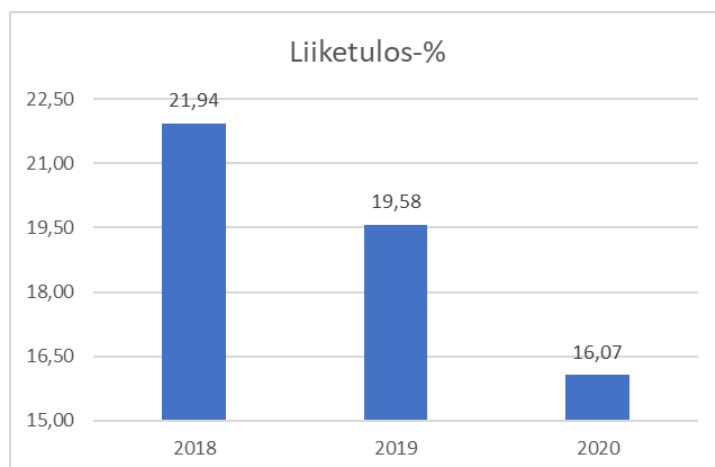
Kuvio 3. Käyttökate 2018–2020.

Kuvio 4. Käyttökate-% 2018–2020.

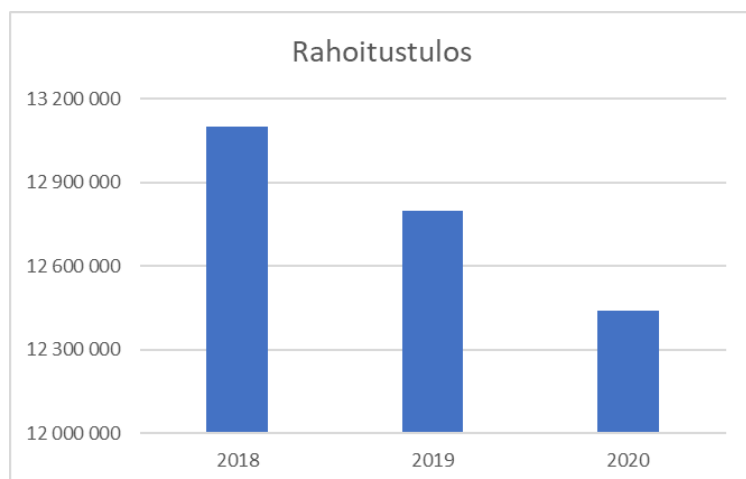
Kuviossa 5 on kuvattu malliyrityksen liikeulosprosentin kehitys vuodesta 2018 vuoteen 2020. Liikeulosprosentti kuvaa, miten paljon yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. Liikeulosprosentissa yrityksen liikeulosta verrataan liiketoiminnan tuottoihin yhteensä. Liikeulosprosentti on laskenut melko tasaisesti vuodesta 2018 vuoteen 2020. Lasku kertoo kasvaneista liiketoiminnan kuluista. Lisäksi yrityksen taseesta on ollut nähtävillä, että se on tehnyt investointeja joka vuonna joko aineettomiin tai aineellisiin hyödykkeisiin joka vuonna, mikä heijastuu liikeulosprosenttiin kasvaneina poistojen määrinä, joka puolestaan pienentää liikeulosta. Tuotot eivät myöskään ole kasvaneet samaa tahtia kulujen kanssa. Toisin kuin aiemmin tarkastelluille tunnusluvuille,

tälle on annettu ohjeelliset arvot, joihin tunnusluvun arvoa voidaan verrata. Vaikka liike-tulosprosentti onkin laskenut, on se silti joka vuosi ollut yli hyvän rajan, joka on 10 %.

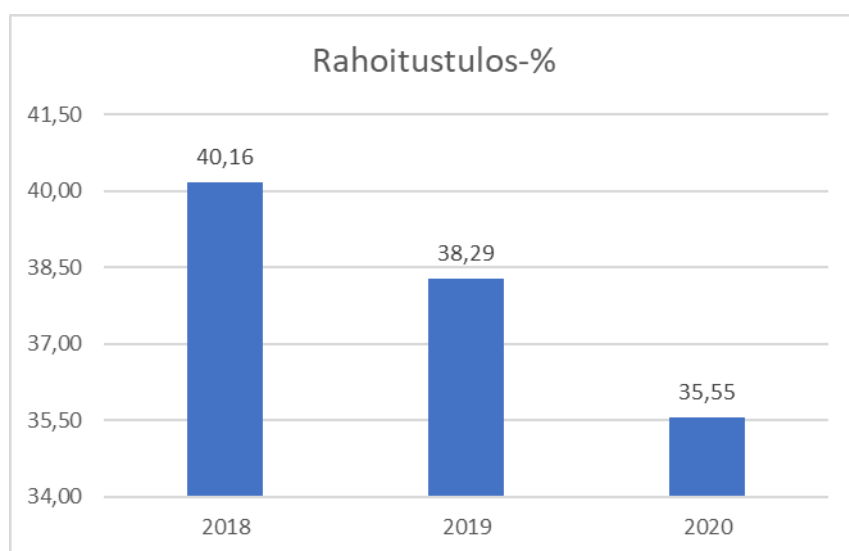

Kuvio 5. Liiketulos-% 2018–2019.

Kuviossa 6 ja 7 on kuvattu malliyrityksen rahoitustuloksen ja rahoitustulosprosentin kehitys vuodesta 2018 vuoteen 2020. Rahoitustulos on yrityksen nettotulos, johon on lisätty poistot ja arvonalentumiset. Rahoitustuloksen tulisi yrityksessä riittää niin lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitukseen, käyttöpääoman lisäykseen ja yrityksen voitonjakoon omalle pääomalle. Sen tulisi yrittää nollassa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Rahoitustulos on yhtäläillä laskenut yrityksessä kuten muutkin aiemmin tarkastellut tunnusluvut. Laskusta kertoo yrityksen kasvaneet toiminnan kulut kuten myös rahoituskulut. Koska malliyrityksen rahoitustulos ylittää nollassa melko reilustikin, voidaan sitä vähintäänkin pitää riittävänä. Nopealla ToimialaOnline vilkaisulla myös verrattuna muiden saman toimialan yritysten vastaavaan lukuun, voidaan malliyrityksen rahoitustulosta pitää hyvänä. Positiivinen luku kertoo myös siitä, että yritys ei ole joutunut ottamaan lisävelkaa eikä purkamaan likviditeettiään juoksevien rahoituskulujensa kattamiseksi.

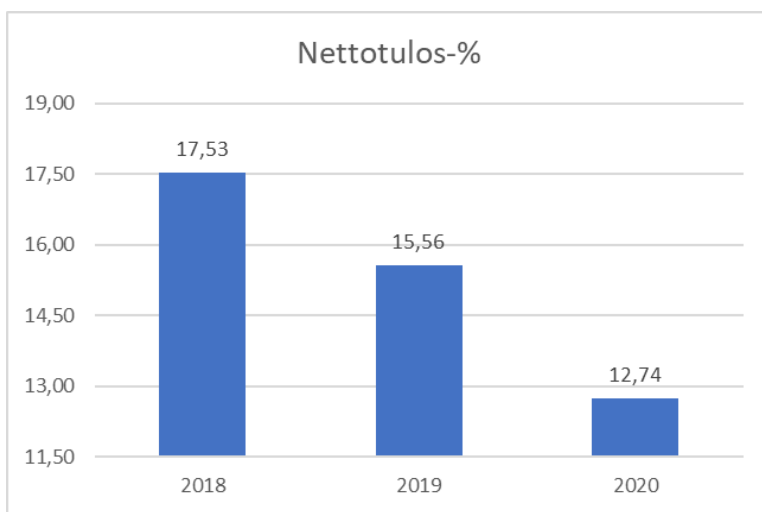
Kuvio 6. Rahoitustulos 2018–2020.

Kuvio 7. Rahoitustulos-% 2018–2020.

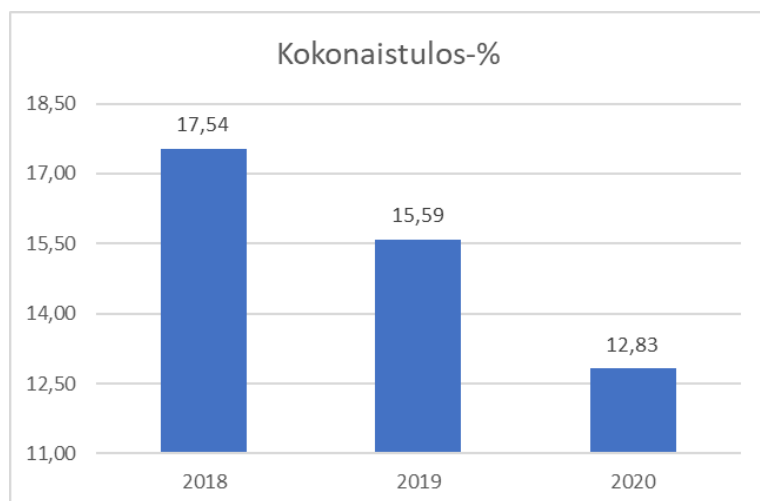
Kuviossa 8 on kuvattu malliyrityksen nettotulosprosentti. Nettotulosprosentti kertoo, kuinka paljon liiketoiminnan tuotoista on jäänyt jäljelle, kun siihen on lisätty rahoitustuotot ja vähennetty rahoituskulut sekä verot. Tämä on laskenut myös vuodesta toiseen johtuen suurimmalta osin samoista syistä kuin aiemmin tarkastellut tunnusluvut. Vaikka liiketoiminnan tuotot ovatkin kasvaneet vuodesta toiseen, ovat menot kasvaneet tätä vahvemmin. Erityisesti ulkopuolisten palvelujen kulut, henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut ovat kasvaneet. Korkokulut ja muut rahoituskulut ovat kasvaneet myös melko vahvasti. Jotta yritystä voitaisiin pitää kannattavana, tulisi nettotuloksen olla positiivinen, koska tämä kertoo, että varsinaisilla liiketoiminnan tuotoilla on selvitty lainojen koroista sekä käyttöpääoman ja investointien omarahoituksesta.

Nettotulosprosentille ei ole annettu mitään ohjeellisia tavoitearvoja, vaan arvioitaessa sen riittävyttä ja vähimmäistasoa, tulee tarkastella myös yrityksen pääomarakenteen vahvistamispyrkimyksiä ja voitonjakotavoitteita. Tämän vuoksi nettotuloksen tasoa arvioitaessa, tulisi tarkastella myös oman pääoman tuotto prosenttia. Jos oman pääoman tuotto prosentti ylittää 10 %:n tason, voidaan yleensä nettotulosta pitää omistajien näkökulmasta vähintäänkin riittävänä. Myöhemmin kuvion 10 kohdalla tarkastellaan yrityksen oman pääoman tuotto prosenttia, mutta tämä on tarkasteltavalla ajanjaksolla ollut joka vuosi yli 10 %:a, jonka vuoksi malliyrityksen nettotulosprosenttia voidaan pitää vähintäänkin riittävänä.

Kuvio 8. Nettotulos-% 2018–2020.

Kuviossa 9 on kuvattu malliyrityksen kokonaistulosprosentti. Tässä erässä on otettu oikaistusta tuloslaskelmasta huomioon myös satunnaisiin eriin oikaistut tulot ja kulut sekä konserniavustus. Kokonaistulos ei kuitenkaan vielä ole oikaistussa tuloslaskelmassa tilikauden tulos, vaan tämän jälkeen tulee vielä joitain eriä. Kokonaistulosta olisi hyvä tarkastella aina nettotuloksen rinnalla, koska satunnaisilla erillä voi olla isokin vaikutus yrityksen tunnuslukuihin. Kuten kuviossa 9 nähdään, on malliyrityksen kokonaistulosprosentti hieman vahvempi kuin nettotulosprosentti. Tämä johtuu juuri satunnaisten erien vaikutuksesta. Tässäkin kohdalla kuten muidenkin aiemmin tarkasteltujen tunnuslukujen kohdalla on laskua tapahtunut juuri kulujen vahvemmassa kasvusta verrattuna liiketoiminnan tuottoihin. Verrattuna nettotulokseen ja oman pääoman tuottoon, voidaan malliyrityksen kokonaistulosta myös pitää vähintäänkin riittävänä.

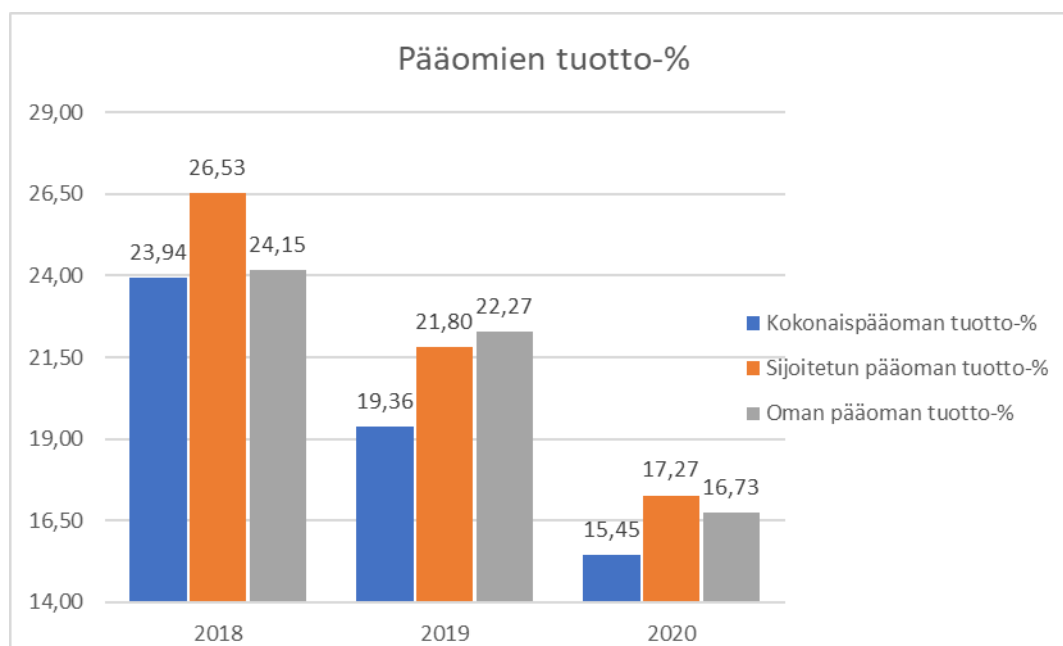
Kuvio 9. Kokonaistulos-% 2018–2020.

Kuviossa 10 on esitetty malliyrityksen kokonaispääoman, sijoitetun pääoman ja oman pääoman tuotto prosentit. Kokonaispääoman tuotto kertoo, miten paljon yrityksen toiminta on tuottanut tulosta kaikelle siihen sitoutuneelle pääomalle. Kokonaispääoman tuotto prosenttiin ei vaikuta yrityksen veronmaksupolitiikka eikä yhtiömuodosta johtuvat verotustekniikat. Sijoitetun pääoman tuotto prosenttiin verrattuna se on käyttökelpoisempi, jos jakoa korolliseen ja korottomaan pääomaan ei kunnolla pystytä tekemään. Kokonaispääoman tuotto prosentissa nettotulosta, johon on lisätty rahoituskulut ja verot, verrataan oikaistun taseen loppusummaan keskimäärin tilikaudella. Kokonaispääoman tuotto prosentti on laskenut joka vuosi vuodesta 2018 vuoteen 2020. Lasku johtuu pienemmästä tulosta ja taseen kasvusta. Arvonalenemiset ja näiden palautus vaikeuttavat hieman eri vuosien välistä vertailua. Ohjearvojen mukaan jokaisella tarkastelujakson vuotena malliyrityksen kokonaispääoman tuotto prosentti on ylittänyt hyvän rajan, joka on 10 %.

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti kuvaa sitä tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Tällaisista pääomaa on mm. oma pääoma ja korollinen vieras pääoma. Sijoitetun pääoman tuotto prosentissa nettotulosta, johon on lisätty rahoituskulut ja verot, verrataan sijoitettuun pääomaan keskimäärin tilikaudella. 2018 vuonna sijoitetun pääoman tuotto prosenttin arvo on ollut poikkeuksellisen suuri johtuen siitä, että 2017 vuonna ei sijoitettua pääomaa on ollut vähemmän ja esimerkiksi lainaa rahoituslaitokselta ei ole vielä otettuna, kuten myöhemmin tarkasteltavina vuosina. Luvun lasku kertoo tuottoa vaativan sijoitetun pääoman kasvusta sekä pienentyneestä tuloksesta.

Tunnusluvun arvoa voidaan vähintäänkin pitää välttävänä, jos se on keskimääräisen rahoituskuluprosentin suuruinen. Ohjearvojen mukaan sijoitetun pääoman tuotto-%:n ylittäessä 15 %:a, sitä voidaan pitää erinomaisena. Vaikka tuotto-% onkin laskenut vuodesta toiseen, on se silti edelleen ohjearvojen mukaan erinomainen.

Oman pääoman tuotto mittaa yrityksen kykyä tuottaa omistajien yritykseen sijoittamalle pääomalle lisäarvoa. Tunnusluvusta nähdään omalle pääomalle kertyneen tuoton määrä tilikauden aikana. Oman pääoman tuotto-%:ssa nettotulosta verrataan oikaistuun omaan pääomaan keskimäärin tilikaudella. Tunnusluvun arvojen lasku malliyrityksen kohdalla johtuu nettotuloksen laskusta ja oman pääoman kasvusta yrityksessä. Ohjearvojen mukaan 2018 ja 2019 vuonna malliyrityksen oman pääoma tuotto-% on ylittänyt erinomaisen rajan, joka on 20 %. 2020 vuonna tämä on kuitenkin pudonnut hyvän tasolle. Ohjearvot ovat kuitenkin oman pääoman tuotto-%:n kohdalla vain suunta antavia, koska oman pääoman tuoton riittävyys riippuu suuresti myös omistajien tuottovaatimuksista.

Kuvio 10. Pääomien tuotto-% 2018–2020.

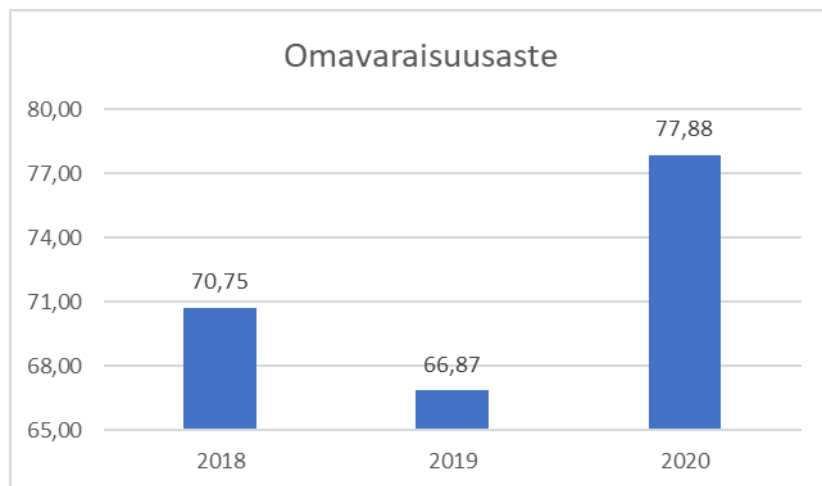
Yhteenvetona kaikista tarkastelluista kannattavuuden mittareista voidaan sanoa, että yrityksen kannattavuus on hyvällä tasolla ja sillä on riittänyt rahaa niin oman kuin vieraan pääoman kustantamiseen. Kannattavuus on kuitenkin hieman heikentynyt vuodesta 2018 vuoteen 2020, joten tätä olisi hyvä kuitenkin tarkkailla ja ajoissa miettiä keinoja, jolla pystyttäisiin säilyttämään ainakin nykyinen taso. Kuten jo aiemmin sanottiin, malliyrityksen

tilikausi loppuu aina maaliskuun lopulla, joten 2020 vuoden lukuihin ei varmaan hirveän merkittävästi ole vielä vaikuttaneet korona, mutta kiinnostavaa olisikin tarkastella seuraavana vuonna tähän jatkoksi vuotta 2021 ja sitä onko luvuissa tapahtunut muutoksia.

5.4.2 VAKAVARAISUUS

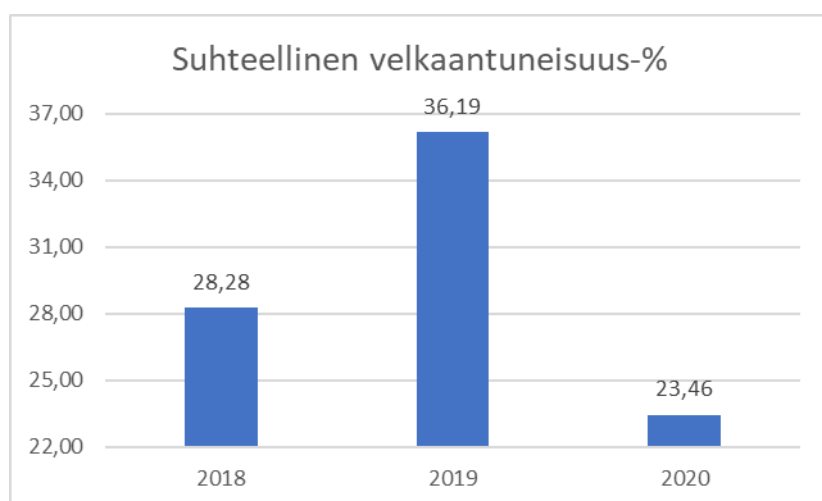
Vakavaraisuudessa tarkastellaan malliyrityksen pääomarakennetta, sen terveyttä ja yrityksen rahoituksellista joustavuutta. Tässä arvioinnin huomio kiinnittyy taseen oman ja vieraan pääoman väliseen suhteeseen. Tässä mallianalyyssissä yrityksen vakavaraisuutta mitataan neljällä eri tunnusluvulla: omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuusprosentti, nettovelkaprosentti ja Net Gearing.

Kuviossa 11 on kuvattu malliyrityksen omavaraisuusasteen kehitystä. Omavaraisuusaste kuvaa yrityksen kykyä selviytyä pitkällä aikavälillä sitoumuksista, tappionsietokykyä sekä vakavaraisuutta. Tunnusluvusta saadaan selville, miten suuri osa yhtiön varallisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla. Mitä korkeampi omavaraisuusaste on, sitä vakaammalle pohjalle yrityksen liiketoiminta rakentuu. 2018 vuoteen 2019 yrityksen omavaraisuusaste on laskenut johtuen suuremmasta vieraan pääoman määrästä verrattuna omaan pääomaan. Erityisesti korolliset lyhytaikaiset velat ovat kasvaneet sekä ostovelat. Vuodesta 2019 vuoteen 2020 malliyrityksen omavaraisuusaste on taas kasvanut reilusti ja on korkeampi kuin 2018 vuonna. Tämä johtuu kasvaneesta oman pääoman määrästä sekä vieraan pääoman vähentymisestä. Erityisesti ostovelkojen määrä on vähentynyt vuonna 2020 verrattuna 2019 vuoteen. Verrattuna yleisiin ohjearvoihin, jotka omavaraisuusasteesta on annettu, malliyrityksen omavaraisuusaste on ylittänyt hyvän rajan, joka on 40 %. Tämän mukaan malliyrityksen liiketoiminnalla on hyvin vakaa pohja ja myös yrityksen tappionsietokykyä voidaan pitää erinomaisena.

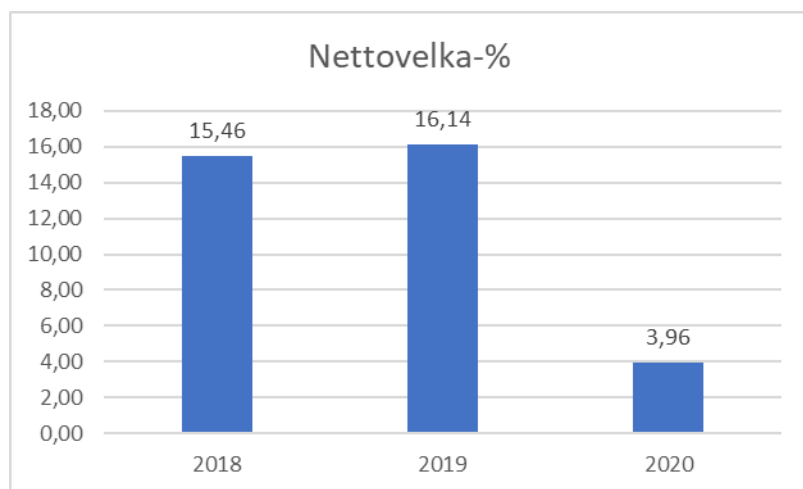
Kuvio 11. Omavaraisuusaste 2018–2020.

Kuviossa 12 on kuvattu malliyhtiön suhteellisen velkaantuneisuusprosentin kehitystä. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo yrityksen velkojen suhteesta sen toiminnan laajuuteen. Tunnusluvussa yrityksen velat on suhteutettu sen liikevaihtoon. Kuten kuviosta 12 nähdään, malliyhtiön suhteellisessa velkaantuneisuudessa on tapahtunut melko paljon muutoksia. 2019 vuonna suhteellinen velkaantuneisuus on korkealla johtuen melko paljon korkeammasta vieraan pääoman määrästä verrattuna 2018 ja 2020 vuosiin. 2020 vieras pääoma on ollut matalimmillaan kaikkina vuosina sekä liikevaihto on ollut myös korkeimmillaan, tämän takia suhteellinen velkaantuneisuus on ollut alhaisempi kuin muina vuosina. Ohjearvojen mukaan suhteellisen velkaantuneisuuden ollessa alle 40 %, sitä voidaan pitää hyvänä. Kaikkina vuosina tunnusluvun arvoksi malliyhtiölle saadaankin hyvä.

Kuvio 12. Suhteellinen velkaantuneisuus-% 2018–2020.

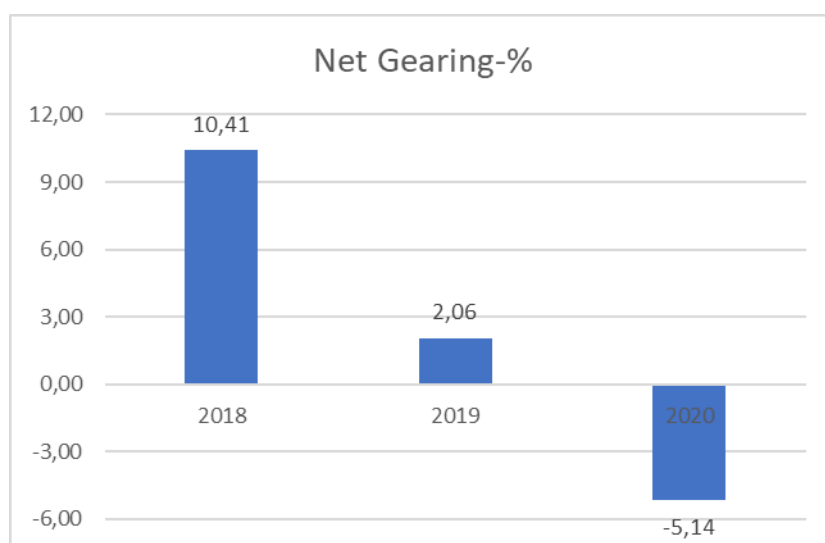
Yrityksen velkaantuneisuutta voidaan tarkastella myös nettovelkaprosentin avulla. Malliyrityksen nettovelkaprosentti onkin kuvattu kuviossa 13. Jos yrityksellä on paljon likvidiä rahoitusomaisuutta, jolla velkoja voidaan maksaa pois, tämä voi antaa yrityksen varsinaisesta velkarasituksesta realistisemmän kuvan. Nettovelkaprosentti lasketaan samalla tavalla kuin suhteellinen velkaantuneisuusprosentti, mutta oikaistun taseen veloista vähennetään rahat ja rahoitusarvopaperit ennen sen suhteuttamista liikevaihtoon. Nettovelkaprosentin mukaan kasvu vuodesta 2018 vuoteen 2019 on maltillisempi kuin suhteellisen velkaantuneisuusprosentin kohdalla. Tässä 2019 kasvun syyt ovat samat kuin suhteellisen velkaantuneisuuden kohdalla. Vaikka likvidiä rahoitusomaisuutta 2019 on ollut enemmän kuin vuonna 2018, on taseen velat kuitenkin olleet sen verran korkeammat verrattuna vuoteen 2018, että suhteellinen velkaantuneisuus 2019 on ollut hieman korkeampi kuin 2018 vuonna. 2020 vuoden pienestä arvosta kertovat vähentyneet velat, lisääntynyt likvidi rahoitusomaisuus ja kasvanut liikevaihto. Nettovelkaprosentille ei ole annettu mitään yleispäteviä arvoja, mutta malliyrityksen tunnuslukujen arvoja voidaan pitää vähintäänkin hyvinä, koska sen likvidit varat riittävät kattamaan lähes tulkoon kaikki sen velat ja nettovelkaprosentti on laskenut paljon 2020 vuoteen.

Kuvio 13. Nettovelka-% 2018–2020.

Net Gearing kuvaa yrityksen velkaantuneisuutta kuten aiemmin tarkastellut suhteellinen velkaantuneisuus ja nettovelkaprosentti. Net Gearing -tunnusluvussa tarkastellaan korollisen nettovelan ja pääoman suhdetta. Korollinen nettovelka tarkoittaa taseen korollista vierasta pääomaa, josta on vähennetty likvidi rahoitusomaisuus. Tässä on tarkasteltu Net Gearing -tunnuslukua prosenttiarvoilla. Mitä korkeampi arvo tunnusluvulle saadaan, sitä velkaantuneemmasta yrityksestä on kyse. Malliyrityksessä Net Gearing-% on laskenut

vuodesta 2018 vuoteen 2020. Toisin kuin kahden aiemman tunnusluvun kohdalla, tämän kohdalla 2019 vuoden luku on matalampi kuin 2018 vuoden. Tämä johtuu siitä, että vaikka korollinen vieras pääoma on suhteellisesti korkeampi vuonna 2019, on sen likvidi rahoitusomaisuus kuitenkin korkeampi vuonna 2019. Lisäksi oma pääoma on ollut vuonna 2019 korkeampi kuin vuonna 2018. 2020 luku on painunut miinukselle, koska malliyrityksellä on ollut likvidiä rahoitusomaisuutta enemmän kuin korollista vierasta pääomaa. Ohjearvojen mukaan Net Gearing-% ollessa alle 50 %, sitä voidaan pitää hyvänä. Malliyrityksen kohdalla tämä raja alittuu reilusti, joten yrityksen Net Gearing-% voidaan pitää erinomaisena.

Kuvio 14. Net Gearing-% 2018–2020.

Kokonaisuutena malliyrityksen vakavaraisuuden voidaan nähdä olevan erittäin hyvä ja se on kasvanut vuodesta 2018 vuoteen 2020. Malliyrityksen pääomarakenne on terve ja sillä riittää rahoituksellista joustavuutta. Yrityksen voidaankin nähdä omaavan kykyä suoriutua velvoitteistaan pitkälläkin aikavälillä ja yrityksen velkaantuneisuus on vähentynyt.

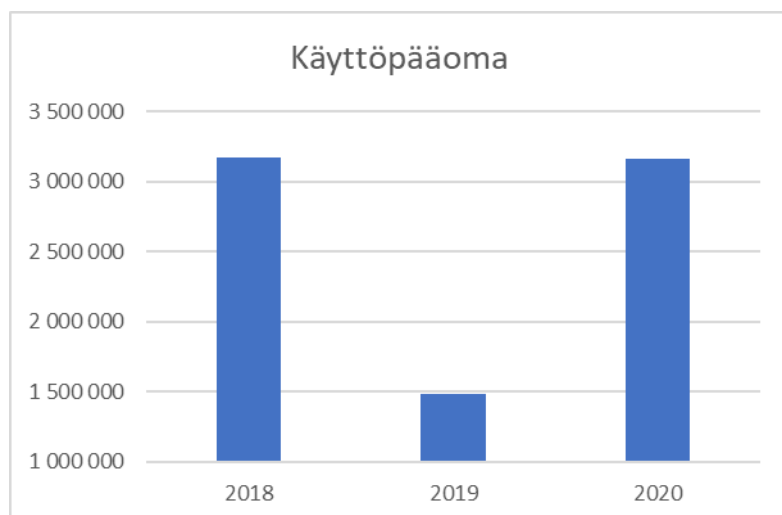
5.4.3 Käyttöpääoma ja sen kiertoajat

Käyttöpääoma ja sen kiertoajat kertovat yrityksen pääoman käytön tehokkuudesta. Vakavaraisuus tarkastelee yrityksen pääomarakennetta, kiertoaikoja selvittämällä voidaan puolestaan nähdä, kuinka tehokkaasti näitä pääomia on käytetty yrityksessä. Tässä pääoman tehokkuutta tarkastellaan kuudella eri mittarilla. Käyttöpääomalla ja käyttöpääomaprozentilla, nettokäyttöpääomalla ja nettokäyttöpääomaprozentilla,

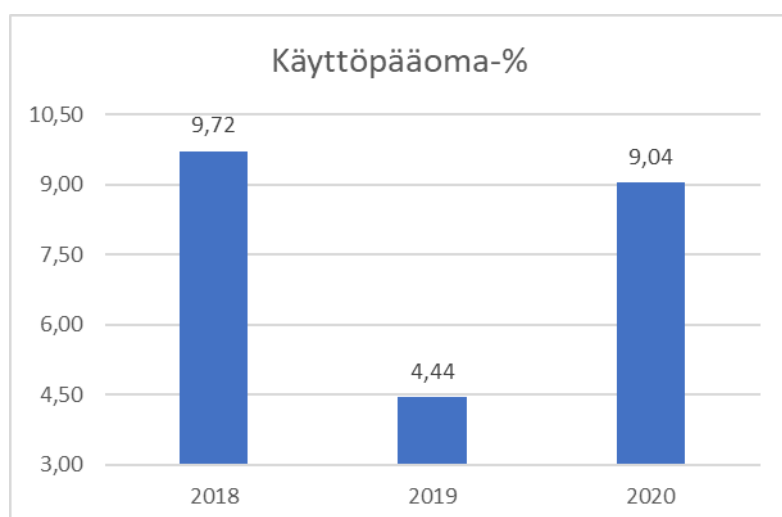
tavaravaraston kiertojalla, vaihto-omaisuusprosentilla ja myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertajoilla.

Käyttöpääoma ja käyttöpääomaprocentti kuvaa yrityksen juoksevaan toimintaan sitoutuvan pääoman määrää sekä pääoman käytön tehokkuutta yrityksessä. Käyttöpääoman tarve voidaan kattaa osittain niin lyhyt- kuin pitkäaikaisella vieraalla pääomalla tai omalla pääomalla. Käyttöpääomaa ja sen osatekijöitä tulee verrata tunnuslukua laskettaessa liikevaihtoon, koska sen erät ovat riippuvaisia tästä. Käyttöpääomaa voidaan tarkemmin tarkastella analysoimalla käyttöpääoman osatekijöiden kiertoaikoja. Mitä vähemmällä käyttöpääomalla selvittää, sitä pienemmät pääoman kustannukset ovat ja sitä korkeampi pääoman tuottoaste on. Maksuvalmius ja vakavaraisuus ovat myös paremmat.

Kuviossa 15 on kuvattu malliyrityksen käyttöpääoman määrä euroissa. 2018 ja 2020 käyttöpääoman määrä on ollut suhteellisen sama. 2019 vuoden alhainen käyttöpääoma johtuu poikkeuksellisen suuresta ostovelkojen määrästä verrattuna toisiin vuosiin. Kuviossa 16 on kuvattu malliyrityksen käyttöpääomaprocentti. Tässä yrityksen käyttöpääoma on suhteutettu liikevaihtoon. Tämä käyttöpääoman suhde liikevaihtoon määräytyy suurimmalta osin yrityksen toimialan mukaan, koska esim. jos vaihto-omaisuutta ei tarvita, käyttöpääomaa ei sitoudu niin paljon liiketoimintaan. Maksuaikakäytännöt ovat erilaiset myös toimialoittain. Tästä syystä yritysten tulisi itse asettaa käyttöpääoman määrälle omat tavoitteensa. Koska käyttöpääomalle ja käyttöpääomaprocentille ei ole annettu mitään yleispäteviä ohjearvoja, sen riittävyttä on tarkasteltu ToimialaOnlinen saman toimialan yritysten vastaavien lukujen perusteella. Tämän mukaan käyttöpääomaprocentti on ollut 2018 yläkvartaalissa ja 2019 mediaanissa. 2020 lukuja ei ole vielä julkaistu ToimialaOnlinessa. Käyttöpääoman voitaisiinkin nähdä olevan vähintäänkin tyydyttävällä tasolla malliyrityksessä.

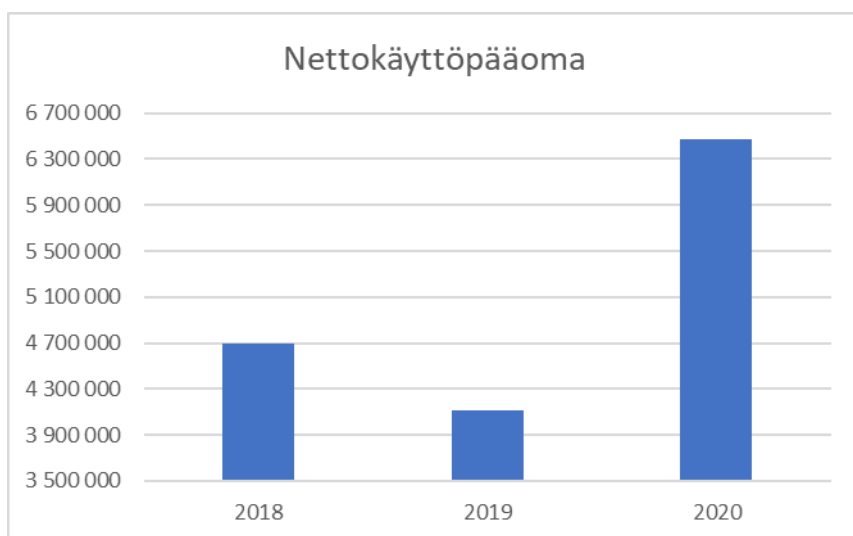
Kuvio 15. Käyttöpääoma (€) 2018–2020.

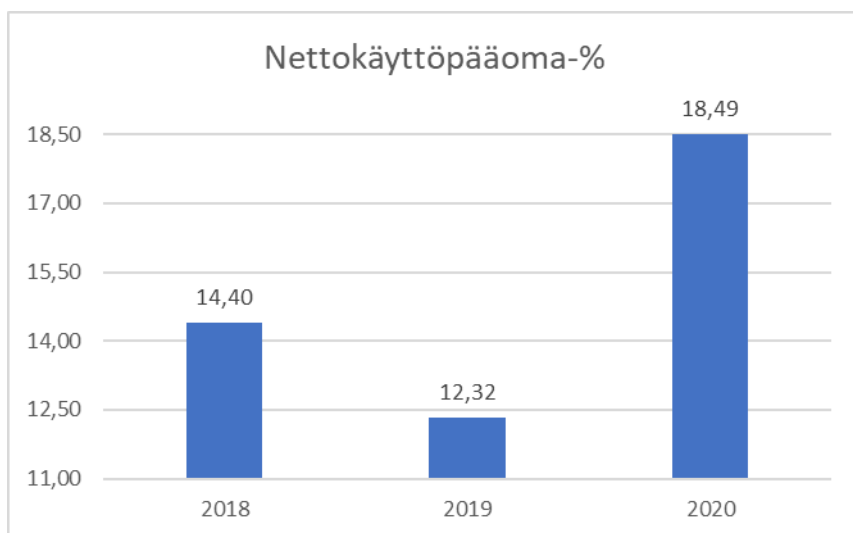
Kuvio 16. Käyttöpääoma-% 2018–2020.

Kuviossa 17 on kuvattu malliyrityksen nettokäyttöpääoman määrä ja kuviossa 18 nettokäyttöpääomaprocentti, jossa nettokäyttöpääoma on suhteutettu liikevaihtoon. Nettokäyttöpääomasta selviää, miten paljon vaihto- ja rahoitusomaisuudesta on katettu omalla sekä pitkäaikaisella vieraalla pääomalla. Nettokäyttöpääomassa vaihto-omaisuuteen lisätään rahoitusomaisuus (lyhytaikaiset saamiset + rahat ja rahoitusarvopaperit) ja vähennetään lyhytaikainen vieras pääoma. Nettokäyttöpääomassa ja nettokäyttöpääomaprocentissa on nähtävillä samanlaista kehitystä kuin käyttöpääomassa ja käyttöpääomaprocentissa. Kuitenkaan lasku 2018 ja 2019 välillä ei ole yhtä iso. Tämä johtuu 2019 vuoden suhteellisen isommasta rahoitusomaisuudesta verrattuna 2018 vuoteen. 2020 nettokäyttöpääoma on kasvanut reilusti sekä 2019 että 2018 vuoteen verrattuna, johtuen alhaisemmasta lyhytaikaisen vieraan pääoman määrästä.

Nettokäyttöpääomalle kuten myös nettokäyttöpääomaprosentille ei ole annettu mitään yleispäteviä ohjearvoja eikä ToimialaOnlinessa sitä käsitellä myöskään. Tunnusluvusta on kuitenkin pääteltävissä, että malliyrityksellä on enemmän likvidejä varoja kuin maksuvelvoitteita, jota voidaan pitää hyvänä. Tämän perusteella tunnusluvun arvoja voidaan pitää vähintäänkin tyydyttävänä.

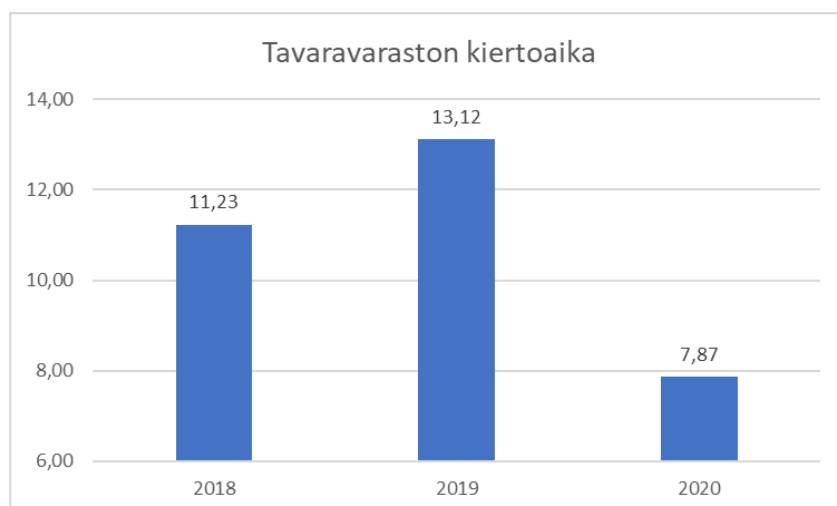
Kuvio 17. Nettokäyttöpääoma (€) 2018–2020.

Kuvio 18. Nettokäyttöpääoma-% 2018–2020.

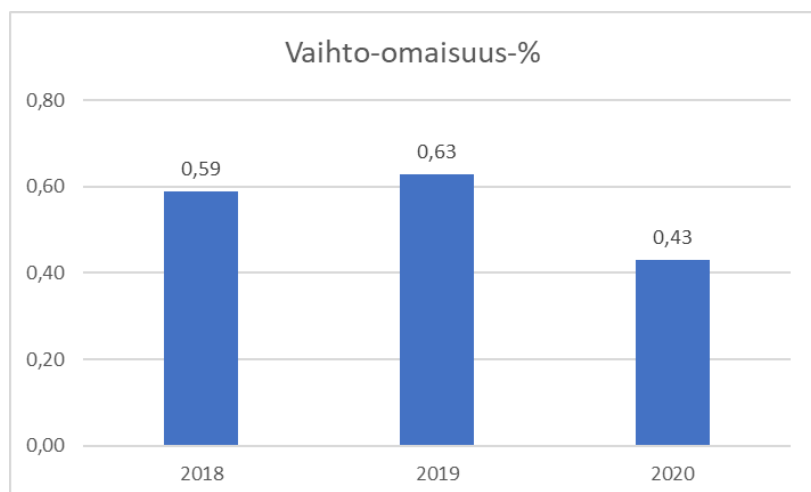
Kuviossa 19 on kuvattu malliyrityksen tavaravaraston kiertoaikaa. Tämä mittaa yrityksen varastoinnin tehokkuutta. Tunnusluku kertoo, miten monta päivää tavarat yrityksessä viipyvät varastossa. Mitä nopeammin vaihto-omaisuus kiertää, sitä tehokkaammin yrityksen markkinointi ja materiaalihallinto toimii. Kuviossa 19 nähdään, että tavaravaraston kiertoaika

on pidentynyt vuodesta 2018 vuoteen 2019, kun taas vuonna 2020 se on laskenut melko paljon verrattuna 2019 vuoteen. 2019 kasvu johtuu isommasta varastosta ja pienemmistä ostoista kuin 2018 ja 2020. Vuoden 2020 lasku johtuu pienentyneestä varastosta ja isommista ostoista. Tavaravaraston kierron voidaan nähdä hieman tehostuneen. Koska tavaravaraston kiertoaika voidaan laskea näin luotettavasti vain kaupan alan yrityksille, joten mallianalyysin yritykselle tätä ei voi niin luotettavasti laskea.

Kuvio 19. Tavaravaraston kiertoaika 2018–2020.

Kuviossa 20 on kuvattu malliyrityksen vaihto-omaisuusprosentti. Tämä onkin luotettavampi vaihto-omaisuuden tunnusluku malliyritykselle kuin aiemmin tarkastelemamme tavaravaraston kiertoaika. Vaihto-omaisuusprosentissa vaihto-omaisuus suhteutetaan yrityksen liikevaihtoon. Malliyrityksen kohdalla vaihto-omaisuusprosentissa on nähtävillä samanlaista kehitystä kuin tavaravaraston kiertoajassa, mutta ei niin jyrkkää vaihtelua. 2020 isompi lasku johtuu siitä, että vaihto-omaisuus 2020 on pienempi kuin muina tarkasteluvuosina sekä liikevaihto on suurempi. Varaston ylläpitämiseen ei malliyrityksessä sitoudu kauhean paljoa kustannuksia. Varaston arvon tulisi kuitenkin olla riittävä, jotta toimitusvarmuus ja kunnollinen asiakaspalvelu voidaan taata. Malliyrityksessä ei kuitenkaan varastoa niinkään paljon tarvita, joten vaihto-omaisuusprosenttia voitaisiin pitää vähintäänkin tyydyttävänä, ellei jopa hyvänä.

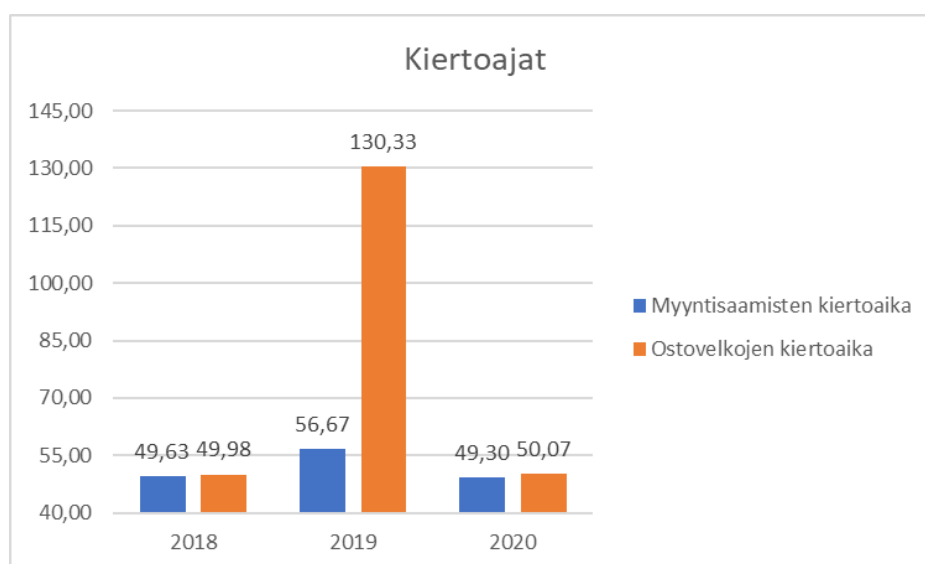

Kuvio 20. Vaihto-omaisuus-% 2018–2020.

Kuviossa 21 on kuvattu sekä myyntisaamisten että ostovelkojen kiertoaika malliyrityksessä. Myyntisaamisten kiertoaika kertoo, kuinka monta päivää myyntitulot ovat saamisissa ennen kuin ne ovat rahana yrityksen kassassa. Mitä pidemmät maksuajat ovat, sitä enemmän yrityksen prosesseihin sitoutuu pääomia. Myyntisaamisten kierrot tehostaminen vaikuttaa tulo-rahoitukseen nostamalla sen riittävyyttä sekä se parantaa likviditeettiä. Ostovelkojen kiertoaika kertoo puolestaan, kuinka paljon maksuaikaa keskimäärin ostovelkojen maksuun on käytetty. Mitä enemmän ostovelkoja on, sitä vähemmän oikeastaan muuta rahoitusta tarvitaan. Kuitenkin pitkät ostovelat voivat kieltä yrityksen maksuvaikeuksista ja hoitamattomista maksuvelvoitteista. Jotta likviditeettitilanne yrityksessä olisi tasapainossa, myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaikat tulisivat olla suurin piirtein saman pituiset. Kuitenkin lähtökohtaisesti ostovelkojen suhteen tärkeätä olisi, että ne eivät ainakaan ylittäisi myyntisaamisten kiertoaikaa.

Kuviosta 21 nähdään, että malliyrityksen ostovelkojen kiertoaika on ollut jokaisella tarkasteluvuodella pidempi kuin myyntisaamisten kiertoaika. 2018 ja 2020 kohdalla ero on hyvin pieni, mutta 2019 ero on poikkeuksellisen suuri. Muutenkin ostovelkojen kiertoaika on 2019 vuonna poikkeuksellisen suuri verrattuna muihin vuosiin. Tämä johtuu yrityksen poikkeuksellisen suuresta ostovelkojen määrästä ja pienemmistä osto- ja ulkopuolisten palvelujen kuluista. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaika on melko tasapainossa 2019 poikkeuksetta lukuun ottamatta, joten yrityksen likviditeettitilannetta voidaan pitää melko hyvänä. Ihanteellisempaa olisi kuitenkin, että ostovelkojen kiertoaika olisi myyntisaamisten kiertoaikaa lyhyempi. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaikojille ei ole annettu mitään

yleispäteviä ohjearvoja, koska ne vaihtelevat toimialojen maksuaikojen mukaan. Nopealla ToimialaOnline vilkaisulla myyntisaamisten osalta mennään yläkvartaalissa ja ostovelkojen osalta mediaanissa, paitsi 2019 on käyty melko lähellä yläkvartaalia. Suotavaa olisi ehkä, että kiertoajat olisivat hieman nopeampi, jolloin raha yrityksessä liikkuisi nopeammin. Näin myös tulorahoituksen riittävyys nousisi ja likviditeetti paranisi.

Kuvio 21. Kiertoajat 2018–2020.

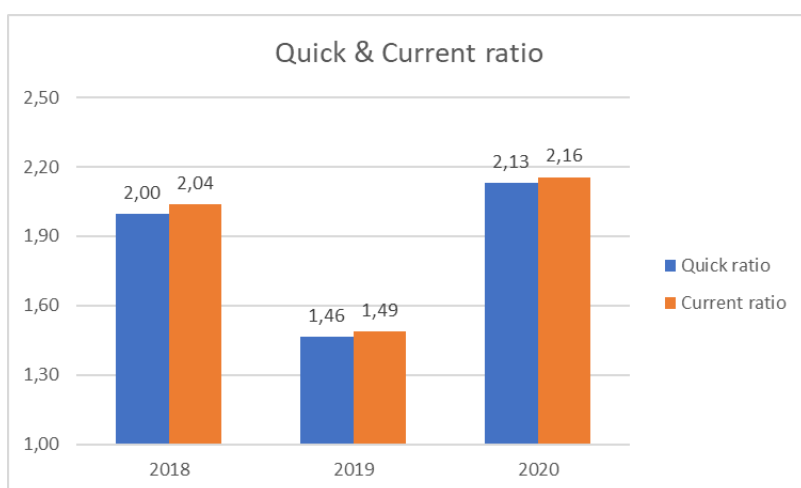
5.4.4 Maksuvalmius

Maksuvalmius eli likviditeetti kuvastaa yrityksen kykyä selviytyä sen juoksevista maksuvelvoitteista ajallaan ja mahdollisimman edullisella tavalla. Vakavaraisuus kun tutkii pääomarakennetta ja sen terveyttä, maksuvalmius tutkii jokahetkistä rahoituksen riittävyyttä. Jos liiketoiminnasta ei saada riittävästi rahoitusta eli kassavirtaa, maksuvalmiuden ylläpitäminen on erityisesti pidemmällä aikavälillä vaikeaa. Tässä yrityksen maksuvalmiutta on tarkasteltu kahdella eri mittarilla: Quick ratio ja Current ratio.

Kuviossa 22 on kuvattu kumpikin. Quick ratio on suppeampi staattisen maksuvalmiuden mittari, jossa likvideiksi varoiksi huomioidaan vain kaikista nopeimmin ja halvimmin rahaksi muutettavat taseen erät. Näitä ovat lyhytaikaiset saamiset sekä rahavarat (rahat ja rahoitusarvopaperit). Quick ratiota kutsutaan myös happotestiksi, joka kertoo yrityksen kyvystä selviytyä lyhytaikaisista velvoitteista vain näillä nopeasti rahaksi muutettavilla omaisuuserillä. Tunnusluku mittaa sekä yrityksen kassavalmiutta että rahoituspuskurien

tilaa. Rahoituspuskurit eivät saisi olla liian pieniä, jotta mahdollisiin yllättäviin menoihin ei riittäisi varoja. Kuvioista 22 nähdään, että tunnusluvussa on tapahtunut notkahdus 2019 vuonna, mutta 2020 se on taas kasvanut verrattuna sekä 2018 että 2019 vuoteen. Notkahdus johtuu suurimmalta osin lyhytaikaisen vieraan pääoman ehkä poikkeuksellisenkin suuresta määrästä, joka johtuu sekä suuremmista korollisista lyhytaikaisista veloista kuten myös poikkeuksellisen suuresta ostovelkojen määrästä. Ohjearvojen mukaan tunnusluvun arvon ylittäessä 1, se on hyvällä tasolla. Malliyrityksen kohdalla tunnusluvun arvot ovatkin ylittäneet 1 jokaisella tarkasteluvuodella, myös 2019, joten tämän tunnusluvun mukaan maksuvalmius yrityksessä on hyvällä tasolla.

Current ratio mittaa hyvin pitkälti samaa asiaa kuin Quick ratio, mutta tarkastelun näkökulma tässä on hieman pidempi, koska vaihto-omaisuus tässä tunnusluvussa nähdään myös realisoitavaksi lyhytaikaisten velvoitteiden hoitamiseksi. Kuten myös Quick ration kohdalla, tässäkin on tapahtunut notkahdus 2019 kohdalla johtuen hyvin pitkälti samoista asioista kuin Quick ration kohdalla. Ohjearvojen mukaan tunnusluvun arvon ollessa yli 2, sitä voidaan pitää hyvänä. 2018 ja 2020 luvulla arvot ovatkin ylittäneet kahden rajan, mutta 2019 se on yltänyt vain tyydyttävälle tasolle.

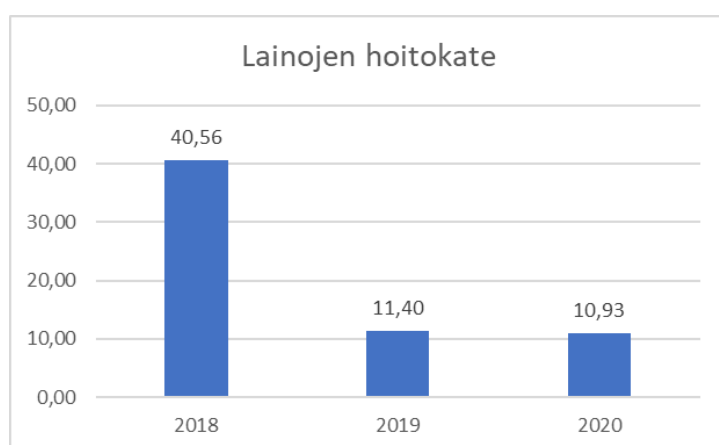

Kuvio 22. Quick & Current ratio 2018–2020.

Johtopäätöksenä näistä kahdesta tunnusluvusta voidaan sanoa, että malliyrityksen maksuvalmius on melko hyvällä tasolla. Yritys pystyykin selviytymään lyhytaikaisista veloistaan pelkällä rahoitusomaisuudella.

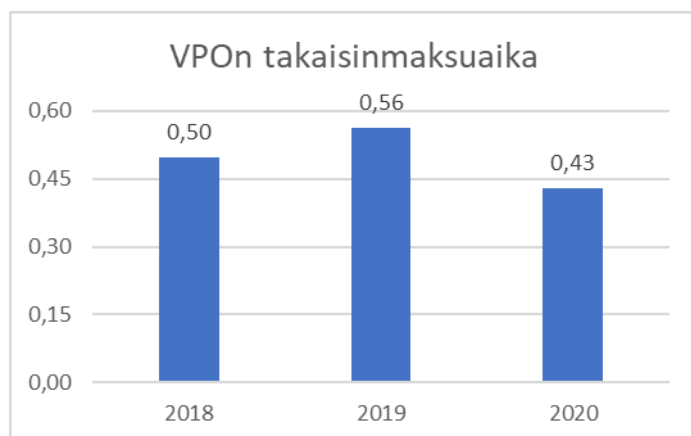
5.4.5 Muita tunnuslukuja

Kuviossa 23 on kuvattu malliyrityksen lainojen hoitokatetta. Tämä tunnusluku mittaa yrityksen tulorahoituksen riittävyyttä sen vuotuisiin lainanhoitomaksuihin, korkoihin ja lyhennyksiin sekä kuinka suuri tulorahoitus on ollut verrattuna vieraasta pääomasta aiheutuviin velvoitteisiin. Lainojen hoitokate on laskenut vuodesta toiseen johtuen pitkälti rahoituskulujen noususta. Ohjearvojen mukaan, kun luku ylittää 2, sitä voidaan pitää hyvänä. Malliyrityksen tulosten perusteella lainojen hoitokatetta voidaan pitää joka vuonna hyvänä.

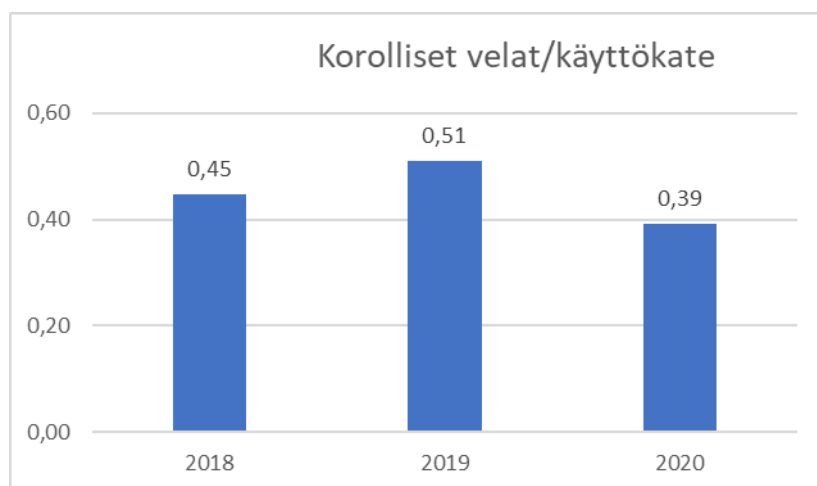
Kuvio 23. Lainojen hoitokate 2018–2020.

Kuviosta 24 nähdään yrityksen vieraan pääoman takaisinmaksuajan kehitys. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika tarkastelee yrityksen velanhoitokykyä. Se mitataan suhteuttamalla yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tulorahoitus yrityksen korollisten velkojen määrään. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika kertoo laskennallisen ajan, joka kuluu vieraan pääoman palauttamiseen, jos yrityksen tulorahoitus pysyisi samana tai jos se käytettäisiin kokonaan lainojen maksamiseen. Tunnusluku on kehittynyt melko positiivisesti vaikkakin 2019 vuonna pientä kasvua onkin ollut. Tämä johtuu suuremmasta sijoitetun korollisen vieraan pääoman määrästä verrattuna muihin vuosiin. Ohjearvojen mukaan, jos tunnusluvun arvo jää alle 1, sitä voidaan pitää erinomaisena. Jokaisella tarkasteluvuodella tunnusluvun arvo on jäänyt alle 1, joten malliyrityksen vieraan pääoman takaisinmaksua voidaan pitää erinomaisena.

Kuvio 24. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika 2018–2020.

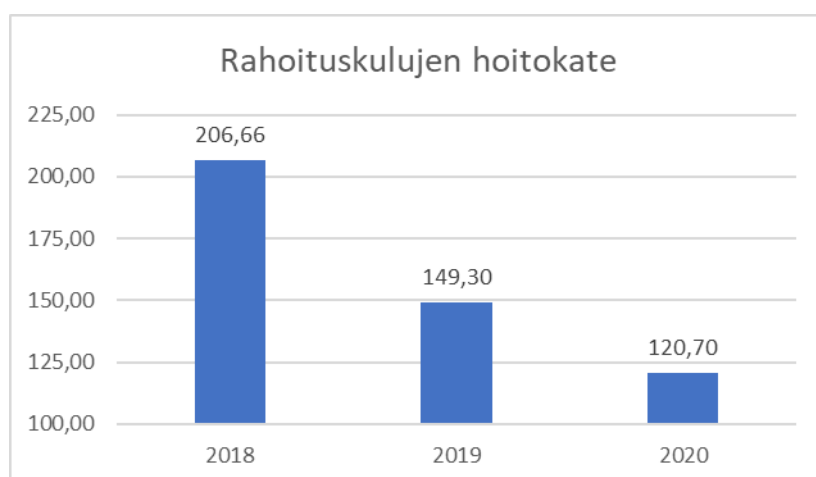
Kuviosta 25 nähdään malliyrityksen korollisten velkojen ja käyttökateen suhde. Tämä kertoo, kuinka monessa vuodessa yrityksen korolliset velat saataisiin maksettua, jos koko käyttökate olisi käytettävissä näiden lyhentämiseen. Tunnusluku kertoo myös yrityksen pääomarakenteesta, koska esimerkiksi pääomavaltaisilla toimialoilla tunnusluku saa yleisesti korkeampia arvoja. Tässä tunnusluvussa on malliyrityksen kohdalla nähtävillä samanlaista kehitystä kuin vieraan pääoman takaisinmaksun kohdalla. Samasta syystä 2019 vuonna tunnusluku on saanut myös korkeamman arvon. Tunnusluvulle ei ole annettu yleispäteviä ohjearvoja, mutta sen arvoa voidaan pitää sitä parempana, mitä pienempi se on ja päinvastoin. Malliyrityksen kohdalla tunnusluku on saanut reilusti alle 1 arvoja, joita voidaan pitää melko pieninä ja tunnusluvun arvoa näin hyvänä.

Kuvio 25. Korolliset velat/käyttökate 2018–2020.

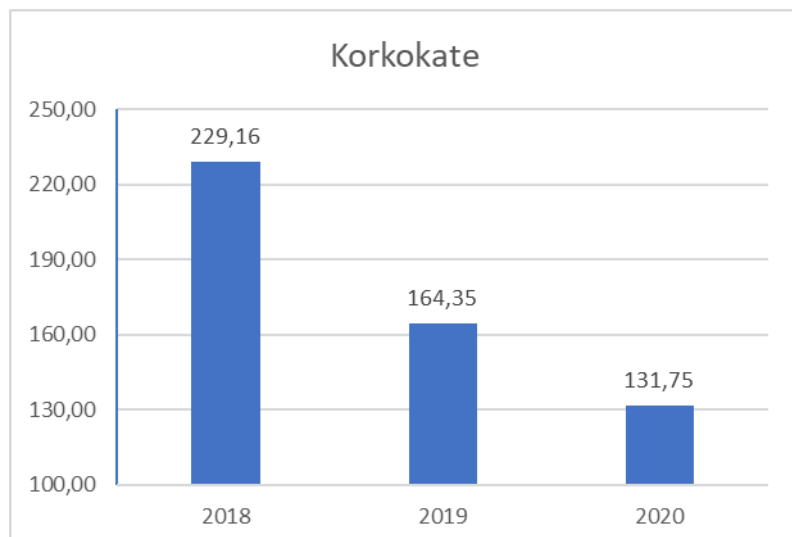
Kuviossa 26 on kuvattu malliyrityksen rahoituskulujen hoitokateen kehitys. Rahoituskulujen hoitokate mittaa yrityksen kykyä selviytyä sen korkojen maksuista ja muista vieraan

pääoman maksuista. Siinä tulorahoitus, joka tilikaudella on käytävissä vieraan pääoman hoitamiseen, suhteutetaan vieraan pääoman maksettavien korkojen määrään. Malliyrityksen kohdalla rahoituskulujen hoitokate on laskenut vuodesta toiseen, joka johtuu kasvavista rahoituskuluista ja pienentyvästä rahoitustuloksesta. Ohjearvojen mukaan, jos tunnusluvun arvo jää 1 alle, yritys ei ole pystynyt kassaperusteisella tulorahoituksella selviytymään rahoituskuluistaan ja on jouduttu turvautumaan vieraaseen tai omaan pääomaan tai vaihtoehtoisesti on jouduttu purkamaan likviditeettireservejä. Malliyrityksen kohdalla arvot joka vuonna ylittävät reilusti 1, joten rahoituskulujen hoitokatetta voidaan yrityksen kohdalla pitää erinomaisena, vaikka siinä onkin laskua tapahtunut, ei se hetkeen mene alle 1, jos jotain poikkeuksellista ei tapahdu.

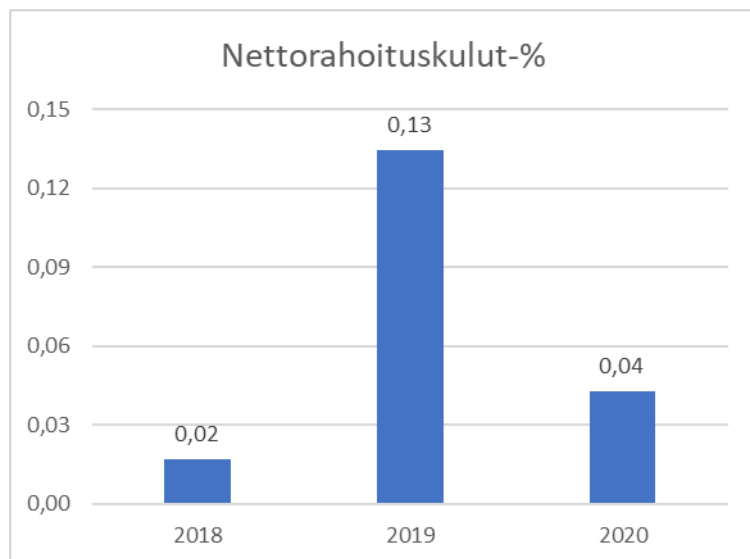
Kuvio 26. Rahoituskulujen hoitokate 2018–2020.

Kuviossa 27 on kuvattu malliyrityksen korkokate. Tämä tunnusluku mittaa yrityksen käyttökateen ja rahoitustuottojen riittävyyttä yhdessä kattamaan yrityksen rahoituskulut. Kuten kuviosta 27 nähdään, on malliyrityksen korkokate laskenut vuodesta 2018 vuoteen 2020. Tämä johtuu kasvaneista rahoituskulujen määrästä sekä pienentyvästä käyttökatteesta. Lasku 2019 ja 2020 välillä on kuitenkin pienentynyt noin puoleen johtuen kasvaneista muista korko- ja rahoitustuotoista. Tunnusluvulle ei ole annettu mitään yleispäteviä ohjearvoja. Malliyrityksellä kuitenkin käyttökate ja rahoitustuotot yhteensä ovat riittäneet hyvinkin rahoituskulujen kattamiseen, mitä voidaan pitää hyvänä.

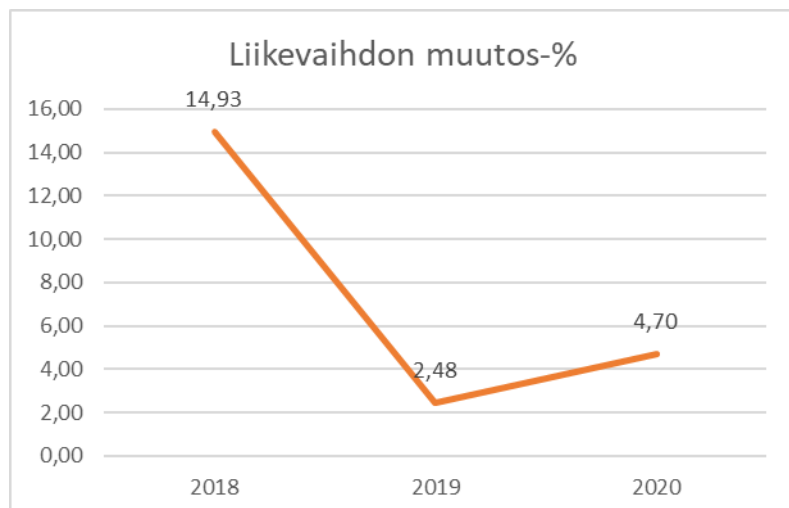
Kuvio 27. Korkokate 2018–2020.

Kuviossa 28 on kuvattu malliyrityksen nettorahoituskulut verrattuna liiketoiminnan tuottoihin yhteensä. Tunnusluku kertoo juoksevien rahoituskulujen osuuden liikevaihdosta. Jotta yrityksen toiminnan voitaisiin ajatella olevan vakaalla pohjalla, sen velkataakan tulisi olla yrityksen liiketoiminnan volyymin kanssa tasapainossa. Rahoitusrasitteen ollessa liian korkea, se vaikeuttaa yleisesti oleellisesti yrityksen toimintaa. Nettorahoituskulut saadaan, kun rahoituskuluista vähennetään rahoitustuotot. Malliyrityksessä nettorahoituskulujen positiivisuus kertoo siitä, että pelkillä rahoitustuotoilla ei olla selviydytty rahoituskuluista. 2019 vuoden poikkeuksellinen kasvu kertoo 2018 ja 2020 verrattuna pienemmistä rahoitustuotoista ja 2018 vuoteen verrattuna suuremmista rahoituskuluista. 2020 vuonna rahoituskulut ovat olleet isommat kuin muina tarkasteluvuosina, mutta rahoitustuotot ovat myös olleet isommat. Tunnusluvun kasvu kertoo kasvavista rahoituskuluista verrattuna rahoitustuottoihin. Nettorahoituskulut verrattuna tilikauden tulokseen on joka vuosi kuitenkin ollut melko matalalla tasolla, mitä voidaan pitää vähintäänkin hyvänä.

Kuvio 28. Nettorahoituskulut-% 2018–2020.

Kuviossa 29 on kuvattu malliyrityksen liikevaihdon muutosprosentti. Liikevaihdon muutosprosentilla voidaan nimensä mukaisesti kuvata yrityksen toiminnan laajentumista tai supistumista. Sille ei ole annettu mitään yleispäteviä ohjearvoja, vaan sen riittävä taso riippuu suurimmalta osin yrityksen toimialan kehityksestä. Kuviossa 29 nähdään, että 2018 vuonna yrityksen liikevaihto on kasvanut merkittävän paljon enemmän verrattuna tämän jälkeiseen kasvuun, jolloin liikevaihdon kasvu on hieman tasoittunut. 2017 vuodesta liikevaihto on kasvanut merkittävämmän kuin 2018 vuodesta eteenpäin, mikä näkyy juuri luvuissa. ToimialaOnlineen verrattuna malliyrityksen liikevaihdon muutosprosentti on 2018 vuonna ollut melko paljon yli mediaanin, mutta ei vielä yläkvartaalissa. 2019 on oltu alle mediaanin. Liikevaihdon kasvu verrattuna kulujen kasvuun, ei ole ihan tasapainossa, joka pitkällä aikavälillä ei ole kovinkaan hyvä.

Kuvio 29. Liikevaihdon muutos-% 2018–2020.

Kuvassa/taulukossa 9 on kuvattu vielä malliyrityksen kasvua laskemalla liikevaihdon kasvulle keskiarvoja ja kasvuprosentteja sekä kasvunopeutta. Tästä vielä lukuina näkyy, että 2017 vuodesta 2018 vuoteen liikevaihto on kasvanut 2018–2019 väliseen kasvuun verrattuna yli 5-kertaisesti ja 2019–2020 väliseen kasvuun verrattuna yli 2,5-kertaisesti. Kasvunopeus (g) -tunnusluvun mukaan yrityksen (tasoitettu) kasvu on ollut noin 6 % luokkaa. Noin 10 % kasvua voidaan pitää normaalina, mutta tämä tietenkin riippuu toimialan markkinoiden kasvustakin ja inflaatiosta. Kasvuprosentin olisi hyvä olla samaa suurusluokkaa pääoman tuottoprosentin kanssa. Malliyrityksen kasvu ei millään tarkasteltavalla vuodella yllä pääoman tuoton tasolle eikä oikeastaan normaaliinkaan kasvuun, jona pidetään tuota 10 %:a. Kasvun hidastumisen syitä ja miten sitä mahdollisesti voisi nopeuttaa, olisi hyvä pohtia yrityksessä.

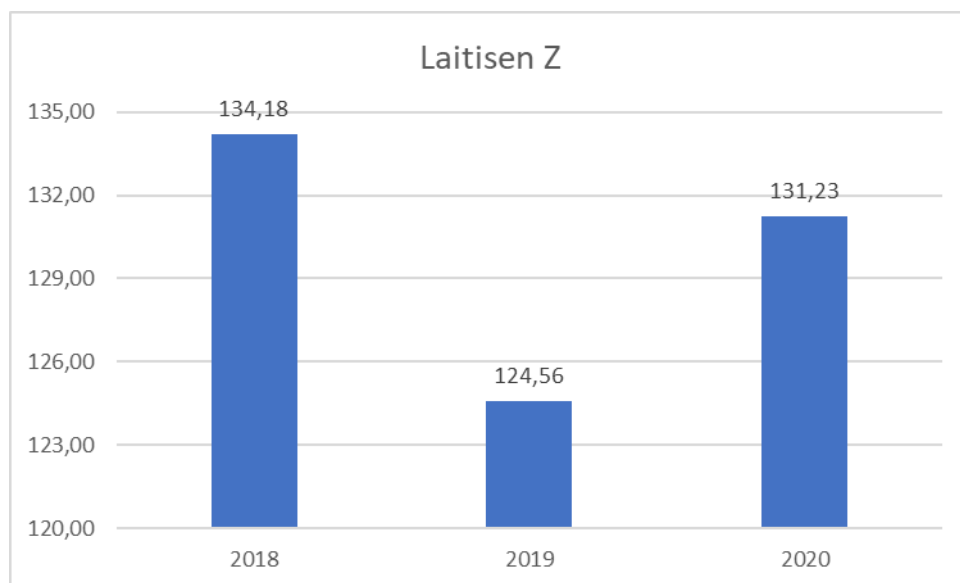
Kuvassa/taulukossa 9 on kuvattu myös malliyrityksen kasvun tasaisuutta laskemalla 2018–2020 vuosilta liikevaihdon vuosittaiset kasvuprosentit ja laskemalla tämän jälkeen kasvuprosenttien keskihajonta. Kasvu malliyrityksessä tämän mukaan ei ole ollut kovinkaan tasaista, kuten myös liikevaihdon muutosprosentista ja kasvun nopeudestakin on nähty. Tyypillisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä kasvuprosentin keskihajonta on luokkaa 15–20, jonka alle malliyrityksen kasvun tasaisuus jää, joten sitä voidaan pitää vähintäänkin tyydyttävänä.

Yrityksen kasvu				
Vuosi	2017	2018	2019	2020
Liikevaihto	28 367 451,73	32 604 002,06	33 411 218,97	34 981 778,63
Keskiarvot		30 485 726,90		34 196 498,80

Vuosi	2017	2018	2019	2020
Liikevaihto	28 367 451,73	32 604 002,06	33 411 218,97	34 981 778,63
Kasvuprosentti		14,93	2,48	4,70
Keskiarvo			7,37	
Keskiarvopoikkeamien neliöiden summa			88,30	
Kasvunopeus (g)			0,06	
Kasvuprosentin keskihajonta			5,43	

Kuva 9. Yrityksen kasvu 2017–2020.

Kuviossa 30 on kuvattu malliyrityksen Laitisen Z -luku, joka on yksi riskianalyysin mittari tunnuslukulaskennassa. Tämä antaa yrityksen toimintaedellytyksistä kokonaiskuvan. Laitisen Z -luku lasketaan rahoitustuloprosentin, Quick ration ja omavaraisuusasteen kautta. Tunnusluvun arvoissa malliyrityksen kohdalla on ollut laskua ja 2019 vuonna on ollut isompi notkahdus, jonka jälkeen tunnusluvun arvo on noussut taas, mutta se on kuitenkin pienempi kuin 2018 vuonna. Tämä johtuu Laitisen Z -luvun laskemiseen käytettävien osatekijöiden laskusta. Rahoitustuloprosentti on laskenut vuodesta toiseen kulujen kasvaessa nopeammin kuin liikevaihdon. 2019 kohdalla Quick ratioissa on tapahtunut isompi notkahdus muihin vuosiin verrattuna johtuen isommasta lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta. Omavaraisuusaste on 2019 ollut myös pienempi kuin muina tarkasteluvuosina johtuen myös isommista vieraasta pääomasta. Ohjearvojen mukaan, jos tunnusluvun arvo ylittää 40, tätä voidaan pitää erinomaisena. Jokaisena tarkasteluvuotena malliyrityksen kohdalla tunnusluku on saanut reilusti tämän rajan ylittäviä arvoja, joten yrityksen toimintaedellytyksiä voidaan pitää erinomaisena.

Kuvio 30. Laitisen Z -luku 2018–2020.

5.4.6 Kassavirtalaskelmat

Seuraavassa kolmessa kuvassa/taulukossa on kuvattu malliyrityksen kassavirtalaskelmat vuosilta 2018–2020 laskettuna tunnuslukuanalyysin ohjeen mukaisesti. Kassavirtalaskelmasta nähdään paremmin yrityksen rahoituksen riittävyys eri ”osa-alueisiin”, kuten juokseviin menoihin, rahoituskuluihin ja veroihin, investointeihin, lainojen hoitoon ja voitonjakoon. Lisäksi nähdään mihin mahdollinen ylijäämä on käytetty tai millä alijäämä on rahoitettu. Tuloslaskelmasta käytetään oikaistua versiota, taseesta käytetään virallista tasetta, koska tunnuslukuanalyysia varten tehdyt taseen oikaisut ei ole kassavirtavaikuttavia. Kassavirtalaskelman jäämien kehityksestä voidaan tehdä myös johtopäätöksiä ja näiden perusteella voitaisiin laskea myös kassavirtaperusteisia tunnuslukuja.

Malliyrityksen kassavirtalaskelmista nähdään, että yrityksen varsinaisesta toiminnasta saadut tulot ovat riittäneet sen käyttöpääoman, rahoituskulujen ja investointien rahoittamiseen. Pitkäaikaista vierasta pääomaa on otettu lisää 2018 sekä lyhytaikaista korollista vierasta pääomaa mm. oman pääoman maksullisen lisäyksen ja osingonjaon kattamiseen. 2019 pitkäaikaista vierasta pääomaa on vähennetty, mutta puolestaan lyhytaikaista korollista vierasta pääomaa on otettu lisää. 2020 vuonna kumpaakin on puolestaan vähennetty. Yleisesti ottaen yrityksen kassavirtaa voidaan pitää melko hyvänä. Jäämät ovat kuitenkin 2019 poikkeuksellisempaa vuotta lukuun ottamatta laskeneet hieman.

Kassavirtalaskelma	
	31.3.2018
Liiketulos	7 157 210,96
+ Poistot ja arvonalentumiset	7 383 272,87
= Käyttökate	14 540 483,83
-/+ Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys	-1 923 039,58
+/- Pakollisten varausten lisäys/vähennys	0,00
= Toimintajäämä	12 617 444,25
+ Rahoitustuotot	58 164,95
- Rahoituskulut	-63 705,81
- Verot	-1 431 141,92
+/- Satunnaiset tuotot/kulut	3 427,90
= Rahoitusjäämä	11 184 189,37
-/+ Investoinnit (netto)	-7 187 759,15
-/+ Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisen lisäys/vähennys	-2 063,10
= Investointijäämä	3 994 367,12
+/- Pitkäaikaisten vieraan pääoman lisäys/vähennys	4 695 652,15
+/- Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lisäys/vähennys	1 279 927,08
+/- Pääomalainojen lisäys/vähennys	0,00
+/- Oman pääoman maksullinen lis/väh (pl. Osingonjako)	-8 128 000,00
- Osingonjako/yksityiskäyttö	-327 980,00
-/+ Lainasaamisten lisäys/vähennys	-131 380,00
= Rahavarojen muutos	1 382 586,35
+ Rahavarat tilikauden alussa	2 799 022,58
- Rahavarat tiliakuden lopussa	-4 181 608,93
= 0	0,00

Kuva 10. Kassavirtalaskelma 2018.

Kassavirtalaskelma	
	31.8.2019
Liiketulos	6 544 442,60
+ Poistot ja arvonalentumiset	7 597 147,99
= Käyttökate	14 141 590,59
-/+ Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys	1 353 150,40
+/- Pakollisten varausten lisäys/vähennys	0,00
= Toimintajäämä	15 494 740,99
+ Rahoitustuotot	41 272,07
- Rahoituskulut	-86 297,86
- Verot	-1 298 949,56
+/- Satunnaiset tuotot/kulut	11 600,22
= Rahoitusjäämä	14 162 365,86
-/+ Investoinnit (netto)	-8 231 907,76
-/+ Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisen lisäys/vähennys	600,60
= Investointijäämä	5 931 058,70
+/- Pitkäaikaisten vieraan pääoman lisäys/vähennys	-1 043 478,24
+/- Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lisäys/vähennys	1 742 978,84
+/- Pääomallainojen lisäys/vähennys	0,00
+/- Oman pääoman maksullinen lis/väh (pl. Osingonjako)	0,00
- Osingonjako/yksityiskäyttö	-3 113 763,69
-/+ Lainasaamisten lisäys/vähennys	-998 860,00
= Rahavarojen muutos	2 517 935,61
+ Rahavarat tilikauden alussa	4 181 608,93
- Rahavarat tiliakuden lopussa	-6 699 544,54
= 0	0,00

Kuva 11. Kassavirtalaskelma 2019.

Kassavirtalaskelma	
	31.3.2020
Liiketulos	5 621 687,99
+ Poistot ja arvonalentumiset	7 980 971,28
= Käyttökate	13 602 659,27
-/+ Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys	-1 408 702,25
+/- Pakollisten varausten lisäys/vähennys	0,00
= Toimintajäämä	12 193 957,02
+ Rahoitustuotot	88 969,61
- Rahoituskulut	-103 922,94
- Verot	-1 122 442,70
+/- Satunnaiset tuotot/kulut	29 646,18
= Rahoitusjäämä	11 086 207,17
-/+ Investoinnit (netto)	-6 782 378,54
-/+ Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisen lisäys/vähennys	-25 638,58
= Investointijäämä	4 278 190,05
+/- Pitkäaikaisten vieraan pääoman lisäys/vähennys	-1 043 478,24
+/- Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lisäys/vähennys	-824 000,00
+/- Pääomallainojen lisäys/vähennys	0,00
+/- Oman pääoman maksullinen lis/väh (pl. Osingonjako)	0,00
- Osingonjako/yksityiskäyttö	0,00
-/+ Lainasaamisten lisäys/vähennys	-2 289 633,97
= Rahavarojen muutos	121 077,84
+ Rahavarat tilikauden alussa	6 699 544,54
- Rahavarat tiliakuden lopussa	-6 820 622,38
= 0	0,00

Kuva 12. Kassavirtalaskelma 2020.

5.5 Johtopäätökset

Toimeksiantajayrityksen henkilöstön kanssa käytyjen vapaamuotoisten keskustelujen ja joidenkin omien asiakkaiden kanssa käytyjen vapaamuotoisten keskustelujen perusteella voidaan nähdä, että tilitoimistojen asiakasyrityksillä olisi ainakin jonkin verran kysyntää analysointipalveluille tilitoimistoista. Tunnuslukuanalyysi on tilinpäätösanalyysimuodoista kaikista helpoin toteuttaa, mutta tätä voisi tarpeen tullen laajentaa myös muunlaiseksi tilinpäätösanalyysiksi. Kannattavuuden tunnusluvut yleensä kiinnostavat yrityksiä enemmän kuin muut tunnusluvut, koska maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja ei varmaan ymmärretä ehkä niin hyvin kuin kannattavuuden. Toimeksiantajayrityksessä oltiin kiinnostuneita mahdollisesti tulevaisuudessa tarjoamaan asiakkaille analysointipalveluja aloittaen juuri yksinkertaisesta tunnuslukuanalyysistä, joka avaisi hieman enemmän yrityksen lukuja, taloudellista tilannetta ja toimintaedellytyksiä asiakasyritykselle kuin pelkät tilinpäätöksen luvut. Asiakasyritykset voivat itsekin laskea tunnuslukuja netistä ja kirjoista löytyvien ohjeiden perusteella, mutta nämä yleensä lasketaan yrityksen tilinpäätöksessä olevien tuloslaskelman ja taseen lukujen perusteella. Kuitenkin tunnuslukujen laskeminen olisi tärkeämpää tehdä oikaisusta tuloslaskelmasta ja taseesta, koska virallisessa tuloslaskelmassa ja taseessa voi olla eriä, jotka saavat tunnusluvun arvot näyttämään todellisuutta paremmilta. Tunnuslukuanalyysin perusteella nähdään paremmin tunnuslukujen kehitys ja näin negatiiviseen kehitykseen voidaan paremmin ymmärtää tarttua.

Malliyrityksen tunnuslukuanalyysin perusteella voidaan sanoa, että malliyrityksen toimintaedellytykset ovat hyvällä tasolla. Kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat kaikki hyvällä tasolla yrityksessä. Kannattavuudessa on kuitenkin tapahtunut hieman laskua johtuen hidastuneesta liikevaihdon kasvusta ja nopeutuneesta kulujen kasvusta. Luvut eivät vielä millään tavalla ole hälyttävällä tasolla, mutta aikainen reagoiminen asioihin on hyväksi. Vakavaraisuus yrityksessä on puolestaan kasvanut yrityksessä kolmen vuoden tarkastelujaksolla johtuen yrityksen oman pääoman kasvusta ja vieraan pääoman laskusta. Tämä sama näkyy myös maksuvalmiuden parantumisessa.

Tunnuslukuanalyysin teko- ja tulkintaohjeen sekä Excel-pohjan toimivuutta ja käytettävyyttä testattiin käytännössä malliyrityksen tunnuslukuanalyysin tekemisessä ja analysoinnissa. Koska malliyrityksen tase ei mitenkään kovin ”monimutkainen” ollut, olisi Excel-pohjan

toimivuutta hyvä testata vielä toisillakin malliyrityksillä. Ohjeen sisällöstä yritettiin tehdä mahdollisimman selkä ja helposti ymmärrettävä. Excel-pohjasta saadaan myös valmiiksi jo hieman apuja siihen, millä tasolla ne tunnusluvut ovat, joista on annettu ohjeellisia arvoja. Tunnusluvun arvon perusteella Excel kertoo automaattisesti, onko arvo esim. hyvällä vai heikolla tasolla.

6 YHTEENVETO

Vaikka yhtenä tavoitteena edellisessä kirjanpitolain uudistamisessa oli hallinnollisen taakan keventäminen kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimisen vaatimuksia vähentämällä, on tilinpäätös ja muut taloudelliset raportit tärkeitä yrityksen johtamisessa ja sen toiminnan suunnittelussa. Kirjanpitoa tilinpäätöksineen, rahoituslaskelmineen ja muine taloudellisiin raportteineen ei tulisikaan nähdä vain verottajaa ja rekisteriviranomaisia varten laadittuina pakollisina suoritteina, vaan ensiarvoisen tärkeää tietoa antavina yrityksen johdolle siitä, miten yritys on taloudellisesti onnistunut ja mihin suuntaan sen toimintaa tulisi kehittää. Moni liike onkin ajautunut vararikkoon, kun omistaja ei ole tuntenut tulostaan kunnolla ja hän on ”elänyt yli varojensa”. Yrityksien omistajien tulisikin aina, jos yritystoiminta ei anna tyydyttävää tulosta, selvittää mistä asia johtuu, jotta hän voisi yrittää korjata sitä. Yritystoiminnan menestyksellinen hoito vaatiikin sitä, että omistajat selvittävät itsellensä yritystoimintansa tulokseen vaikuttavat tekijät. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2018, 41–46; Kaisanlahti & Leppiniemet 2017, 12.)

Tilitoimistoala on tällä hetkellä murroksessa ja paineen alla. Koko taloushallintoala Suomessa on polarisoitumassa ja muuttumassa. Digitalisaatio ja teknologian kehittyminen ajaa tilitoimistoalaa paperittomaan suuntaan, ja tämän myötä rutiinityöt ovat käymässä kirjanpitäjiltä vähiin, kun esimerkiksi tositteena olevat myynti- ja ostolaskut tulevat suoraan kirjanpitojärjestelmään ja toimittajien taakse luotojen automaattiosäynnösten mukaan ne voivat myös itsestään tiliöityä oikeille tileille. Näin kirjanpitäjien työ vähenee, kun heidän ei enää manuaalisesti tarvitse näitä kirjata vaan lähinnä tarkistaa, että tositteet ovat tiliöitynä oikeille tileille. Kirjanpitäjien työ muuttuukin tämän takia enemmän konsultoivampaan suuntaan eräänlaiseksi konsultiksi ja ongelmanratkaisijaksi, jonka työssä asiakaspalvelun merkitys lisääntyy. Tilitoimistoilta tullaan vaatimaan yhtä monipuolisempia palveluja, joka palvelee asiakasyrityksiä niiden koko elinkaaren ajan. Tällaisia palveluja voivat olla esimerkiksi aloittavien yritysten tukeminen ja auttaminen liiketoimintasuunnitelmien teossa tai analysointipalvelut, joista tässä työssä on tutkittu tunnuslukuanalyysiä. Palvelujen kehittäminen onkin tärkeää ja ajankohtaista tilitoimistoille.

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää toimeksiantajayrityksen analyysipalveluja konsultoivampaan suuntaan vastaamaan asiakkaiden tarpeita ja tilitoimiston tulevaisuuden

haasteita muuttuvan toimintaympäristön vuoksi. Opinnäytetyön tuloksena toimeksiantajayritykselle luotiin ohjeistus tunnuslukuanalyysin tekoon aina tuloslaskelman ja taseen oikaisusta tunnuslukujen laskemiseen ja analysoimiseen. Tätä varten tehtiin myös valmis Excel-pohja, jonka avulla pitkälti pystyy automaattisesti laskemaan tunnuslukuja, syöttämällä alkutaulukkoon oikaistujen taseiden ja tuloslaskelmien tiedot. Manuaalinen lukujen syöttäminen tähän on tehty mahdollisimman vähäiseksi. Tätä toimeksiantajayrityksen työntekijät voivat käyttää apuna tehdessään asiakkailleen yksinkertaisia tunnuslukuanalyyskejä esimerkiksi tilinpäätösneuvotteluita varten, joissa näitä yleensä jonkin verran käydään läpi. Empiirisessä osiossa tehtiin kyseinen ohjeistus ja tämän pohjalta malliyrityksen tunnuslukuanalyysi. Varsinaista kyselyä tai haastattelua tähän ei olla liitetty, mutta toimeksiantajayrityksen esimiehen ja työntekijöiden kanssa on asiasta käyty vapaamuotoista keskustelua ja muutaman oman asiakkaan kanssa myös. Tunnuslukuanalyysi luotiin yhdelle toimeksiantajayrityksen asiakasyritykselle malliesimerkkinä. Tästä myös asiakasyritys itse tulee saamaan yhteenvedon.

Opinnäytetyön teoriaosuus koostui luvuista 2, 3 ja 4. Toisessa luvussa käytiin hieman läpi tilitoimistoalan muutosta ja tilinpäätösanalyysiä osana tilitoimistojen palvelua. Kolmannessa luvussa käytiin läpi yleisesti teoriaa liittyen tilinpäätökseen, sitä sääteleviin lakeihin ja tilinpäätöksen sisältöön. Neljännessä luvussa käytiin läpi tilinpäätöksen tulkintaa ja tilinpäätösanalyysiä. Empiirisessä osiossa käytiin läpi tunnuslukuanalyysiohjeen tekemisen vaiheita ja malliyrityksen tunnuslukuanalyysin tulkintaa.

Tunnuslukuanalyysiohje rakentui melko vahvasti teoriaosuuden neljännen luvun ympärille, koska tässä esiteltiin ohjeistuksessa olevia oikaisuja ja tunnuslukuja. Ohjeeseen on koottu tunnuslukuja melko laajasti ja kaikkia näitä ei tarvitse käyttää kaikkien yritysten kohdalla, ja kaikki eivät välttämättä kaikille yritykselle ole edes soveliaita. Ohjeesta haluttiin mahdollisemman havainnollistava, selkeä ja helposti ymmärrettävä. Ohjeistuksen tavoitteena oli helpottaa toimeksiantajayrityksen työntekijöitä tunnuslukuanalyysin teossa ja sen tulosten analysoinnissa. Koska ohje sisälsi myös tunnuslukuanalyysin ”alustavat” työt, tuloslaskelman ja taseen oikaisun, ei tästä ihan lyhyttä saa. Monia asioita on myös havainnollistettu taulukoilla ja kuvilla.

Tunnuslukuanalyysiohjeen ja Excel-pohjan toimivuus testattiin tekemällä mallianalyysi yhdelle yritykselle. Tunnuslukuanalyysin laatimisessa käytettiin malliyrityksen 2018–2020 vuosien tilinpäätöksen tietoja, koska useamman vuoden tarkastelulla voidaan luvuista ja niiden kehityksestä saada luotettavampaa tietoa. Ohjeistus oli tunnuslukuanalyysin tekemisessä hyödyllinen, koska kaikki tarvittava tieto löytyi siitä, eikä niitä tarvinnut monesta eri paikasta etsiä. Malliyrityksen tunnuslukuanalyysin pohjalta voidaan sanoa, että yrityksen toimintaedellytykset ovat hyvät, ellei jopa erinomaiset. Yritystoiminta rakentuu vakaalle pohjalle ja yrityksen tappionsietokyky on melko hyvä. Kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius olivat kaikki hyvällä tasolla malliyrityksessä. Pääoman kiertoajoissa voisi tosin olla hieman kehitettävää, mutta muuten nekin olivat ihan hyvät.

Toimeksiantajayritykselle tunnuslukuanalyysiohje tuo todellisia hyötyjä eikä sen tarvitse vielä radikaalisti muuttaa palvelujaan. Yleisesti jonkin asteista lukujen läpikäyntiä asiakkaiden kohdalla on käyty mm. tilinpäätösneuvotteluissa, mutta tätä voisi laajentaa hieman ja kaikki yritykset eivät edes käy näissä neuvotteluissa, koska pitävät niitä kalliina. Tunnuslukuanalyysin teettäminen tällä ohjeistuksella myös näille yrityksille voitaisiin tarjota ehkä halvempaa analysointipalvelua. Tunnuslukuanalyysista yritykset saavat käyttöönsä tärkeää tietoa heidän taloudellisesta tilanteestaan ja tulevaisuuden toimintaedellytyksistä. Asiakasyrityksille tilitoimistot ovat juuri hyviä tarjoamaan tällaista palvelua, koska he kuitenkin tuntevat asiakkaansa melko hyvin ja heillä on käytettävissään kokonaisvaltaisempaa tietoa tunnuslukujen laskemisen pohjalle kuin ulkopuolisilla.

Jatkotutkimusaiheena tälle opinnäytetyölle olisi luoda tilinpäätösanalyysin ympärille vielä kokonaisvaltaisempi palvelukonsepti. Tässä opinnäytetyössä on tarkasteltu vain tunnuslukuanalyysiä, joka tilinpäätösanalyyseistä on se helpoin ja nopeimmin toteutettavissa oleva, mutta tätä voisi myös vielä laajentaa. Tunnuslukuanalyysiohjetta ja Excel-pohjaa voisi myös laajentaa jatkossa ja lisätä siihen enemmänkin tunnuslukuja.

LÄHTEET

A 30.12.1997/1339. Kirjanpitoasetus.

A 1753/2015. Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista.

Alma Talent. Ei päiväystä. Tunnuslukuopas. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 2.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas>

Current ratio. Ei päiväystä. Current ratio. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 11.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/maksuvalmius/current-ratio>

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU tietyntyypisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista.

Festum. 11.3.2018. Mitä tarkoittaa rahoituslaskelma. [Verkkajulkaisu]. Festum Accounting Oy. [Viitattu 17.10.2020]. Saatavana: <https://festumaccounting.fi/2019/03/11/mita-tarκοittaa-rahoituslaskelma/>

Kaisanlahti, T. & Leppiniemi, J. 2018. Tilinpäätäjän käsikirja. 4. uud. p. Helsinki: Alma Talent.

Kaisanlahti, T., Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2017. Tilinpäätöksen tulkinta. 5. uud. p. Helsinki: Alma Talent.

Kallunki, J-P. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum.

Kumpula, P. 2015. Tilinpäätösanalyysi investointisuunnitelmien tukena kohdeyrityksessä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Liiketoiminnan ja kulttuurin yksikkö. Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

Käyttökate-%. Ei päiväystä. Käyttökate-%. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 29.10.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/kayttokate-prosentti>

L 26.5.1989/503. Yhdistyslaki.

L 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki.

L 6.6.2003/453. Uskonnonvapauslaki.

L 21.7.2006/624. Osakeyhtiölaki.

L 22.12.2009/1599. Asunto-osakeyhtiölaki.

L 14.12.2012/746. Arvopaperimarkkinalaki.

L 24.4.2015/487. Säätiölaki.

L 18.9.2015/1141. Tilintarkastuslaki.

Lainojen hoitokate. Ei päiväystä. Lainojen hoitokate. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 11.11.2020]. Saatavana:
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/lainojen-hoitokate>

Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 10. uud. p. Helsinki: Alma Talent.

Maja, T. 2016. Tilinpäätösanalyysi yrityksen johdon näkökulmasta: Case Henkilöstöpalveluyritys X. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Liiketoiminnan ja kulttuurin yksikkö. Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

Manninen, H. 2015. Tilinpäätösanalyysi johdon päätösten apuvälineenä: Mallianalyysi ja sen käyttöohje kohdeyrityksen johdolle. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Liiketoiminnan ja kulttuurin yksikkö. Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

Minilex. Ei päiväystä. Tilinpäätöksen laatiminen ja osakeyhtiön tilinpäätöstä koskevat säännökset. [Verkkosivu]. [Viitattu 3.10.2020]. Saatavana:
<https://www.minilex.fi/a/tilinpäätöksen-laatiminen-ja-osakeyhtiön-tilinpäätöstä-koskevat-säännökset>

Myyntisaamisten kiertoaika. Ei päiväystä. Myyntisaamisten kiertoaika. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 12.11.2020]. Saatavana:
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/tehokkuus/myyntisaamisten-kiertoaika>

Nettokäyttöpääoma-%. Ei päiväystä. Nettokäyttöpääoma ja nettokäyttöpääoma-%. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 12.11.2020]. Saatavana:
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/tehokkuus/nettokayttopaaoma-ja-nettokayttopaaoma-prosentti>

Nettorahoituskulu-%. Ei päiväystä. Nettorahoituskulu-%. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 11.11.2020]. Saatavana:
<https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/nettorahoituskulu-prosentti-rahoitusrasite>

- Nettotulos ja Nettotulos-%. Ei päiväystä. Nettotulos ja nettotulos-%. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 2.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/nettotulos-ja-nettotulos-prosentti>
- Nettovelkaantumisasaste-%. Ei päiväystä. Nettovelkaantumisasaste-% (Net Gearing). [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 11.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/nettovelkaantumisaste-prosentti-net-gearing>
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Edita Prima Oy. Helsinki
- Oman pääoman tuotto-% (ROE). Ei päiväystä. Oman pääoman tuotto-% (ROE). [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 2.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/oman-paaoman-tuotto-prosentti-roe>
- Omavaraisuusaste-%. Ei päiväystä. Omavaraisuusaste-%. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 10.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/omavaraisuusaste-prosentti>
- Ostovelkojen kiertoaika. Ei päiväystä. Ostovelkojen kiertoaika. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 12.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/tehokkuus/ostovelkojen-kiertoaika>
- Quick ratio. Ei päiväystä. Quick ratio. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 11.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/maksuvalmius/quick-ratio>
- Rahoituskulujen hoitokate. Ei päiväystä. Rahoituskulujen hoitokate. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 11.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/rahoituskulujen-hoitokate>
- Rahoituslaskelman laatiminen. 30.1.2017. Rahoituslaskelman laatiminen. Helsinki: Kirjanpitolautakunta.
- Salmi, I. 2020. Mitä tilinpäätös kertoo? 10. uud. p. Helsinki: Edita.
- Selander Oy. Ei päiväystä. Yritystoiminnan kannattavuus. [Verkkosivu]. www.selanderoy.fi. [Viitattu 29.10.2020]. Saatavana: <https://www.selanderoy.fi/digikirja/3-yritystoiminnan-kannattavuus/>

Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROCE). Ei päiväystä. Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROCE). [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 2.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/kannattavuus/sijoitetun-paaoman-tuotto-prosentti-roi>

Suhteellinen velkaantuneisuus-%. Ei päiväystä. Suhteellinen velkaantuneisuus-%. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 10.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/suhteellinen-velkaantuneisuus-prosentti>

TEM. 16.10.2019. Taloushallintoalan toimialaraportti 2019. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 5.11.2020]. Saatavilla: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161842/TEM_2019_50_R.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Uusyrittäjäkeskus. 2.12.2016. Mistä syntyy yrityksen kannattavuus? [Blogikirjoitus]. Uusyrittäjäkeskus.fi. [Viitattu 29.10.2020]. Saatavana: <https://www.uusyrittäjäkeskus.fi/blogi/mista-syntyy-yrityksen-kannattavuus/>

Vaihto-omaisuuden kiertoaika. Ei päiväystä. Vaihto-omaisuuden kiertoaika (päivää). [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 12.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/tehokkuus/vaihto-omaisuuden-kiertoaika>

Vaittinen, T. 2015. Tilinpäätös ja osakkeen arvonmääritys. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Julkaisematon.

Valtioneuvosto. 16.10.2019. Taloushallintoala polarisoituu, samalla kun alan työtehtävät monipuolistuvat. [Verkkosivu]. Helsinki: Valtioneuvosto. [Viitattu 5.11.2020]. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410877/taloushallintoala-polarisoituu-samalla-kun-alan-tyotehtavat-monipuolistuvat>

Vieraan pääoman takaisinmaksuaika. Ei päiväystä. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj. [Viitattu 11.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas/vakavaraisuus/vieraan-paaoman-takaisinmaksuaika>

Yritystoiminta. Ei päiväystä. Kannattavuus. [Verkkosivu]. www.tieto.osaavayrittaja.fi. [Viitattu 29.10.2020]. Saatavana: <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/kannattavuus>

Yritystutkimus ry. 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 10. korj. laitos. Helsinki: Gaudeamus.

LIITTEET

Liite 1. Tunnuslukuanalyysiohje

Liite 2. Excel-pohja

LIITE 1 Tunnuslukuanalyysiohje

Tunnuslukuanalyysin tekeminen ja tulkinta

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ.....	2
1 TUNNUSLUKUANALYYSIN VAIHEET.....	4
2 TULOSLASKELMAN OIKAISEMINEN	6
3 TASEEN OIKAISEMINEN	14
3.1 Vastaavaa	15
3.2 Vastattavaa	19
4 KANNATTAVUUS.....	24
4.1 Myyntikate (Gross Profit).....	24
4.2 Käyttökate (EBITDA)	25
4.3 Liiketulos	25
4.4 Rahoitustulos.....	26
4.5 Nettotulos	26
4.6 Kokonaistulos.....	27
4.7 Kokonaispääoman tuotto.....	27
4.8 Sijoitetun pääoman tuotto (ROI)	28
4.9 Oman pääoman tuotto.....	29
5 VAKAVARAISUUS	30
5.1 Omavaraisuusaste	30
5.2 Suhteellinen velkaantuneisuus.....	31
5.3 Nettovelka	32
5.4 Net Gearing (nettovelkaantumisaste)	32
6 MAKSUVALMIUS	34
6.1 Quick ratio	34
6.2 Current ratio	35
7 PÄÄOMAN KÄYTÖN TEHOKKUUS.....	37

7.1 Käyttöpääoma ja käyttöpääomaprocentti	37
7.2 Nettokäyttöpääoma	38
7.3 Vaihto-omaisuuden kiertoaika	38
7.4 Myyntisaamisten kiertoaika	39
7.5 Ostovelkojen kiertoaika	40
8 MUITA TUNNUSLUKUJA.....	41
8.1 Lainojen hoitokate	41
8.2 Vieraan pääoman takaisinmaksuaika.....	41
8.3 Korolliset velat/käyttökate.....	42
8.4 Rahoituskulujen hoitokate	42
8.5 Korkokate	43
8.6 Investointien tulorahoitus.....	43
8.7 Nettorahoituskulut	43
8.8 Toiminnan laajuuden mittareita	44
9 KASVU JA RISKIANALYYSI	46
10 KASSAVIRTALASKELMA	48
10.1 Kassavirtalaskelmien jäämien tulkintaa.....	52
LÄHTEET	54

1 TUNNUSLUKUANALYYSIN VAIHEET

- 1. Tuloslaskelman ja taseen oikaiseminen
- 2. Analyysin tavoitteiden, mittauskohteiden ja mittareiden määrittely
- 3. Tunnuslukujen laskeminen
- 4. Tulosten arviointi ja tulkinta

Tunnuslukuanalyysi lähtee liikkeelle tuloslaskelman ja taseen oikaisemisesta, jotta tunnuslukuja voidaan luotettavasti laskea ja niistä saadaan vertailukelpoisia muihin yrityksiin nähden. Kun halutaan verrata tunnuslukuanalyysin tuloksia saman toimialan yrityksiin tunnuslukuihin, voidaan apuna käyttää ToimialaOnline-sivustoa, josta löytyy laajasti tietoa eri toimialoihin liittyen. ToimialaOnline-sivustoa ylläpitää nykyään Työ- ja elinkeinoministeriö ja se löytyy osoitteesta <https://tem-tilastopalvelu.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/>. Tilastoja voidaan maksuttomalta puolelta hakea seuraavasti:

<https://tem-tilastopalvelu.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/> → ToimialaOnline – maksuton → Finnvera
→ Finnveran tilinpäätöstilastot

Finnveran tilinpäätöstilastot

Valitse muuttajat
Tietoja taulukosta

Merkitse valintasi ja valitse esitysmuoto (taulukko ruutuun tai tiedostomuoto). Valintaohje
* -merkityille muuttajille tarvitaan ainakin yksi arvo

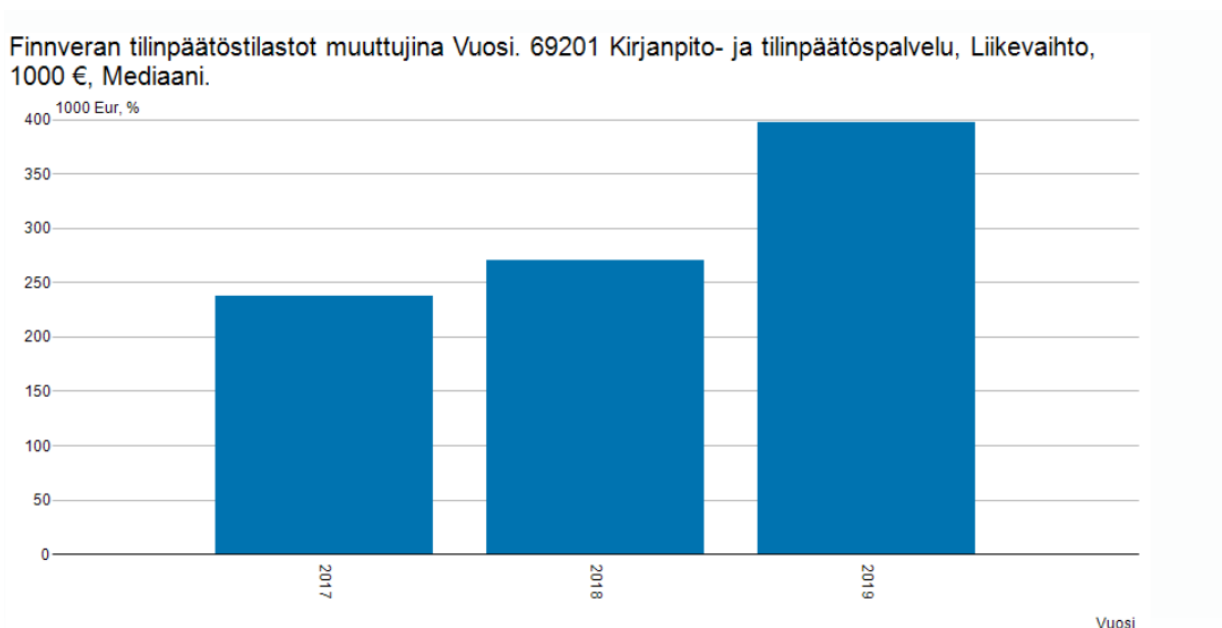
<p>Toimiala *</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> ☒ ☐ ☐ ☐ </div> <p>Yhteensä 727 Valittu 0</p> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 2px; font-size: x-small;"> 00000 Toimialat yhteensä 01 Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut 011 Yksivuotisten kasvien viljely 0113 Vihannesten ja melonien, juuresten ja mukulakasvien viljely 01131 Vihannesten viljely avomaalla (pl. peruna ja sokerijuunkas) 01132 Vihannesten viljely kasvihuoneessa </div> <p>Etsi <input type="text"/> <input type="button" value="▶"/></p> ☐ Beginning of word		
<p>Muuttaja *</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> ☒ ☐ ☐ ☐ </div> <p>Yhteensä 19 Valittu 0</p> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 2px; font-size: x-small;"> Tilinpaätösanalyysien/yritysten lukumäärä, kpl Liikevaihto, 1000 € Liikevaihdon muutos, % Henkilöstöä keskimäärin, kpl Liikevaihto/henkilö Käyttökate, % </div> <p>Etsi <input type="text"/> <input type="button" value="▶"/></p> ☐ Beginning of word	<p>Keskiluku *</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> ☒ ☐ ☐ ☐ </div> <p>Yhteensä 4 Valittu 0</p> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 2px; font-size: x-small;"> Havainnot Yläkvartiili Mediaani Alakvartiili </div> <p>Etsi <input type="text"/> <input type="button" value="▶"/></p> ☐ Beginning of word	<p>Vuosi *</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> ☒ ☐ ☐ ☐ </div> <p>Yhteensä 5 Valittu 0</p> <div style="border: 1px solid #ccc; padding: 2px; font-size: x-small;"> 2019 2018 2017 2016 2015 </div> <p>Etsi <input type="text"/> <input type="button" value="▶"/></p> ☐ Beginning of word

Valittuja taulukkosoluja: 0 (enimmäisraja on 1 000 000)
Selailunäkymä on rajoitettu 2 000 riviin ja 500 sarakkeeseen

Taulukkonäkymä 1

Kuva 13. Finnveran tilinpäätöstilasto -taulukko

Yllä olevan polun kautta aukeaa Kuvan 1 mukainen taulukko, josta valitaan muuttajat, jonka mukaan ohjelma hakee haluamiasi tietoja. Jos halutaan tarkastella esimerkiksi kirjanpito- ja tilinpäätöspalveluja tarjoavien yritysten liikevaihdon mediaania vuodelta 2017–2019, toimiala-valikosta valitaan *69201 Kirjanpito- ja tilinpäätöspalvelu*, muuttujista *Liikevaihto, 1000 €*, keskiluvusta *Mediaani* ja vuodesta *2017–2019*. Taulukkonäkymästä voidaan valita, minkälaisena tulokset halutaan esitettävä, esimerkiksi taulukkonäkymässä 1 tai pylväskuviona. Valitaan tähän esimerkiksi pylväskuvio. Tämän jälkeen painetaan *Jatka*-painiketta, jolloin saadaan haun mukaiset tulokset.

Kuva 14. ToimialaOnline esimerkkihaun tulokset.

2 TULOSLASKELMAN OIKAISEMINEN

Tuloslaskelman oikaisuilla yrityksen liiketoiminnan kannattavuudesta ja volyyymista halutaan tehdä mahdollisimman vertailukelpoinen ja oikea kuva. Oikaisujen tavoitteena on selvittää yrityksen tulos, joka kuvaa niin säännöllinen, jatkuvan sekä ennustettavan liiketoiminnan tulosta. Alla esimerkit sekä kululaji- että toimintokohtaisen oikaistun tuloslaskelman kaava. Tarkastellaan sitten lähemmin oikaistavia eriä ja mitä eriä näihin virallisesta tuloslaskelmasta yhdistellään. Tässä lähinnä tarkastellaan kululajikohtaisen tuloslaskelman oikaisua, koska tämä kuitenkin on yleisemmin käytetty tuloslaskelman muoto.

Oikaistun toimintokohtaisen tuloslaskelman kaava			
LIKEVAIHTO			
Liiketoiminnan muut tuotot			+
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ			
Hankinnan ja valmistukset kulut			-
Myyntin ja markkinoinnin kulut			-
Hallinnon kulut			-
Laskennallinen palkkorjaus			-
Liiketoiminnan muut kulut			-
KÄYTTÖKATE			
Suunitelman mukaiset poistot			-
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä			-
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset			-
LIKETULOS			
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista			+
Muut korko- ja rahoitustuotot			+
Korkokulut ja muut rahoituskulut			-
Kurssierot			+/-
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset			-
Välittömät verot			-
NETTOTULOS			
Satunnaiset tuotot			+
Satunnaiset kulut			-
Konserniavustus			+/-
KOKONAISTULOS			
Poistoeron lisäys/vähennys			-/+
Verotusperusteisten varauste lisäys/vähennys			-/+
Laskennallinen palkkorjaus			+
Käyvän arvon muutokset			+/-
Muut tuloksen oikaistut			+/-
TILIKAUDEN TULOS			

Kuva 15. Toimintokohtaisen oikaistun tuloslaskelman kaava.

Oikaistun kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava				
LIIEVAIHTO				
Liiketoiminnan muut tuotot				+
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ				
Aine- ja tarvikekäyttö				
Ulkopuoliset palvelut			-/+	
Henkilöstökulut			+	
Laskennallinen palkkorjaus			+	
Liiketoiminnan muut kulut			+	
Valmisteveraston lisäys/vähennys			+	-
KÄYTTÖKATE				
Suunitelman mukaiset poistot				-
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä				-
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset				-
LIIKETULOS				
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista				+
Muut korko- ja rahoitustuotot				+
Korkokulut ja muut rahoituskulut				-
Kurssierot				+/-
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset				-
Välittömät verot				-
NETTOTULOS				
Satunnaiset tuotot				+
Satunnaiset kulut				-
Konserniavustus				+/-
KOKONAISTULOS				
Poistoeron lisäys/vähennys				-/+
Verotusperusteisten varauste lisäys/vähennys				-/+
Laskennallinen palkkorjaus				+
Käyvän arvon muutokset				+/-
Muut tuloksen oikaisut				+/-
TILIKAUDEN TULOS				

Kuva 16. Kululajikohtaisen oikaistun tuloslaskelman kaava.

Oikaistun tuloslaskelman erät:	Virallisesta tuloslaskelmasta yhdisteltävät erät ja oikaisu:
Liikevaihto	Liikevaihto; vähennetty annetut alennukset, arvonlisäverot ja muut myynnin määrään perustuvat verot. Myyntiprovisiot, luottotappiot, tekijänpalkkiot ja rahat kuuluvat liiketoiminnan muihin kuluihin.
Liiketoiminnan muut tuotot	Liiketoiminnan muut tuotot, jotka ovat toistuvia (esim. vuokratuotot) tai avustukset ja tuet, joidenka kulutkin on kirjattu tuloslaskelmaan. Kertaluonteiset erät siirretään satunnaisiin tuottoihin.
Aine- ja tarvikekäyttö	Ostot tilikauden aikana ja Varaston lisäys (-) / vähennys (+). Ostoista vähennetään varastojen lisäykset ja lisätään vähennykset.
Ulkopuoliset palvelut	Ulkopuoliset palvelut; liiketoimintaan liittyvät tähän erään kuuluva kulut (esim. alihankinta ja työvoiman vuokraus), hallinnon palvelut eivät kuulu tähän ryhmään.
Henkilöstökulut	Palkat ja palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut.
Laskennallinen palkkakorjaus	Jos omistajien työpanos merkittävä, mutta palkkaa ei ole maksettu (yksityiset elinkeinonharjoittajat, henkilöyhtiöt) tai palkka liian alhainen (esim. osakeyhtiöissä), tehdään laskennallinen palkkakorjaus porrastaen liikevaihdon mukaan (liikevaihto 100–500 te korjaus 30 te/h, yli 500 te korjaus 50 te/h).
Liiketoiminnan muut kulut	Liiketoiminnan muut kulut. Liiketoimintaan kuulumattomat olennaiset ja kertaluonteiset erät siirretään satunnaisiin kuluihin.
Valmisteveraston muutos	Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen lisäys (+) / vähennys (-) ja valmistus omaan käyttöön (+). Oikaisussa valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston arvoon lisätään valmistus omaan käyttöön.
Käyttökate	
Suunnitelman mukaiset poistot	Suunnitelman mukaiset poistot. Jos poistot eivät ole pysyvien vastaavien laatuun ja määrään verrattuna suhteessa tai ne ylittävät tavallisen käytännön, oikaistaan virallisen tuloslaskelman poistot vastaamaan EVL:n mukaisia maksimipoistoja. Maksimipoistojen ja yrityksen poistojen ero kirjataan muihin tuloksen oikaisuihin.
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset	Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset.
Liiketulos	
Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista	Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä, tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä ja tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista. Mahdolliset kurssivoitot siirretään kurssieroihin.
Muut korko- ja rahoitustuotot	Muut korko- ja rahoitustuotot. Kurssivoitot oikaistaan kurssieroihin ja käyvän arvon muutoksen käyvän arvon muutoksiin.

Korkokulut ja muut rahoituskulut	Korkokulut ja muut rahoituskulut. Kurssitappiot oikaistaan kurssieroihin ja käyvän arvon muutoksen käyvän arvon muutoksiin.
Kurssierot	Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista, muut korko- ja rahoitustuotot ja korkokulut ja muut rahoituskulut. Kaikki edellä mainittuihin eriin sisältyvät kurssivoitot ja -tappiot oikaistaan kurssieroihin.
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset	Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista ja arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista sekä arvonalentumiset lainasaamisista.
Välittömät verot	Tuloverot ja muut välittömät verot. Sisältää vain nettotuloksesta aiheutuneet verot, aikaisempien tilikausien veronpalautukset ja jäännösverot siirretään satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Satunnaisiksi tuotoiksi ja kuluiksi siirretyistä liiketoiminnan muista tuotoista ja kuluista aiheutuneet verot siirretään myös satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Laskennalliset verosaamiset ja -velat siirretään muihin tuloksen oikaisuihin.
Nettotulos	
Satunnaiset tuotot	Liiketoiminnan muut tuotot, tuloverot ja muut välittömät verot
Satunnaiset kulut	Liiketoiminnan muut kulut, tuloverot ja muut välittömät verot
Konserniavustus	Konserniavustus
Kokonaistulos	
Poistoeron lisäys/vähennys	Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+).
Verotusperusteisten varausten lisäys/vähennys	Verotusperusteisten varausten lisäys (-) / vähennys (+)
Laskennallinen palkkakorjaus	Sama kuin aiempi laskennallinen palkkakorjaus.
Käyvän arvon muutokset	Sisältää oikaistuja eriä muista korko- ja rahoitustuotoista ja korkokuluista ja muista rahoituskuluista.
Muut tuloksen oikaisut	Sisältää muihin eriin tehtyjä oikaisuja, jotka eivät sisälly esim. satunnaisiin tuottoihin ja -kuluihin tai kurssieroihin. Esim. laskennalliset verosaamiset tai -velat.
Tilikauden tulos	

Liikevaihto sisältää yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuotot vähennettynä annetuilla alennuksilla, arvonalisäveroilla ja muilla välittömästi myynnin määrään perustuvilla veroilla. Liikevaihto on yleensä melko suoraan otettavissa virallisesta tuloslaskelmasta. Huomioitavaa erässä kuitenkin on, että jos yritys käyttää osatuloutusta, etenkin siirryttäessä tähän liikevaihdon vertailukelpoisuus edellisiin tilikausiin ja toisiin yrityksiin vaikeutuu. Huomioitavaa on myös, että esim. myyntiprovisio, luottotappiot, tekijänpalkkiot ja rahat eivät

ole liikevaihdon oikaisueriä vaan ne sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin. Merkittävin kriteeri liikevaihdon kirjauskypsyydelle on se, onko tulo jo ansaittu.

Liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjataan virallisen tuloslaskelman liiketoiminnan muihin tuottoihin liittyvät erät, jotka eivät kuulu yrityksen varsinaisen toiminnan tuottoihin, mutta ovat silti toistuvia. Tällaisia eriä ovat esimerkiksi vuokratuotot, perityt korvaukset ja saadut provisiot. Saadut tuotekehitys-, käynnistys- ja tutkimusavustukset sekä esim. EU-tuotanto- ja työllistämistuet kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin oikaistussa tuloslaskelmassa, koska yleensä myös näitä vastaavat kulut on kirjattu tuloslaskelmaan. Eliminoitavia eriä, jotka siirretään oikaistussa tuloslaskelmassa satunnaisiin tuottoihin, ovat esimerkiksi pysyvien vastaavien myyntivoitot. Virallisessa tuloslaskelmassa ei enää eritellä satunnaisia eriä, joka liiketoiminnan muista tuotoista onkin tehnyt melko kirjavan.

Aine ja tarvikekäyttö oikaistussa tuloslaskelmassa sisältää virallisen tuloslaskelman aine- ja tavarastot (*Ostot tilikauden aikana*), josta on vähennetty näiden varastojen lisäykset tai vastaavasti lisätty näiden varastojen vähennys (*Varastojen lisäys (-) / vähennys (+)*). Valmistustoimintaa harjoittavilta yrityksiltä liikevaihtoa vastaavaa ainekäyttöä ei voida laskea, koska muuttuviin ja kiinteisiin kuluihin jakoa ei tuloslaskelmassa esitetä. Kaupan alan yrityksillä aine- ja tarvikekäyttö sisältää niin tavarastot kuin varastojen muutokset, jotka kertovat suoraan myytyjen hyödykkeiden hankintakustannukset.

Ulkopuoliset palvelut oikaistussa tuloslaskelmassa mukailevat suurimmalta osin virallisen tuloslaskelman ulkopuolisten palvelujen kuluja, eikä näihin yleisesti tehdä oikaisuja. Ulkopuoliset palvelut sisältävät liiketoimintaan liittyviä kuluja esim. alihankinnasta, työvoiman vuokraamisesta ja konsultoinnista. Sen sijaan hallintoon liittyvien palvelujen kulut eivät tähän ryhmään kuulu. Yleisesti ulkopuolisten palvelujen suurelle kasvulle voi syynä olla yrityksen tehtävien ulkoistaminen ulkopuolisille. Tämä muutos yleensä näkyy myös henkilöstökuluissa alenemisena.

Henkilöstökulut oikaistussa tuloslaskelmassa sisältää virallisen tuloslaskelman ennakonpidätyksen alaiset palkat ja näihin verrattavat kulut sekä suoraan näiden perusteella määräytyvät kulut. Muut vapaaehtoiset henkilöstökulut ovat puolestaan liiketoiminnan muita kuluja. Yhdisteltäviä eriä oikaistun tuloslaskelman henkilöstökuluihin

ovat siis virallisesta tuloslaskelmasta *Palkat ja palkkiot* ja henkilösivukuluista *Eläkekulut* ja *Muut henkilösivukulut*.

Laskennallinen palkkakorjaus oikaistussa tuloslaskelmassa liittyy siihen, että kaikkia yhtiömuotoja ei verotuksellisesti kohdella samalla tavalla. Esimerkiksi omistajien palkkoja kohdellaan eri tavoin ja yksityisen elinkeinonharjoittajan palkkaa ei ollenkaan sisällytetä tuloslaskelmaan. Myös henkilöyhtiöissä omistajan palkka voi kuluna olla vain poikkeuksellisesti. Tämä aiheuttaa sen, että analysoitavat yrityksen eivät ole kannattavuustarkastelussa vertailukelpoisia, kun kaikkia yritystoiminnan tuottojen aikaansaamiseksi tarvittuja henkilöstökuluja ei ole kirjattu tuloslaskelmaan. Jotta vertailukelpoisuus säilytettäisiin, täysiaikaista työtä tekeväälle omistajalle tulisi laskea palkkaa tuloslaskelmaan vähintään sen verran, mitä samalla alalla normaalista palkkatyöstä saisi. Lähtökohtaisesti palkkaoikaisua ei tehdä kiinteistöyhtiöissä, yhdistyksissä ja säätiöissä. Yksityisotot ja osingonjaot eivät vaikuta korjauksen suuruuteen. Omistaja-yrittäjä saattaa kuitenkin nauttia merkittäviäkin luontoisetuja yrityksestä, joten palkkakorjausta tulisi mahdollisuuksien mukaan tarkastella tapauskohtaisesti. Palkkakorjaus suhteutetaan liikevaihtoon (kts. alla oleva taulukko). Jos samasta taloudesta omistajiin kuuluu useampi henkilö, voidaan tarpeen tullen harkita pienempiäkin korjauksia henkilöä kohti, esim. 50 % taulukossa olevista summista. Tilikauden pituus otettava huomioon myös palkkakorjauksessa.

Liikevaihto (12 kk), €	Palkkakorjaus/henkilö, €
100 000–500 000	30 000
yli 500 000	50 000

Liiketoiminnan muita kuluja oikaistussa tuloslaskelmassa oikaistaan liiketoimintaan kuulumattomilla olennaisilla ja kertaluonteisilla erillä, esim. pysyvien vastaavien myyntitappioilla. Tällaiset erät eliminoidaan liiketoiminnan muista kuluista ja siirretään puolestaan oikaistun tuloslaskelman satunnaisiin kuluihin.

Valmisteveraston muutos oikaistussa tuloslaskelmassa saadaan lisäämällä valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston arvon muutokseen valmistus omaan käyttöön. Valmistus omaan käyttöön tarkoittaa yrityksen itse tuottamia hyödykkeitä, jotka on myynnin sijasta jätetty pysyviin vastaaviin. Vaihto-omaisuuden ennakkomaksujen muutos ei sisälly varastojen muutokseen tuloslaskelmassa. Valmisteveraston muutokseen yhdistetään siis

virallisesta tuloslaskelmasta *Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston lisäys (+) / vähennys (-)* ja *Valmistus omaan käyttöön (+)*.

Suunnitelman mukaisiin poistoihin oikaistussa tuloslaskelmassa sisältää virallisen tuloslaskelman suunnitelman mukaiset poistot. Jos poistot eivät kuitenkaan ole pysyvien vastaavien määrään ja laatuun verrattuna suhteessa tai poistoajat ylittävät KILAn suositukset selvästi, käytetään elinkeinoverolain (EVL) mukaisia maksimipoistoja. EVL:n poistojen ja yrityksen itse tekemien poistojen ero sisällytetään oikaistuun tuloslaskelmaan muihin tuloksen oikaisuihin.

Arvon alentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä ja vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset otetaan melko lailla suoraan virallisesta tuloslaskelmasta. Näihin ei oikeastaan tehdä oikaisuja.

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista oikaistussa tuloslaskelmassa sisältävät virallisen tuloslaskelman *Tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä, tuotot osuuksista omistusyhteisyhteisöissä ja tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista*. Oikaistussa tuloslaskelmassa näihin eriin mahdollisesti sisältyvät kurssivoitot siirretään kurssieroihin.

Muut korko- ja rahoitustuotot sisältävät oikaistussa tuloslaskelmassa virallisen tuloslaskelman muut korko- ja rahoitustuotot, joista on oikaistu mahdolliset kurssivoitot kurssieroihin. Rahoitustuottoihin mahdollisesti sisältyvät käyvän arvon muutokset siirretään käyvän arvon muutoksiin. Poikkeuksena kuitenkin sellaiset yritykset, joidenka pääasiallinen liiketoiminta on rahoitusvälineisiin ja kiinteistöihin sijoittaminen, joidenka ansaintalogiikka perustuu olennaisesti kyseisten omaisuuserien arvonmuutoksiin.

Korkokulut ja muut rahoituskulut sisältää virallisen tuloslaskelman korkokulut ja muut rahoituskulut, joista mahdolliset kurssitappiot oikaistaan kurssieroihin. Myös tähän erään sisältyvät käyvän arvon muutokset siirretään käyvän arvon muutoksiin kokonaistuloksen alapuolelle. Poikkeuksena kuitenkin edellä muut korko- ja rahoitustuotot mainitut yritykset.

Kurssierot eivät sisälly viralliseen tuloslaskelmaan, jos ne eivät ole suuruudeltaan merkittäviä, jolloin ne voidaan mainita erikseen. Kurssivoittoja voi sisältyä eriin *Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista ja muut korko- ja rahoitustuotot*. Kurssitappioita voi

puolestaan sisältyä *Korkokulut ja muut rahoituskulut* -erään. Kaikki edellä mainittuihin eriin sisältyvät kurssivoitot ja -tappiot siirretään kurssierot kohtaan oikaistussa tuloslaskelmassa.

Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset sisältävät virallisesta tuloslaskelmasta pysyvien ja vaihtuvien vastaavien sijoitusten ja lainasaamisten arvonalentumiset. Näihin ei oikeastaan tehdä oikaisuja.

Välittömät verot sisältävät virallisen tuloslaskelman tuloverot ja muut välittömät verot. Kiinteistövero ja yleisradiovero ovat puolestaan liiketoiminnan muihin kuluihin kuuluvia kuluja. Nettotulokseen vaikuttavina veroina otetaan vain huomioon vain verot, jotka ovat tarkasteltavan kauden tuloksesta aiheutuneet. Aikaisempien tilikausien veronpalautukset tai jäännösverot siirretään satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Veroja oikaistaan myös siltä osin, kun satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin on tehty oikaisuja liiketoiminnan muista tuotoista ja kuluista. Näistä oikaisuista aiheutuneet verotkin siirretään satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Oikaisu on kuitenkin enintään tilikauden verojen suuruinen. Laskennalliset verosaamiset ja -velat siirretään muihin tuloksen oikaisuihin.

Satunnaiset tuotot ja kulut sisältävät liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin, tuloveroihin ja muihin välittömiin veroihin tehdyt oikaisut. **Konserniavustus** sisältää virallisen tuloslaskelman mukaisen konserniavustuksen. Tämä sijoitetaan nettotuloksen, jota analysoinnissa yleensä pidetään säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tuloksena, koska konserniavustuksella ei ole kannattavuuden mittaukseen vaikutusta. **Poistoeron lisäys/vähennys** sisältää virallisen tuloslaskelman poistoeron lisäyksen tai vähennyksen. **Verotusperusteisten varausten lisäys/vähennys** sisältää puolestaan virallisen tuloslaskelman verotusperusteisten varausten lisäyksen tai vähennyksen. Tilinpäätösjärjestelyinä poistoerot ja verotusperusteiset varaukset eivät liity yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan, vaan ne ovat verosuunnittelun keinoja, jonka vuoksi ne esitetään vasta kokonaistuloksen alla. Pakolliset varaukset ovat sellaisia kuluja, jotka yleensä liittyvät joko tarkasteltavaan kauteen tai aikaisempaan ja ne on kirjattu kuluksi niille kuuluviin kohtiin eikä niihin tavallisesti tehdä oikaisuja.

3 TASEEN OIKAISEMINEN

Taseen oikaisemisen tarkoituksena on eliminoida taseesta varallisuuserät, joilla ei ole tulontuottamiskykyä todellisuudessa, sekä merkitä näkyviin tällainen olennainen varallisuus, jota ei taseessa ole esitetty. Näkymättömät velat merkitään takaisinmaksuajankohdan mukaan oikaistuun taseeseen, omaa pääomaa korjataan varojen ja velkojen nettokorjauksilla. Taseen oikaisemisen tarkoituksena on saada yrityksen taloudellisesta asemasta vertailukelpoisempi ja oikeampi kuva. Taseen oikaisu on yleensä vielä vaikeampaa kuin tuloslaskelman oikaisemine. Tämä johtuu yksinomaan taseen luonteesta, joka liittyy tulevaisuudessa saataviin tuloihin, ja siihen, ettei tilinpäätös yleensä tarjoa perusteita taseen oikaisujen tekemiselle, jos esim. tarvittavia tietoja ei ole saatavilla ja yritystä ei tunneta. Taseeseen on mahdollista myös entistä enemmän kirjata varoiksi sellaisiakin aineettomia hyödykkeitä, joiden tulontuottamiskyky on epävarma. Tämä vaikeuttaa taseen oikaisua entisestään. Yrityksen tase voikin pahimmillaan olla kokoelma eriä, joiden tulostuottamiskyky on erittäin epävarma. Vieraan pääoman jakamista korottomaan ja korolliseen tarvitaan tunnuslukujen laskelmassa, mutta tämä tehdään yleensä arvionvaraisesti, jos erottelua ei ole tehty liitetiedoissa.

3.1 Vastaavaa

Oikaistun taseen kaava			
PYSYVÄT VASTAAVAT		OMA PÄÄOMA	
Kehittämismenot		Osake- tai muu peruspääoma	
Liikearvo		Ylikurssi-, vara- ja arvonorotusrahasto	
Muut aineettomat hyödykkeet		Käyvän arvon rahasto	
Aineettomat hyödykkeet yhteensä		Muut rahastot	
Maa- ja vesialueet		Kertyneet voittovarot	
Rakennukset ja rakennelmat		Tilikauden tulos	
Koneet ja kalusto		Pääomalainat	
Muut aineelliset hyödykkeet		Taseen oma pääoma yhteensä	
Aineelliset hyödykkeet yhteensä		Poistoero	
Sisäiset osakkeet ja osuudet		Verotusperusteiset varaukset	
Muut osakkeet ja osuudet		Poistoero ja varaukset yhteensä	
Sisäiset saamiset		Oman pääoman oikaisu	
Muut saamiset ja sijoitukset		Oikaistu oma pääoma yhteensä	
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä		VIERAS PÄÄOMA	
Leasingomaisuus		Pääomalainat	
VAIHTUVAT VASTAAVAT		Lainat rahoituslaitoksilta	
Aineet ja tarvikkeet		Takaisinlainat tev-laitoksilta	
Keskeneräiset tuotteet		Saadut ennakot	
Valmiit tuotteet		Sisäiset velat	
Muu vaihto-omaisuus		Muut pitkäaikaiset velat	
Vaihto-omaisuus yhteensä		Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	
Myyntisaamiset		Laskennallinen verovelka	
Sisäiset myyntisaamiset		Pakolliset varaukset	
Muut sisäisestä saamiset		Leasingvastuut	
Muut saamiset		Korolliset lyhytaikaiset velat	
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä		Saadut ennakot	
Rahat ja rahoitusarvopaperit		Ostovelat	
		Sisäiset ostovelat	
		Muut sisäiset korolliset velat	
		Muut sisäiset korottomat velat	
		Muut korottomat lyhytaikaiset velat	
		Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	
		Oikaistu vieras pääoma yhteensä	
Vastaavaa yhteensä		Vastattavaa yhteensä	

Kuva 17. Oikaistun taseen vastaavaa-puolen kaava.

Oikaistun taseen vastaavan erä	Virallisen taseen vastaavista yhdisteltävät erät ja oikaistus
PYSYVÄT VASTAAVAT	
Kehittämismenot	Kehittämismenot. Tuottamattomat kehittämismenot oikaistaan pois vastaavista ja omasta pääomasta.
Liikearvo	Liikearvo. Arvottomaksi osoittautuneet liikearvot eliminoidaan vastaavista ja omasta pääomasta.
Muut aineettomat hyödykkeet	Aineettomat oikeudet, muut aineettomat hyödykkeet ja aineettomien hyödykkeiden ennakkomaksut.
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	
Maa- ja vesialueet	Maa- ja vesialueet
Rakennukset ja rakennelmat	Rakennukset ja rakennelmat
Koneet ja kalusto	Koneet ja kalusto
Muut aineelliset hyödykkeet	Muut aineelliset hyödykkeet ja ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	
Sisäiset osakkeet ja osuudet	Sijoituksista osuudet saman konsernin yrityksissä ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä. Oman pääoman menettäneiden omistettujen yritysten, joiden osakkeilla ei ole arvoa, tasearvo eliminoidaan osakkeista ja omasta pääomasta.
Muut osakkeet ja osuudet	Sijoituksista muut osakkeet ja osuudet
Sisäiset saamiset	Sijoituksista ja pitkäaikaisista saamisista saamiset saman konsernin yrityksiltä ja omistusyhteisyhteisöiltä. Voi olla tarpeellista oikaista. Kts. tarkemmin s. 15.
Muut saamiset ja sijoitukset	Sijoituksista muut saamiset ja pitkäaikaisista saamisista myyntisaamiset, lainasaamiset, muut saamiset, maksamattomat osakkeet/osuudet ja siirtosaamiset.
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä	
Leasingomaisuus	
VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Aineet ja tarvikkeet	Vaihto-omaisuuden aineet ja tarvikkeet.
Keskeneräiset tuotteet	Vaihto-omaisuuden keskeneräiset tuotteet.
Valmiit tuotteet	Vaihto-omaisuuden valmiit tuotteet/tavarat. Tukku- tai vähittäiskauppaa harjoittavan yrityksen tähän kohtaan kirjaama vaihto-omaisuus oikaistaan aineisiin ja tarvikkeisiin.
Muu vaihto-omaisuus	Vaihto-omaisuuden muu vaihto-omaisuus ja ennakkomaksut.
Vaihto-omaisuus yhteensä	
Myyntisaamiset	Lyhytaikaisista saamisista myyntisaamiset.
Sisäiset myyntisaamiset	Lyhytaikaisista saamisista saamiset saman konsernin yrityksiltä ja omistusyhteisyhteisöiltä.
Muut sisäiset saamiset	Lyhytaikaisista saamisista saamiset saman konsernin yrityksiltä ja omistusyhteisyhteisöiltä.

Muut saamiset	Lyhytaikaisista saamisista lainasaamiset, muut saamiset, maksamattomat osakkeet/oikeudet ja siirtosaamiset.
Lyhytaikaiset saamiset	
Rahat ja rahoitusarvopaperit	Rahoitusarvopapereista osuudet saman konsernin yrityksissä, muut osakkeet ja osuudet, muut arvopaperit ja rahat ja pankkisaamiset.
VASTAAVAA YHTEENSÄ	

Aineettomiin hyödykkeisiin voidaan aktivoida vain sellaisia menoja, jotka tuottavat niitä vastaavan tulon tulevina vuosina. **Perustamismenojen** aktivointi ei ole mahdollista, koska näillä ei ole itsenäistä tulontuottamiskykyä, kuten ei myöskään tutkimusmenoilla. **Kehittämismenojen** tulee todennettavasti olla tulosta kerryttävä vaikutus. Tuottamattomaksi osoittautuneet kehittämismenot eliminoidaan taseen vastaavista, korjaus tehdään oman pääoman kautta. **Liikearvosta** eliminoidaan arvottomaksi osoittautuneet liikearvot taseen vastaavista ja omasta pääomasta. **Muista aineettomista hyödykkeistä**, jotka oikaistussa taseessa sisältää virallisen taseen aineettomat oikeudet, muut aineettomat hyödykkeet ja aineettomiin hyödykkeisiin kohdistuvat ennakkomaksut, eliminoidaan niihin kirjatut menot, joilla ei ole tulo-odotuksia.

Aineellisten hyödykkeiden tasearvoja ei lähtökohtaisesti oikaista. Kuitenkin jos esim. liitetiedoista selviää, että omaisuus on yliarvostettua suhteessa sen käypään arvoon, tasearvoa korjataan ja omaa pääomaa vastaavasti vähennetään.

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset oikaistussa taseessa esitetään omana eränään. Tämä jakaantuu sisäisiin osakkeisiin ja osuuksiin, muihin osakkeisiin ja osuuksiin, sisäisiin saamisiin ja muihin saamisiin ja sijoituksiin. Virallisesta taseesta vaihtuvien vastaavien pitkäaikaiset saamiset siirretään oikaistun taseen pysyvien vastaavien sijoituksiin ja pitkäaikaisiin saamisiin. **Sisäiset osakkeet ja osuudet** erään oikaistussa taseessa kirjataan virallisen taseen sijoituksista osuudet saman konsernin yrityksistä ja osuudet omistusyhteisy yrityksissä. Jos omistetun yrityksen oma pääoma on menetetty ja osakkeilla ei ole käytettävissä olevien tietojen perusteella arvoa, osakkeiden tasearvo eliminoidaan omasta pääomasta ja osakkeista. **Muihin osakkeisiin ja osuuksiin**, jotka sisältävät virallisesta taseesta sijoituksista muut osakkeet ja osuudet, ei yleensä tehdä oikaisuja.

Sisäiset saamiset sisältävät virallisen taseen sijoituksista ja pitkäaikaisista saamisista saamiset saman konsernin yrityksiltä ja saamiset omistusyhteisyrittäyksiltä. Sisäiset lainasaamiset vähennetään omasta pääomasta ja saamisista seuraavissa tapauksissa:

- Osakeyhtiöillä on henkilöomistajilta vakuudettomia lainasaamisia, henkilöomistajien lainasaaminen ei vähene tai se kasvaa sekä sisältää epävarmuutta joko omistajan tai yhtiön oman huonon taloudellisen tilanteen vuoksi, kyseiset henkilöomistajat eivät nosta palkkaa eivätkä osinkoja yrityksestä
- Kyseessä on velallisyritys, jonka oma pääoma on menetetty ja takaisinmaksu on epätodennäköistä ja epävarmaa
- Lainasaamisen takaisinmaksu on muuten epätodennäköistä.

Muut saamiset ja sijoitukset erään yhdistellään virallisen taseen sijoituksissa olevat muut saamiset ja pitkäaikaisista saamisista myyntisaamiset, lainasaamiset ja siirtosaamiset. Nämä ovat edellisiin ryhmiin kuulumattomia pitkäaikaisia sijoitusluonteisia eriä ja sijoituksia, jotka eivät palvele yrityksen varsinaista liiketoimintaa.

Leasingomaisuuteen oikaistussa taseessa oikaistaan jäljellä olevat leasingmaksut. Samat leasingmaksut kirjataan myös vastattavaa-puolelle leasingvastuisiin.

Vaihto-omaisuus sisältää oikaistussa taseessa aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet ja muun vaihto-omaisuuden. Kaikki nämä ovat lähtökohtaisesti sellaisenaan virallisesta taseesta otettavia. Muuhun vaihto-omaisuuteen yhdistetään virallisesta taseesta muu vaihto-omaisuus ja ennakkomaksut. Ilman yrityksestä saatavaa lisätieto vaihto-omaisuuden arvoihin ei ole yleensä perusteita tehdä korjauksia. Kuitenkin esim., jos tukkukauppa tai vähittäiskauppa harjoittava yritys on vaihto-omaisuutensa kirjannut valmiisiin tuotteisiin, ne oikaistaan aineisiin ja tarvikkeisiin.

Lyhytaikaiset saamiset sisältävät myyntisaamiset, sisäiset myyntisaamiset, muut sisäiset saamiset sekä muut saamiset. Saamisten tulee olla "oikeita", todennäköiset luottotappiot tulee vähentää saamisista ja omasta pääomasta, samoin tehdään myös siirtosaamisiin kirjatuille kurssitappioille. **Myyntisaamisia** voidaan oikaista esim., jos factoringrahoitusta käyttävä yritys soveltaa nettokirjaustapaa. Tässä tapauksessa käytetty factoringluotto lisätään myyntisaamisiin ja taseen velkoihin. Jos luottoriski on kuitenkin siirtynyt rahoittajalle,

oikaisua ei tehdä. **Sisäisiä myyntisaamisia** voi sisältyä virallisessa taseessa niin saamisiin saman konsernin yrityksiltä kuin saamisiin omistusyhteisy yrityksiltä. Oikaistussa taseessa sisäisiin myyntisaamisiin yhdistetään edellä mainituista eristä myös myyntisaamisten osuus. Loppuosa esitetään kohdassa muut sisäiset saamiset. **Muihin sisäisiin saamisiin** yhdistetään muut saamiset ja siirtosaamiset saamisista saman konsernin yrityksiltä ja saamisista omistusyhteisy yrityksiltä. **Muut saamiset** ovat saamisia ulkopuolisilta. Oikaistussa taseessa näihin yhdistetään virallisesta taseesta lyhytaikaisista saamisista lainasaamiset, muut saamiset, maksamattomat osakkeet/oikeudet ja siirtosaamiset. Siirtosaamisiin sisältyviä osatuloutussaamisia käsitellään tunnuslukulaskennassa ja maksuvalmiustarkastelussa käyttöpääoman eränä.

Rahat ja rahoitusarvopaperit on oikaistussa taseessa yhdistetty yhdeksi eräksi, joka sisältää virallisesta taseesta rahoitusarvopaperit ja rahat ja pankkisaamiset. Näihin ei yleensä tehdä oikaisuja.

3.2 Vastattavaa

Seuraavaksi tarkastellaan taseen vastattavaa-puolen oikaisuja. Alla olevassa taulukossa on esitetty oikaistun taseen muoto ja jokaiseen erään yhdisteltävät virallisen taseen erät. Vastattavaa-puolen erät ovat melko suoraan otettavissa virallisesta taseesta, eikä niihin ehkä kohdistu niin paljon oikaisuja kuin vastaavaa-puolen eriin.

Oikaistun taseen vastattavaa erä	Virallisen taseen vastattavista yhdisteltävät erät ja oikaisut
OMA PÄÄOMA	
Osake- tai muu peruspääoma	Osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma.
Ylikurssi-, vara- ja arvonkorotusrahasto	Ylikurssi-, arvonkorotus- ja vararahasto.
Käyvän arvon rahasto	Käyvän arvon rahasto.
Muut rahastot	SVOP rahasto, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot ja muut rahastot.
Kertyneet voittovarot	Edellisten tilikausien voitto (tappio).
Tilikauden tulos	Tilikauden voitto (tappio)
Pääomalainat	Pitkästä vieraasta pääomasta pääomalainat. Kts. sivu 19.
Taseen oma pääoma yhteensä	
Poistoero	Poistoero. Yhteisöverokannan mukainen osuus oikaistaan laskennalliseen verovelkaan.
Verotusperusteiset varaukset	Verotusperusteiset varaukset. Yhteisöverokannan mukainen osuus oikaistaan laskennalliseen verovelkaan.
Poistoero ja varaukset yhteensä	
Oman pääoman oikaisut	Tässä esitetään oman pääoman oikaisut, jotka liittyvät varallisuuden arvojen muutokseen.
Oikaistu oma pääoma yhteensä	
VIERAS PÄÄOMA	
Pääomalainat	Pitkäaikaisen vieraan pääoman pääomalainat. Kts. sivu 19.
Lainat rahoituslaitoksilta	Pitkäaikaisesta vpostista joukkovelkakirja-, vaihtovelkakirja- ja lainat rahoituslaitoksilta.
Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta	Pitkäaikaisesta vpostista takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta.
Saadut ennakot	Pitkäaikaisesta vpostista saadut ennakot, velat saman konsernin yrityksille ja omistusyhteisyriksille.
Sisäiset velat	Pitkäaikaisesta vpostista velat saman konsernin yrityksille ja omistusyhteisyriksille.
Muut pitkäaikaiset velat	Pitkäaikaisesta vpostista ostovelat, rahoitusvekselit, muut velat ja siirtovelat. Rahoituslaitoksien osamaksuvelat oikaistaan rahoituslaitoslainoihin.
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	
Laskennallinen verovelka	Poistoero ja verotusperusteiset varaukset. Poistoerosta ja verotusperusteisistä varauksista yhteisöverokannan mukainen osuus siirretään verovelkaan.
Pakolliset varaukset	Eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset.
Leasingvastuut	Leasingvastuisiin oikaistaan jäljellä olevat leasingmaksut.
Korolliset lyhytaikaiset velat	Lyhytaikaisesta vpostista pääoma-, joukkovelkakirja-, vaihtovelkakirja- ja lainat rahoituslaitoksilta, rahoitusvekselit ja muut velat. Taseen ulkopuolinen factoringluotto tulee lisätä korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin.
Saadut ennakot	Lyhytaikaisesta vpostista saadut ennakot, velat saman konsernin yrityksille ja omistusyhteisyriksille.

Ostovelat	Lyhytaikaisesta vpostasta ostovelat. Osamaksuvelat oikaistaan lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan. Sisäisiin ostovelkoihin kuuluvat ostovelat oikaistaan sisäisiin ostovelkoihin.
Sisäiset ostovelat	Lyhytaikaisesta vpostasta ostovelat, jotka sisältyvät eriin velat saman konsernin yrityksille ja omistusyhteisyriksille.
Muut sisäiset korolliset velat	Lyhytaikaisesta vpostasta korolliset velat eristä velat saman konsernin yrityksille ja omistusyhteisyriksille.
Muut sisäiset korottomat velat	Lyhytaikaisesta vpostasta korottomat velat eristä velat saman konsernin yrityksille ja omistusyhteisyriksille.
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	Lyhytaikaisesta vpostasta muut velat ja siirtovelat.
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	

Oikaistun taseen oman pääoman erät ovat melko suoraan otettavissa virallisesta taseesta. Tilinpäätössiirtojen kertymistä **poistoerosta ja verotusperusteisista varauksista** oikaistaan yhteisöverokannan mukainen osuus laskennalliseen verovelkaan. Omaan pääomaan analyysissä tehdyt korjaukset, joilla varallisuuden arvoja on muutettu, esitetään **oman pääoman oikaisuissa**.

Pääomalainat ovat lähtökohtaisesti vierasta pääomaa, mutta joissain tapauksissa se on todellisuudessa oman pääomanluonteista sijoitusta yhtiöön, jolloin ne voidaan kokonaan tai osittain lukea omaksi pääomaksi. Takaisinmaksusuunnitelman mukaiset seuraavalla tilikaudella erääntyvät lyhennykset jätetään vieraaseen pääomaan. Myös siinä tapauksessa, että yhtiön oma pääoma on negatiivinen, pääomalainaa oikaistaan omaan pääomaan sen verran, että kertyneet tappio saadaan katettua ja sidottu pääoma säilytettyä omassa pääomassa. Omaksi pääomaksi oikaisun jälkeen tulee enintään sidotun oman pääoman määrä. Pääomalainaa voidaan oikaista myös omaan pääomaan, vaikka oma pääoma ei olisi negatiivinen, mutta se on vähemmän kuin sidottu oma pääoma yhteensä.

Pitkäaikaisen vieraan pääoman erät ovat melko suoraan otettavissa virallisesta taseesta, eriä kuitenkin yhdistellään edellä olevan taulukon mukaisesti. **Pitkäaikaiset joukkolainat, lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat** katsotaan korolliseksi vieraaksi pääomaksi. **Saaduista ennakoista** sellaisia eriä, jotka kohdistuvat yrityksen keskeneräisiin töihin, ei lasketa veloiksi tunnuslukulaskennassa. **Muut pitkäaikaiset velat** (esim. lainat omistajilta,

asiakkailta, toimittajilta) katsotaan korollisiksi veloiksi. Muihin pitkäaikaisiin velkoihin mahdollisesti kirjatut osamaksuvelat rahoituslaitoksilta oikaistaan kuitenkin rahoituslaitoslainoihin. Myös **sisäiset velat** katsotaan tunnuslukulaskennassa korollisiksi veloiksi.

Laskennalliseen verovelkaan oikaistaan poistoerosta ja verotusperusteisista varauksista yhteisöverokannan mukainen osuus. **Pakolliset varaukset** sisältävät virallisen taseen eläkevaraukset, verovaraukset ja muut pakolliset varaukset. Pakolliset varaukset katsotaan pitkäaikaiseksi korottomaksi vieraaksi pääomaksi, koska niihin liittyy tuleva maksuvelvollisuus tulevaisuudessa, vaikka sillä ei ole määrättyä eräpäivää.

Korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin yhdistetään virallisesta taseesta lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, lainat rahoituslaitoksilta, takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta, rahoitusvekselit ja muista veloista korollinen osuus ja mahdolliset pääomalainat. Taseen ulkopuolinen factoringluotto lisätään korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin. **Saatuja ennakoita** lyhytaikaisessa vieraassa pääomassa käsitellään samoin tunnuslukulaskennassa kuin pitkäaikaisia saatuja ennakoita. Sellaiset ennakot, jotka kohdistuvat keskeneräisiin töihin, ei lasketa veloiksi tunnuslukulaskennassa. **Ostovelat** ovat lähtökohtaisesti lyhytaikaisia. Ostovelkoihin sisältyvät osamaksuvelat siirretään lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan. **Sisäisiin ostovelkoihin** kirjataan virallisen taseen ostovelat, jotka sisältyvät velkoihin saman konsernin yrityksiltä ja velkoihin omistusyhteisyrityksiltä. Sisäisiä ostovelkoja voi sisältyä myös normaaleihin ostovelkoihin, jolloin ne oikaistaan ostoveloista sisäisiin ostovelkoihin. **Muut sisäiset korolliset velat** sisältävät korolliset velat virallisen taseen eristä velat saman konsernin yrityksille ja velat omistusyhteisyrityksille. **Muut sisäiset korottomat velat** sisältävät korottomat velat edellä mainituista eristä. **Muut korottomat lyhytaikaiset velat** sisältävät virallisen taseen muihin velkoihin kuuluvat korottomat velat (esim. alv-velka, osingonjakovelat ja ennakonpidätysvelat) ja siirtovelat. Siirtovelat ovat pääsääntöisesti korottomia menojämiä ja tuloennakoita. Jos vastaisuudessa aiheutuvaa menetyksen tai menon todellista määrää ja toteutumisajankohtaa ei tiedetä, erät merkitään taseessa pakollisiksi varauksiksi.

Taseen ulkopuolisista vastuista taseeseen otetaan mukaan mm. leasingvastuut. Pääomalainoista kertyneet maksamattomat korot esitetään liitetiedoissa korkovastuina. Jos nämä tuloskehityksen ja oman pääoman perusteella tulevat maksettavaksi seuraavalla tilikaudella, nämä voidaan ottaa huomioon velkatarkastelussa. Vuokravastuita ei sen sijaan oteta huomioon velkatarkastelussa, vaikka niihin liittyykin pitkäaikaisia maksuvelvoitteita. Nämä ovat kuitenkin yleensä kokonaismääriltään yrityksen kaikkiin velkoihin verrattuna niin suuria, että näiden käsitteleminen velkoina alentaisi yrityksen omavaraisuusastetta kohtuuttomasti. Normaalista liiketoiminnasta poikkeavat olennaiset riskit (esim. ympäristönsuojelu, jälkiverotus, vireillä olevat oikeudenkäynnit) otetaan huomioon tapauskohtaisesti.

4 KANNATTAVUUS

Kannattavuus kuvaa yrityksen liiketoiminnan taloudellista tulosta. Kannattavuutta pidetään jatkuvan liiketoiminnan perusedellytyksenä. Yritystoiminta voi olla kannattavaa silloin, kun se tuottaa voittoa. Kannattavuudella tarkoitetaan lyhyesti yrityksen kykyä tuottaa tuloja sen liiketoiminnalla enemmän kuin tulojen hankkimiseksi on uhrattu menoja. Kannattavuutta voidaan mitata absoluuttisesti tai suhteellisesti. Absoluuttinen kannattavuuden tarkastelu liittyy yksinkertaisesti liiketoiminnan tuottojen ja kulujen erotukseen eli voittoihin. Suhteellisessa kannattavuuden tarkastelussa voitto suhteutetaan yritykseen sijoitettuun pääomaan tai liikevaihtoon.

4.1 Myyntikate (Gross Profit)

Tukku- ja vähittäiskaupassa myyntikate on yleisesti käytetty tunnusluku. Yrityksen sisäisessä laskennassa myyntikate antaa tuoteryhmäkohtaisesta kannattavuudesta käsityksen. Nykyään tuloslaskelmassa kuluja ei enää erotella muuttuviin ja kiinteisiin, joten mm. tuotannollisilla yrityksillä myyntikatetta ei voida pelkästään tilinpäätöstietojen perusteella laskea.

Myyntikate lasketaan seuraavasti:

- + Liikevaihto
- - Ostot tilikauden aikana
- - Alkuvarasto
- + Loppuvarasto

- = **Myyntikate**

Myyntikate-% = Myyntikate / Liikevaihto x 100

Myyntikatteelle ei ole yleisesti käytettäviä ohjearvoja/arvosteluasteikkoa, vaan sen tason riittävyys riippuu yrityksen kiinteiden kulujen, investointien, rahoituskulujen ja käyttöpääoman rahoitustarpeesta.

4.2 Käyttökate (EBITDA)

Käyttökate kuvastaa yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen sen poistoja, rahoituseriä ja veroja. Käyttökate kertoo, miten paljon liikevaihdosta jää katetta, kun yrityksen toimintakulu on vähennetty siitä.

Käyttökate = Liiketulos + poistot ja arvonalentumiset

Käyttökate-% = Käyttökate / liiketoiminnan tuotot yhteensä x 100

Käyttökateprosentille ei voida antaa yleispäteviä arvoja, koska se on sidonnainen yrityksen toimialaan ja pääomarakenteeseen. Arvioitaessa käyttökateen riittävyyttä, toimialan lisäksi huomioon tulee ottaa aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistovaatimukset ja vieraan pääoman rahoituskulut. Lähtökohtaisesti kuitenkin sitä parempi on, mitä suurempi käyttökate on. Käyttökate voidaan lähtökohtaisesti verrata vain saman toimialan yritysten välillä. Käyttökateen ollessa negatiivisuus on huolestuttava asia, koska sen avulla tulisi kattaa mm. yrityksen investoinnit ja rahoituksen kulut. Käyttökateen riittävyyttä voidaan arvioida vertaamalla sitä erilaisiin rahankäyttöihin (esim. korkokate). Yritystutkimus ry on antanut väljät ohjeelliset arvot käyttökateprosentille toimialan mukaan.

Teollisuus	10–25 %
Kauppa	2–10 %
Palvelu	5–15 %

4.3 Liiketulos

Liiketulos kertoo, miten paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäänyt jäljelle ennen rahoituseriä ja veroja. Liiketulos on virallisessa tuloslaskelmassa ensimmäinen välitulos, koska käyttökate ei virallisessa tuloslaskelmassa esitetä. Oikaistun tuloslaskelman liiketulos poikkeaa virallisesta tuloslaskelmasta tehtyjen oikaisujen vuoksi. Liiketulos soveltuu parhaiten yksittäisten yritysten kehityksen seuraamiseen ja operatiivisen kannattavuuden vertailuun yrityksen toimialan sisällä.

Liiketulos = liikevaihto + liiketoiminnan muut tuotot – toimintakulut – poistot ja arvonalentumiset

Liiketulos-% = Liiketulos / liiketoiminnan tuotot yhteensä x 100

Ohjearvot	
yli 10 %	hyvä
5–10 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko

Mitä pääomavaltaisemmasta yrityksestä on kyse, sitä korkeampi myös liiketulosprosentin tulisi olla. Negatiivinen liiketulosprosentti kertoo operatiivisista vaikeuksista yrityksen liiketoiminnassa.

4.4 Rahoitustulos

Rahoitustulos kertoo, miten paljon yrityksen varsinainen toiminta on tuottanut tulo-rahoitusta. Rahoitustuloksen tulisi riittää lainojen lyhennyksiin, omarahoitteisiin investointeihin, käyttöpääoman lisäämiseen ja voitonjakoon. Rahoitustuloksen tulisikin ylittää nollassa myös lyhyellä aikavälillä.

Rahoitustulos = Nettotulos + poistot ja arvonalentumiset

Rahoitustulos-% = Rahoitustulos / liiketoiminnan muut tuotot yhteensä x 100

4.5 Nettotulos

Nettotulosta pidetään yleisesti yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksena. Käytännössä se on yrityksen omistajille jäävä osuus tilikauden tuloksesta, joka toimii perustana esim. voitonjakopäätöksille.

Nettotulos = Liiketulos + rahoitustuotot – rahoituskulut – verot

Nettotulos-% = Nettotulos / Liiketoiminnan tuotot yhteensä x 100

Nettotulokselle ei ole annettu ohjeellisia tavoitearvoja, vaan sen riittävyys ja vaadittava vähimmäistaso määräytyy suurimmalta osin yrityksen pääomarakenteen vahvistamispyrkimysten ja voitonjakotavoitteiden mukaan. Arvioitaessa nettotuloksen

tasoa, on hyvä tarkastella myös esim. oman pääoma tuotto prosenttia. Jos oman pääoman tuotto ylittää 10 %:n tason, voidaan nettotulosta yleisesti pitää vähintäänkin tyydyttävänä omistajien näkökulmasta. Jotta yrityksen toimintaa voidaan pitää kannattavana, jos nettotulos on positiivinen. Positiivinen nettotulos yleensä ilmaisee, että varsinaisella liiketoiminnalla on selviydytty lainojen koroista ja käyttöpääoman ja investointien omarahoituksesta.

4.6 Kokonaistulos

Kokonaistulos kuvaa yrityksen tilikauden kokonaistulosta, kuten nimestäkin jo selviää. Kokonaistulokseen lasketaan mukaan myös satunnaiset tuotot ja kulut sekä konserniavustus.

Kokonaistulos = Nettotulos + satunnaiset tuotot – satunnaiset kulut +/- konserniavustus

Kokonaistulos-% = Kokonaistulos / Liiketoiminnan tuotot yhteensä x 100

Kokonaistulosta on nettotuloksen rinnalla hyvä tarkastella myös, koska satunnaisilla erillä voi olla isokin vaikutus yrityksen tunnuslukuihin. Esimerkiksi yrityksellä, joka antaa konserniavustusta, nettotulos voi olla vahva, mutta jos tämä tulos ohjataan vuosittain konserniavustuksena emolle- tai tytäryhtiölle, maksuvalmius ja vakavaraisuus yrityksessä kärsii. Tämä johtuu siitä, että tulos ei ole kasvattamassa yhtiön kassaa eikä omaa pääomaa, mikä johtaa siihen, että maksuvalmius ja vakavaraisuus ei kehity positiivisesti. Kokonaistulokselle ei ole annettu ohjearvoja.

4.7 Kokonaispääoman tuotto

Kokonaispääoman tuotto kuvastaa, miten paljon yrityksen toiminta on tuottanut tulosta siihen sitoutuneelle pääomalle. Kokonaispääoman tuottoa kutsutaan kansantaloudelliseksi kannattavuudeksi, koska siinä otetaan huomioon yrityksen kaikki käytössä olevat pääomat erottelematta niitä sen mukaan, mistä ne ovat peräisin ja millaista tuotto ne vaativat. Pääomalla on aina kustannuksensa ja joku kansantaloudessa maksaa aina tämän kustannuksen. Koko pääoman kannattavuus on pitkän tähtäyksen tulontuottamiskykyä, joka

mittaa yrityksen liiketoiminnan tuottamaa tuottoa yrityksen kokonaispääomalle. Sijoitetun pääoman tuottoprosenttiin verrattuna tunnusluku on käyttökelpoisempi, jossa jakoa korolliseen ja korottomaan pääomaan ei pystytä tekemään. Jos oikaistu oma pääoma on tilikauden aikana negatiivinen, kokonaispääoma on vähintään kuitenkin vieraan pääoman suuruinen.

Kokonaispääoman tuotto-% = (Nettotulos + rahoituskulut + verot (12 kk)) / Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella x 100

Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella tarkoittaa tilikauden alun ja lopun keskiarvoa. Keskiarvoa käytetään sen takia, että pääoma on saattanut voimakkaastikin muuttua tilikauden aikana. Koska tälle laskettu tuotto on kuitenkin kertynyt yhden tilikauden ajalta, keskiarvo antaa laskentakaudella käytössä olleesta pääoman määrästä oikeamman kuvan. Yrityksen tulisi pystyä luomaan kuluttamilleen tuotannonantajille lisäarvoa. Tämä lisäarvo jakaantuu omistajien (nettotulos), rahoittajien (rahoituskulut) ja yhteiskunnan (verot) kesken.

Ohjearvot	
yli 10 %	hyvä
5–10 %	tyydyttävä
alle 5 %	heikko

4.8 Sijoitetun pääoman tuotto (ROI)

Yksi käytetyimmistä kannattavuuden mittareista on sijoitetun pääoman tuotto (ROI, Return On Investment). Sijoitettu pääoma on korkoa tai muuta tuottoa vaativaa pääomaa. Sijoitettuun pääomaan kuuluukin niin oma pääoma, että yritykseen sijoitettu korollinen vieras pääoma. Tunnusluvun arvoa voidaan pitää vähintäänkin välttävänä sen ollessa vähintään keskimääräisen rahoituskuluprosentin suuruinen. Sijoitettu pääoma on vähintään aina sijoitetun vieraan pääoman suuruinen, vaikka oma pääoma olisikin negatiivinen.

Sijoitetun pääoman tuotto-% = (Nettotulos + rahoituskulut + verot (12 kk)) / Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella x 100

Sijoitettu pääoma = Oikaistu oma pääoma + sijoitettu korollinen vieras pääoma

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti mittaa yrityksessä suhteellista kannattavuutta eli tuottoa, joka yritykseen sijoitetulle, korkoa tai muuta tuotto vaativalle pääomalle on saatu. Vertailtavuutta erityisesti eri yritysten kesken vaikeuttaa se, että korollisen ja korottoman pääoman välisestä jaosta ei ole riittäviä tietoja.

Ohjearvot	
yli 15 %	erinomainen
10–15 %	hyvä
6–10 %	tyydyttävä
3–6 %	välttävä
alle 3 %	heikko

4.9 Oman pääoman tuotto

Oman pääoman tuotto eli ROE on omistajien ja sijoittajien käyttämistä kannattavuuden mittareista yksi tärkeimmistä. Oman pääoman tuotto mittaa yrityksen kykyä tuottaa omistajien sijoittamalle pääomalle lisäarvoa. Tunnusluku kertoo omalle pääomalle kertyneen tuoton tilikauden aikana. Tunnusluvun tavoitetaso määräytyy omistajien asettamien tuottovaatimuksien mukaan. Lähtökohtaisesti yrityksen on kyettävä tuottamaan tuottoa myös omalle pääomalle vieraan pääoman lisäksi. Koska omaan pääomaan liittyy enemmän riskejä, oman pääoman tuoton tulisi olla suurempi kuin markkinoilta saatavan riskittömän sijoitun tuoton. Mitä riskisempi yritys, sitä korkeampi oman pääoman tuottotason tulisi olla. Vieraalla pääomalla tehdyt investoinnit nostattavat yleensä yrityksen nettotulosta, jolloin runsas vieras pääoma nostattaa voimakkaastikin oman pääoman tuotto erityisesti hyvinä aikoina. Huonoina aikoina yritys voi taas joutua pulaan vieraan pääoman suurein rahoituskulujen vuoksi. Tätä kutsutaan vieraan pääoman vipuvaikutukseksi.

Oman pääoman tuotto-% = Nettotulos (12 kk) / Oikaistu oma pääoma keskimäärin tilikaudella x 100

Ohjearvot	
yli 20 %	erinomainen
15–20 %	hyvä
10–15 %	tyydyttävä
5–10 %	välttävä
alle 5 %	heikko

5 VAKAVARAIKUUS

Vakavaraisuudessa tarkastellaan yrityksen pääomarakenteen terveyttä ja yrityksen rahoituksellista joustavuutta. Pääomarakenteen mittaus ja terveyden arviointi kohdistuu taseen oman ja vieraan pääoman väliseen suhteeseen. Vakavaraisuus tarkoittaa yrityksen kykyä suoriutua velvoitteistaan pitkällä aikavälillä. Hyvä kannattavuus ei yleensä yksin riitä yrityksen pinnalla pysymiseen, jos rahoituspuoli ei yrityksessä ole kunnossa. Yrityksen toiminta ei välttämättä ole tappiollista, mutta silti kannattavuus voi olla sen verran heikko tai velkaantuneisuus niin suuri, että sillä ei pystytä kattamaan yrityksen rahoituksellisia velvoitteita (esim. lainojen lyhennykset ja korot). Vakavaraisuutta voidaan tarkastella staattisilla rahoitusrakenteen mittareilla (omavaraisuus- ja nettovelkaantumisaste) ja dynaamisilla rahoituksen riittävyyden mittareilla (esim. suhteellinen velkaantuneisuus, nettorahoituskulu-%, rahoitusrasite-%, lainojen hoitokate ja nettorahoituskulut/käyttökate-%). Osaltaan dynaamiset rahoituksen riittävyyden mittarit ovat sekä vakavaraisuuden että maksuvalmiuden tunnuslukuja. Sekä omavaraisuusasteen, suhteellisen velkaantuneisuuden ja Gearingin laskennassa oikaistun taseen loppusummasta vähennettävät ennakot tarkoittavat lyhyt- ja pitkäaikaisia saatuja ennakoita, jota liittyvä yrityksen keskeneräisiin töihin ja projekteihin. Koska tällaisilla ennakoilla ei ole normaaleissa tilanteissa takaisinmaksuvelvoitetta, vaan ne poistuvat taseesta, kun työ valmistuu, tulee ne vähentää taseen loppusummasta.

5.1 Omavaraisuusaste

Omavaraisuusasteella mitataan yrityksen kykyä selviytyä pitkällä aikavälillä sitoumuksistaan, tappionsietokykyä ja vakavaraisuutta. Tunnusluku kertoo, miten suuri osuus yhtiön varallisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla. Omat varat taseessa muodostavat eräänlaisen puskurin mahdollisia tappioita vastaan, jota yrityksiä olisi syytä kerätä mahdollisten huonoja vuosia varten. Mitä korkeampi omavaraisuusaste on, sitä vakaampi on pohja, jolle yrityksen liiketoiminta rakentuu.

Omavaraisuusaste, % = $\frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{(\text{Oikaistun taseen loppusumma} - \text{ennakot})} \times 100$

Ohjearvot	
yli 40 %	hyvä
20–40 %	tyydyttävä
alle 20 %	heikko

Matalaan omavaraisuusasteeseen sisältyy aina riski, että oma pääoma menetetään ja tappiollista toimintaa ei rahoita kukaan. Matalalla omavaraisuusasteella pystytään toimimaan vain yrityksen kannattavuuden ollessa vakaa ja ennustetavissa eikä yrityksellä ole erityisiä kasvuaikomuksia. Rahoitusriski yrityksessä pysyy näin hallinnassa. Matalalla omavaraisuusasteella toimivalla yrityksellä on yleensä isompi riski koko oman pääoman menettämiseen. Jos uutta rahoitusta ei saada, yrityksen toiminta voi päättyä tai sitten yritys joudutaan myymään alhaisella hinnalla. Puolestaan mitä vahvempi omavaraisuusaste on, sitä enemmän tase antaa anteeksi johdon tekemiä virheellisiä päätöksiä ja sitä paremmin tappioita keestetään, toimintaa pystytään uudelleensuuntaamaan, kehittämään uusia tuotteita ja palveluja, saamaan rahoitusta yms.

5.2 Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo yrityksen velkojen suhteesta sen toiminnan laajuuteen. Tunnusluvussa yrityksen kokonaisvelat suhteutetaan siis liikevaihtoon. Korkea suhteellinen velkaisuus edellyttää hyvää liiketulosta vieraan pääoman velvoitteista selviämiseen. Luotettavasti tunnuslukua voidaan verrata vain saman toimialan yritysten kesken. Suhteellisen velkaantuneisuuden avulla pystytään asettamaan yritykselle myös viitteellisiä käyttökatevaateita vieraan pääoman hoitovelvoitteiden kautta.

Suhteellinen velkaantuneisuus-% = $(\text{Oikaistun taseen velat} - \text{saadut ennakot}) / \text{Liikevaihto (12 kk)} \times 100$

Tunnusluku on toimialasidonnainen, mutta esim. tuotannollisille yrityksille voidaan antaa seuraavat ohjearvot:

Ohjearvot	
alle 40 %	hyvä
40–80 %	tyydyttävä
yli 80 %	heikko

Yrityksille, joissa ei ole omaa pääomaa tai se on vähäinen, mutta yritys voi silti olla hyvin toimintakykyinen, suhteellinen velkaantuneisuus voi olla sopivampi tunnusluku kuin staattiset vakavaraisuuden mittarit, jotka näissä tapauksissa ei anna välttämättä järkeviä lukuja.

5.3 Nettovelka

Yrityksen velkaantumista voidaan tarkastella myös nettovelkaprosentin kautta. Tämä voi antaa yrityksen velkarasituksesta oikeamman kuvan silloin, jos yrityksellä on runsaasti likvidiä rahoitusomaisuutta, jolla voidaan maksaa velkoja pois. Likvidiä rahoitusomaisuutta on yrityksen rahat ja rahoitusarvopaperit. Jos yrityksellä on muutakin likvidiä rahoitusomaisuutta kuin edellä mainitut, nämä tulisi ottaa huomioon myös nettovelkaprosentin laskussa.

Nettovelka-% = (Oikaistun taseen velat – saadut ennakot – rahat ja rahoitusarvopaperit) / Liikevaihto (12 kk) x 100

5.4 Net Gearing (nettovelkaantumisaste)

Gearing viittaa tunnusluvussa yleisesti velkavipuun. Nettovelkaantumisaste kuvaa nimensä mukaisesti yrityksen velkaantuneisuutta. Tunnusluvussa tarkastellaan yrityksen korollisen nettovelan ja oman pääoman suhdetta. Korollinen vieras pääoma tarkoittaa sellaista pääomaa, jolle tulee maksaa korkoa. Vaikka pääomalainat olisivatkin tilapäisesti korottomia, otetaan ne yleensä silti mukaan laskelmaan.

Net Gearing = (Korollinen vieras pääoma – rahat ja rahoitusarvopaperit) / Oikaistu oma pääoma

Korollinen vieras pääoma =

- + Pitkäaikainen vieras pääoma ilman saatuja ennakoita
- + Korolliset lyhytaikaiset velat
- + Muut sisäiset korolliset velat

Jos Net Gearing jää alle 1, sitä voidaan yleisesti pitää hyvänä. Jos negatiivinen oma pääoma tekee tunnusluvusta miinusmerkkisen, arvoa voidaan pitää heikkona.

Net Gearing voidaan laskea myös prosenttiarvoilla. Mitä korkeampi arvo tunnusluvulle tässä saadaan, sitä velkaantuneemmasta yrityksestä on kyse. Korkea velkaantuneisuus on riskitekijä, joka rajoittaa yrityksen kasvumahdollisuuksia sekä kaventaa taloudellista liikkumavaraa. Net Gearing -tunnusluvun ylärajana voidaan pitää 100:aa prosenttia, joka perustee hyvään taloudenpitoon. Tunnusluku soveltuu eri toimialojen väliseen vertailuunkin.

Net Gearing-& = (Korollinen vieras pääoma – rahat ja rahoitusarvopaperit) / Oikaistu oma pääoma x 100

Net Gearing -tunnusluvulle on annettu hieman erilaisia ohjearvoja eri toimijoiden näkökulmasta.

Ohjearvot	
alle 50 %	hyvä
50–100 %	tyydyttävä
yli 100 %	heikko

6 MAKSUVALMIUS

Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa yrityksen kykyä selviytyä juoksevista maksuvelvoitteistaan ajallaan ja mahdollisimman edullisella tavalla. Kyse on jokahetkisestä rahoituksen riittävydestä. Merkki hyvästä maksuvalmiudesta on yleensä kassa-alennuksien käyttäminen ja käyttämätön sekkilimiitti. Heikosta maksukyvyistä puolestaan erääntyneet maksut, viivästyskorot ja kalliin lisärahoituksen käyttö. Koska kaikkien sitoumusten tarkkaa maksuajankohtaa ei voida ennustaa, maksuvalmiuden kannalta tärkeää on pitää yllä myös maksuvalmiusreserviä, jolla yllättävät ja ennakoimattomat maksuvelvoitteet voidaan hoitaa. Maksuvalmius voi olla luonteeltaan dynaamista eli toiminnallista sekä staattista eli välitöntä. Dynaaminen maksuvalmius kuvastaa tulo-rahoituksen riittävyttä yrityksen maksuvelvoitteiden hoitamiseen tilikauden aikana. Dynaamista maksuvalmiutta voidaan tarkastella esim. kassavirtalaskelman avulla. Staattinen maksuvalmius puolestaan tarkastelee tietyllä hetkellä (esim. tilinpäätöshetkellä) ja siinä verrataan nopeasti rahaksi muutettavia varoja lyhytaikaisiin velkoihin. Staattisen maksuvalmiuden tarkastelun pohjana käytetäänkin tasetta, kun taas dynaamisessa tarkasteluna kohteena on taseen lisäksi myös tuloslaskelma ja rahavirrat. Jos liiketoiminta ei anna riittävästi kassavirtaa eli rahoitusta, maksuvalmiuden ylläpitäminen erityisesti pidemmällä aikavälillä on vaikeaa.

6.1 Quick ratio

Quick ratio on staattisen maksuvalmiuden suppeampi mittari, jossa likvideiksi varoiksi huomioidaan vain kaikki nopeimmin ja halvimmin rahaksi muutettavat taseen erät. Lyhytaikaisia saamisia ja rahavaroja (käteiskassa, pankkitilit ja rahoitusarvopaperit) kutustaan rahoitusomaisuudeksi. Happotestiksikin kutsuttu Quick ratio kuvastaa yrityksen kykyä selviytyä sen lyhytaikaisista velvoitteista vain näillä nopeasti rahaksi muutettavilla omaisuuserillä. Se mittaa yrityksen kassavalmiutta ja rahoituspuskurien tilaa. Rahoituspuskurin eivät yrityksessä koskaan saisi olla liian pieniä, koska tällöin mahdollisiin yllättäviin menoihin ei välttämättä ole käytettävissä varoja.

Quick ratio = (Rahoitusomaisuus – osatuloutuksen saamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma – lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut)

Saadut ennakot laskelmakaavassa tarkoittaa keskeneräisiin töihin tai projekteihin liittyviä lyhytaikaisia ennakoita. Jos rahoitusomaisuuteen sisältyy vahvistetuista tappioista johtuvia laskennallisia verosaamisia, tulisi ne vähentää tunnuslukua laskettaessa rahoitusomaisuudesta.

Ohjearvot	
yli 1	hyvä
0,5–1	tyydyttävä
alle 0,5	heikko

Suositusarvona tunnusluvulle pidetään 1, koska silloin rahoitusomaisuus kattaa kokonaan yrityksen lyhytaikaisten velkojen määrän. Luvun tulkinnan yhteydessä on hyvä tarkastella lisäksi myös yrityksen pääomarakennetta (omavaraisuusaste ja/tai nettovelkaantumisaste) ja tehdä tämän pohjalta arviota esim. yrityksen mahdollisuudesta saada lisärahoitusta. Jos omavaraisuusaste on tarpeeksi korkea, lyhytaikaista rahoitusvajetta voidaan paikata myös velalla. Quick ratiota käytettäessä kannattaa tarkastella myös erityisesti luvun kehitystä sekä sen rinnalla on hyvä tarkastella myös keskimääräisiä maksuaikoja ja sen suhdetta ostovelkojen kiertoaikaan yrityksessä. Quick ratio on Current ratiota luotettavampi mittari sellaisilla aloilla, joissa vaihto-omaisuus ei ole niin isossa roolissa, kun taas Current ratio on luotettavampi aloilla, joilla vaihto-omaisuus on ratkaisevassa asemassa.

6.2 Current ratio

Current ratiossa tarkastelun näkökulma on Quick ratiota hieman laajempi ja siinä otetaan huomioon koko yrityksen nettokäyttöpääoma. Likviditeettiin Current ratiossa lasketaan myös vaihto-omaisuus, jonka vuoksi lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta ei vähennetä enää saatuja ennakkomaksuja. Quick ration voidaan ajatella mittaavaan myynnin jälkeistä maksuvalmiutta, kun taas Current ratio mittaa maksuvalmiutta ennen myyntiä. Tulkittaessa tunnuslukua, on syytä muistaa, että vaihto-omaisuuden arvostamiseen liittyy epävarmuuksia. Laskennallisia verosaamisia Current ratiota laskettaessa tulisi käsitellä samalla tavalla kuin Quick ration kohdalla.

Current ratio = (Vaihto-omaisuus + rahoitusomaisuus) / Lyhytaikainen vieras pääoma

Ohjearvot	
yli 2	hyvä
1–2	tyydyttävä
alle 1	heikko

7 PÄÄOMAN KÄYTÖN TEHOKKUUS

7.1 Käyttöpääoma ja käyttöpääomaprosentti

Käyttöpääoma kuvastaa yrityksen juoksevaan toimintaan sitoutuvan pääoman määrää sekä myös pääoman käytön tehokkuutta yrityksessä. Käyttöpääomaa voidaan kattaa niin lyhytaikaisella tai pitkäaikaisella omalla tai vieraalla pääomalla. Käyttöpääomaa ja siihen sisältyviä eritä tarkasteltaessa on muistettava, että ne kuvaavat vain tilinpäätöshetken tilannetta ja tämä voi poiketa suurestikin keskimääräisistä luvuista tilikauden aikana. Käyttöpääomaa voidaan tarkemmin analysoida laskemalla käyttöpääoman eri osatekijöiden kiertoaikoja. Näihin kuitenkin vaikuttavat toimialan kausiluonteisuus sekä tilinpäätösjärjestelyt.

Käyttöpääoma =

- + vaihto-omaisuus
- + myyntisaamiset
- + osatuloutuksen saamiset
- ostovelat
- saadut ennakkomaksut

Lähtökohtaisesti mitä vähemmällä käyttöpääomalla yritys selviää, sitä pienemmät pääoman kustannukset ovat, korkeampi pääoman tuottoaste on, parempi maksuvalmius ja vakavaraisuus. Kuitenkin käyttöpääoman taso tulee olla riittävä, jotta säilytetään kunnollinen palvelukyky nyt ja tulevaisuudessa.

Käyttöpääoma-% = Käyttöpääoma / liikevaihto (12 kk) x 100

Käyttöpääomaprosentti kuvastaa, miten paljon yrityksellä on juoksevaan liiketoimintaan sitoutunutta pääomaa. Se on vertailukelpoinen niin eri yritysten kuin vuosien välillä, jos laskentasäännöt käyttöpääomalle pysyvät samana. Jos käyttöpääomaprosentti vaihtelee merkittävästi, syitä voidaan etsiä kiertoajoista. Käyttöpääomaprosentista saadaan näkemys yrityksen rahoitustarpeesta, kun liiketoiminnan volyyymi kasvaa. Käyttöpääoman suhde yrityksen liikevaihtoon määräytyy pitkälti toimiala- ja yrityskohtaisesti. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että toisilla toimialoilla liiketoimintaan sitoutuu enemmän käyttöpääomaa kuin niille aloille, missä esim. vaihto-omaisuutta ei tarvita. Maksuaikakäytännöt vaihtelevat

myös toimialoittain. Yrityksien onkin tärkeää asettaa käyttöpääoman määrälle omat tavoitteensa.

7.2 Nettokäyttöpääoma

Nettokäyttöpääoma on myös yksi staattisen maksuvalmiuden tunnusluku, joka kertoo oman ja pitkäaikaisen vieraan pääoman määrän, jota vaihtuvien vastaavien eli lyhytaikaisen omaisuuden rahoittamiseen tarvitaan. Tunnusluku on vertailtavissa vain saman toimialan yritysten kesken. Nettokäyttöpääomaprozentissa liikevaihtoon suhteutetaan yrityksen nettokäyttöpääoma, koska sen erät ovat liikevaihdon määrästä riippuvaisia.

Nettokäyttöpääoma =

- + vaihto-omaisuus
- + rahoitusomaisuus
- lyhytaikainen vieras pääoma

Rahoitusomaisuus = Lyhytaikaiset saamiset + rahat ja rahoitusarvopaperit

Nettokäyttöpääoma-% = Nettokäyttöpääoma / liikevaihto (12 kk)

Nettokäyttöpääomalle, kuten myös käyttöpääomalle ei ole annettu virallisia ohjearvoja. Nettokäyttöpääomassa sen negatiivisuus tarkoittaa sitä, että likvidejä varoja on vähemmän kuin maksuveloitteita. Tämä tarkoittaa sitä, että muuta omaisuutta eli investointeja taseessa on rahoitettu lyhytaikaisella pääomalla, joka nostattaa rahoitusriskiä.

7.3 Vaihto-omaisuuden kiertoaika

Vaihto-omaisuuden kiertoaika mittaa varastoinnin tehokkuutta yrityksessä. Tunnusluku kertoo, miten monta päivää tavarat viipyvät yrityksen varastossa. Tunnusluvulla on merkitystä etenkin kauppaliikkeissä sekä yrityksen tulo-rahoituksen riittävyydelle että kannattavuudelle. Mitä nopeammin vaihto-omaisuus yrityksessä kiertää, sitä tehokkaammaksi toimii yrityksen markkinointi ja materiaalihallinto.

Vaihto-omaisuuden kiertoaika = (Vaihto-omaisuus – (saadut ennakot + osatuloutuksen saamiset)) / liikevaihtoa vastaavat muuttuvat kulut (12 kk)

Ongelmana vaihto-omaisuuden kiertoajan laskemiselle on se, että tilinpäätöksen tuloslaskelmasta ja taseesta ei yleensä saada riittäviä tietoja tämän laskemiseksi, koska virallinen tuloslaskelma ei erittele kuluja kiinteisiin ja muuttuviin. Siksi tunnusluvun laskemiseksi tarvitaan yleensä myös yrityksen sisäisiä tietoja. Epävakaaksi tunnusluvun tekee myös se, että tilinpäätöshetkellä varaston arvo saattaa olla melko poikkeavakin. Vähittäis- ja tukkukaupassa muuttuvat kulut valtaosin on sisäänoston kuluja eikä niiden liiketoimintaa yleensä liity merkittävää jalostusarvon nousua. Tämän vuoksi vaihto-omaisuuden kiertoaika saadaan tällaisille yrityksille laskettua melko tarkasti. Kaupan alan yrityksille vaihto-omaisuuden kiertoajasta käytetään yleensä nimeä tavaravaraston kiertoaika, joka lasketaan seuraavasti:

Tavaravaraston kiertoaika, pv = Aine- ja tarvikevarasto / Aine – ja tarvikekäyttö (12 kk) x 365

Muille yrityksille yleensä luotettavampi vaihto-omaisuuden tunnusluku on vaihto-omaisuusprosentti. Tässä vaihto-omaisuus suhteutetaan liikevaihtoon, jotta voidaan paremmin analysoida vaihto-omaisuuteen sitoutuneita pääomia.

Vaihto-omaisuus-% = (Vaihto-omaisuus ilman ennakkomaksuja + osatuloutuksen saamiset) / liikevaihto (12 kk) x 100

Varaston määrä yrityksessä on yksi käyttöpääoman hallintaan liittyvistä kysymyksistä tärkein. Jotta pystytään takaamaan toimitusvarmuus ja kunnollinen asiakaspalvelu, varaston arvon tulee olla riittävä. Toisaalta sen ylläpitäminen aiheuttaa kustannuksia, kuten myös silloin, kun se vanhenee ja pilaantuu.

7.4 Myyntisaamisten kiertoaika

Myyntisaamisten kiertoaika nimensä mukaisesti kertoo, kuinka kauan (päivissä) myyntitulot ovat yrityksen saamisissa ennen kuin ne ovat rahana yrityksen kassassa. Mitä pitempiä maksuaikoja tarjotaan asiakkaille tai mitä hitaammin asiakkaat maksavat laskujaan, sitä enemmän yrityksen prosesseihin sitoutuu pääomia. Mitä nopeammin myyntisaamiset kiertävät yrityksessä, sen paremmin voidaan yrityksen perinnän nähdä toimivan. Kun

yrityksen myyntisaamisten kiertoa tehostetaan, tulorahoituksen riittävyys nousee ja likviditeetti paranee. Likviditeettitilanteen kannalta yrityksessä tasapainoisin tilanne on, kun myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaika on suurin piirtein yhtä suuret. Kiertoaikojen ei saisi olla liian suuria, koska nämä rasittavat yrityksen likviditeettiä sitomalla prosesseihin liian pitkäksi aikaa pääomia. Jos yrityksen kannattavuus ja yleistaloudellinen tilanne on heikko, pitkät myyntisaamisten kiertoajat näihin yhdistettynä kertoo usein epäkuranteista eristä myyntisaamisissa. Myyntisaamisten kiertoajalle ei ole asetettu mitään ohjearvoja, vaan tavoitetaso määräytyy yleensä toimialalla vallitsevien maksuaikojen mukaan

Myyntisaamisten kiertoaika, pv = Myyntisaamiset / liikevaihto (12 kk) x 365

7.5 Ostovelkojen kiertoaika

Ostovelkojen kiertoaika kertoo, miten paljon yritys keskimäärin on käyttänyt maksuaikaa ostovelkojensa maksuun. Ostovelat kuvaavat maksuajan eli rahoituksen saamista toimittajilta. Sitä vähemmän muuta rahoitusta tarvitaan, mitä enemmän ostovelkoja on. Ostovelat ovat yleensä myös korottomia, joten ne vähentävät korollisen ja oman pääoman tarvetta. Mitä hitaammin ostovelat yrityksessä kiertävät, sitä paremmin tämä rahoituslähde on käytössä. Kuitenkin pitkät ostovelkojen kiertoajat kertovat monesti maksuvaikeuksista ja hoitamattomista maksuvelvoitteista. Kuten myyntisaamisten kiertoajalle, ostovelkojen kiertoajalle ei ole annettu yleispäteviä ohjearvoja, vaan tarkastelussa huomioidaan toimialan yleiset maksuajat. Jos kiertoaika eroaa voimakkaasti toimialan yleisistä maksuajoista yrityksen taloudellista tilaa kannattaa tarkastella tarkemmin. Mitä nopeammin ostovelat yrityksessä kiertävä, sitä nopeammin ostovelat on pystytty hoitamaan ja on voitu hyödyntää mm. käteisalennuksia. Lähtökohtaisesti ostovelkojen maksun suhteen tärkeänä pidetään, että niiden maksuaika ei saisi ylittää myyntisaamisten maksuaikaa.

Ostovelkojen kiertoaika, pv = Ostovelat / (Ostot + ulkopuoliset palvelut (12 kk)) x 365

8 MUITA TUNNUSLUKUJA

8.1 Lainojen hoitokate

Lainojen hoitokate = (Rahoitustulos + rahoituskulut) / (Rahoituskulut + pitkäaikaisten lainojen lyhennykset)

Lainojen hoitokate mittaa miten yrityksen tulorahoitus on riittänyt sen vuotuisiin lainanhoitomaksuihin, korkoihin ja lyhennyksiin tai kuinka suuri tulorahoitus on verrattuna vieraasta pääomasta aiheutuviin velvoitteisiin. Lainojen hoitokate mittaa siis tulorahoituksen riittävyttä vieraan pääoman hoitovelvoitteiden näkökulmasta. Rahoitustuloksen sijaan tunnusluvun osoittajana voidaan käyttää myös puhtaasi kassavirtapohjaista rahoitusjäämää. Lainojen hoitokate lasketaan yleensä tulevaisuuden ennusteina. Menneisyyteen sovellettaessa lainojen lyhennyksinä laskukaavassa tulisi käyttää lainaehtojen mukaisia lyhennyksiä, jotka olisivat erääntyneet, eikä maksettuja lyhennyksiä. Tähän ei kuitenkaan välttämättä ole tarpeeksi tietoa tilinpäätöksestä.

Ohjearvot	
yli 2	hyvä
1–2	tydyttävä
alle 1	heikko

8.2 Vieraan pääoman takaisinmaksuaika

Vieraan pääoman takaisinmaksuaika tarkastelee yrityksen velanhoitokykyä. Tätä mitataan suhteuttamalla yrityksen varsinaisen toiminnan tulorahoitus korollisten velkojen määrään. Vieraan pääoman takaisinmaksuaika tarkoittaa laskennallista aikaa, joka kuluu vieraan pääoman palauttamiseen, jos yrityksen tulorahoitus pysyisi samana tai jos se käytettäisiin kokonaisuudessaan lainojen maksamiseen.

Vieraan pääoman takaisinmaksuaika (vuosina) = Sijoitettu vieras pääoma tilikauden lopussa / Rahoitustulos (12 kk)

Yleisenä hyvänä vertailupohjana tunnusluvulle voidaan pitää markkinoilta saatavien lainojen keskimääräisiä laina-aikoja. Jos arvo venyy pitkäksi, yrityksen velanhoitokykyä voidaan pitää melko heikkona. Jos tulorahoitus on negatiivinen, tunnusluvun arvo on aina heikko.

Ohjearvot	
alle 1 vuosi	erinomainen
1–3 vuotta	hyvä
3–5 vuotta	tyytyttävä
5–10 vuotta	välttävä
yli 10 vuotta	heikko

8.3 Korolliset velat/käyttökate

Korolliset velat/käyttökate -tunnusluku kertoo, kuina monessa vuodessa yrityksen velat saataisiin maksettua, jos sen koko käyttökate voitaisiin käyttää lainojen lyhentämiseen. Korollisiin velkoihin laskelmassa otetaan mukaan myös pääomalainat, vaikka niistä ei tilapäisesti maksettaisi korkoja. Tunnusluku kuvastaa myös pääomarakennetta yrityksessä, koska esim. pääomavaltaisilla toimialoilla tunnusluku saa yleensä korkeampia arvoja. Yksi esimerkki pääomavaltaisesta toimialasta on kiinteistöyhtiöt.

Korolliset velat/käyttökate = (Oikaistun taseen korolliset velat + pääomalainat) / Käyttökate (12 kk)

Tunnusluvulle ei ole annettu mitään varsinaisia ohjearvoja. Yleensä kuitenkin arvoa voidaan pitää sitä parempana, mitä pienempi se on ja päinvastoin.

8.4 Rahoituskulujen hoitokate

Rahoituskulujen hoitokate suhteuttaa tulorahoituksen, joka on käytettävissä vieraan pääoman hoitamiseen, vieraan pääoman maksettavien korkojen määrään tilikaudella. Tunnusluku mittaa yrityksen kykyä selviytyä vieraan pääoman kulujen, kuten korkojen, maksuista.

Rahoituskulujen hoitokate = (Rahoitustulos + rahoituskulut) / Rahoituskulut

Yritystutkimus ry:n mukaan, jos tunnusluvun arvo jää alle 1, yritys ei ole pystynyt suoriutumaan kassaperusteisella tulorahoituksellaan rahoituskuluistaan. Tällöin yritys joutuu yleensä turvautumaan vieraaseen tai omaan pääomaan tai se joutuu purkamaan likviditeettireservejään.

8.5 Korkokate

Korkokate mittaa yrityksen käyttökateen ja rahoitustuottojen yhteistä riittävyyttä rahoituskulujen kattamiseen. Yrityskohtaisesti tulisi huomioida myös saatujen osinkojen ja muiden rahoitustuottojen jatkuvuus ja suhteellinen osuus.

Korkokate = (Käyttökate + osinkotuotot + korkotuotot + muut rahoitustuotot) / Rahoituskulut

8.6 Investointien tulorahoitus

Tunnusluku mittaa varsinaisen toiminnan sekä satunnaisten tuottojen kautta tulleen tulorahoituksen riittävyyttä yrityksen investointeihin. Jotta yritys voisi säilyttää rahoitusrakenteensa, tulisi sen pystyä kattamaan ainakin osan investoinneistaan tulorahoituksellaan. Jos tähän ei pystytä, yrityksen velkaantuneisuus kasvaa ja pääomia joudutaan käyttämään investointeihin. Jos tunnusluvun osoittajana käytetään rahoitustulosta, pitää nimittäjään lisätä myös käyttöpääoman muutos.

Investointien tulorahoitus-% = Rahoitusjäämä / (Investointimenot + investoinnit muihin sijoituksiin ja saamisiin) x 100

8.7 Nettorahoituskulut

Tunnusluku kertoo yrityksen juoksevien rahoituskulujen osuuden liikevaihdosta. Mitä suurempi osuus on, sitä korkeampi tulisi yrityksen käyttökatevaatimuskin olla. Jotta yrityksen toiminta olisi vakaalla pohjalla, velkataakan tulisi olla tasapainossa yrityksen liiketoiminnan volyymin kanssa. Jos rahoitusrasite nousee liian korkeaksi, se vaikeuttaa yleensä oleellisesti yrityksen toimintaa. Toimintaympäristön muutokset vaikuttavat yleensä helpommin korkean velkataakan omaaviin yrityksiin.

Nettorahoituskulu-% = Nettorahoituskulut / Liiketoiminnan tuotot yhteensä x 100

Nettorahoituskulut laskelmassa lasketaan vähentämällä rahoituskuluista rahoitustuotot. Rahoituskulut tarkoittavat korkokuluja ja muita rahoituskuluja, joihin on lisätty mahdolliset kurssitappiot. Rahoitustuotot puolestaan tarkoittavat tuottoja osuuksista ja muista sijoituksista, johon on lisätty muut korko- ja rahoitustuotot ja kurssivoitot.

8.8 Toiminnan laajuuden mittareita

Kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa neljä ensimmäistä kohtaa kuvaavat yrityksen toiminnan laajuutta. Nämä ovat liikevaihto, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos (lisäys/vähennys), valmistus omaan käyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Tilinpäätöksen lukujen perusteella voidaan laskea myös mittareita, jotka kuvaavat yrityksen toiminnan laajuutta.

Liikevaihdon muutosprosentilla kuvataan usein yrityksen toiminnan laajentumista tai supistumista. Tunnusluvulle ei ole ohjearvoja, vaan sen arvo riippuu suurimmalta osin yrityksen toimialan kehityksestä.

Liikevaihdon muutosprosentti = $100 \times (\text{Tilikauden liikevaihto} - \text{Edellisen tilikauden liikevaihto}) / \text{Edellisen tilikauden liikevaihto}$

Kuitenkin joillekin toimialoille liikevaihto ei ole soveltuva mittari toiminnan laajuuden vertailuksi. Esimerkiksi toimialoilla, jossa liikevaihtoon sisältyy läpikulkulaskutusta, kuten esim. mainostoimistoalalla, liikevaihto ei ole hyvä mittari toiminnan laajuusvertailussa. Tällaisilla aloilla myyntikate on parempi mittari, koska se parhaiten ja vertailukelpoisimmin kuvaa mm. mainostoimistojen omasta toiminnasta muodostunutta volyymiä. Tämä lasketaan kuten liikevaihdon muutosprosentti, mutta liikevaihdon tilalla käytetään myyntikatetta. Liikevaihdon ja myyntikatteen ohella myös laskutusta voidaan käyttää kuvaajana ja mittarina toiminnan volyyymistä. Tämä soveltuu mittariksi erityisesti aloilla, joissa yritysten tuotanto koostuu suurista yksittäisistä projekteista, jotka vaativat pitkän valmistusajan.

Yrityksen kokoa voidaan mitata liikevaihdon ohella myös henkilökunnan määrällä tai taseen loppusummalla. Kun liikevaihto kuvaa toiminnan laajuutta vain yhdellä tilikaudella, tase on tulosta koko yrityksen historiasta. Tämän vuoksi se on vakaampi koon mittari kuin liikevaihto. Taseen loppusumma kuvaa myös tuotantovoimien eli käytössä olevien varojen yhteismäärää. Taseen loppusumma kuvaakin yrityksen merkittävyyttä ja mm. kilpailuvoimaa.

Jalostusarvo on myös yksi yrityksen toiminnan laajuuden mittari. Sitä käytetään yritysten väliseen vertailuun niiden koon ja toiminnan merkityksellisyyden pohjalta. Jalostusarvo kuvaa lisäksi yrityksen toiminnan luonnetta, koska sen avulla voidaan kuvata yrityksen tuotteille ja palveluille aikaansaatus arvonlisäystä. Jalostusarvon nostaminen tarkoittaa yleisesti parempaa kannattavuutta ja toiminnan tehokkuutta. Sitä suurempi jalostusarvo on, mitä enemmän tuotteeseen liittyy palvelua.

Jalostusarvo = Käyttökate + Henkilöstökulut – Liiketoiminnan tuottoihin sisältyvät käyttöomaisuuden luovutusvoitot

Jalostusarvo-% = jalostusarvo / liikevaihto x 100

Markkinaosuudella voidaan myös kuvata yrityksen kokoa ja toiminnan laajuutta. Se tarkoittaa yrityksen myynnin suhdetta kokonaisynttiin markkinoilla.

Yrityksen markkinaosuus (%) = 100 x Yrityksen myynti / Koko alan myynti

Markkinaosuus voidaan laskea myös yksittäisille tuotteille tai tuoteryhmille. Tuotteen markkinaosuus voidaan laskea seuraavasti:

Tuotteen markkinaosuus (%) = 100 x Tuotteen myynti / Koko alan (kilpailevien tuotteiden) myynti

Sinänsä yrityskoko tai se, miten suuri markkinaosuus yrityksellä on, ei välttämättä kuvaa luotettavasti yrityksen kannattavuutta. Tärkeätä on, että yrityksen oma markkinaosuus on pääkilpailijoiden yhteiseen markkinaosuuteen verrattuna suuri.

9 KASVU JA RISKIANALYYSI

Yrityksen kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden lisäksi huomioon tulisi ottaa myös yrityksen kasvu, koska tämä on yksi liiketoiminnan perustekijöistä. Yrityksen kasvukyky on seurausta kolmesta aiemmin mainitusta tekijästä. Yrityksen kasvua voidaan mitata kasvun nopeudella tai kasvun tasaisuudella. Kasvun nopeus mittaa yrityksen koon prosentuaalista muutosta tarkasteltavalla ajanjaksolla. Kasvun tasaisuus puolestaan mittaa näiden prosentuaalisten muutosten vakautta tarkasteltavalla ajanjaksolla. Kasvunopeudessa yrityksen koon mittana voidaan käyttää liikevaihtoa, henkilökunnan määrää, kokonaismenoja tai taseen loppusummaa. Liikevaihdon kasvunopeus-% laskua varten tarvitsee ensin laskea keskiarvot liikevaihdolle esim. kolmelta viimeiseltä vuodelta. Alla esimerkki tästä.

Vuosi	1	2	3	4
Liikevaihto	100	120	90	110
Keskiarvot	(100+120) / 2 = 110		(90+110) / 2 = 100	

Kasvunopeus (g) voidaan ratkaista neliöjuurenavulla seuraavalla kaavalla yllä olevasta esimerkistä jatkaen.

$$g = \sqrt{100 / 110} - 1 = -0,05$$

Kasvuprosentti on siis $g \times 100 = -0,05 \times 100 = -5 \%$

Yleisesti noin 10 % kasvua voidaan pitää ihan normaalina. Tämä riippuu kuitenkin yrityksen toimialan markkinoiden kasvusta sekä inflaatiosta. Kasvuprosentin tulisi olla yleensä samaa suuruusluokkaa pääoman tuotto-prosentin kanssa. Liian nopea sekä liian hidas kasvu kumpikin on vaarallisia.

Yrityksen kasvun tasaisuutta voidaan mitata laskemalla tarkastelujakson esim. 3 vuoden liikevaihdon vuosittaisten kasvuprosenttien keskihajonnan. Liikevaihdon kasvulle lasketaan ensin kasvuprosentit ja näille keskiarvo. Tämän jälkeen lasketaan keskiarvopoikkeamien neliöiden summana, jonka jälkeen voidaan laskea kasvuprosentin keskihajonta. Alla esimerkki tästä.

Vuosi	1	2	3	4
Liikevaihto	100	120	125	135
Keskiarvot		20,0	4,2	8,0

$$\text{Keskiarvo} = (20,0 + 4,2 + 8,0) / 3 = 10,7 \%$$

Keskiarvopoikkeamien neliöiden summa:

$(20,0 - 10,7)^2 = 86,49$
$(4,2 - 10,7)^2 = 42,25$
$(8,0 - 10,7)^2 = 7,29$
Yhteensä = 136,03

$$\text{Kasvuprosentin keskihajonta} = \sqrt{136,03 / 3} = 6,73$$

Täysin tasaisen kasvun keskihajontana teoreettisen ihanteen mukaan olisi 0. Kuitenkin esim. pienissä ja keskisuurissa yhtiöissä tyypillinen kasvuprosentin keskihajonnan arvo on 15–20.

Yrityksen riskianalyysin yksi tunnusluku on Laitisen Z-luku, joka antaa yrityksen toimintaedellytyksistä kokonaiskuvan. Laitisen Z-luku voidaan laskea seuraavasti:

$$\text{Laitisen Z-luku} = 1,77 \times \text{Rahoitustuloprosentti} + 14,14 \times \text{Quick ratio} + 0,54 \times \text{Omavaraisuusaste}$$

Ohjearvot	
yli 40	erinomainen
28–40	hyvä
18–28	tydyttävä
5–18	välttävä
alle 5	heikko

Kriittisenä arvona Laitisen Z-luvulle voidaan pitää 18. Mitä enemmän alle 18 tunnusluvun arvo menee, sitä suurempi yrityksen konkurssiriski on.

10 KASSAVIRTALASKELMA

Kassavirtalaskelmassa rahoituksen riittävyyttä yrityksessä tarkastellaan menojen etuoikeusjärjestyksessä. Kassavirtalaskelmasta nähdään, miten paljon rahaa on tullut yritykseen ja miten paljon sitä on käytetty tilikauden aikana. Kassavirtalaskelmassa myyntituloilla katetaan ensin yrityksen juoksevan toiminnan menot, sitten rahoituskulut ja verot ja viimeisenä investoinnit, lainojen lyhennykset sekä voitonjaon. Kassavirtalaskelma esitetään vähennyslukumuodossa, joka näyttää, miten hyvin myynnistä saadut tuotot ovat riittäneet yrityksen menojen kattamiseen ja missä kohtaa ja missä määrin rahoitusta on jouduttu hoitamaan omalla tai vieraalla pääomalla. Jos tulos ovat suuremmat kuin kulut, kassavirtalaskelmasta nähdään myös mihin mahdollinen ylijäämä on käytetty.

Kassavirtalaskelma tulee laatia oikaistun tuloslaskelman, virallisen taseen ja liitetietojen yhdistelmänä. Tuloslaskelmasta käytetään oikaistua versiota, jotta varsinaisen liiketoiminnan tuottamasta kassavirrasta yrityksessä saadaan mahdollisimman oikea ja vertailukelpoinen kuva. Sen sijaan oikaistua tasetta kassavirtalaskelmassa ei voida käyttää, koska oikaisut, joita tilinpäätösanalyysiä varten on tehty, eivät ole kassavirtavaikutteisia.

Kassavirtalaskelma lähtee liikkeelle oikaistun tuloslaskelman erästä liiketulos, johon ei olla huomioitu mahdollisia palkkakorjauksia. Myös kassavirtalaskelmassa oikaistun tuloslaskelman mukaiset satunnaiset erät käsitellään satunnaisina erinä. Tuloslaskelman ollessa suoriteperusteinen, kassavirtalaskelmassa tuotot ja kulut muutetaan puolestaan kassaperusteisiksi. Alla olevassa taulukossa on esitetty kassavirtalaskelman muoto.

Kassavirtalaskelma	
	xx.xx.xxxx
Liiketulos	0,00
+ Poistot ja arvonalentumiset	0,00
= Käyttökate	0,00
-/+ Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys	0,00
+/- Pakollisten varausten lisäys/vähennys	0,00
= Toimintajäämä	0,00
+ Rahoitustuotot	0,00
- Rahoituskulut	0,00
- Verot	0,00
+/- Satunnaiset tuotot/kulut	0,00
= Rahoitusjäämä	0,00
-/+ Investoinnit (netto)	0,00
-/+ Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisen lisäys/vähennys	0,00
= Investointijäämä	0,00
+/- Pitkäaikaisten vieraan pääoman lisäys/vähennys	0,00
+/- Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lisäys/vähennys	0,00
+/- Pääomalainojen lisäys/vähennys	0,00
+/- Oman pääoman maksullinen lis/väh (pl. Osingonjako)	0,00
- Osingonjako/yksityiskäyttö	0,00
-/+ Lainasaamisten lisäys/vähennys	0,00
= Rahavarojen muutos	0,00
+ Rahavarat tilikauden alussa	0,00
- Rahavarat tiliakuden lopussa	0,00
= 0	0,00

Liiketulos kassavirtalaskelmassa on oikaistun tuloslaskelman liiketulos ilman mahdollisesti tehtyjä palkkorjauksia. Tähän lisätään poistot ja arvonalentumiset, jolloin saadaan yrityksen käyttökate. Jotta saadaan selville yrityksen varsinainen toiminnan tuottama kassavirta eli toimintajäämä, käyttökate tulee oikaista toiminnallisen käyttöpääoman ja pakollisten varausten muutoksella. Toiminnallinen käyttöpääoma yrityksessä voidaan laskea alla olevan taulukon mukaisesti.

Toiminnallinen käyttöpääoma	
+ Vaihto-omaisuus alussa	
- Vaihto-omaisuus lopussa	
+ Lyhytaikaiset saamiset yhteensä alussa	
- Lyhytaikaiset saamiset yhteensä lopussa	
+ Pitkäaikaiset myyntisaamiset alussa	
- Pitkäaikaiset myyntisaamiset lopussa	
- Lyhytaikaiset korottomat velat alussa	
+ Lyhytaikaiset korottomat velat lopussa	
- Pitkäaikaiset ostovelat alussa	
+ Pitkäaikaiset ostovelat lopussa	
- Pitkäaikaiset saadut ennakot alussa	
+ Pitkäaikaiset saadut ennakot lopussa	
= Toiminnallisen käyttöpääoman lisäys/vähennys	

Kun toiminnallista käyttöpääomaa lasketaan, tulee lyhytaikaisista saamisista vähentää mahdolliset lainasaamiset ja osakeantisaamiset, koska nämä otetaan erikseen huomioon

myöhemmin erässä *Lainasaamisen lisäys/vähennys*. Rahoitustuotot kassavirtalaskelmassa ovat korko-, osinko- ja muita rahoitustuottoja, kuten myös kurssivoitot. Rahoituskuluja on puolestaan korko- ja muut rahoituskulut sekä kurssitappiot. Kassavirtalaskelmaa varten rahoitustuottoja ja -kuluja ei yleensä pystytä muuttamaan kassaperusteisiksi puutteellisten siirtovelkojen ja -saamisten tietojen vuoksi.

Verot kassavirtalaskelmassa ovat oikaistuun tuloslaskelmaan sisältyviä välittömiä veroja. Mahdollisiin satunnaisiin tuottoihin ja -kuluihin liittyvät verot esitetään oikaistussa tuloslaskelmassa satunnaisissa tuotoissa ja kuluissa. Satunnaiset tuotot ja kulut kassavirtalaskelmassa sisältävätkin oikaistun tuloslaskelman mukaiset satunnaiset tuotot ja kulut sekä niihin liittyvät verot. Konserniavustukset sisältyvät myös satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Kassavirtalaskelmassa tämä erä esitetään ennen rahoitusjäämää. Nämä ovatkin mukana tarkasteltaessa, miten yrityksen tulorahoitus on riittänyt investointien rahoittamiseen.

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin kassavirtalaskelmassa sisältää virallisen taseen mukaiset aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäykset sekä vähennykset. Tilikauden aikaiset tehdyt ja puretut arvonorotukset eivät ole rahan käyttöä eivätkä myöskään lähteitä. Alla olevassa taulukossa on esitetty investointien (netto) laskeminen.

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin (netto)	
+ Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet tilikauden lopussa	
- Edelliseen sisältyvät arvonorotukset tilikauden lopussa	
+ Tehdyt poistot ja arvonalentumiset	
- Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet tilikauden alussa	
+ Edelliseen sisältyvät arvonorotukset tilikauden alussa	
= Investoinnit (netto)	

Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutos esitetään kassavirtalaskelmassa omana eränään ilman pitkäaikaisten myyntisaamisten ja lainasaamisten muutosta. Mahdollisten arvonorotuksien vaikutukset tulee kassavirtalaskelmaa varten eliminoida. Alla esimerkki sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutoksen laskemisesta.

Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten muutos	
+ Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset tilikauden lopussa	
- Osakkeisiin sisältyvät arvonorotukset tilikauden lopussa	
+ Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	
- Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset tilikauden alussa	
+ Osakkeisiin sisältyvät arvonorotukset tilikauden alussa	
= Sijoitusten ja pitkäaikaisten saamisten lisäys/vähennys	

Pitkäaikaisen vieraan pääoman muutokset kassavirtalaskelmassa esitetään nettona, lainojen lisäysten sekä maksettujen lyhennysten erotuksena. Todetut vielä realisoitumattomat kurssierot, jotka eivät ole niin rahan tuloa kuin menoja, voivat vääristää velkojen muutosta. Samanlainen virhe voi sisältyä myös rahoituskuluihin ja -tuottoihin tuloslaskelmassa. Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma lasketaan alla olevan laskentakaavan mukaan.

Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman muutos	
- Joukkovelkakirjalainat alussa	
+ Joukkovelkakirjalainat lopussa	
- Vaihtovelkakirjalainat alussa	
+ Vaihtovelkakirjalainat lopussa	
- Lainat rahoituslaitoksilta alussa	
+ Lainat rahoituslaitoksilta lopussa	
- Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta alussa	
+ Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta lopussa	
- Pääomalainat alussa	
+ Pääomalainat lopussa	
- Rahoitusvekselit alussa	
+ Rahoitusvekselit lopussa	
- Korolliset velat saman konsernin yrityksille alussa	
+ Korolliset velat saman konsernin yrityksille lopussa	
- Korolliset velat omistusyhteisyriksille alussa	
+ Korolliset velat omistusyhteisyriksille lopussa	
- Muut korolliset velat alussa	
+ Muut korolliset velat lopussa	
= Lyhytaikaisen korollisen vpon lisäys/vähennys	

Pääomalainan muutos kassavirtalaskelmassa sisältää virallisen taseen erillisenä eränä esitettävät pääomalainojen lisäykset ja vähennykset. Jos taseessa mahdolliset seuraavan kauden erääntyvät pääomalainojen erät on siirretty lyhytaikaisiin velkoihin, näkyy taseesta laskettu muutos niin pääomalainojen pienemisenä, että lisäyksenä lyhytaikaisissa veloissa. Oman pääoman maksullinen muutos kassavirtalaskelmassa tarkoittaa osake- tai muun

peruspääoman lisäsijoituksia pois lukien osingonjaot ja yksityiskäyttö, jotka esitetään kassavirtalaskelmassa omana eränään. Mahdolliset tehdyt ja puretut arvonkorotukset eivät ole kassavirtaan vaikuttavia oman pääoman muutoksia. Mahdollisuuksien mukaan käyvän arvon rahaston muutokset tulisi eliminoida kassavirtalaskelmassa. Lainasaamisten muutos sisältää kassavirtalaskelmassa lainasaamisten ja osakeantisaamisten muutokset. Tämän takia kyseiset saamiset sijoittuvat vastaavantyyppisten velkaerien kanssa investointijäämän alapuolelle. Rahavarojen muutos sisältää muutokset yrityksen rahoissa ja pankkisaamisissa sekä rahoitusarvopapereissa. Rahavarojen muutos kertoo, onko yrityksen tilikauden kassavirta ollut joko yli- tai alijäämäinen.

10.1 Kassavirtalaskelmien jäämien tulkintaa

Kassavirtalaskelmassa yrityksen tulorahoituksen riittävyyttä eri käyttökohteisiin mitataan erilaisilla jäämillä, joita ovat toiminta-, rahoitus- ja investointijäämä. Kyseisistä jäämistä saa selville, missä kohtaa yrityksen tulorahoitus on mahdollisesti loppunut ja milloin menojen kattamiseen on jouduttu käyttämään omaa tai vierasta pääomaa. Yksittäisillä tilikausilla kassavirtalaskelman jäämät voivat kuitenkin vaihdella voimakkaastikin. Alhaiset ja negatiiviset jäämät voivat selittyä myös sillä, että yritys on käyttänyt kyseisellä tilikaudella menojensa kattamiseen aikaisemmilla tilikausilla syntynyttä kassavarantoaan.

Kassavirtalaskelman toimintajäämä kuvastaa sitä, mitä jää jäljelle myyntituloista liiketoiminnan lyhytvaikutteisten menojen kattamisen jälkeen. Toimintajäämän tulisi jatkuvasti olla positiivinen, jotta yritys voitaisiin nähdä kannattavana ja sen maksuvalmius olisi kunnossa. Joskus kuitenkin muuten kannattavalla yritykselläkin toimintajäämä saattaa olla negatiivinenkin johtuen yrityksen voimakkaasta kasvusta ja sen myötä kassavaroja sitoutuu enemmän käyttöpääoman kasvuun. Samanlainen tilanne voi tulla kyseeseen myös, kun projektiluonteisen toimituksen luovutus ja laskutus kumpikin tapahtuvat lähellä yrityksen tilinpäätösajankohtaa.

Rahoitusjäämä puolestaan kassavirtalaskelmassa kertoo, miten hyvin yritys on selviytynyt juoksevista maksuistaan tilikauden aikana. Jos jäämä on positiivinen, yritys on pystynyt ainakin osittain kattamaan investointinsa tulorahoituksella ja mahdollisesti vielä pystynyt

lyhentämään velkojaankin. Jos jäämä on puolestaan jatkuvasti negatiivinen, on tämä merkki yrityksen kasvavasta velkaantumisesta.

Investointijäämä kertoo, miten hyvin yrityksen tulorahoitus on riittänyt aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin ja sijoitusomaisuuteen tehtyihin investointeihin. Positiivinen investointijäämä kertoo juuri sen, että liiketoiminnasta saadut tulot ovat riittäneet kyseisiin investointeihin. Investointijäämän jälkeen kassavirtalaskelmassa esitetty vieraan ja oman pääoman sekä rahavarojen muutos kuvastaa, miten mahdollinen investointijäämän vaje on katettu tai miten positiivinen jäämä on yrityksessä käytetty.

Kun arvioidaan yrityksen toimintaedellytyksiä kassavirtalaskelman perusteella, tulisi käyttää 3–5 vuoden kassavirtalaskelmat. Kun tarkastellaan useamman peräkkäisen vuoden kassavirtalaskelmia, saadaan luotettavampaa tietoa yrityksen kokonaiskuvasta ja satunnaiset heilahtelut tasoittuvat. Kun halutaan tasata vuosittaisia vaihteluja, voidaan myös esim. laskea kolmen vuoden liukuvia keskiarvoja. Kassavirtalaskelmassa esitetyille jäämille on hyvin vaikeaa antaa tavoitearvoja, mutta yrityksen kehityksen suuntia niistä voidaan päätellä.

Kassavirta yleensä reagoi nopeammin yrityksen toiminnassa tapahtuviin muutoksiin perinteiseen tuloslaskelmaan verrattuna. Kun yrityksen kannattavuuskehitys kääntyy alaspäin tai yrityksen toiminta supistuu, suoriteperusteinen tuloslaskelma voi vielä antaa melko hyvänkin kuvan yrityksen tilasta, vaikka esim. liian suuri varaston kasvu sitoo yrityksen rahoitusta. Kassavirtalaskelmasta voidaan kuitenkin nähdä, että yrityksen rahavirrat ovat supistuneet ja osto- ja muiden lyhytaikaisten velkojen maksua pitkittämällä on mahdollisesti jouduttu hankkimaan rahoitusta.

LÄHTEET

Alma Talent. Ei päiväystä. Tunnuksluopas. [Verkkosivu]. Helsinki: Alma Media Oyj.
[Viitattu 2.11.2020]. Saatavana: <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuksluopas>

Salmi, I. 2020. Mitä tilinpäätös kertoo? 10. uud. p. Helsinki: Edita.

Yritystutkimus ry. 2017. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus.